

Gösta Oswald

Skrifter I. Den andaktsfulle visslaren. Christinalegender

Under redaktion av Birgitta Holm och med inledning av Birgitta Trotzig. Svenska klassiker utgivna av Svenska Akademien i samverkan med bokförlaget Atlantis (Stockholm: Atlantis 2000).
Texten är moderniserad.

Information om upphovsrätt för detta verk, samt upplysningar om ur vilket bibliotek eller ur vilken samling det avfotograferade exemplaret är hämtat, finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/OswaldG/titlar/SkrifterI/faksimil?om-boken>

Hämtad från Litteraturbanken.se:

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb3211127-faksimil>

Gösta Oswald Skrifter

I

DEN ANDAKTSFULLE VISSLAREN
CHRISTINALEGENDER

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

OSWALD SKRIFTER I

Gösta Oswald

Skrifter

Under redaktion av Birgitta Holm
och med inledning av Birgitta Trotzig

I

DEN ANDAKTSFULLE VISSLAREN
CHRISTINALEGENDER

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN
I SAMVERKAN MED
BOKFÖRLAGET ATLANTIS

Gösta Oswald
Skrifter I.
Atlantis, Stockholm

© 2000

INLEDNING: Birgitta Trotzig
och Svenska Akademien

TEXT: Gösta Oswalds rättsinnehavare

TEXTREDIGERING, KOMMENTARER

OCH ORDFÖRKLARINGAR:

Birgitta Holm och
Svenska Akademien

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI:
Anders Ljungman och Johan Melbi

PDF-GENERERING:

Megin Media, 2003

Innehåll

Volym I

Birgitta Trotzig: Tvinga orden till hemlighet	VII
---	-----

DEN ANDAKTSFULLE VISSLAREN (1946)

Preludium	5
Kyrie eleison Christe eleison	9
Dies irae lacrymosa dies illa	29
Benedicta quae venit in nomine amoris	39
Libera te homo de vita	51
Postludium	67

CHRISTINALEGENDER (1946, 1963)

Praefatium	79
<i>Tillägnan</i>	81
TOMUS I	83
Caput I	85
»4 preludier i spektralmoll«	
Caput II	94
»drömd frukt (rondeau varié)«	
Caput III	99
»convalescens – (ett minne) inre dagbok«	
Caput IV	145
<i>Fragment av en antik tragedi</i>	
Caput V	168
»begravning«	
INTERMEDIUM	179
Caput VI	181
<i>toccata con fuga in abstracto</i>	

TOMUS 2	187
Caput VII	189
– som innehåller första föreläsningen	
Caput VIII	194
Den andra föreläsningen. Om den privata utbrytningens grunder	
Caput IX	200
Den tredje föreläsningen. Om en halvbutelj château d'yquem, årg. 1276	
Caput X	217
»Den fjärde föreläsningen«	
Caput XI	224
»legenda alla largo (reconvalescens)«	
Caput XII	232
»Den femte föreläsningen«	
 <i>Illustrationer:</i>	
Christina av Stommeln, omslagsteckning av Gösta Oswald	77
Absurdite, skiss av Arne Jones	241
 Kommentarer och ordförklaringar	 243

Tvinga orden till hemlighet

av Birgitta Trotzig

»Då måste vi befria människorna ur deras trånga kretsar och ingjuta deras ropande spillror i en väsentligare verklighet. Ligger inte något positivt i detta att berika den torftigaste existens med skimret från kamrat Orestes ögon?«

*»snubblande oåtkomligt är livet och svårtytt
några korta nätter snuddar vår puls vid dess rytm
några magnesiumklara morgnar gissar vi dess mening«*

Modernismen är inget avslutat kapitel. Modernismen som hållning är livsnerven i det som har betydelse i modern litteratur.

Modernismen kan bara delvis och begränsat identifieras med tidsbundna stilmönster (ett visst slags metaforer, rimmad eller orimmad vers, sådant som 40-talets litterära polemik i mycket kretsade omkring). Modernismen är framför allt ett förhållningssätt. Stagnelius versus Tegnér. Tidsbundet och t.o.m. tidskritiskt till funktionen (man kan läsa Baudelaire med de glasögonen också) – tidlöst-mänskligt som grundattityd.

Modernismens livsprincip är fragmentet med mörker omkring, en livssyn som upplever ofullständigheten, brustenheten, mörkret det okända, som huvudaktören i ett nu som shake-speareiskt erkänt, våldsamt sönderbrutet livsskådespel.

Modernismen blev till, när de lossbrutna skärvorna av en sammanstörtad helhet började glimma fram ur mörkret (som den vita stenen i den känslomoderne romantikern Lermontovs dikt lyser på vägen i natten). När strömvirvlarna i samhällenas undermedvetna började röra sig allt starkare uppåt mot ytan –

hur då, i något slags komplicerat underjordiskt samröre med de djupa sättningarna i tidsandan, den sociala nöden, de alltmer vulkaniska krigens katastrofer och kataklymer, de nya konstformerna och en ny konstuppfattning blev till. Samhälle-
nas verkliga röst blev »les poètes maudits«, stormvarnarna och stormfåglarna – den sene Hölderlin, Baudelaire och Rimbaud, Stagnelius och Almqvist.

Vilken är då modernismens handlingsnorm?

Det handlar om att vidga medvetandet.

Det handlar om att komma fram till en dikt, som kan användas som verktyg för att slå sönder medvetandekonventionerna – ta sig fram till en ny och naknare vision av verkligheten, ett steg närmre det oförfalskade varandets komplexitet.

Det är alltså fråga om den stora utopin – att nå det nakna verkliga livets kärna.

Lindegren i ett brev som presenterar Mannen utan väg:

»Dessa dikter hävdar känslologiken på bekostnad av en omöjlig, hycklande klarhet.«

Och:

»vad det framför allt gäller att förmedla är den nästan alltid komplicerade känslan – är detta romantik kan det likaväl kallas känslorealism.«

Och med ett ganska direkt T.S. Eliot-citat:

»Deras form är helt betingad av den motsägelsernas oförmedlade mångstämmighet, som blivit ett av vår tids utmärkande drag.«

Och medlen?

Uppbrott. Utbrytning. Språkets uppror, bildens frigörelse.

Bildens frigörelse att följa sitt verkliga innehåll. Språkets uppror för att genomföra denna bildernas emancipation till egenliv.

Med andra ord den välkända, i och för sig diskutabla parollen:
»Ett disharmoniskt innehåll kräver en disharmonisk form.«

Med det var alltså nu den verkliga blytung a tidsåldern, de stora totalitära ideologierna, spanska inbördeskrigets tragedi, de demokratiska idealens hjälplöshet. Lindegren talar om »det apokalyptiska sken«, som låg över krigsutbrottets år, och ger en lägesbeskrivning som säkert också formulerar utgångspunkten för nästa generation, alltså också för Gösta Oswald.

»[— — —] insåg jag då att det framför allt gällde att se klart — utan bedövning. Det var kanske fråga om en klarsynthet av samma slag som hos en drunknande.«

Se klart. Och vad fanns alltså att se?

Det fanns det Europa, den tyska höst som Dagerman gav sig ut i. Det fanns de öppnade koncentrationslägren, krigsförbrytarprocessernas avslöjanden. Det fanns atombomben. Det fanns ett öde land, ett ödelagdhetens land, östvärldens länder slöts långsamt in i en järngrå förlamning. Det var ett klimat som från den första efterkrigstidens återuppbyggnadsentusiasm isigt underminerades, snabbt skiftade från en det stora hoppets till en hotets och ångestens tidsatmosfär. Ett tidens tryck (vilkets skräckfyllda styrka man nu så här långt efteråt har svårt att föreställa sig) drev fram 40-talet som idéströmning, med dess krav på tidsöverblick, kunskap, idéengagemang. I den härjade och osäkra värld som krig, folkutplåningar, kulturförintelse lämnat efter sig kunde man uppleva konstens och tankens arbeten som livsviktiga. »40-talismen« var en inte bara konstnärlig

utan också intellektuell höjdperiod, man behöver bara titta i läggen för 40-tal, syndikalisternas Arbetaren (där Dagerman arbetade), Lindegrens Prisma, för att konstatera vilken hög nivå som hölls.

Det kulturradikala skiktet i Sverige var litet, men heroiskt. Ett radikalt avantgardistiskt sökande hade börjat i det tidiga 30-talet (Spektrum där Karin Boye och Erik Mesterton publicerade översättningen av T.S. Eliots *The Waste Land*) och gick nu med 40-talet över i nya händer, fick förlag och tidskrifter – 40-tal, Prisma. (Man kan lägga märke till den roll som flyktingar från större kulturområden spelade, Josef Riwkin för Spektrum, Ilmar Laaban och Endre Nemes för Prisma.)

Och alltså 40-talsmodernismens huvudmän, den mycket unge Gösta Oswalds vägvisare och förebilder. Där är Lindegren med *Mannen utan väg*, 1942, det ädelstensfasta koncentratet av ett långt sökande – den rörde väg för en modernitet i poesin, som ville bryta sig in till ett oprövat seende, nya bildsammanställningar, brottytor av omstörtade synvärldar, svårupplevda för läsare som vant sig vid att kärlek är kärlek och hängbjörkar hängbjörkar. Där är Vennberg (som i det praktiska livet blev Oswalds vän och hjälpare, klarade honom ur ett självmordsförsök bl.a.) vilkens poetiska modernism framför allt låg i själva hållningen – att utifrån en principiell normlöshet och metodlöshet använda sig av allt, från skönhetssymbolernas lyftande solsegel till det triviala, det nihilistiskt nermonterade.

Och utanför positionerna, de ideologiska barrikaderna, på något sätt bortvänd i sin säregenhet, ännu ganska oerkänd, rörde sig sorlet av det mörkerhav som var Ekelöfs värld – Ekelöf som på det underjordiska poetiska existensplanet nog var den som var Oswald närmast.

I Sverige är det på något sätt så att den *brännande* lyriska traditionen, eldspåret genom ett osäkert språk, sammanfaller med vad man kan kalla den romantiska modernismens linje. Den svenska modernismen är romantikens fortsättning. Från Stagnelius till Almqvist, från Almqvist till Ekelöf. Ja, Almqvist, framför allt Almqvist, Oswalds identifikationsobjekt nr ett.

Stagnelius, Almqvist –. 40-talet, samtidsupplevelsens och tidskritikens årtionde, var också det årtionde när nyromantiken, och överhuvudtaget det romantiska spåret, åter öppnade sig. Inte som någon utsökt flykt in i det förflutna, utan som ett sätt att få syn på nya dimensioner, ett öppnande mot det okända. Tiden var skrämmande och metafysisk och upphörde inte att vara det – den egendomligt absoluta atmosfär som uppstår när man hela tiden väntar på ett tredje världskrig. Vad 40-talet sökte i det förflutna var själsfränder, som liksom de hade stått vid en avgrund. I det mänskliga mörker, som 30-talet och andra världskriget hade avslöjat, sökte man vägvisare genom själens ofattbara underjord. Man fann den brustne Hölderlin, man fann natthymnernas Novalis, man fann den lysande dubbelheten hos Kierkegaard. Man fann Baudelaire – sedan Eliot, Joyce, Rilke, Kafka, alla dessa 40-talets idoler och deras djupa rotsystem i den klassiska europeiska kulturen, som gymnasten Oswald på en faktiskt svindlande kort, på något sätt tidlös tid levde sig in i och gjorde till sin värld.

De första vägvisarna, Lindegren och Vennberg – det var komplexa personligheter med dramatisk livskänsla, vilkas hållning var att inte förtränga något av detta utan finna uttryck för det. Med andra ord: modernismens nödvändighet som själslig forskningsmetod.

Kontakten med denna poetiska hållning befriade Oswald. Mannen utan väg var den avgörande upplevelsen, tröskeln över

vilken han steg in i sin verkliga bildvärld. Denna läsning från vintern 42–43 ändrade allt, genom den steg han en gång för alla in i sin egen värld, fick kraft att erkänna sina egna teman. (Birgitta Holm har i sin avhandling några exempel på ändringar från »före« till »efter«, som visar själva övergången – hur gymnasisten försvann och diktaren, en av våra märkligaste, steg fram.)

Hållning. Det rörde sig alltså om att få kontakt med den verkliga världen – att montera ner en förfalskad verklighetssyn och finna uttryck för tillvarons verkliga art.

Hållning. Denna krigstidens och efterkrigstidens diktare levde i en stark och problemfylld känsla av ordens nödvändighet, av diktens ansvarighet i tiden. Lindegren, som började sitt diktande liv med vad han senare kallade »en självbespeglande jagupphöjelsesträvan«, kom under tidshändelsernas påverkan att helt vilja lämna poesin som egokult bakom sig. »Det egocentriska hade för länge sedan smält ner, när jag såg en gammal kvinna gråta när hon läste en löpsedel om Warszawa i lågor.« För honom kunde dikten aldrig mer bli privat gråt, utan den kunde bara vara ett världens och tidsålderns medium, anonyma röst. (Ett obevekligt antingen-eller reste sig, som kanske förklarar hur uttryckströskeln för Lindegren senare blev så hög, till sist oöverstiglig.) Formuleringarna för denna kvävningskänslans längtan till större vatten fann 40-talsmodernisterna bland annat hos Eliot, i allusionsnätet och noterna till *The Waste Land*, men kanske framför allt i essän »Tradition and the Individual Talent«. Där traditionen ses som det stora röstsammanhanget, den vida och tidlösa röstvärlden – diktaren som väsentligen anonym, en röst i kören. Hur en diktare – eller alltså konstnär i

allmänhet, oavsett instrument – fungerar, hur diktens tillblivelseprocess blir till, formulerar Eliot så här: »The more perfect the artist, the more completely separate in him will be the man who suffers and the mind who creates; the more perfectly will the mind digest and transmute the passions which are its material.«

Och Oswald: »Diktaren förbehåller sig som vanligt att vara den okände« – som det heter i inledningen till det undersköna Fragment av en antik tragedi, som är hjärtpunkten i Christina-legenderna.

Röst i en kör, medium för en tid. Men också för det förflutnas uttrycksförråd, det som kallas »tradition« – de genom tidsåldrarnas mörker urskiljbara uttryckssammanhangen.

Gösta Oswalds särmärke är ju en kulturell inlevelseförmåga av ovanligt slag. Delvis låg den i tiden – efter 30-talets bokbål och överhuvudtaget epokens monstruösa experiment med folk, språk och kulturer, fanns ett behov, som en stark undermedveten kraft, att söka upp och leva med dessa hotade mänskliga uttryck. Modernisterna, 30-talets radikaler, var också i intensiv grad kulturens bevarare och försvarare – man kan tänka på Arтур Lundkvists långa gärning. Det var en generation som (som Oswald) översatte Hölderlin och Rilke, läste Eckehart (Vennberg var en stor Eckehartspecialist), inte tvekade inför arbetet med Joyce, inte ens för Finnegans Wake.

Men Oswalds kulturinlevelse var ändå av ett mer särartat, man kunde kanske säga teatralt slag. »Kulturen«, de traderade spåren av andra existenser, var för honom inte fråga om historiskt sinne, avståndssinne – det var en fråga om passion, sökande efter närhet, ett lidelsefullt identifikationsbehov. Hans sen-

sibilitet var alltomfattande och allätande, den skilde inte alls på natur och kultur, allt gick att ha till allt. Kulturintrycken var för honom levande meddelanden på samma sätt som havets rörelser, människoögats glans. Hans bildspråk är hopskrapat från alla nivåer – från de grymma samtidsbilderna (»krevader-nas stönande skratt«) till det klassiska »skimret från kamrat Orestes ögon«.

– och en bildväv oskiljaktigt sammanknuten med problematiken om jaget som för trångt för att räcka till som fiktiv röst för tillvaron. »Jaglösheten« – var den Eckeharts och mystikens? (Christinalegendernas »sich hassen / alles lassen / Gott fassen«?) Eller Joyces och det konstnärliga gestaltandets?

Men också något djupt svåråtkomligt personligt, här måste han låna förklädnadsord av Rilke, från Malte Laurids Brigge: »Ty tradition är å andra sidan även detta, att klä ut sej, framför en spegel –«

Ekelöf har påpekat Oswalds likhet – som natur, som ingenium – med Almqvist. Ambitionen att både ge en hel världsbild, en världsmodell, och följa de individuella gestalterna i deras skiftningar ut i det okända. Almqvist, skiftningarnas herre och offer, var för Oswald en grundidol. Och Oswalds värld innehåller också allt det almqvistiska motsägelsefulla, blandningen av barnängel och mörker, av högspänd skönhet och också grymt lekande groteskeri – en begåvning som bristningsfärdigt spänner mellan svärförsonliga, kanske oförsonliga motsatser.

Och ett huvudtema, den metafysiska röda tråden, är alltså sökandet efter befrielsen från jaget. Kanske inte i den eckehartska meningen. Men befrielse i erkännandet av detta jags verkliga natur – att inte finnas till som enhet, enhetlighet. Att

egentligen vara till bara som »stämväv«, oratorium – att som i debutboken *Den andaktsfulle visslaren* använda sig av de tre vägvisarnas (Lindegrens, Vennbergs, Ekelöfs) *tonfall* som citat. En imitatorisk förmåga, en skådespelarläggning som genom hela verket visar sig i leken med pseudonymer, i den kierkegaardskt skärande ironiska förklädnadsstilen liksom i de groteska avsnitten i *En privatmans vedermödor* och *Rondo*, deras häpnadsväckande svarta-humor-virtuositet i kontrast mot den underbara och sällsamma skönhets-sången i hans andra stil.

Befrielsen från jaget. Hans fyra verk, fyra gestaltvärldar går från monologjag till personifikationer, polyfoni. Dvs. debuten *Visslaren* har ju ett egentligen polyfont material, en stämflätning av begynnelseformerna av de teman som han senare utarbetar till gestalter, varje verk i sina mycket olika formspråk ett experiment i ny riktning. Han sökte enheten – men drogs som den mörke törnros mannen mot splittringen i andra liv, klyvningen i andra gestaltungsformer. Det blev problem, det blev en kamp som aldrig hann lösas.

Och människogestalten kan i denna formvärld likna t.ex.

– »barocken den mest hädiska och högtidliga, människan infattad som en hemlighet på botten av kluvnadernas spegel«.

»Du siar, siare, om havets skörd av tid och ljusets nederbörd, om staden i rymden, den som intet annat är än Saknad«

– och sedan Oswald, detta osannolika väsen.

Som jag verkligen har svårt att se på så att säga naturalistiskt

som tidsbunden person, avgränsad biografi (född 1926, död genom drunkning 1950). Biografins ansikte försvinner som i vatten –

– men visar sig som ett landskap, oavslutat och väldigt, ett svår-fångat fragmentlandskap, underbara lämningar, minnesrester.

Havet är öppningsordet, ingångsformeln – i havet är begynnelsen till allt som ska komma att uttalas. Genomskinligt och dunkelt, det har östersjöton men drömmer atlantiskt. Vattenvidder, öar, nordiska arkipelager, deltan (Anna Livia Plurabelle, något av floden Liffey's mynningsljus). Havsytor, Stockholms skärgård (Blidö, Yxlan) blandas med flammande drömmrester, thrakiskt sagohav, skimrande syner djupt ur kulturarvets och mytologins undervattensvärld. – Hadesfärder, dödshavsmörker däremellan.

Och alltså genom vatten och vattenljus en stad, människo-Staden. Något (mest) av Stockholm, tungt mördande stenfäste och upplöst ottydliga hamnområden. Något av Londondublinparis (Oswalds enda utlandsresa). Med walterbenjaminskt seende: Staden, »denna outgrundligt uppbyggda och mångfaldigt raserade hjärna av Centraleuropa«. Sett neråt genom vatten det dolda därnere, den oåtkomligt sjunkna livsutopin, Atlantis i havets djup. I vattenytornas rörlighet arkitekturfragment, figurflätningar, den stängda teatern där ett mord kommer att äga rum. Vattnets rörelser som i en Tarkovskijfilm över det som är därnere, stycken av söndrigt material, kulturfragment. Men ser man det man ser? – är det ytan eller djupvärlden man ser? eller är ytan djupet?

Att läsa Oswald – att läsa av ett vattens röster, havets stigande och sjunkande ljud och sorl, vattnets många undflyende stämvävar.

Havets rörelse över botten. Det är ordens/bildernas rörelse över tyngden, tyngdlagen – det är den ljudande röstens rörelse över »ämnet«.

Omöjligt säga vad som är yta, vad som är djup – vad som är människoröst, vad som är vattenljud, sorl, naturens egna rörelseklanger.

Ljuder gör det emellertid – i fält av rytmer, ljudröster.

Och skimrar gör det, i fält av färger, färgbrytningar – man kan inte riktigt skilja färgen från ljudet, färgövergångarna från det uppsökande och livgivande och magiskt känslöförstärkande ljudet. (Till vilket ju också hör den andlöst talande tystnaden, bråddjupet mellan ordens kvarlevor, de räddade fragmenten.)

Oswald kom ju från musiken (han var pianist, komponerade, hann t.o.m. med en symfoni) och betraktade länge musiken som sin egentliga uttrycksform. Musiken som han egentligen alltid upplevde som den absoluta och ideala konstformen, den som var det den var, och som i motsats till de ständigt tvetydiga och tvemenande orden inte ställde några moraliska problem. Men han hörde ju på samma gång lika mycket till språksidan – den språksida som framkallar bilderna. (Man kan faktiskt se honom som ett exempel på en nästan fullständig konstnärlig begåvning.)

Man kan ju alltid grubbla över vad som är det primära för dikt-skapandet, vad som är ingivelsens avgörande incitament – om det börjar med bilden eller med ordet/språket. Den moderna diktens historia består ju ganska mycket av motsättningen (eller dialektiken, eller den ibland våldsamma fiendskapen) mellan två extremer: den traditionella där språket upplevs som på något sätt sekundärt, en egentligen utbytbar illustration till bilden, form och bild (i förlängningen form och »innehåll«)

separeras. Och en motrörelse, där språkbyggandet, språkflödets egenrörelse blir huvudaktören – där språket föder bilden (som konkretismen i Sverige på 60-talet, eller tidigare dadaisterna och futuristerna med Hugo Balls eller Chlebnikovs imaginära språk).

Men långt nere i det primära, djupast ner i botten är ändå språkets och bildens, bildens och ljudets rötter hemlighetsfullt sammanväxta, hemlighetsfulla tvillingexistenser – skapar varandra, hjälper varandra att bli till. Oswald kan om detta citera T.S. Eliot (att) »en dikt [– – –] ofta först blir till som en speciell rytm [– – –] och att denna rytm kanske ger upphov till idén och bilden«.

Men vad som ger upphov till vad, vad som i verkligheten är form och vad som i verkligheten är innehåll – om detta kan man ju faktiskt ingenting veta, det hör den fördolda världen till. Först långt därefter och från ett annat skikt kommer de estetiska ideologierna, alla manifesten.

Och Oswald skrev ju förvisso också manifest, dvs. programartiklar – det var den tiden, ett intensivt debattklimat (om pessimism eller optimism, om engagemang eller elfenbenstorn, det var tiden för Dagermans dagsversar, för Sartre och existensialismen). Oswald skrev i 40-tal, BLM, Utsikt om t.ex. »Ny-symbolismen, en förinnerligad objektivism«, om »Förskola till en mänskligare estetik«. Några formuleringar dyker genom det något knasterteoretiska språket upp som det synliga av ett undervattensrev:

»liksom tonsättaren i melodin fångar 'själens spegelbilder', så gör poeten det i *tonfallet*: tonfallet är det sinnliga uttrycket för våra tankar, liksom gesten för känslan eller melodien för tiden, det är *tonfallet* som väljer orden, ger dem funktion och personlighet.«

Och en anteckning på engelska om skapandet:

»close to the text – även för diktaren!«

»close to the text: the real romance is between Joyce and the language«

Det är med språket det börjar (»det magiskt känslöförstärkande«). »The real romance is between Joyce and the language.«

Men historien, vad ska man då ha den till?

»Då måste vi befria människorna ur deras trånga kretsar och ingjuta deras ropande spillror i en väsentligare verklighet. Ligger inte något positivt i detta att berika den torftigaste existens med skimret från kamrat Orestes ögon?«

Språket är historien, språket är minnets verktyg.

Språket, minnets verktyg, lever och rör sig i oavlåtliga skiftningar över det skedda, det ständigt förflutna, liksom havet lever över landskapet nere i djupet. Det poetiska språket rör sig över skeendet, »händelsen«, som vattnet rör sig över utopins sjunkna stad där nere på havsbotten. Reflexerna vandrar – vad är yta, vad är djup? vad är nu nuet, vad var en gång skeendet?

Den poetiska ordväven, skimrets förmedlare, lever och rör sig över Oswalds filosofiska konstruktioner och pedantiska byggplaner, lever och existerar i ett ständigt nu. Lever och överlever, färdas själv, har sin egen vilja och maktkamp – lever i förhållande till det berättade i ett upplevelsens blint skimrande nu.

Man kunde kanske föreställa sig att i ett förhållande till traditionen, till historiens materialsamling, upplevt som så livsnödvändigt som Oswalds, skulle det innersta motivet kanske vara en avståndets, överblickens, distansens lockelse. Men med Oswald rör det sig faktiskt snarare om motsatsen: att förvandla allt till NU – dra in allting i ett nu. Allting, allt avfall, nyttigt eller onödigt, underbart eller vedervärdigt, får föras med in i floden som man inte stiger ner i mer än en gång. Ett slags ång-

estfullt manisk vilja att hålla nuet, det lyriska ögonblicket, fast. Här finns ingen pietet för det historiska som sådant. För Oswald är allt lika, samtid och historia lika och likvärdigt material. Skimret från kamrat Orestes ögon lika nära som hamnlandskapet av järnvägsskenor, fabriksskorstenar, slagghögar. Den döda drunknade i havet är liksom 1200-talets Christina av Stommeln inte ett förflutet utan ett kärlekens/dödens eviga nu, mystikens nunc stans.

Oswald debuterade 1946 med diktsamlingen *Den andaktsfulle visslaren*. En debut som man kan se som materialsamling för det kommande, redan innehåller den fullt urskiljbara begynnelseformer av de teman som han under sina återstående, knappt fyra levnadsår skulle utarbeta till gestaltning.

Materialsamling – redan finns där hela förrådet (rollförrådet om man så vill) av urformer till det som blir hans författarskaps smärta och dynamik. Klyvnad, delning, ett mörker, ett ljus – en dualistisk livsupplevelse som strävar mot enhet, men inte når den. Två poler.

Två poler. Den ena, en dramatiskt konkret samtidsupplevelse, till den bittergrå känslan lik Dagermans. Krigsbilder, förstörelsebilder. Andra världskrigets särskilda former av fasa – »stridsvagnens uppslitna buk«, »långväga godstågs kedjor«, »överdragna med konstfullt arbetad människohud« – bryter sig fram genom jag-nuets lövverk, genom »fontänen och sommarparken och poppeln i sitt fotsida bladveck«. I förhållande till en söndersprängande samtid en isigt medveten tidskritik, en aktiv, ofta sarkastiskt aggressiv livsvilja.

Den andra polen – havet igen. Men nu havet som dödsmetafor, tecken för saknad och intighet. Från intet havet som förvandlingselement, hädanefter alltings glidande sorlande grund, dödens vatten.

»fugans öde under blinda alger
vi undkommer aldrig reträtten till havet«

Språket, minnets verktyg.

Språket är minne, minnesmärken, stèles.

Hela Oswalds värld är minnesvärld – minnestecken, kenotaf
över en död, »flickan och döden«.

Hela Oswalds värld, från början till slutet, genljuder av för-
kunnelsen av en död, någons eller någontings död. I debutbo-
ken en konkret livshistoria, den personliga legenden om en i
havet drunknad älskad (den hjälplösa sorgen – »Varför också
segla i november«).

»i den tysta minuten efter dödsögonblicket«
»kom hon«
»kom hon och förvände allt i saknad«

»jag sitter i självmordsbergets eviga morgon
med händerna öppna för stupets krav
men undkommer aldrig vägen tillbaka till havet
i vattnets barmhärtiga natt vilar din kropp
som en skulpterad pianotangent«

»sedan ska havet slå upp över mej
och med ett skrik famna sjätte timmens mörker
och i den spegelklara tystnaden efter skriket
ska strandekot ropa självt«

I havet är döden. I havet är kärleken, som aldrig går över, dess
livsform är saknaden. Så sammanfattar Oswald det allttjämt i
Rondo, det ofullbordade sista verket:

»det svåra ordet ensamhet, som en novemberdag tvingade in under
min tunga: en silvermyntsalt oblat som aldrig smälter.

Därför vill jag säga saknaden, hela saknaden och ingenting annat
än saknaden.«

Saknadens gestaltningar. En vit – en svart.

Ur tomheten stiger gestaltningarna, figurerna, ett psykiskt dubbelporträtt av kärlekens två former.

Det är ur ett motsatsförhållande, ett brant ljus mot ett ödsligt mörker, som hans gestaltningar tar form. Temat kärleken som frälsning/kärleken som död. Två poler, två antipoder, två skikt. Skräcken från djupet, extasen från det medvarande skimrande:

»– den barmhärtiga natten vilar plötsligt i vattnet, den medvarande natten, allestädes. Och jag släcker ansiktena i vattnet, hårkronornas och uppgivenhetens drunknande åtbörder, förrän du bjuder dem att slockna och fäster ihop vågorna över dem med skimrande spännen. Långt inom vår ängsliga andhämtning. Var du hos mig i förödelsens nätter. Du fäste skymning vid gryning med en smekning som varade långt ut till havs där vi lågo gömda, och läto intet gälla för intet, natten för intet, avsägelse för någons skull.«

»Askans och vinden, flickan och döden.« Den Novalismörka kärleksdrömmen, romantikens och Rilkes frånvarokärlek. Döden/kärleken – skräck för den levande, saknaden som kärleksobjekt, saknandets extas.

»Egendomliga hymner
och i denna gravläggning är väl intet annat att tillägga än saknaden
skall tala om dig [– – –]
outsägliga hymner«

En särskild kärlek alltså, vars problematik och sjukdom på olika sätt (i en slags dialektik – »när tesen redan innesluter antitesen/och utesluter syntesen«) får gestalter i de knappt tre verk som återstod för honom, innan den mörka samtalspartnern definitivt tog över. Vilka tre faktiskt är en enda och samma mysterielegend om en kärlek som öde, en kärlekshistoria vars in-

nebörd vidgas och sprider sig som ringar på vatten; som kommer att omfatta och uppsluka mer och mer av verkligheten, förvandla den till sina tecken, sitt språk.

Janusansiktena, det ljusa och det mörka. Efter vandringen genom Visslarens mörkare bildförråd gav sig Oswald in i de stränga undrens gotiska blomning och eckehartska ljusvalv – in i Christinalegenderna. Som i sin tur följdes av den svarta backlashen, mördarjagets livsredogörelse i En privatmans vedermodor. De efter – eller ur – Visslarens bildvärld framstigna gestaltningarna (gudsvägens Christina och svartsjukedemonens Privatman) är identifikationer av var sin motsatta existensform (och vart och ett i sin tonart ett det mest egenartat fulländade konstverk).

Det var alltså direkt efter debuten – kanske som resultat av debutbokens materialbearbetning, öppningsarbete – som Oswald gav sig i kast med Christinalegenderna, gestaltningen av den positiva drömmen, en älskandes porträtt av en älskad. Och hennes gåta, hela den fysiska och metafysiska existensen, det mänskligas bottenlöshet.

Christina, den strålande både rena och blodiga drömmen om helheten/helhetsgestalten, kommer emot och omsluter läsaren med en värld, en väv, ett ljusspråk av drömmar, allusioner, fragmentmosaiker av citat, en många tidsåldrars kontext talar och tilltalar. Den fiktiva biografien över 1200-talets Christina av Stommeln, ett inre/ytte porträtt sammanfogat av associationspillror skimrande som snäckskal och hud. En »drömd frukt«. Denna kartbild av en själs och en kropps vandring mot sin fullbordan och förvandling (»led henne med milt våld mot nästa sibirientransport«) är ett totalt säreget verk, helt och hållet hänsynslöst utformat efter bildföljdernas egen logik, egna associationsfält, ett verk som egentligen inte kan refereras på nå-

gon form av normalspråk. Det liknar inte Joyce, men Joyce (också Finnegans Wake) ligger under. Oswalds med åren allt djupare inlevelse i Joyce som den verkliga och rene konstnären (den autentiske konstnären, »medemigranten under nomadstjärnan«, ställd i motsats till Thomas Mann, den icke-autentiske, »en borgerlig diktares brist på genuin form«) kom att befria Christinalegendserna till deras skimrande ljudande livsrymd, deras djupa och höga själsliga bildvärld. Legenderna, som inte nådde sin publik förrän Birgitta Holm gav ut dem 1963, ter sig nu som ett av svensk litteraturs mest slutgiltigt egenartade mästerverk. Oswald själv blev däremot förfärad över varthän och hur långt hans ingivelse hade fört honom och vågade aldrig utlämna Legenderna till förlagsläsning – han gav förvirrat bort några kopior (till Vennberg och Liffner) för att strax återta dem. På exemplaret till Axel Liffner (»du lyriker av den stränga skolan«) skrev han en tillägnan som med ett Ekelundcitrat beskriver kärlekens mörke motspelare, förödelsens, tomhetens, det öde landets tema – temat om »oraklernas upphörande«:

»Det *hemlighetsfulla* har försvunnit ur litteraturen. Men det var det hemlighetsfulla som var litteraturens moderssköte.«

»från detta förvirrade verk vänder jag mig mot tystnaden«

Men Oswald var konstnär, ingen ökenfader. Och det var inte mot tystnaden han vände sig – »för att städa i sin själ« – utan mot antitesen, antiformuleringens, groteskens språk. Han byter roll – på handlingens plan ersätter mördaren helgonet, svartsjukans makthungriga ande den tillbedjande kärleken. Om Christinalegendserna är lovsången till den oåtkomliga, den totalt saknade, den bortvända, så gestaltar Privatmannen, med ett annat slag av fulländad distans, samma tillbedjan i grotes-

kens mörkerform som svartsjukemord, som källarmänniskans livshat. Att döda den älskade är ett annat försök att nå henne, nå in till saknadens hjärta. Groteskens röst ger plötsligt sång åt Hymnen an die Nacht som

- »egendomliga hymner«
- »outsägliga hymner«

Christina och Privatmannen är de två abrupt åtskilda elementen i Oswalds dualism, två synbilder där dominanten växlar över än till mörker, än till ljus. Så är dominanten i Christina-skildringarna utan tvivel det gotiska ljuset men skiftar ändå hela tiden över till den vandrandes långa pina, låga människosvårigheter, fattiga mörker. (Och vandrandet har också en egen gestalt, flyktingsmärtans Ahasverus.) I livets amoraliska dubbelhet – det är ur källarmänniskans och mördarens mun som det nya språket, det omfödda förvandlade språket, vill födas. Privatmannen/källarmänniskan får säga:

- »med en rysning drar jag mig tillbaka«
- »jag bär ju det nya som en diamant under tungan, därför slocknar så småningom mitt tal och tiger detta gamla språk till döds«

Varpå som ljuskontrast följer några fragment ur (de alltså otryckta) noterna till Christinalegender – den jaglösa gotiska sången:

- »... men j. är ett farväl och intet vidare. Och snarare ger gotiken svindel, känns som att falla i Gud, sjunka i renaste ljus och inte veta det. Det är något i strålarnas böjning som inte är ödmjukhet. Det är något i kolonnernas styrka som ända från golvet motsäger den. Det är en kärlekens resignation till mänsklighet.

Förstår Du att endast nåden kan förlösa så mycket ljus?»

Kärlekens resignation till mänsklighet. Det är bilden av sanningens nederlag och existens i nederlagat –

»hurusom en ung kättare kunde träda fram inför Henne, där Hon en ofarlig hysterika låg på golvet och tuggade sitt askbröd, och brutalt ropa ut för världen: Jag älskar ditt dödsansikte, jag älskar din spindelgrått opålitliga blick, älskar din förrådda kontur, fanatiskt och ojämförligt älskar jag ditt väsen, trots din obeständighet, trots din gudomliga flyktighet och grymhet, din hatiska likgiltighet, trots livsfientligheten i din snabba förruttnelse, ja jag älskar dej i ditt misslyckande, Sanning!«

från »en namnlös yngling från de alexandrinska landen«.

»Det alexandrinska« – det är den absoluta kärlekens förvandling till mänskligt.

Om detta talar Rilke i *Das Stundenbuch* till lärlingen Oswald:

»Des Armen Haus ist wie ein Alterschrein
Drin wandelt sich das Ewige zur Speise.«

Men vi är ändå inte alls framme vid syntesen, det lyckliga slutet. Bara vid vändpunkten, där det andra jaget, den andra rollen, det mörka ansiktet tar över. Antibildens desperata språkbild:

»Du visar oss livet och döden, och däremellan ligger Medusas huvud – en människa kan inte uthärda det, och det paralyisiens mörker hon störtar ner uti är grymmare än alla andra, jag tar tillbaka allt vad jag levtt, [– – –] jag avstår från det perversa studiet av Dina nakna lemmar, Du den trolösaste bland dämoner, Du – Sanning!«

Det är med språket det börjar.

På ett ställe skriver Oswald (om Vilhelm Ekelund, men lika mycket kan det gälla hans eget sökande med orden):

»[han har] gjutit det outsägliga i själva orden, ej förvisat det 'bort-
om och bakom' det utsagda, han har *tvingat orden till hemlighet*,
öppnat dem [– –] mot det gränslösa och slutit dem inne i gåtor«

Tvinga orden till hemlighet.

Språket, minnets verktyg. Det är med språket minnets liv vaknar, börjar. Genom språket livsorden, dödsorden, som väljer ut beståndsdelarna och bygger minnets värld, ur mänsklighetens stora minnesvärld stiger myterna fram, de sammanfattande minnestecknen.

Havet och dess innehåll var det första tecknet.

Och det andra, den stora myten som talade om för honom att historien kan vända sig, att förvandlingsögonblick finns (till liv eller till förstörelse), som talade om för honom vad dikt och samtid, dikt och dödsdröm, dikt och liv är – fann han en dag under förberedelsearbetet till Rondo hos Plutarchos. I skriften Om oraklernas upphörande återberättas hur ett skepp när det seglar förbi ön Palades inifrån strandens skogar hör ett väldigt rop, över stränder, hav och rymd återskallar det definitiva ropet: »Den store Pan är död!« I Orfeus dröm hos Stagnelius (Backanterna) hörs det sålunda:

»[– –] All sin glans berövad
låg jorden för min blick, i dimmor svept.
Avlövad skogen var, förbleknad ängen,
och vredgad havets dunkla bölja slog
en öde strand. I sorgliga ruiner
jag tempel, slott och städer såg förbytta
och uvars skrän i sjunkna gullpalats

och vålnaders och uvars hemska gång
 jag rörde bland de störtade arkader,
 då höjde sig av bleka nymfers skara,
 ur hav och skog, ur grottor och ur floder
 en jämmersång: 'Den store Pan är död!'

»Den store Pan är död!«

Den Plutarchosskrift där det berättas om den världens, förnimmandets och seendets mutation, som detta ödets dödsskrik uttrycker – heter alltså Om oraklernas upphörande. Dvs.: om mysteriets försvinnande, om hur *hemligheten* har övergivit världen. Det är samtidsupplevelsen: ruiner, förstörelse, trivialisering, fulhet. The Waste Land. Här i världen efter Pan, efter inspirationens död, efter det flöjten tystnat, efter det sambandet människa–natur brutits. Är tillståndet det öde landet – den döda världen, skräpvärlden, den förhärjade civilisationen, tystnaden bland ruinerna efter bombkrevaderna. Och man kan åter citera Visslarens torra förtvivlan, krigsvärldens »apokalyptiska sken« –

»hela dagen har det stått döda
 i de stora tomma fönstren i fabriken över gatan
 och stirrat oavvänt ut i regnet
 med outtytt ärende

[— —]

därför sliter kvinnan i gräset av skräck att föda
 och döper hon det röda könets kopia åt vita gudar
 därför hänger det kallnade händer i fängelsegallren
 i väntan på störtbombarnas entré
 och har det hela tiden stått döda
 bakom rutorna i fabriken över gatan
 och stirrat ut i regnet

oavvänt

[— —]

källarluckor prickiga av blod vad väntar
 stridsvagnens uppslitna buk trädens brända kvastar

ty granaten vilar i språngets båge
 och skräckens pestvind ruttar våra lungor
 nakna sover småbarnen med åldrade ögonlock
 och livstycken fuktiga av hunger

[— —]

aldrig fred i vår tid (eller någonsin)
 välgörenhetsbankettens lustmord på Europa:
 vad har den bortvända skylten för bud?

[— —]

du som trodde på verklighetens förvandling
 du säger nu: förvandling är inte möjlig«

Och allt handlar alltså om detta: att återerövra förvandlingens
 möjlighet. Metamorfosens livsform, förvandlingsögonblickets
 poetisk-mytiska mark, underjordsmarken, undervattenstillva-
 ron, hemligheten, det poetiska självklara språket.

»Oraklernas upphörande«, mysteriernas utslocknande, är lika
 med: kärlekens död. Så är världen övergiven.

Livsvillkoret är då att i ödemarken återfinna det utplånade
 spåret. Vilket blir det modernas, den moderna tillvarons exi-
 stensvillkor. Kärlekens nya livsvillkor blir saknadens landskap.
 En ny livsinställning – som Oswald med Rondo tycks ha haft
 den tunga ambitionen att arbeta och tänka fram till ett »lyck-
 ligt slut«, en positiv filosofi, en antiromantisk humanism.

Men i havet, det hädaneftre alltid dubbeltydiga, uppenbarar sig
 ett element, som blir otolkbart dynamiskt, frälsande eller döds-
 bringande centrum i Oswalds värld. Elementet Skönheten:

»tången bubblar under dyningen
 eller ansiktet med nackens kopparormar

naken och namnlös genombävar skönheten rummet«

Elementet Skönheten. Susette Gontard-Diotimas underbara mask, den totala kärleken »naken och namnlös« – men också Medusas ansikte. Och enligt Dostojevskij, med de ord som Oswald valde till motto för Rondo:

»Skönhet är något hemskt och farligt! Den är hemsk därför att den är odefinierbar, och definiera den kan man inte därför att Gud har skapat idel gåtor. Här möts stränderna, här lever alla motsatser tillsammans.«

Gåtornas liv.

Det ursprungliga uppslaget till Rondo kom från Dante, Den Gudomliga Komedin – sökaren som vid mitten av sin levnads vandring »i en dunkel skog gått vilse«. Men i nästa stadium dubblas Dante med grotesken – nu blir byggnadsställningen för Rondo Rabelais (Oswald säger att han söker »det förlorade skrattet«) och de bakvända tecknens värld hos Bosch. Karta blir triptyken Hövagnen, med sin yttersida Den irrande dåren, vars gestalt nästan identiskt återvänder i målningen Den förlorade sonen.

Metafysiskt mörkers konfrontation med den viljemässiga, viljemässigt planerade grotesken. Men ur detta blandade ofullbordade stiger en sång, den irrande älskandes, det smärtsamma sökandets milda sång mot intet – Schuberts Winterreise, det underliggande känslotemat. Winterreises anslag – »Fremd bin ich eingezogen/fremd zieh' ich wieder aus« – återvänder i inträdesorden till Rondo:

»Främmande har jag kommit

(och när jag vänder mig om: ängslas natten inom mig, söker skydd och vill hålla mig kvar – så känner icke heller de mitt namn som har kallat mig: träden andas tungt och oroligt, väntar att gryningen ska lösa dem ur jorden – en främling även för dem.)«

»Fremd zieh' ich wieder aus.«

Jaget i Winterreise vandrar ut i saknaden, där gör han sig till dess röst. (Oswald sade sig mena Rondo också som sin estetik.) Och på ett sätt kan man i det berättande jagets vandring – både Winterreises och Rondos – också se en bild av en det konstnärliga uttryckets sökande färd. I slutets gåtfulle »der Leiermann«, positivhalaren för vilken ingenting annat existerar än instrumentets oavslutliga rörelse:

»und er läst es gehen
alles, wie es will,
dreht, und seine Leier
steht ihm nimmer still.

Wunderlicher Alter,
soll ich mit dir gehn?
Willst zu meinen Liedern
deine Leier drehn?«

Och Rondo är Främlingens vandringssaga. Aran, sökaren, den ständige tredjeståndpunktaren, som med trevande medel (»ständigt tveksam«, »som ständigt tänker i nyanser«) söker det verkliga livet. Söker det i den dömda Staden vars sak han under lång tid gjort till sin, i dess politik, ett obegränsat växande kaos, ett totalitärt hot som han känner att han måste lämna. (»Ja, jag förordar sittstreck. Eller landsflykt. Och tystnad.«) I de underligt lysande kärleksögonblicken med vännerna (Rondo var också tänkt som en bok om vänskapens väsen, men brast), där vänskapens inkarnation är ljusgestalten Vanja, Rondos Aljosja Karamasov. (Om honom planerade Oswald – som Dostojevskij gjorde med Aljosja – en nästa roman, om »den nya människan«.) Vännerna, mera personifierade egenskaper än personer, och deras maktkampsliv i Staden – det är den teater där den slutgiltiga maskeradbalen ska utspela sig.

Rondo fångar Aran, den ständigt oroligt undflyende, i det

ögonblick när han har bestämt sig för den slutgiltiga flykten från Staden/döden. »Den låser in dej i sina celler och sina grupper av celler, det är ett av stadens sätt att döda människor, och dö kan man mycket väl göra här. Det är mot de anlagen hos mej själv jag vill göra uppror.« »Men nu anser jag ingenting mer betydelsefullt än detta att fara vidare: jag har kastat alla omsorger om min säkerhet, alla hänsyn mot mitt eget, för att komma från mitt stadsjag, mitt dödsjag.«

Men på samma gång är det kärleken han flyr från – den särskilda »älska-förbi«-kärleken, personifierad av Inis, den älskade, och tydligast av hennes frånvaro, den tomma gatan, det utrymda huset. (»Därifrån någon hade ropat hans namn. Han kunde svära på att någon hade ropat hans namn.«) Vem/vad är Inis?

Inis, den Tintomaralika danserskan, är bokens centralgestalt, alla känslovärldarnas katalysator – Skönheten vilkens dubbelhet av liv och död, ont och gott återspeglas och förvrids i de fyra männens upplevelse av henne. Förvrids – i alla utom en, Arans positiva mot-jag Vanja, som liksom Inis är utanför »kluvnadernas« värld och med henne kan ha ett förhållande av barnsligt befriad, från de smärtsamma motsättningarna befriat förhållande av ljus lek. För de andra, och i synnerhet det sökande medvetandet Aran, gäller Dostojevskij:

»Skönheten är något hemskt och farligt!«

»Det förfärliga är att skönheten inte bara är något farligt utan också något hemlighetsfullt. Här kämpar djävulen med Gud, och slagfältet är människohjärtat.«

Vem är Inis? – den absoluta dansen, den absoluta gesten?

I hennes sista dans, den som hon kallar »oraklernas upphörande« (men som Aran däremot benämner »demonernas

fall«), är »det betydelsefulla inte *hur* hon dansade – utan *att* hon med orfisk säkerhet danade bilderna, uttalade tystnaden och röjde skeendet«.

Här förklarar berättarrösten, teaterdirektören bakom den stängda teaterns skådespel, hur

»hon visar hur hon ska offra livet, ge sig åt dansen, gå under för att leva vidare genom andra, för livets skull. Denna dans är fullt fattbar för var och en efter sin art«

»– talade dansen bara om det vi måste offra (blod &c) för att kunna tala med oraklen?«

Inis Skönheten blir som det gåtfullt rena naturbarnet Tintomara, själv ett den eldskuggade maskeradbalens, passionsrollernas, det stora förklädnadsuppträdets offer. Mördad i någon annans ställe bärs hon ut som en släckt trasa. Skönhetens roll blir i Oswalds värld uppenbarandet av en i någon annans ställe offrad.

Ty gåtan har sin egen gåta som svar, den otolkbara Skönheten har sin hemliga lag, sitt fördolda mönster. I Rondo, som var tänkt som en summa av både dikt och livsåskådning, och som har den besvärjande Almqvist-undertiteln »en bok tillägnad det stora bårhuset, som också är livets hus«, arbetar ändå mot alla avsikter, all teori den mörke motspelaren under ytan, styr strömmen ut mot »den yttersta farleden«.

Och hur läsa Oswald?

Bör läsas: betraktande öppet, övande med orden.

Följa med språkbildernas egenliv, deras utvidgning, uppbrytning, utbrytning. Så här börjar frågan från denna märkvärdiga värld:

»Vill du förhålla dig lyssnande. Vill du följa genom begrundande extaser ner mot förlåtelses bro. [– – –] Vill du följa fjäderns spår i stoftet under betraktningsfullt medlidande (medgivande)«

den andaktsfulle visslaren

Lyrisk mässa i fyra
böcker

an A.S.

das auge sich selbst in der blutader der bewegung
zu fassen und des auges spiegeln des lebensblutes
das ist die lösung des Rätsels – –

Preludium

(orgel)

Ti dtabeller vaktar med skälvande papperstungor
våra försenade utflykter i önskningarnas

landskap

djuret iklätt personlighetens mask
präglar som en vattenstämpel våra anletsdrag
våra beskuggade ögon
som är slavar under en värld av objekt

blodet vandrarmumlande som vinden
men när ska ögat befriat
förlora sitt fäste
sedan rytmen förtätat krampen om vår
röda kyskhhet

Frågornas krökta munnar
är virade som årsringar om pannan
ännu bestridande livets orimlighet
hoppas vi på svar och ficklampor
och lyssnarapparaternas tur

snart är det tid
att pejla tillvarons avsikt med kostaven
och avkläda den skändliga
eller
susar hjärnans tomma korridorer
av gåtans hemliga fruktan
att en gång slutgiltigt lösas

Nuets skuggastöder
och förföljer oss
i den fallskärmslika flykten mot döden
kråkorna har besatt filosofens lutande
torn
att avliva dödsmyten
våren klamrar sina jordiga händer om
dess strupe
och himlen kallnar mot soluppgången
inför denna instinkts belägring
av läskappret

Vem blottar längre ett bröst med kulhål
som krigets mullvadsögon
vem bär försoningens nyckel
i ett band av silversorger
nej katedralen sjunken i ett träsk
av pass och personkort
och jagets seger över moralen
bevisar människans misslyckande

Vem draggar längre böckernas källor
denna djävulsös klienter lägger benen i kors
som skräddare eller asketer
och försmår diktens sublimering i molnens
kinder av förgråten grymhet
hur länge ska slagrutemännenedessa konstens spioner
plantera sina vita fanor i själva horisonten
förgäves
innan regnet åter
överskuggar jorden –

1:a boken

KYRIE

eleison Christe eleison

monolog

för de i andenfattiga dem alltså himmelriket hör till o vita hån	tenor- recitativ
att trampa på trädets skugga	1
tills den jämrar sej	
att tända sin förtvivlan	2
som man tänder en cigarrett utan att veta att den aldrig slocknar förrän fingrarna bränts av ända till handlederna	
o min unga häpnad inför spegelbildens gåta	3
foreteelsens avslöjare	
eller kanske han som lär oss skilja	4
höger från höger vänster från vänster	
och problemet	5
att söka skärningspunkten att finna spegelns skärningspunkt motsatsernas syntes	
som söka det roterande hjulets centrum	6
eller det absolut svarta och osynliga	
endast den tillräckligt sammansatte	7
ser mer än principer	
varje gång vi går utför de ändlösa trottoarerna	8
faller nischernas bleka statyer över oss med falska leenden	

- 9 mannen med skosnörena och den nötta pannan
 som en gång sett regnbågen om natten
 faller på knä
- 10 och vittnar till blodspåren
 som hade den unge Krishna tagit vägen förbi
- 11 broar efter midnatt tar språng ut bland stjärnorna
 men jordens kurva tvingar dem ner
 bland hustakens ekande gravar
- 12 ja min unga virtuosa förvåning
 som en violinsonat med för många b-n
- 13 att den skulle bli så enkel och fadd till slut
 intresserar inte längre
- 14 över dess viloplats har vi rest en
 ansträngt hångrinande gest
 likgiltighetens gravvård
- 15 rännstenen sorlar av gungande skuggor
 lyktstolparnas osäkra ljus ringer undan
 som klockor vid järnvägsövergångar
 (där tåg med ögonsvidande förare
 rusar sitt gatlopp genom syrsornas knivar)
- 16 väger fostrets liv i handen
 vid alla väntsalar mot möjligheten
 (purpurmattor med fläckar av
 cigarraska och snusspott
 papperskorgars dreglande käftar
 vilka bönehus för tiggande själar
 men med nervådrade händer
 löser de biljetter till äventyret
 och det oundgängliga
 som bara kan ske på ett sätt
 det oundgängliga)

o navelsträngens korståg till en förblindad värld o djurets triumf över våra utmärglade hjärtan	17
detta vårt komplicerade fäl: negern har hängt sitt vemod i trumpetens fackla över kulturens beryktade avtråde in the very sentimental mood	18
i skjortbröst tummade som spelkort svänger vi intellektuella unga Europas framtid landets hopp	19
småhårdkokta ägg med fläckar av hönsblod som medaljer över bröstet	20
och balkongdörrars halvslutna ögonlock och tankar trampar varann på tårna	21
och det nya lejonet introducerar save it pretty mamma for me (eller en försilvrado nocturne i små vita fragment som sönderrivna manuskript som vinkar från unga flicksjälar)	22
och vi bläddrar förstrött i vår tonicbeskæpleen men glasklangen av vår omätliga självuppskattning uppslukas av vapenfabrikernas allt överröstande metallvrål	23
av tystnaden före fredsbrottet – under våra irrande blickar slocknar allt fler cigarettfimpar i kramp som wintersoldater för kulspruteeld	24
kring runda bord vår estetiska kabinettspolitik offret som en mekanisk docka på duken barn tycker ju om att plocka sönder sina leksaker	25
	26

- 27 till slut skarpslipade tårtspadar mot oss själva
 skala av och inte finna fröet tillräckligt vitt eller svart:
 28 vårt dubbla försvar
 det nonchalanta hångrinet
 till varje pris likadan (uniformens förpliktelse)
 29 och det förvända vapnet
 till varje pris annorlunda vår livshållning den in-
 tressanta attityder(en ömklig modern stoicism)
 30 några söker flykten genom kvarndörren
 därbakom snurrar oxlivet
 i fädernereligionens livförsäkrade vana
 31 andra stolt kulturens svans och skvallertanter
 med ögon fuktiga av förnuftetsantinomi
 alltjämt sökande
 32 månens vintertorn en omkullslagen butelj
 slutsumman avSpinozas Etik
- 33 men hur lösa rebusar och korsord
 när kirurgen skär och själv ligger på båren
 och aldrig finner sjukdomen
 34 när jaget är vilande och flyende i samma individ
 och omöjliggör den fria människan
 35 när tesen redan innesluter antitesen
 och utesluter syntesen
 motsatsernas aldrig fattade enhet
 36 jag såg på oss och ingen
 saknades och ingenting löstes utan rest
 37 våra ansikten hängde trötta och sorgsna över tomma
 parketter
 besvikna
 över att besvikelsen aldrig ville komma
 38 stigmatiserade
 med armar sträckta mot försenade kors

den andaktsfulle visslaren

och vad har vi vunnit	39
inte det vi sökte	
ännu mindre sökandet självt	
se din väg	40
en tunnel utan väggar	
utan valv	
utan spår av mening	
ecce via	41
från denna tillvaro in i den nästa	
över den branta taggtråd	
som någon helt cyniskt	42
kallat	
döden	

solokvartett att tömma ungdomens timglas av spleen och förtvivlan
och känna blodets svindel inför alla oupptäckta vägar
som ej leder till Rom men väl till det omöjligas
splittring i illusioner och missförstådd verklighet

ungdomen ett sätt att öppna dörrar och glömma
stänga dem att uppleva städer som skökor med
blommor i stället för hår att fördöma alla andras
mognad men längta till sitt privata ålderdomshem –

parkernas dödsbroderade tungvävnad grändernas död
mumlande alléers död flytande skuggors död
allt död för att steriliseras av en ny effektivitet

en ny nervkris följd av en ännu trängre moral –
drömmer vi utan saknad om den gamla sjukdomen
litar vi föga på den nya hälsans falska trumpet

ögats oberörda ansikte var honom främmande
äventyrets gyllene port slog i blåsten
som ett hån mot hans pacifistiska vanmakt
– att be om fattigdom :

bassolo och
träblåsare

med avskjutna händer ropade han mot vinden
vittnade om försakelsens renhet grät utan
bitterhet att ha förlorat spelet om döden
– att be om lidande :

revade smärtans segel brunfläckigt av blod
medan sjön tar igen alla lån med ockerränta
– att be om ensamhet :

över alla bräddar rykte din beska råge
outhärdliga ofattligt välsignade ensamhet –
(och att förr eller senare försona sej med täl)

tema med
variationer

(när ska han komma
som förbinder eldtecknet med skum
och avslöjar kolens antal
vår messias som frälser svalkan
från det tillfredsställdas leda?
annars må var och en genomskåda sin
skugga över cirkelns avsikt...)

I

den vita ångestens dubbelgrepp
över altfiolens spleen
för att motivera sin ensamhet lyser
lyktstolpen om dagen för
sopbilarna dessa förruttnelsens ambulanser
där han ett vattensjukt lik
ligger på spirande bekymmer
och stirrar upp genom önskningarnas allt
trängre håll
gatans doktor har hängt sej i sin lagerkrans
fast den lilla patiensen förgäves kan gå ut med fusk
o lutans nöd biter ont i strängarna
var snällironiske leende
och mörda skonsammast den ofruksamme
som sover utan oro om natten
O –
vad det är tungt att märka alla kolumner stämma
bara den minsta profit i en ring om fingret
eller solsystemets grundliga bankrutt
i vårt väntrum till ett försonligare öde
vänta inte blix i molnets sula
stuka ditt språng
över idiotens stirrande fiskmun
giv bilolyckans talande bröstorg
nog beskt är ändå kistans gula mjöl –

gösta oswald

jag ville gärnagå ut på våta grusgångar
och diskutera med en duggande park
men glädjen förlorar sin svikt i satsen
mulnande texter låser ögonlocken
blinda strupe
du får visst aldrig dricka
ens ur lerpölarne...

II

hela dagen har det stått döda
i de stora tomma fönstren i fabriken över gatan
och stirrat oavvänt ut i regnet
med outtytt ärende
jägaren utan glasögonlik en fåvitsktorsk
tyder i stum skrift rigvedastecken
eller känslans förringande under nollpunkten
ska en av hans söner håna honom för stålspånen
som ännu fläcker fångdressen?
silverbibeln nitad vid offerklippan
siffror i ett algebratal
svarta tulpaner i en bottenlös urna
idealismens skeppsbrott i ett badkar
eller kraftverkens bländande krematorier
ja vemtäljer alla falska vinster
all missförstådd frihet
friheten att välja mellan fram och tillbaka i en cell
du förruttnelsens och oordningens fiende
de arkebuserades hämnden och deras ännu icke dömda
(kvarnstenen slår för din hals)
därför sliter kvinnan i gräset av skräck att föda
och döper hon det röda könets kopia åt vita gudar
därför hänger det kallnade händer i fängelsegallren
i väntan på störtbombarnas entré
och har det hela dagen stått döda
bakom rutorna i fabriken över gatan
och stirrat ut i regnet
oavvänt

nej spänn opp svångremmen
och låt inflammationens var rinna ut
över bordet
och luta ditt visnadekranium över porträttets
skärvor
ty ytterst gäller det att halshugga ledan
i en katedral skrämmer man själar med vita psalmer
och kastar man biblar mot en guldvingad duva
över sjukbädden hägrar brottets diagram
i feberröd kurva brottet att så kvickrot
att själv förrädare strypa sin medbrottsling
att i handlingens giftspruta söka bot för
skuldkomplexet
o döttrar av samma förräderi
brott att leva synd att finnas till
låt oss dissekera våra alltför bräckliga nerv-
system
herr läkare räck oss stiletten
o broder genom samma misstag
narkos...
slocknande stavelser och pulsslag vaggar
ut genom ett operationsrums morgonbleka
fönster

IV

varför rister lönnen sina bröst
och darrar alarnas svarta vårtor utan brist i vinden
drömmer det blommiga förklät om denna lycka
hängmattans lätta middagsyrsel
parasiten som med bakkropp av bärnsten
slår mot tinningarnas blomlockar
dock fast mitt på dagen
stammar kyrkklockorna

herre förbarme

under fontänens självförälskade dreglande
sommarparken applåderar i samma övertygelse
och lyfter utmanande trädchronornas släp
men stammarna bär märken av vårens tjuvar
och förmår inte ens rodna längre
(marmorarmens ironiska gest avslöjar anekdoten)

det var vid tiden för nymånens askunge
men nu har Shivaskrapat av klorofyllen med sin nagel
måsaarna sjunger gallanotetter kring vindflöjeln
och poppeln sveper in sej i sitt fotsida bladveck
parken glimmar av tomma socklar som kanintänder
o spekulatöner över den enskildes öde
fontänen har upptäckt sin ensamhet
och blivit nunna i vitstärkt sinnlighet

V

envoi :

i postsäcken stoppar vi våra små ljusgrå omsorger
tillika med brutna naglars törnen
ditt hjärta är en bur för brevduvor vid missmodets
skog
önskningarnas fälla sorlar svagt av tomhet
så krossa paradisfågelns äggskal
på det att din förtvivlan icke må tveka –
din bild i rakspegeln äcklar dej
men du är dödligt förälskad i din egen skuggas
svarta säck med hornen
och flyr oberoende att fastna i andras blickar
vrid inte fingrarna tills det droppar bläck
utan sparka framtidens pepparkaksslott i bitar
och vila ut i nuets hissnande gunga

VI

ännu har han inte kommit
fartyget förlorar tåligt röken valen bär sitt
mausoleumgenom den kvävande hinderlösheten
fastän andra dimensionen i blind hängivenhet
återfunnit tankens krans av årstider
och kakelugnen den vattrade hundens tempeltorn
övervunnit sin tro på begärets förnyelse
endast naturen lyssnar villigt till hans predikan
när han bara kommer
alla diken är fulla av döda syrsor som utbrända tänd-
stickor
sommarnätterna genljuder av deras minne
även koralförspelet hotar med hudpipor
som sorgen altaret och pupillens triangel
bevisar decembermordens syfte förklarad
men dessa höskrindornas triumfatorer
dessa månglerskor med kräfhänder
vad finner de för föda ide tre korgarna
när ska han komma
som tolkar de tre korgarnas innebörd och brev
till en förstenad framtid
med tungor syrade av mögel
oförmögen att ens gripa fladdermusen gräns-
instrumentet mellan människa och fågel
när ska han komma
som stryper den bedrägliga håglösheten med fingrar

gösta oswald

vita som dopets fjäderskrud
så att allt blir liv
eller framför allt inte liv (under dessa tre
karaktäristiska former) –
annars må var och en med ögat i handen
genomtränga dimman
sannerligen:

nu är det tid dubbelkör
att pejla livets avsikt med ljusstaven
och avkläda den skändliga
i det abstraktas isiga vithet: ridåhalare och bödlar
tveka ej vid repet
aftontankens sorgsne belysningsmästare
låt ramp och strålkastare i naket grönt
röntga scenens mörker och spegla mönstren i vår
inre strävan
för oss
som vår egen publik våndas uti salongens ovisshet
nu är det tid
sannerligen

(när ska ögat lossna
ut i luftens kallt genomskinliga ocean befriat
från krympande blodkärl
över höstensnötta flodstränder
utan byggnadsställningar
i vårens alla ångande rönnhagar
utan ruiner utan vildvin som klamrar sej
fast i storaseptimor utefter nattregnetsfängelse-
gavel o tids-
ångest
när ska vilan i nuet helt och underbart famna oss
när ska ögat lossna
befriat)

gösta oswald

detta är uvertyrens sista pucks
stubinrådets triumf
uppfyllandet av strömbrytarens mening:
tid att se in i skådespelets avsikt och uppbyggnad
att formera pennan och slipa rakkniven
att rikta linsens brännpunkt mot företeelsen
detta är ögonblicket
jagets häpna möte med sej självt i världen
gåtans rätta gestalt i källan grumlad
men snart siktad
under en ström av genomlysta vingar –

2:a boken

DIES IRAE

lacrymosa dies illa

monolog

för alltings upprepning och yttersta ändamålslöshet varpå all absolut pessimism vilar	recitativ för mezzo- sopran
om kvällen står sandlådans sagoslott tomma kvarglömda ormskinn susar i portarna och söndagsskolans patentfrälsning vajar i små vimplar över tornen	1
bina har bråttom hem med kornblixten i vingarna och en död fågel stupar i den trött huttrande klövern	2
hjul skruvar sej timalt genom bygatan vita armbindlar lyser fram i nattblåsten	3
och långt borta är havet dömt att ej hinna spadar gnisslar i sandjorden att vända den	4
körbärsträdet ryser men yxan är fåordig ansikten flämtar i de nakna fönstren med korta uppgivna röster	5
dörrar går krampaktigt i lås stjälpta kycklingburar gapar över diket	6
som skonlöst pekar vidare mot stationen månens vanställda anletsdrag skådar in i den svarta skogen	7
och visar stigar förande vilse men än är det långt till gränsen en tändsticka slår ut och väcker en häst till gällt gnäggande	8
ekot härmar långt från andra sidan nu hämtar vinden andan –	

- 9 plötsligt flammar allén upp för två svängande
billyktor
och det knäpper i löven under de första varnande
regndropparna
- 10 livet vid de östra gatorna var enchopinetyd
i moll
svalorna rörde i svart krita det helas halvhet
men ännu doftade soluren av inrökta västar
- 11 husläkarens vanda skugga botar grusgången
men se det är inte han det älen store Kirurgen
äntligen
den sista oundvikliga operationen med dödlig
utgång
- 12 astrologens öga spränges av det parallellas förintelse
förvandling rullar grävskepornas basar
- 13 skorstenarna fyller sin æ2 fots principaler
tills de svarta skeppens plåtsegel sväller
- 14 källarluckor prickiga av blod vad väntar
stridsvagnens uppslitna buk trädens brända kvastar
- 15 ty granaten vilar i språngets båge
och skräckens pestvind ruttnar våra lungor
- 16 nakna sover småbarnen med åldrade ögonlock
och livstycken fuktiga av hunger
- 17 hejdade död under barnmorskans händer
pånyttfödelse i siktets spår
till slaktens sista snitt böner om en god föresats
- 18 under V-dagenssordinerade parentes
aktielöften tredjegradsdiplomati för utvalda:

aldrig fred i vår tid (eller någonsin) välgörenhetsbankettens lustmord på Europa vad har den bortvända skylten för bud?	19
pastorsadjunkten öppnar sina axlar och vittnar i hårt bläck om de grönaskarabéerna över hustrun gåsfot tallarna står orörliga i dimmans oceangrav och jagets trista sjöstjärna kretsar under försteningens hot från korallskogen ordensvärdiga frackar skrider förbi till en koral av lydiskt ständarörflyjter	20
lärkans spel för vårens skull örnens branta ensamhet ska de förneka himlen och molnen blomma över glänsande skjortbrösts begravningstal då de äntligen fått som de velat:	21
allas kulturstrejk drabbar svårt middagsborden konsten att hålla skåltal gått förlorad undergång undergång	22
eller var det vårt innersta hopp att förskonas från hoppet vårt yttersta livsbegär den barmhärtiga döden de förlorade loppen vinkar avsked från missträknings borgmur men aldrig uttalade tankarna övergivna sitter och målar solens karikatyr i månarken kring asparna lundernas ekotempel vet intet om hagtornens tuberkulosfrätta revben och skuldrans jord med tegelskärvor –	23
	24
	25
	26
	27
	28
	29

- 30 i silverklykor
fladdrar den hulda moderns sorgdok
men träden hånskrattar till svar så att
sotet ryker
- 31 och östan skär sönder horisonten i flagor
marshimlen slår upp vindsgarderoberna
på vid gavel
och täcker solnedgångentöga sordida
- 32 och cirkustältet rivs för den sista dansen längs
olivblå huvudskåls små trädgårdsgångar
- 33 och män som oupphörligt äntrar råttskeppet
fågelklor spikats kring masten
kapten slår Columbus lik kragen om kompassen –
- 34 allom väntar den helt annorlunda stranden
där vitt glas spolar morgonens tröskel
silverpendlar vaggar in i dalen utan skeletts
nakna grepp efter döden
- 35 och det rika arbetet svettas ur gruvorna
där hyacinten tränger sin doft ur tårarna
och som ingenting består än pistillens skifte
med fröet
- 36 där mötet utan fruktan mellan man och kvinna
vilar redan i saktmodet
som ju ska besitta världen
- 37 där –
i den annorlunda verkligheten
den fjärde tidsåldern
vårt psykologiska morgonland utan tvång
eller behov
- 38 du som trodde på verklighetens förvandling
du säger nu: förvandling är inte möjlig
- 39 snäckans spår av vattenkoval över bergets

kupade hand	
hela snåret stänkt av prinsens skära blod	
vassarmen med törnen den grumlar dyn	40
örat som biter stenens galla under maskstunden	
allt skriar : det är inte möjligt	
(endastglasskärardöljer rakbladet i dunigt bröst)	
elefantbågen över de knäppta händernas dal	41
sedanjuraperioden öppnat sin klippiga bok	
varur regnet faller svarar samt elden elden	
Zarathustras tungorflammar ur gräset	42
och bibeln hamras ut vid profetens brinnande	
panna	
och sist gestalterna de torftigt klädda munkarnas	43
dysta parad över det taggiga krönet	
under lönnen blottar en ensam gamba medeltid	44
i gråklädet om krukans i domnande fradgan	
och kappor rör vägdamm till mjöl för kråkor	
du lägger ring- och lillfinger i kors	45
och vilar ut i den lilla tiggarskålen	
du sträcker ut dej i lergolvets sömn	
väntar av mardrömmen steglas	46
väntar helgonets hand växa på nytt ur din strupe	
på mirakel tror din skapande tro men intet väckes	
och nu förtvivlar du: förvandling ej möjlig	47
(om du ville anta gåtans vändning i ett förvånat svar	
och gamen singla frågetecken från vingens granriskrans	
en flytande huvudbonad observerats	48
en radio utan inälvor virvlar bort som ett skal	
och det tjugoförsta århundradets auktoritet	49
räknar förstrött ny tid från bilen eller den	
fysiska filosofin	
och klipper ut våra gällerskuggade ryggar	50
till bilder ur tortyrens historia	

- 51 grundstenen nerstänkt av hjärnsubstans vad väntar
murens tomma ögonhåla dikets svedda skägg
- 52 ty hanen vilar i spänningens osäkra famntag
och bomben visslar på äcklet innan tinningen
- 53 hostande stupar kvinnorna med trötta mungipor
och säckar rämnade av arnold
en vit död framför ett liv i rött –
- 54 ännu en skoningslös apribstöter pannan i molneggen
och ängsliga skryter klockorna om frihetens
förenkling
- 55 orkan i universum krossar himlens blå idyll
glasskärans lyfter ljudlöst ur självmordsbergets ljug
uppgivet böjd under kanonens hjulspår
och hjälten faller sönder i psykoanalytisk ekvation –
- 56 ändå tror du ej på verklighetens förvandling
vad kräver du då på sitt svar
- 57 vad vissnar du med ditt missnöje
du svältdödens cyniska spöke
var har du tränat din kalla pessimism
- 58 denna förlamande visshet om alltings oföränderlighet
att handens jagande efter vind sluter armens båge
- 59 nattens rullgardin fångar morgonfisk som i ett nät
och clownen sminkas i bitterhetens druvor
att Hindemiths viola analyseraterskålens generalbas
- 60 och att idyllen guppar i förnöjsamhetens ankdamm
av evighet
att visserligen skölden tvekar under segertecknet
- 61 visserligenidealens korståg mot väderkvarnen
uppgift för detektiver
visserligen
- 62 men att nyckelblomstersnart klättrar ur fästets
granatgropar

den andaktsfulle visslaren

emedan borgaren alltid tar hem spelet
och med fara för eget liv räddar den väster- 63
ländska kulturen:
belåten knäpper han anpassningens ömtåliga
barometer* i ett sidenband om halsen –

enahanda och meningslöst är ditt flyktiga öde 64
ögat som bevittnar blodets kretslopp utan ändamål
vänder sej inåt i äckel upptäckande
ödets uppgift att undkomma ledan
botten av misströstan och drömmars
drunknade bryggor

* exempelvis i form av ett krucifix

3:e boken

BENEDIC TA
quae venit in nomine amoris

à M avec reconnaissance

livet

snubblande oåtkomligt är livet och svårtytt
några korta nätter snuddar vår puls vid dess rytm
någramagnesiumklaramornar gissar vi dess mening
(– – – – – – – – – – – – – –)

ögon utan törst händer utan hunger
hur länge ska ni vrida förenklingens hjul
spanande kikare från överblickens tinnar
er hämnd är ormens i blodsprängd lusta

tunnlar att gå vilse i källor utan gräns och yta
är livet eller ett sätt att missförstå blodets teknik
eller att klamra sej fast vid tankens regnbåge

ett litet torg att dansa på en vitkalkad vägg
en grind att leta efter eller något annat lika
oväsentligt
som inte ens blinda kallar för döden

ode

- altaria 1 i den tysta minuten efter dödsögonblicket
då ekot självt ropar
och göken förundrad tystnat
- 2 då naturen i sitt öra endast hör tärningar
droppa mot tjärnens fosterhinna
- 3 och mödosamt vrider sej mot ännu en vår
kom hon
- 4 du vände megafonen till eget besök
och kastade diamanten långt in i ungdomen
- 5 men hon hämtade den tillbaka
med blod spunnet över höfterna
- 6 och planterade den triumferande
som ett stort frö i sitt sköte
- 7 horisonten belyser gryningens stängel
som växer ut i ringande klockor under molnen
(deras stup glider in i varandra
snöskred lika i massiv tystnad)
- 8 du snubblademissmodigt över samvetets rast
men steg utan tyngd i pliktens hårda luft
- 9 och virade schemats taggtråd om pannan men då
kom hon och förvände allt
- 10 i det ordlösa greppet efter läpparnas
blanka utslag av grodögon
tändernas beska vin ur ormens kräva

då tinningen droppar av vissnade isblommor och skiftar i blodig febersol kom hon och förvände allt i saknad	11
gaslyktan svävade bort i en gul flod av ensamhet fiskaren svepte sitt spö efter så kall väntan in genom hjärnans tunnel gled strömmen med skratt-13 måsar gungande i vågornas ögonlock du plockade förstrött ett hår från tidens ärm och visste inget om höstens trappor ner till staden	12 14
men i den lugna timmanefter dolken då hjärtat intar medicin i stensked och eftertanken fäller sitt paraply då religionen lustvandrar med sin gråa säck att samla barn med död i blicken och löven oftare söker dikets mun kom hon och förvände allt i saknad efter ett ännu ej inträffat mord –	15 16 17
alla snärjer oss den tillräckliga grundens rötter och tvingar till steg efter steg att nå syftet endast i drömmen är vi fria: men solen slår sin silverspik i syrenbersån och sommarröster åker förbi i skuggig vagn sommarlovssjöar välter sina kransade hjul över stenrösets kluvna ormtungor redan i slättens handflata vilar tryggheten redan i en trädgårdssoffa i en vinbärsklase men längs suckarnas gata skrider döda illusioner som misslyckade aborter över hjässan och i krokiga rännstenars spår rullar den gröna dimman	18(rec.) 19 20 21 22 23

- 24 outgrundligt leende med brusten marmorblick
 har venusstatyn sjunkit fyra buskars armar
 25 lyfter vassbåren och semaforen höjer varnande
 handen ty ingenting är längre nära –
 26 tången bubblar under dyninga(:ta foten
 eller ansiktet med nackens kopparorma
 27 naken och namnlös genombävar skönheten rummet
 denna begärets misstanke och sløjans avtryck
 28 ja hennes ansikte i uppåtvänd extas vem tände
 hennes axlars stilla sken i drömmens bakdörr
 mot morgon och verklighetsförklaring
 29 var det du
 30 trots vettets kritiska brillor trots fumliga
 händer letande besvikelsen i hennes blusveck
 31 i hennes bröstets spända skuggor trots alla
 spegelskärvor som låg i vägen när ni försökte
 hitta varann bakom varandras ögon
- 32 ty kärleken är vår enda verklighet*
 livets enda spegel utan gåshud och den
 33 enda stig på vilken vi kan smyga över varandras
 gränser
 osedda vid mörkrets inbrott
 34 tillika nuets klara iris
 och ogrumlade källåder genom förvillelsernas
 trollskog
- 35 att skända den falska kyskheten
 36 att bryta halfvårdighetens spjut mot det röda skalet
 om vårt oformliga kräftliv
 ty vinden kammar ogräset från säden –

* även om den oinvigde lär var bekajad med vissa tvivel

medan resenären vilar i tidlös sömn	37
har tåget bråttom in i evigheten	
medan gränslös ro lutar sitt huvud i famntaget	38
spökar glasknappar som barnögon i tapeten –	
att riva det falska ansvarets blindfana	39
och ytterst alla staket mellan oss	
för att fri ströva genom viljans morgonland	
att vid soluppgången kasta drömmens bindel	40
vävd i frågornas skrämmande mönster	
och stiga upp i kärleksrummet det nakna	
vår enda verklighet	
att fatta ögat sej självt i åderns vagga	41
och dess spegling av livet blode	
se gåtan faller utblommad ur håret	
men näcken stämmer mot i forsgrön av vinter	42
från vampyrernas brant spejar hjorthornen	
krälände av muskungenstusen ögon	
i den sömnlösa dyningen kränger tunnböjen	43
och drömmer oroligt om drunknade havsskräcken	
med sitt slemmiga följe av strypare	
har stått upp att vandra	
med sikte på gula punkten i fruktans isöga	
tiofalt hämnas framtiden nuet utan att nå det	44
aldrig höresskådespelets böm ett smärtfritt liv	
lyckans begärliga fågelhjärta i guldburen bortom	45
de sju skogarna	
viner endast prinsen den utvalde	
även utanför blodskammaren vakar syföreningen	46
och saxarna beräknar dörrspegelns snidade ålder	
för att efter kroppens slutprov bortslumpa granriset	
ja då tornet störtade in med ett rosslande	47

då rakbladsmannen gled förbi i svart kappa
med händerna öppnade till strupgrepp
kom hon och förvände allt i saknad
efter ett ännu ej inträffat mord
(som heller aldrig inträffade...)

sinfonia seria	49 (tutti I:VII)
för pukor täckta i svarta slöjor: vårhimlar över jordens medeltid	50
blåa krukskärvor på sandstränder vilka havetutan ord faller mot	51
i vågor stora som likkistor gripande fällande låsande sej	
och på en sten av månkristall har handen som stelnat i greppet efter ingenting fastän blottande flatan bevarat sin hemlighet –	52
lövverk av blåa naglar på turkosblanka fagotters stjälkar genomspunna av solooboens blodstensvisa	53
ändå bara en trubbig ansats	54
fast ändens visshet över spåmannens panna: okänt tema	55
violiners snitt och hornens bara hugg vem har lämnat grindarna öppna i natten vem har förlåtit rågen med en smekning för vem har den brinnande linden rullat ut	56
sin sommarskugga gräsets andedräkt och vårdträdets ansikte	57
förråder inte henne som bar en sårig vår över ängarna –	

- 58 nu ligger bordellen på rygg i examensdrömmar
om den unga döda som våra armar ej orkade hissa
59 bevakande detta efterspelets löfte i
flöjtens och klarinettens samtal om kvällen
60 men linsen som utan kommentar
utlämnar den enas glashjärta av saltvatten
den andres blödande lunga
61 förbittrar dissonansen
underblåser sjukdomsvind och självförbränning

*

- bas- 62 regnet faller sina duvgrå vingar
recitativ varför också segla i november
då månen vissen och förgrämd solens avbild
visar
63 över höstbryggor vajar gräset som fiskgälar
och nätets sänken berättar i resignerat im-
perfektum
fugansöde under blinda alger
64 vi undkommer aldrig reträtten till havet
de sinnessjuka vadar med ben redan av aska
svalögat speglar fartygets brand under fyrens
pekfinger
65 alla anar redan skottets snabba eldprick i
nacken
och dödens stöd vid det svåra språnget ner i
graven
66 men plötsligt öppnar någon lägergrindarna
och viker havet ovilligt undan
67 våra standar att möta den s. k. dödens kommunism
slokar i det oundkomliga livets isolering
dess regn slår förbi i gråa duvvingar

den andaktsfulle visslaren

jag sitter i självmordsbergets eviga morgon med händerna öppna för stupets krav men undkommer aldrig vägen tillbaka till havet i vattnets barmhärtiga natt vilar din kropp	68 aria 69
som en skulpterad pianotangent att dikta brutna sonater på i en enda verklig ton ihålligt väntar kyrkklockan blott en dag	 70
ett ögonblick i sänder kajorna skockas över amfiteaterns väggar	 71
kantorn höljer sitt bröst i tårar och orgelpipor spejar förväntansfullt från kritklipporna men oåtkomlig skrider jag vitklädd som till dop	 72
för att innan vatten allt jag bli allt du	
 sedan ska havet slå upp över mej och med ett skrik famnäs jätte timmens mörker och i den spegelklara tystnaden efter skriket	 73 alt och bas 74
ska strandekot ropa självt och havstruten förundrad tystna naturen lyssna till tärningarnas fall	 75
över dyningens fosterhinna och mödosamt vrida sej mot en ny vår	

4:e boken

LIBERA TE

homo de vita

Schopenhauer

Halt skata slåroljoberget
omkring spänner hjärnans glashimmel
sopande världens fyra hörn med tentakler
av insikt
i sådan verklighet ej hemma köttet ledes
klamrar sig ruttnande fast i relingen
havsslickaren –
studier och resans linje över texten för eller emot
en förgäves uthärdad ungdom
att den förvandla
att starka doft av skonad paviljong och kvinno-
hår kring åsneöron ej sörja
men betrakta filosofens kalk över kafébordet
nu skåde hans öga livet som dess medelpunkt
och vinne girigt allt i sin pupill

Han virar flöjtens toner om hjässans stormsnår
men skakar mjuka känslors mal ur nervkvasten
och faller teorins skarpslipade visir
mot blå förväntans upprepade attacker
för att slutligt välja negeringens absolut öve-
givna sidospår

Se hans grav se den
här upplöses
Europas tvivlande röntgenstråle han
lät sig ej skärma

gösta oswald

han öppnade våra ögon i omättlig hunger
och slog våra munnar med sanningens blindhet
– idealister i alla land
slåbrinnande facklori denna mak!

monolog

för Sāriputta och Moggallāna (Kolita och Upatissa)

(tanken sluter sej i obegriplighetens mantel likt en staty över klarhetens paradox slagen men lurande trycker själen skuggan av ett annat du reducerad till noll rasar illusionen av din personlighet i sin egen spegelbild snärjd från allt ska du befria dej från nattens minne och dagens fruktan från verkligheten vartill du aldrig tvingats)	tema
--	------

den nye latinläraren griper i katederns livboj	1	bary-
och bryter samman stammande		ton-
destruo destruo destruo destruo destruo		solo
grammatikens blad diktens och löpsedelns	2	(con
bär vinden lika lätt		viola
undan vika försvinna endast ögat skriver	3	I & II
synfältets regler och upphäver dem		e tim-
slocknar solen blir skuggan orolig och	4	pani)
vänder sej om mot höstvägen		
med ärr efter lövblåsor		
luften har djupa fåror sen vindåldern	5	
i dem hänger det svanor på långa band		
ur skulpturens spruckna skalle spirar fet-	6	
bladsväxter som över en grav		

- nejlikdoften har redan kvävt rummet med
de små halsarna
- 7 pianosträngarna vrider sej om varann
utan att minnas sonatformen
- 8 ögat handen örat har glömt allting
helt visst allting
- 9 din andedräkt har upphört befruktascen-
bildens bönom förskoning förändring
till klarhet
- 10 ögons och örons blommor händer som fröhus bara
hållplatser längs den enkelriktade gatan
mot station
där tåget alltid står klart för evigheten
- 11 men ingen verklig vändpunkt undan
polisens missuppfattning av Kants etik
- 12 där vingen möter sin skugga
tar planet mark
blott där du återfinner dej själv
hör du hemma
- 13 o andra länders navelskådare av
pupillen däri infattad som ett smycke
är ni morgonen
vars renässans förnyar aftonlandet
- 14 från den pubertet vari Europa ligger för döden
söker du växa till mognadens hälsa
där Himalayafäster skuldran
- 15 brant är försoningsstigen österut i varje hålväg
lägger tvivlet ut frågetecken som krokur
- 16 men avmagnetiserad ska du rulla som en boll
utför vintergatan
och inte stanna förrän utanför
begreppet boll och stjärnsystem
- 17 och ditt namn skall vara

fallen ur sammanhanget (och striden ska stå mord eller självmord?)	
nebulosanstrasiga hink fixerar snigelns ögonpar och gräset kan inte undfly jorden men stenen ligger oberörd och lyssnar skeppet misslyckas att i epileptisk kramp bryta sej ur skrovet	18 19
visserligenormen vid kunskapens rötter avlägger skinnet men till ett nytt tvungen naken i kallt blod	
ty vattnet är inte vattenmen ännu mindre någonting annat	20
så öppnade filosofen sin panna och läste kammaren fylldes av suset i snäckans öra och allt förklarades av det osynligas fasa	21
rätt uttytt skymtade sedan hans anlete i kvistverkets genomskinliga teckning med hjärtat som en vinterholk inunder (hyreskasernens familjer ett partitur för romantiker	22 23
med slutkör över individualismen ensam och individuell är bara den döde förste tenoren den i förtid utträdde)	
vem balanseratängre sitt öde över bron till landet Övergivenhet	24
vem lägger sin sommar i asken med räfsans emblemen utan att först servera en vår på glödande brickor	25
bäckar som klirrar av silvermynt gör händerna valhänta	26
och mättar inte svullna magar kvävd av offerrök tvivlar ingen på offrets nödvän-	27

- dighet
- 28 sjöfågeln är ivrig i tjårången
beredda att uthärda allt utom människan
avseglar vi –
- 29 men inte ens vår jord bedrar längre
elementets natur annonserar sin oskuld på leende
plakat
- 30 i hägrande menlöshet lockar inte landskapet mer
likt en urblekt akvarell
med insjöars blåögda kloaker
- 31 med blommors trånande läppar
nariga av döda insektskroppar
och bonden gräver ner sjukt samvete i idyllisk
möda –
- 32 sedan du längesen förtvivlat om jorden
tror du ej på ovissa stränder
opålitliga vatten
- 33 du som ville livet
är elden hemort och väsen
det enda vari livet skulle undvika förnyelse
- 34 trött på resor utan annat mål än eventuell
utgångspunkt
på denna halva illusion
och falska verklighet
- 35 vilar du ut i takets svalka och spetsar en
stjärna på antennen
och i det sista hoppet att detta bara är ett lak guds
onda drömmar
- 36 mannen som alltför länge väntat ångarens undergång
för bottenens skull eller vulkanöns
havande med sin övervattenstillvaro

överger till slut frivilligt däckets trygghet fastän middagen kallnar på bordet och de närvarandes anletsdrag skärps och småningom täckes i en hinna av besvikelse	37
ohållbar blir vänskap utan komedins mask med hånskratt gömda i blicken men	38
jordens begränsning avtar spikskon då morgon- skeppet lämnat alla stränder	39
och inte ens de falska mynten längre gäller ty jag är icke du men än mindre något annat	40
oupphörligt rimmar blåst med vardag i regnet mister världen solens legering eller nattens drömlösa avgångssignal	41
och breder naken och tydlig ut sitt äckel i en oändlig gata mellan husväggarna där skyltfönstren som osaliga korpar flaxar över människorna	42
de slår in sina själar i tidningar och bär som ett paket grönsaker under armen	43
över den kladdiga asfalten skramlar spåravn bort med öppen fiskmunmot	
hamnen som sluter sitt musselskal och somnar grå elefant under myrors planlösa irrande	44
framtiden öppnar sina vita händer och söker tyda ett öde en mening	45
på tingens yta virvlar nuet bort i ett förflutet utan tårar	46
förstrött betraktar dagen snart försvunna ärr utan att minnas smärtan	47

- 48 den rättfärdige och hämnaren är glömska av ondo
– glömskan förutan guds tålmod omöjligt
liksom människas
- 49 var framför oss ståvattumannenmed sitt ok
var bakom oss faller skuggan från mordbranden
nuet förlorar sin punkt i perspektivets glashall
- 50 men när ska ögat återlösas
trollkarlen låta förvillelsen utplånas
och vi seende återfinna vägen
- 51 vad angår oss en tid utan början utan slut
när nuet ständigt glider ur våra händer
- 52 aldrig mer åtkomligt förflutet
och oklar framtid skymtar genom filtret
förtvivlan bebor kamerans hus –
- 53 ohållbar även splittringen i kön
den ödesdigra*
- 54 ur gatorna raglar kvinnor lysande av våldtäkt
det giriga skötet kan möjligen påkläda sej
vattenpasset
- 55 men innanför drömmen sotas glaset
och brottets mönster sublimerar motsägelsen
- 56 tången slår sitt kors över kluven bädd
förräderiet redan i blicken nedlagt
- 57 omöjliggör skapelsen och ormens vita flykt
ur blodiga väggars cell
där pulsslag utmäter ännu ett mord
- och själva extasen lägger armarna i kors
- 58 vad undfår någon för nattvard i dessa hemliga
katakomber

* vem kan ej utantillKlagovisornaom kvinnans existens?

den andaktsfulle visslaren

vad för oblat till ögonvitans skam vad för vin utan bittraste eftersmak	
från tidens gräns och dörrens hotar röda liv utan begär ska du frigöra dej själv	59
stegen häftar vid mannen som barnet vid kvinnan	60
och skuggan bevisar kroppens existens en by utan kyrka griper tag i marken rädd att störta ner i himlen	61
hästar söker sej ned för sluttningen lika utbrunna tankar	
och stearinet droppar luktpion som minnesförluster över positivhalarns hjässa	62
i rullstolens ekrar gömmer sej bilden av en lycklig sommar	63
men oron skruvade mörkblå bergspunkt skrik ur maror bröt suset liens kyla svepte ofta pannan	64
i hetsande skymningsdrömmar bedrägeriet orkade ej längre stå upprätt utan föll skräckens taggiga fingrar samman över	65
bröstet utspänt i fönstrets nakna ram alltför grymt medvetandet gryningen kröktes i melankoli återuppsökte natten tills	66
slutligt allt brast i fyrverkerier luftens blodrop –	67
vittnets hårda läppar förmörkar tystnaden flugans bana hejdar för ett ögonblick regnet	68

- 69 medan solen tvekande överger havskanten
och morgonen tröttnar på att finna allting
som förut :
- 70 luften i gropar av blod
jag i svepningar av medlidande
vändas gator under destruktionsakten
- 71 nej något finns som överlever solståndet
något uthärdar vissheten om livet
72 och förklarar fruktan för självmord
ej marmor väntad dagens undran underbar
- 73 förvissningen är vunnen till dödens pris
och fallfrukt sonar all blundande önskan
74 vintergarn heter trädgårdens förankring
i ådror av sand
vinden knyter trädens rabattens munnar av skratt
- 75 och plötsligt inträder Allvaret
infriat i befriande stillhet –
- 76 ännu hämnad
kretsar känslan kring hjärnhusets glassymbol
och himlen skymtar genom rinnande vatten
- 77 skriket trycker som en panter under nyckelbenen
omöjligt språnget för inget mod övergår
gränsen till vansinne
- 78 men djurets förveckling till människa lik
slokar en hund i sorgmantel
ur ett fönster slaget som hästskos stämpel på väggen
- 79 min tragiske vänräddade sej upp på brottet
till slut då ensamheten anlade kåpa
och trätiljorna fläckades av dolkstyng
- 80 alltid offer mannen med örnkraniet
föll tungt lysande ur gräset hans
huvud ett mänsklighetens förstenade rop av vanmakt

av objudnas hånfulla varninga	81
den man älskar mördar man	
endast i Stader och dikten tankers:	82
väsen av sjukdom möjlig parentes...	
men i dårhusparken står patienterna orörliga	83
spejar ut i hettan närmare vägen lika gravstenar	
med djupare medvetandes runskrift	
oförberett splittras din spegelbild	84
in stirrar mynningen till dödens hålväg	
förtorkat utstöttes hjärtat i lerduvans bana	85
efterlämnande ett spår av spetälska	
men saknaden återvänder till utgångspunkten	86
och finner förblindad uppfyllelsen	
famnad av trevande händer som innesluten i	87
ett skal av längtan	
intet tröttnar begränsa vårt herravälde över tingen	88
och gåtan luktar ännu fränt som blixten	
begäret styvnar i luften till en pil utan spets	89
bäcken larmar ännu av ovana men har	
vänt blicken inåt mot slagrutans känselspröt	
ingenting behöver längre blunda för att undgå	90
en alltför abstrakt verklighet	
rosornas djupa hugg har upphört att blöda marken	91
att blanda vissna kör:	
med ett förlåtande leende	92
ser vi hur undan för undan allting	
åter misslyckas –	
vad trodde vi då skulle lyckas	93
under så vanskapta stjärnor	
vad sökte vi då för lycka	94
inför så frusnanät av grön besvikelse	
sköra som daggkåpor	

- 95 experimentet tänder undrets flagga på halv stång
omogen sipprar frukten från träden och
märkt av larver
- 96 bronssvanen spiller sin tomhet som vatten ur näbben
blåsten har stämt säckpipan
och människans ögon belyses underifrån av
sjukdomen
- 97 någon måste uppleva hur hjärtat
vitnar som en musselkropp
- 98 utan att frukta nackens tvära vinkel
händer lika stukade hökvingar
hjärnan som ett genomstunget fossil i
morgonens kruka av spindelväv
- 99 också måste någon undkomma denna könets-fö
tvining
under gallerkalla vårhänder
blåådriga av jord eller bläck eller död
- 100 detta psalmens tigersprång genom slöjor av
silande förbittring
- 101 och intet vinna som förut upprepningens krona
genomstrålad
från förklaringsberget
- 102 med horisontens båge av missförstådda solnedgångar
att förbinda skon med osynliga rastställen
- 103 och förneka jagnavet i denna mångfaldens häg-
rande karusell
- 104 att trampa på trädets skugga
tills den jämrar sej
och förlamningen uppenbarar sin stumfilm
- 105 vad begär väl stenögat
det aldrig glödda
marmorfoten
som aldrig beträdde fasornas lina då

ledan korrumperade föreställningen	106
med sitt skyddsnät av knutna ormar	
och smärtan förvred den sjukas läppar till ett	107
skratt	
under dödens födslovåndor	
så att de spändes över idyllens blomstertak	
och äcklet gled in obönhörligt bläckfiskstilla	108
utan att vägra sin hunger	
likt pråmar lastade med svarta jasminer –	
i greppet efter eldbusken anar du djuret	109
i bankettens meningslösa uppskjutande	
av en på förhand given begravning	
för så bitter verklighet ej ämnad	110
i dagen du slutar bejaka året	
låter vinden utan motstånd falla genom ansiktet	111
och livets extatiska linje resignerad	
återuppsöka grundtonen	
medan snön oupphörligt stiger mot solen	112
och renheten islikt klarnar till en helgongloria	
kring ensamhetens inåtvända hände	
 så ska du till sist	113
befria dej från jaget	
och avlägga även denna mantel	
sedan du återfunnit dej själv	
och märkt gestaltengå jämt upp i samtliga	114
spegelbilder	
utplåna bilderna	
genom att överge speglarna	
 rytmen förlora greppet om pupillen	115
tills den försmår jagtornets utsikt	
och (paradoxalt motsagtlaskroppensmening)	

gösta oswald

- faller ur sammanhanget
116 och efter så tragiskt möte
blodådern brista i blodets frihet
näthinnan i ögats
117 detta oberörda ansikte till slut vara din enda
frälsning ur vaxkabinettets instörtande glas-
väggar
118 allt vad livet ironiskt realiserade förde i anden
fattiga som de i ladorna där bristen jämrade
parade sej till alla övergivna skuggor
119 och lidandet utan huvud betraktade källarsalarnas
fackelröda spegelexistenser – till slut
120 tigande askesen hugga sin fullkomliga övergivenhet
som brinnande hemlig skrift i pelaren av stelnad
aska

121 allt riva neder
allt din verklighet och kontur
122 från allt befria dej
från dagens medvetande och morgondagens
minne
från drömmen vartill du aldrig tvingats

finis

Postludium

(stråkkvartett)

Proinde, quicumque solus sit et timor
super eum dominationem facit,
oportet quod cogitationem faciat,
et sciat, quod omne ego sum, et
praeter a me aliud non est: timor
ejus amotus erit; quod cognoscenti
seipsum timor non sit.

Oupnek'hat

Regnet fattar insjöns inflammerade yta
till en stumhet utan like
ej för döden
rosen natten innesluter

adagio non
troppo

och efterlämnad vardagens omätliga
tomhet blånande

stirrande

Tr e stjärnfall beseglar hjärtats förgrening
i älskandes ögon och händer –

andante molto (man har stenat detta) grazioso
rubato mot ett granitlejons sotade väntan
lysmasktecknet korsafångarnas kretsång

väderstreckens fruktan att skiljas
tättnar till ett avlägset oväder –)

Kvarterets arahathar avlagt nerver
hårkrans och guldfjäll
bergstopparna vitnar av hans renhet
torskstim som kulturer
vilka solen begrundande vänt mot öster
men även resignation

fastän detta var vad gravarna ville ha sagt
vittnets avsikt med sin
fanatiska destruktivism
kanske för frihetens skull
och hösttrottoarer med skäggiga
rännstenar
förlorar sej i tillvarons överdrifter

Mina ådror är fulla av syrsor
tystnadens fåglar i sommarens utkant
snart avtar mörkret sin mask
prickig av stjärnor
och låter gatorna sila genom dess mun
som ur en förvriden skål
av extatisk bottenlöshet

andantino I

Rovdjuret i skuggan höjer tigande klorna
gathörnet som sett dem glimma fosforlikt
undanröjer varje tvivel om glasorgel
stiletvardag och blodsöt fruktan

Suveränt
leder sambuddhaloppet mot
leendets fullkomning –

andantino II
più tranquillo

Överbevisad om alltings orimlighet
blåklockan sjunker i klosterporten
till sans och inre medvetande

blommor inneslutes
mer övergivna än någonsin
i döden
det stora fröhuset

Nederlagets åker ockuperas av skelett
ur deras frusna grenverk spirar
tusenskönor och Förgät mej ej

men
du ska bedja
att detta öga aldrig må slutas

Du andaktsfulle visslare
bind världsövertinnarens stillhet
i ganglier av försakelse och ensamhet
om dina händer
om dina läppar
om dina tvekande tankars beslut

allegretto ma
più lento e
sempre ritar-
dando

(Misstagens summa förvillelsens bär
inget spår av de otåliga hovarna

i gotisk behärskning
lyfter människan tortyrinstrumentet
fientlig företer viljan sin fördubblade
pupill
stelnat röd

Grässtråt älskar dina kinder som
rakbladet ömt din pulsåder
och vinden snärjer dina grenar
med sin gasbinda)

Alltför snart
ska regnet slå in i din gränslösa
tomhet
och du
utan ett minne av livet eller döden
inträda i ditt försäkrade lugn ☹

CHRISTINALEGENDER

försök till en monografi
med särskild hänsyn till den
spekulativa mystiken

visby, stockholm, april–nov. 1946

Christina legender

Gösta Oswalds omslagsteckning till originalmanuskriptet, 1946.

Människa, du som ännufärdas
längs dessa vägar, sökande en människa
– kanhända är du den jag en gång sökte,
kanhända jag en gång var den du sökte

Ekelöf

praefatium

tillägnan

Christina , den ädlaste, varslar jag dessa hemliga röster
sextill tolv en morgon

och detta den första dagen av härarnas månad, hägerns läng-
tan och det tåliga föraktets månad, efter den kalla torra mars
regn och sol du armods vän att skänka, o grymma månad att
lustvandra och så vid vallfartsorten finna läkedom –

(Är då fattning av genial nå? biografens hädiska försoning
av ett oöverskådligt material och sitt eget samvetes tendens –
konsten är att ändå välja det väsentliga. Har jag misslyckats med
detta, är jag en dålig diktare. Men hur skulle jag från denna
hemlöshetens snäva utsikt kunna annat än börja. Annat än röja
allt som var Henne av öde och stämmor i den dunkla förbun-
denhet att de handlar om oss, liksom vi om dem... Och må den
som om sekler tolkar våra linjer tala med sin tids tunga till sin
tids öron och fästa i förvridet glödande skrift sådant tema)

för Christinas skull

för att sökandet enda nödvändiga

under kartagisklandsflykts ödsliga år fattat i pennan av

frater Baldwinus

tomus 1

caput I

Vill du förhålla dig lyssnande. Vill du följa genom begrundade extaser ner mot förlåtelses bindor är obefogade, alltså dess mörker obegränsad i alla uppgivna riktningar... Vill du följa fjäderns spår i stoftet under betraktningsfullt medlidande (medgivande) Linden är djupare än vinternoch gäller min fordran, är du av oss föraktets män är du tillräckligt förvissad om din ovisshe Och detta är ett uppriktigt sammanträffande, ditt hjärta På alla uppsökta utvägar samtidigt hejdad... Och fast som en kyrkgård, dessa förgråtna gångar av begravna ord fattiggravar massgravar av ord, och bara intervallvis, murgrönt längre levande sorgen, ville jag levande nalkas och efter det jag befruktar, att jag en tid lång måste eder åsyn och omgänge mista, så haver jag velat detta blomstret, som tyskarne värgiest nicht mein kalla, eder tillhanda sända...

- [– Det börjar bli kvavt härinne. Det är tid att bryta upp.
- Vart. Alla är för längesen döda.
- Ge nu och bråka inte. Se på ett kort.
- Och vem är den missnöjde? Alltså: för sent.
- Vad var det?

– spaderknek:]

hur han lutar sej över sängen därhilla nyss i en snarkning vak-episod nat och fetögt stirrar upp mot honom, hur han breder ut över i Vilna henne (så så) mossens kvälvande utsikt som surt brun säckväv ööverskådlig irrar vägen däröver sina halvt glömda spår-kolnade förmultnade grenars avklädda armar klibbiga av dagg

till ett taglets plågans mönster till en dröm om underförstådda
vallfärder, stigars svårtolkade dagboksmarginaler

När jag skall lämna världen
O lämna du ej mig

att också Hilla innesluten i en psalm, att också hon begär det
orimliga: offrade vi så ett par ögon för detta datum och rum –
han står vid de jämrade fönsterluckorna, eftersinnævslutæ,
beräknar vägar och vadvägar

– detta är alltså jag och den flyende

den flydde och han som ska fly det besmittade greppet och
de otacksamma sandalerna... En natt förspild, en dag att för-
spilla. O min fader – vem var du att detta skulle ske, att jag
skulle komma till dessa orter, dessa människor I går kväll (för
min fattigdoms skull, fader) ännu ett förräderi: din journal
från 1563 – värden hade uppruttna händer med sniket vansköt-
ta naglar. Så är de dagarna ur minnet förskjutna, så går en dag
och tidens versnättättnar om våra anletsdrag som tiden ej sko-
nar och allt sällsyntare igenkännandets heliga tal

– du, ho blåser de?

stönande och svettig, bryter hon sej
upp mot honom, sluddra: varför blåser de?
är han redan på väg? kan vi alltså
inte tala.

– hör du, vad blåser de?

nej, han vänder sej, klär sefärdigt
medan:

– Odins jakt.

Som om hon förstod svenska. Åter beredd, vds. avfärd:
Ekens vildvuxna timvisare faller sakta och i dammens upplöst
färglöst lysande is suddas det ut ännu en årgång fotspår
han äntrar kärran, ack så svidande och befriande plötsligt har

gryningen slagit sin hinna och över torvmossens skrumpnade horisont skymtar redan dagens sjukligt klara ögonvita –

Hon står i dörren, med tunga lemma, mungiporna spiller hennes ängslan i grånaden

– Gustaf du glömmer mej väl inte säj

[– Och vem är oss nä?

Sträck ut handen i mörkret tills den sjunker i Hennes hjärta. Gregorius Borastusbland, därtill har han ganska kalla myn-tarhänder.

– Alla är ju för längesen.]

Ser du dem leka på änge? å jag har slagit upp anemonfönst Kleonymos
ren och lydiskt milda silas jordens dofter in mellan vårmorgo invänder
nens vita gardiner vindlande ända från solbelysta niska kapi-
tåler ner genom ögonens blåsiga pelarhall och mina händer
som är på vandring från nattens bortdöende andhämtningar
till festdagensfrygiska gallerier, stannar med övermodigt spre-
tande fingra: barndomens väsen är sällhet, tänker de, dessa
sjungandebam! och öronens godmodiga blindbockar tolkar i
raglande figurer havets dämpade jubel. jag Kleonymos den
lycklige har lagt aeolen åt sidan och står lutad mot den gnist-
rande kolonnen: sorglösa dansar de nio småflickorna, men det
är ett vimmel av svanars skuggor över andra stranden där bere-
delse fladdrar röda vimplar bröllopspreludiernas djärva leen-
den. vad är dissonansers gissel och epigrammets senfödda fruk-
tan mot dessa våroffrets rodnande kör, eo hymen –!

Till långt fram på natten arbetade jag på den fjärde volymen,
om den dunkelt fattade konsonansen,

överallt skymde breven från Nikias, med de gula fläckarna där han vilat handen,
och den nittonåriga Amytes förlorade bindlar (blodröda flor)

N. ur fenster spørjer:

vem dröjer ingenting vid den uppstoppade solnedgången
eller någonting

eller omöjliga möjliga, möjliga omöjliga,
de leva ömsesidigt varandras död och dö varandras liv –

N. (med de sammanvuxna
ögonbrynen, epileptiken) ur nordväst slungande vanställda frågor

tills tröttheten började slipa sina
linser mot mina ögonlock, det är ju sent, och den lutande
kolonnen med handen kring pannan lutad hör jag från andra
stranden, epithalamion för Doricha – Ser du dem, med breda
lila sidenskärp, de gammaldags flätorna, de dansar tre och tre –
att slå igen de skära pärmarna och kasta sej på rygg i gräset och
med ens allt blir tyst och klar himmel, så att man känner vin-
den intala sej drömlös sömn (men de mörka buskarna drömmer
tungt om sin blomma) och en syrsa långt utom återuppta sina
hektiska recitativ, var det minnet av denna barndomens trygg-
het in i det blåas hissnande djup, och vattnet bakom ögonlocke-
en vatten i uppror mot tyngd och vinda, mot morgon och
tidig vår har jag öppnat porten: de löjligt sydda klänningarna
har slagit upp vita blåsor på ängen, hvita dukar som glädjens
förtroliga meddelanden, varifrån kommer deras egendomliga
melodier, ljuder de ur luften, ur trädkronorna som i yrsel över
fontänen, ur kolonnen vid vilken jag av evighet är fästad, Vin-
dar vindar blekande himmeln med stridiga motiv O lutande
symboler! vindar försonande hjärnans råa vindsluft, renande
och försonande –

ett moln har slagit ut sin blommande varning för solen, men
de lekande flickorna är idyllens förtrogna utan skuggor och
under molnet hukande fruktträdgården och den gamle onanis-
ten som mot grinden lutad förfalskar ett armt barndomsminne

Hymen o – och iakttagande kultens fordringsfulla regler (om
plogfårorna och bebedelsen till lusta förlustelsernas oförställda
bejakelse)

jag på den lutande kolonnens upphetsat skälvande beläte in-
ifrån spetsad ansatt av sjudande blodöverföring det ökande
trycket mot lemmar bröstborg huvud i kväljningar böjt kvalt

och förstorat, tankars oordnade reträtt mot det solgenomlysta fragmentet:

dessas dansande sjungande, i denna obegripligt klara, nu kommer en flicka springande upp till mej, hon har något i handen, sista sträckan måste hon klättra utmed den klassiska reliefen som ur krigens morgon upp genom tiden förbi min kind – hur vårdslöst hon slår av en krigares lans, den faller till marken med död klang men skrattet, flickornas skratt sköljer in i biblioteket där jagfårad vanka. Hon lägger sitt fynd i boken, som tyst sluter sej, men hennes skratt, lyser hennes blåa ögon i oförstånd, och våra skratt rullar förtroligt samman sej i den döende soldatens stjälpda hjälm,

tar opp boken från golvet, två blad klibbar ihop, och då jag sliter isär dem ligger där en söndertrampad groda med slaka bakben och utklämda ögon,

Ser du dem leka... o ensamme adressat,

– nej de är inte kvar längre: molnen har belägrat himlen och reliefens evigt fixerade handlingar bär trista snökalotte

o ensamme samlare, innan du överger mej, tag denna sanning:

övergivenheten har skuggor djupare än blindheten.

[– Du måste gå nu.

– Ett är nödvändigt: att vi alla går

– När stänger de?

– Vilka?]

Ronde des pâles capucines

brant är det oupphörliga nedstörtandet mellan de båda mörkren, ditt övre och de undre, ta fäste mellan himmel och gator, och det har två bågglampor som med kosmiska mellanrum passeras Laetitia, och Gamma i Ryttaren, se nu undvek strålarna inte den bottenlösa kloaken men föresatt dej fallet

uppåt, ta spjärn med båda skuldrorna och sänk huvut så att du inte överraskas av månskenet, ja den pendlande skuggan har långa pannlock, de kommer över oss bakifrån och eftersom allt är bara svart eller vitt, nej vi kan inte slå oss till ro här på dessa nervösa stim av kolblanka fisk och defällande tideräkningarnas dunkla etapper mot universums nattbleka fond, visst är vi utom oss, du känner ju hur vindstilla deträmen det är för mörkret, och ändå ser vi ju skenet bakom oss, de famlande skuggorna genom vilka värdas och det ogenomträngligt svart djupet under oss, kunde du ana att natten var så lång, nu höljde man över månen, var är din hand, låt oss sätta oss här min vän under den rasslande linden, låt oss förunderligt obehindrade beskåda det liv som levdes av oss

Också trumpeterna har skuggor i strupen, biskopen av Brin-nelsee den underbare eremiten sviktat som under svår plåga, kan du se dem röra sej i röda virvlaguldkarosserna, fackelbärarna och längst in i den kinesiska glasasken slöjorna, det är bruden och om en stund ska bispnen orera om hennes skönhet, den kopparstickssvarta figuren vid sidan är brudgummen, han vänder sej till en man i frack och trätoffel, det är begravnings-entreprenören, de samtalar men allt så oberört fjärran, om du lutar dej över mitt knä kan du kanske upptäcka marmortrap-porna som skruvas upp mot oss, överröstande linden ringer salarna förbi som väldiga upplysta klockoronde des blêmes.

— — —

hur sedan de högtidliga fölkena överskred backkrönet, dansande som i osedda ferier, trummorna vreds under purpurdo-ken och för ett ögonblick ekade röster virvlar steg i portalerna förrän de skingrade ringdanserna Åter var allt nära, slog kate-dralens blåflammande orgeljubilato mot processionen, brudens far sprang upp på bordet och begick med ett virtuost ingrepp harakiri (tålmodigt bytte lakejerna duk) Brudens skratt flög högre och högre upplyste alla skrämde vår och fattade eld i

valvbågarnas sotiga stenhimmel, de tusentals gästernas ovanskligt fördjupade viskningar välvde ner från läktarna och till slut (när man kastat ut en munksom inte kunde ett ord fransk) jagades trumpeter och basuner och lutor till tiofalt fördubblade och förvrängda kvartackord splittrade skränande den tilltagande röken och vinfatens glimrande blodsånger och medan danserna häftade allt tyngre vid låglänta visor nakna gästernas spegelkroppar – se kejsarkronan lusteligt på sned kraniet pryder... och de sköna jungfrurnas hårmörka elfenbensbäcken... men bruden sveptes än mer ogripbar i blommande dimmor till dödsdansens cyniska ängel under kupolens silverkors (ex oriente crux)

för att skriften krönikan legenderna skulle fullbordas
så alla Dordognes tuppar och med onaturlig plötslighet
blev Alexis skådespelets visare, stillnande genomsköljde
morgonbrisen hans slitna hår förde hem hans ord om
kärleks överklighet, äras obeständighet och hur glädje
blott förtydligar sorgen...

men redan sov den unga, mellan läpparna lyste
fosforgröna
hennes tänder.

men bilder och ljud ett jagande efter vind och dansen och
undanflyendet din falska underkastelse kränka eftergift
ett är nödvändigt

är vind och
det jagade ochjägaren Hackelbergoch händers exkursioner
bland övervuxna lemmar men så länge vakteln bebådar gryning
[– ja jag lägger patients eftersom spelet vart för farligt]
vem är oss avlägsen, vågar du påstå –

men dessa andra som är våra skuggor (blanda skuggorna
och tryck dem mot tungan, de är kalla i mun) och de här

med allt mer invecklad ångestmönster i våra nerver vid klättringen uppför den tarpejiska klippan skymtar Alexandrasförstorat dubbeltydiga marmorleende över branten lutad, men när vi ser dit igen är skarven mellan berg och himmel bara befolkad av frusna duvor och alla avrätades klamrande fingrar

Så låt oss följa frisens johannessköna gipssoldater, innan den rödhårige körledaren ingriper, himlen är ännu trasgrå men det ena är lika ohållbart och hägern lyfter, låt oss nära den förtrogna låst förvalta dagboken i grottan, jag lämnar er med missvisande kompasser och kartor ty färgerna tilltar i tydlighet och avgränsning, Hennes stenade talan börjar genomtränga

Se

Johan Kasimirshänder, infångade vita ödlor
i tunga ringar, för en stund uppehåller de sej
vid varandra, irrar besinnande över de buckliga
sidorna, knyts kring fackelstaven, sparsamt är
mörkret i Gula korridoren med det berömda por-
trättgalleriet

Sakta

stegen Andas lugnare Så Och märk nu hur
riglarnas sorl vidgas, ett tema laddar gemaken
med outhärdliga pauser

denna dag blev längre än alla de andra

inuti denna dag hade även döden gömt sitt tålmod –

»någonstanskan du inte längre undfly avgörande«

säger fursten och ser betydelsefullt på oss

»någonstans

där virvlarna tättnar och skimrande bubblorna

döljer sin sänkta medelpunkt måste bejakelse

eller utbrytning.

Överse

med den nötta inskriptionen på väggen som om
här vilade

I skulpturens veck kring Hennes mest självklara

har många blomfrön förrunnit mången

höstlig utsikt skakat av sej askan –

nu klibbar landvinden av duvornas strupblod

nu stiger gravarna som tankstreck genom vintergatan«

han skrattar lågt och för ut vänstra handen vem vet:

»kanske kvinnan (vi är snart framme) min halva klyvnad,

lär jag någonsin känna? kanske just minnet av den sjätte

kopians yttersta halvskugga rymmer en verklighet, ett

obefläckat destillat – sannerligen, låt oss skingra vår eviga

väntan«

hans panna är bittert svettig, knappt orkar han

lyfta facklan,

Hennes är hög och genomskinlig, kring den ena versionens

anatomiska saklighet växer syrener, ända ut på mahognyramen,

deras lila ljus som strimor över hjärnans grå fält

och även på den om Hennes ansikte, den ovala mask medve-

tandet spunnit ut över nattens blodiga ansiktslöshet, fonden av

irreala grönskan det stiliserade landskapet och de grå borgar-

nas svala ögonhålor, rymden som förtäts mot den rysande

morgonen

den rysande morgonen.

caput II

Hon ligger länge överksam och ser dagningen
hopa sina blytrådar under det rökiga taket, igengrovt av den
vardags gråsparvögon Hon sedan länge lämnat Och ändå inte
lämnat O tvehågsna jungfrudom! och ögonlocken idisslar en
dröm om kvarnstenar, över vilka vi alla skola snubbla
Så sitter Hon i sängen, drar med fingret vitt spår över
kinden men Gud rår så Hon vågar inte känna sej lätt, kamma
öronen fria som urblåsta löv, känna sej rödaste vildvin upp
genom skorstenens vallmohuvud – se mattan dreglarokot
bort tills spänner klor mot dörren
Och nattens drömmar blir närvarande
sen vandrade vi utför sluttningen med det brinnande gräset
Vad är urtavlan? Gregorius? (vart var det jag skulle gå) med
Alexis? mot staden och de utstötta plågorna – eller skulle vi all-
tid annorstädes? och nedanför sluttningen var himlen låg och
sprucken, men jag vågade språnget, ja. Och solens kortfristiga
genombrott var som en svetsares låga med de mörka glasögo-
nen försummade Och radbandet brast, kulorna rann ut i mörk-
ret mellan prästen Johannesplatta händer, han har en svart
pekfingernagel Prinsen den på resor stadde måste vara någon
annan Norrifrån (slungande svarslöshet) Ja norrifrån som den
jag så gärna tänker på, tiger om, ber för Och alltså de oroliga
nattvandringar jag sväljer upp hade mycket pregnantare
huvudmotiv, blodfylldare tankebanor Varför skulle jag förneka
Jag måste förneka Detta är av nöden smärtfylld stod modern
och för skönhetens skull Slå Gud mina tvivel med lamhet Men
då förlamas också jag Och han svepte om mig en oändlig brun
mantel, och sedan de oberäknade vägarna I den tungsinta sko-

gen hade de slagit upp sitt bord, jag minns bara att jag hade svårt att andas, och mannen i fracken fick ruternekt och den hade röda ögon och hirschtängaren var röd från spetsen till pupillen Gud försona mina tankar med önskningarna, det är svårt att utan klara besked och gjuten i sådan sinnlighet

(geometrisk status: den våld-samma spiralen genom ryggmärgen och högra ögat som därigenom blir stirrande, fotbladens* djärvare halvcirkla, kroppens båge 116°)

Villrådig närmar han sej från de nötta kullarna och rysningen i Hennes kind har Hon så hejdat den med spända naglar att en gul vätska brister och med samma stirrande öga, vrider huvet ner bland bolstren försöker rikta tanken på den utvalde (han som väljer den) men blandas bilden av den med bilden av den eller detta, och vill intet förväxlas
vem närmar se?

Bakom dessa ord försiggår mardrömmen

(Så fyllde Hon med vidgad mun siffe tavlan, där han excentriskt snåla väder visade, med strama läppar fruktan satte an, än drev fram, än skymde, återhöll. tills tavlan befolkades och scenen av högljudda röststatister och målsmän och ridåhalarns hustru vilken med beskärmande händer rättade till den sönderrivna koftan och Hillas moders stuga förvaltade de flickan, hon låg också där med svullna violetta ögonglober. log förnumstigt när de gissade på gamle man som

* fast Hon har sandalerna på

i skymningen valt de tvivlande korsens stig till floden. kära, hon var ju baratreton år. men hennes tillgivne hade undvikit hennes rop på förbarma dej, därför vart det så mycket värre att övervinna att komma förbi utan grumlade tankar... men också detta är bara gissningar som jag fann Henne på väg till Köln, kanske med samma häpnad lättnad och upprördhet som man första gången blir sårad i en närstall)

Men då är han redan där iklädd från benlindorna till skägget sin ömkliga tiggarrull, betäcker snabbt det låga dörrhålet och vänjer listigt ögonen vid den grunda dagern därinne.

systrarna sjöng:

o jungfru snidad ut i sjödränkt ek
innesluten
i drunknandes långsamma fall mot bottnen
men också naglad vid fallande fallossymboler
i havets svävande eldperioder
samt denna passerande eldman
för vilken jag med höjda armar varnar –

här är skiljomuren tecknet förutsägelserna med den vilseledande sprickan att söka sitt blindfönster medan husen vältrar förbi
Här är jag likt vatten som utgjutes, alla mina leder hava skilts åt, min kraft är förtorkad (förlamningen) mot denne som stiger ned ur dörrens brunn, tungsint är himlen över honom, mot detta som inifrån nalkas av skrämmande eftergifter, den klarande elaka sagan som inifrån febervit dröm och kärleksörts hängande trädgårdar domna hjärta inför det vita alternativet, tröttna under torra vindar, jag orkar inte vaka för din skönhet brudgum för mina bröst mellan dina tänder som är vitare än abbotens radband av elfenben, ta svala hjärtat forma varsamt

en bild av begäret blott det blir renare, jag orkar inte vara svag,
kan du förvandlarött till vitt älskade mina drömmar gör allt
svart

Han tar sej god tid, över skopan fladdrar ögonen i det ärriga
hundansiktet, ibland är vattnet lika rött som hans skägg, ta
och skänk i med vidlyftiga åtbörde!

– har du inget att ge mej?

Bakom dessa säregna ögonbryn
förtydligas våldtäktsminnet, episoden med den fruktade
rövaren Då tvekade Hon inte, då var allting givet på legen-
dens creditsidor med siffror i ståndaktig skräck, då tvekade
Hon inte: som under kallnande glassigill läste Hon get-
männens föruttagna spår är det oss någonsin givet att så
visst läsa avsikt fördelaktig sedlighet*

Oblida kommentarer häftar mej vid pennan, var det bara
av-bøjelse så steg de? Och de överdrivna mordscenerna
på vilken fanatism (bedräglig eller genial) satsade Hon att
ut i det absurda där mänsklighet blir abstraktion, kanske
för renhetens skull –

fanns endast beslut bortom ändlig beslutkraft, samling vid
veketens svimning över alla gränser kunde Hon då säga –
jag har inget att ge (förneka), kunde Hon fatta samman
alla bleka ljuskretsar av praktiska bestämningar ärja sej

GÅ GÅ

– Å ja, skrik inte så, och med oviga steg invid Henne, osäkert
spanande, ja redan lutad över Henne, flåsande, och Hennes
låga repliker:

Så stora händer du ha

* men vem avgör? från vilken besynnerlig delaktighet härleddes dessa hallucina-
tioner, till den grad intensiva. Och Hennes makt föll i den uteblivna triumfens
luftgrop: som att våga ett steg utöver – och i sista sekunden öppna ögonlocken.
Men vem ger sedlighet, vem tar den.

värja det kvinnliga som omedvetet var förutsett, sen den skärpta mardrömmen: hur han slet av Henne kläderna, märk väl kniven, de djupnande scenerna, faderns sista angelägenhet

Så röda ögonvitor du ha

de slutliga vrålen – så svår var alltså döden – förgåen-
de i duvornas vingslag tills Hon (hysterisk position:) reste
sej högt över bröstvärnet, högre än den grånade ängeln
under regnet böjd, höjde sej över medvetenhet och dröm-
mars blundande handgrepp, fattade i besinningslös ingivelse
kniven och jungfruligt fordrande sänkte den djupt under hjär-
tat, o besannad sena kyskhets paradoxer om den kyska tillbli-
velsen (av människa av otidlig försonig) inte förtrolighet inte
igenkännande

Nåd är av nöden

men kärlek eller hat, inte sedlighet (ty att kunna leva), inte leken (att dö med), men förkrosselse, möjlighet att säga ja och ja eller frihet att försaka, men anammelse av den geniala strängheten, inte denna pornografiska volym om mänskliga förbindelser, inte dessa nattliga uppskov bakom tros förvrängning som är tankes, men detta att acceptera och avstå, att älska för att hata och träda ut med bakbundna händer och vedergällarmun, tillbakavisa ovidkommande fingerringar om läglig bekräftelse och vacklande välja fallet, att till gallan äcklad anförtro sej åt äcklet, att i krisernas spärreld önska sammanbrottet

och sedan som i döden förströddt
denne dagar ligga slagen
slagen –

caput III

San Giovanni
a diab.MCCLXVII

har jag uppstått, och likväl inte uppstått.

Så molnlikt avlägsna är bergskedjorna, horisonten alltid fjärmare än min föreställning om den, ja sällan överges den av opålitliga färder mot denna vilopunkt.

Skyarna väcker mej varje morgon med sina fuktiga smekningar, mina främmande händer lyser underifrån av sol, har ludna kanter av rött solsken.

Sedan jag den gången spydde upp verkligheten (det var befriande) har denna först småningom återvänt, mina ögon börjat kartlägga tomrummet, min mun smaka luften, mina fotblad markens skarpa kanter.

Att jag talar om mitt, och alltså är sjuk.

Att jag är dagjämning, och alltså frisk.

Himlens möte med havet påminner kategoriskt om kvävningsdöden. Utanför horisontens krets, varinnanför ingen är ensammare: hur avundsvärda människorna!

Texter och minnesångare: jag tror de beredde mej illamående. Om den Utlovade ville komma (innan jag vissnar ner) hur skulle jag inte avstå från föresatser, tillvaratagna linjer. Och denne underlige Petrus, mina syskon. Hur skulle jag inte ge mig hän, åt Honom som nu i den obesudlade erinringen förlöst återvänder. – Ofruktbara cirkel, ej ens helt vågad.

Minnet har ju inga arvingar.

prima luce

Under betryckta förebråelser somnar jag sent om kvällarna. Något är inom mej som inte vill berättiga hälsan, stundom fordrar själva samvetet acedia, en oroande jagklåda och tar min kropp för underlåtenhet.

Men sälla tidiga uppvaknanden, dessa italienska feriers tecken och meningsfullhet. Jag ligger på altaret och sluter ögonlocken tills de blöder en syn av dallrande röd smälta. Alla ljud är nya, lösryckta, renare och således vackrare, kanske enslingen Amelio ville förklara det så att den konstanta upprepningen (som av natt och morgon) har den goda sidan att ibland rycka blicken loss från timma och datum och ge ett sken av otidisk skickelse. Och luften är ren och utan dofter, jag kan sträcka ut handen och le åt hur lätt den är, jag kan sluta fingrarna och ha fångat en flik av försonlighet, som aldrig var så tydlig som här i detta gryningsljus och på denna ojämförliga höjd.

Trots förebråelse. – Överdrifter är mitt liv, av den klassiska feberkurvan.

stabat mater.

Hårom natten hände sej så löjligt:

Sigwin och mamma och jag var i en kyrka, och den var full av underliga mörkröda blommor, och mamma sa att jag måste ta av mej skorna innan jag plockade några blommor, men jag gick fram mot dem och de växte och blev så stora att jag slank igenom och ut på andra sidan, och där stog Sigwin alldeles naken, jag sa åt honom att han måste ta på sej strumporna och svepningen så han inte frös men han svarade »jag är inte död, jag är i helvete« precis så sa han, men då såg jag att det inte var han utan greken som bodde hos oss i brittsomras och han flaxade med armarna och flög, bort som en fladdermus, och hela kyrkan var full av folk och de applåderade, och när jag kom fram till källan hade mamma ramlat av och brutit armen och jag skrattade så jag kunde svimma, ännu när jag vaknade skrattade jag – jag som trodde jag hade glömt bort att skratta

›Du‹ kvarstår alltid, jagets elementäraste förvillelse.

Om ensamheten är att säga, att det naturligtvis finns flera än jag, väl inte bland dessa som var omkring mej, men någonstans flera, kanske en hel tidsålder, kanske en enda dödlig. Om vi bara kunde finna varann – ett sagolikt sammanträffande vore det.

Då du trodde jag sov, min syster, visste jag hela tiden att du vakade över mej. Du var jämt så upptagen. Varför vågade du inte komma direkt till mej? Du var ju upptagen av mej, Amyte.

Vi har gjort ett byte. Det betyder antingen:

lika för lika, vi har givit och fått tillbaka, har alltså ingenting längre med varann att skaffa.

Eller:

du har givit för intet, och jag har givit för intet, vi står alltså i omätbar tacksamhetsskuld till varann.

Vi har gjort ett byte: fosterlikt sluten ögonglob mot statys marmorblindhet, låga mot fordrande lågor, hat mot hat.

Såsom vi nu älskar oss själva, älskar vi själva, med samma lidelse – skoningslöshet – hatiskhet –

Låt oss en sista gång bestiga utsiktsberget, Amyte. Snart ska den ena av oss vara död.

(›Jag‹ överlever alltid.)

utför ängarna.

Att driva handen genom håret och ej återfinna ormarna, att utan spillror lösa upp kläderna för den nära rymdens skull – funnes inte en djup vallfartsort i själva havet?

Som askan av en svårt bränd har min ångst skingrats, mina vindar och all förställning av verkan och egendom, sönderrivet i gröna vattenet krönikans blodbadskapitel, har allt detta invid horisonten förtätats. Själv är jag långt innanför allting, långt oåtkomlig.

Blott minns jag beginernas trädgård: näckrosorna bland vilka jag nu underifrån vällustigt vilseförgår stjälkarnas dova meditation och öronen är tunga av utståndet vatten, i Cassiopejas trädgårdar måste det vara lätt att gå, att inte se stjärnorna för bara ofruktbara rosor...

Å, hur min vänstra hand är upprörd: hon som då fritagen avstod säregenhet och saknad, är hon nu förverkad, ända in på det harmyn-ta hjärtat?

enastående möte

När jag i kväll var nere i byn mötte jag en flicka. Eller för er som märker ord, såg jag en flicka. Hon sprang plötsligt över vägen, någon hade väl ropat på henne, kanske en kvällsvard väntade; i alla fall sprang hon som om ingenting hindrade henne tvärs över vägen och in genom en vit grind. Det hela tog bara ett par ögonblick. – Och om du betänker att den flicka som nyss korsade bygatan i röd blus och muntert svängande kjol, kanhända för oändligt länge sen tog samma väg. Och om du därtill tänker dej att det om hundra år (långt efter det att du till ingens besvikelse avvikit) åter kommer att hoppa en flicka över samma stenar i leran, med upplöst hår och lysande ögon. Om du begrundar dessa båda hypoteser, bör du kunna övervinna det svårmod som så oförmodat gripit dej. Men du ska inte – för att t.ex. hålla sällskap med någon lika utesluten – sätta dej på bänken på den högsta terrassen; din uppräta hållning med händerna i skötet ska inte övertyga någon, allraminst dej själv, och första gossebarn ska se på din blick att den är djupare försänkt i solnedgången än någon melankoli kan uthärda.

horror vacui (sept.)

Som på överenskommelse (så mogen att övertygelsen redan snavar över den ständigt nihilistiska eftertanken) tar havsranden ett steg närmare mej, förstörelsen en obetänksamhet närmare. Det står länge en violett rök över himlen efter språnget. Och jag hör mitt leendes övermod vacklande slå pannan mot horisontens kallsvetta krematorier.

I de blåkopior sekreteraren tillställer mej, finner jag tillrättavisningen, överallt samma ord:

l ä t t s i n n l i g h e t

ett annat.

Gossröster sjöng ur näten posthuma mässor när vi hämtade in dem före soluppgången, min systers rörelser var omständliga och frånvarande, jag förstod att hon också måste ha sett honom, mannen med de bortvända vandringarna, de undanskymda bördorna...

Fast han låtit skägget växa ut märkte jag att han var ungefär jämnårig med mej, han kom närmast från Forli och räckte mej inte handen. Men hans ungdom föreföll mera som ett dåligt skämt: ansiktet var grått, läpparna var föraktets bittra, ögonen befann sej i förstörelse, det kaos som föregår genialitet eller självmord och pupillen hade ett djup av utsäglig leda. Gestalten var trötthet med rester av skam, han undvek folket på gatan, talade med lågmälda gester, tystnade ofta i en mening som om ord och tankar äcklade honom, höll huvet böjt eller såg åt sidan men såg åter ner, pinad att finna synranden lika nära och den förvinterbara landsvägen lika ödsligt ogiltig.

När jag hälsade: Jag heter Christina, sa han kort:

– Fäster du dej ännu vid bisaker.

– Jag är också ensam.

– Jag vet det, och otåligt fortsatte han förbi mej. Jag ropade efter honom: hade du inte ett ärende till mej?

Bråttom som han hade, svarade han över axeln:

– Jag var ärendet.

intetsäjäande läsöväning.

A: På latin? Amor intellectus divina.

K: – så ritar vi en katt. Vad betyder K? Kolmodin.

A: På grekisk? Atthis, Amyte, Anaktoria.

A: (förtröttas inte, allt måste upprepas till en påminnelse...)

– så ritar vi ett ansikte, men det måste vara en döds. Vad betyder A-s?

Lek med ord, förebrår man oss. Tvärtom, med symboler.

Leka blindbock, syndabock:

vad betyder ett kors? I Ren. Cartesii mun det okända. Enligt vår erfarenhet – korset.

Alltså på måndag.

Dina vingar förskräcka mig, ängel:

drömde så häftigt om min föregivne att jag ännu känner hans hand i min. Vore dåraktigheten urskuldad, inte själva väntan fåvitsk, om den sköna arten vore den sanna. Båda är lika radikala (sällsynta). Kanske sina motsägelser följaktligen.

Om jag hade sekler att leva, skulle jag våga, en gryning som denna, leva förenklat och oärligt. Men de vakna stunderna är snålt tillmätta, hur skulle jag ha tid annat än för det verkligare? Men som jag söker mitt rätta ansikte så söker jag hans ideala, kanske det senare förutsätter det förra (eller tvärtom) eller det förra omöjliggör det senare, eller kan jag bara låta det komma över mej, måste jag vänta: jag vill vara en förgård, ängel, fastän solen svartnar då jag länge betraktar den.

Vilket är vårt oförställda ansikte, gryningens, vindarnas, levnadsstadiernas, vilken klyvnad den slutgiltiga...?

Som tålmodiga vågor rullar dagarna mot mitt liv och nöter det till sanning.

natt till söndag.

I mörkret utanför eldarna trängdes människor, knuffades med varandra och grälade men föreföll huvudsakligen inriktade på något föremål eller någon person innanför deras krets, ty oupphörligt tog de upp stenar från marken och kastade inåt mörkret. Jag hörde aldrig stenarna slå i marken eller någon jämra sej, men människorna slungade sina stenar oförtröttligt och med stor förbittring. Först småningom kände jag igen några som jag sett förut; intendenten vid museet, Jagus Maximus, kom fram till mej, skakade på huvet åt mina förebråelser:

– Alla dessa är korrumperade, de har för länge sen upphört att reflektera över sina gärningar.

Plötsligt, genom det dämpade sorlet, skar ett vrål, så förfärligt att han var nära att mista balansen, rabblade som för att skydda sej:

– Hämnaden gör ont, men offret vinner en viss rättfärdigad storlagenhet (i historiens och framför allt sina egna ögon) och de hämnande en tids lindring...

– Och medkänsla?

– Hyckleri är en sida av din allmänna korruption, Christina. Vi vet inte efter vilka lagar vi rannsakas. Och jag är ense med kejsar Otho, att om det går den oskyldige som det går den skyldige, så är det mera passande för en man att gå under som skyldig.

Vi steg upp i hans vagn och skramlade därifrån bakom gråtande ryttare. Han skrek till mej:

– Har du aldrig sett människorna i ögonen? Vill du då tilltala en latinare på medelhögtyska? – Svara människorna på det enda språk de begriper.

tog hettan överhanden (forts.)

kvava vagnen, av huvudvärk tung

kan jag inte beräkna mina rörelser, stammar bönerna...

Upplöst ruttnande dallrade luften över jorden, kom horisonten att dansa, i snabb domning täckte likförgiftning mina fötter

de svedda lunderna undanbad sej med samma avoga axelryckning människans nödläge

i tredje timmen tilltagande vindlöshet, en förklädd vila – lockande med skuggor: utan panik, utan planlösa utgifter, utan
att tillgiven.

men före fjärde timmen darrade knivarna i marken, så tätt att mina lungor snart låg där sönderskurna: som gråa arméer i skrupna reliefer, sedan kulsprutorna, brådiskande och försumligt, bekräftat den oväntade nederbörden...

När jag åter speglar mej i dagboken, efter en lång besynnerlig tvekan, står du bakom varje pupill, syster, jag misstror ditt leende och ville riva orden från dina läppar och trampa på dem – Men när du om mornarna ligger alldeles lugn och brusten vid min sida...

Jag har nämligen fått tre brev.

Det första har en skrift som jag inte förstår. Sanningsvittnen, partisaner, underjordiskt verksamma ledare, alla vågar de livet för att dessa meddelanden ska nå mej.* De tar sej fram om nätterna under stor fruktan, för att jag ska få veta detta. Vad får jag veta. Bara att de finns, än så länge ett fåtal, utspridda i historien.

Och att något är nödvändigare än döden.

Kuvertet har ett vapen med vilseledande tomt ansikte och en devis: point de bonheur sans liberté!

Det andra är bara ett solkigt papper utrivet ur någon anteckningsbok, på framsidan står textat:

Journal överförgängelsetörsten, drömmarna nära självmordet, med särskild hänsyn till A-s.

Människan hämnas genom att uthärda. Men när inte ens förblindelsen vill helt förverkligas, varför skulle jag uthärda. Avresa är berättigad, dödsfiktionen är given; men också detta vapen har saboterats. Uthärdelsen är berättigad – men blott om den under någon säregen form fullkomnas, i melankoli, i handling, i skapande dag, inte om den för varje timma allt mer korrumperar, förnedrar, skändar.

* eller någon annan genom mej. Så är jag ansvarig.

baksidan är daterad den 709284:e dagen e.S.:

För att hjälpa människan skilja på medlidande och medlidande har jag avskaffat det, därför var i morsans väg utan skuggor. Men även denna gryning övervann han med samma leende, fann sej i den skarpa och allsidiga belysning, detta öga med den svarta bindeln skänker ruiner och åldrade geologiska formationer. Hans tillvaro har ju redan överskridit de levandes gräns mot ödslighetens dimension.

Den bror jag mest håller av har skrivit det tredje brevet:

Huru länge, Christina, skall du så
alldeles förgäta os?
Huru länge skall du fördölja ditt
ansikte för os?

ända sen din svåra sjukdom
i fjol har du hållit dej instängd på vindskammaren, vår syster
har berättat om ditt bundna leende i vita lina, liksom svårt
sårat. Har Aldobrandinus, munken från Rimini med det frän-
niga gossansiktet, fört dej någonstans där du inte vet av dej
själv? Ty torget och gatorna klagar av ängsliga människor vad
väntar de på? Du vet det. Om natten kan jag inte sova för oron
och för piskorna som gå Varifrån kommer den långa jäm-
mern? Du kan förklara. – Jag förstår inte dina spändaelismer
över glädjen, lusten (laetitia) som våra sorghemligheter ger
helt andra namn, är du bortvänd mot det annorlunda. Jag för-
står inte ditt allvar. Men jag förtröstar på dig.

Ty på gatornadriver Guds villrådiga boskap. Till dem vill jag
vänta på dig. Vet du vad du underlåtande väljer? O syster, allt
älskar dig.

Sigwinus.

Kom hem, käraste syster och väninna i Kristo.

i marsnattens fantastiska vindstånd.

når mej körens viskningar på vallmotrådets tunga våglängd –

som en vårvind över våra dalar, du syster. I nära sex månader har det regnat, men när jag på detta senaste sjukläger avtäcker min kropp är den lika blek att jag en stund måste vänja ögonen. Min kropp har skuggor som jag inte vetat om. Och den är vitare än jag anat, naivare, äldre. Och när jag stryker med knogarna över bröstet, fattar jag huru dessa lemmar innebure klostercells vaka, att det steniga mörkret skulle bära dag för dag av denna kropps bävan sej själv till fruktan för lågornas återkomst, de bländvita eldarnas. Hur skulle de rasande svarta svanarna som letar min sänkta vämjelse, som inte känner begärets medelpunkt i min panna!

I dej kan jag hel och hållen spegla den som är jag, och sakta domnande finna uppfyllelse. – Tro inte att sjukdomen ska rädda dej från döden. Du vill överallt äga det vackra, själv vara den underbara utsagan, den fascinerande utblicken. Här är du medium, djupare kan din desperata lek inte nå. Du vill alltid löpa två steg före livet, precis som råttan (som om vi vore Principens delirium tremens). Här är du vilans stav: vår ångest är livets ändamål, men för avspänningen, helgdagarna är vi bara medlet, orten, eller ens det fönster genom vilket livet ser in i döden.

Bli delaktig i min vaka! Detta är det högsta, att utan hänsyn till tideräkning och feberkurva vaka, tills vakan som en plötslig lätthet i nerver och blodkärl slår över i det oändligas restlösa frid.

Såsom i detta morgonstilla under den sagolika timman efter
uppfyllelsen.

polemiskt ode till vindar och hav.

- Christina är denna intill lila nerver blottade kolonn mellan förspel
tvång och försoning på
tröskeln
Christina är denna säregna hand som tåligt lyfter lydnadens till ett
medvet-
svärd vid eggen ande
- Christina – åter en lo med förtvinade spenar och stungen
hud

När Hon reser sitt ansikte ur doket blir det mörkt i
själva solskenet, bittert att andra Hennes läppar är
som ett illa hopsytt så, varur elden talar

Summariskt vilande denna späkta marmorsentens
liksom äntligen vunnen åt samma säkerhet som hos
beginerna då det erotiska överjaget så osårbart slog
ut som tidsinställd frälsning, så naivt pratande som
sommarkanon över parasfågels liggande stäm-
mor, men nu

när jag än slumrande öppnar ögonlocken darrar ängsligt hårens för-
vuxna nervbanor, brytes solgjutna vattnets outhärdliga gnistor ir-
rande grönt, violett och också den saklige iakttagaren kan in-
registrera överarmars och höfters lätta rysning under de
adriatiska vädren

därför pressar jag ner mitt hjärta, höljer det med sand (lummare
än de tre skovlarnas) därför att ögat ska vila säkrare på piedestalen
med två ben, jag täcker alla stränders sand med mina händer – men
redan stigmatiseringen skvallrar och alltid finns en handfull villig

att irriterande genomtränga linser och näthinnor. Trots detta, trots
de vidriga förloppens tysta övergrepp, slår jag an i frimodigt diany-
sisk attityd

men minns som ett förebud Theris' ord
Städse, ack städse förnimma jag skall,
där bland döda jag dväljes,
mullrande bruset från sjön, sjön som
jag hatar så djupt.
(Archias)

sång

vindar
o vindar
som bor i salamanderträden

och vindarna hemsöker osedda världen
bärande pollen eller pest,
till de förbrända brandröken
eller till dem som har sinnen att förnimma
(de sinnliga)
eller bara till den skygga kreaturen

nomader över de svarta haven
utan art och namn
(sunnan var i morgon grå nordostan)
saktnad är vindens tystnad
– en vind som tiger!

min dröm om Intet, att förstå så:

tomrum som färdas
rymdens öknar med kvarglömd smärta
övergivna lägen tomrum gränsande mot tomrum
vind mot vind

vindar
längtrade fördrivna
men äntligen tröttnade? eller hejdade
– en vind som långsamt tystrå
Allsintet

(o serier av paradoxer)

ty endast levande i förändring
fast egenskapslösa
i svårligt fattad rörelse
från tomhet till tomhet
fast själv position
(övergiven: namnlös)
fastän själv tomhet
alltså absolut ensamhet
alltså fullkomlig identitet

Men vind som dröjt sej kva, uppgiven stannat
– saliga självmotsägelse

O vindar
o mina systrar, o skuggor
av ett yttersta liv

somnar Ijungens låga slummer, men havet begraver dej i outtröttliga
sekvenser

Myten om havet är utsagd i din ångst
det kosmiska raset av block i graven
där själva döden skulle begravas – Förvandlingen:
gynnsamt sönderfall i djupa marmor-
grund och dräktig lera Den som då

soldisig
morgon
14 m/ sek

höll de gestaltskapande titanerna fångna
förlåter vi aldrig – Den andra förvandlingen
till kaos

Förvillande stadierna
nedgången (döden) genom vattnet
Ty havet är jämt sej självt:
Vindarnas slagor går och kalla sädesdrivorna
faller genom solens bleka välsignelse åter
i det så befruktade elementet
Fruktlöst sker den slutna förvandlingen
dynamiskt tidlös åt sitt utanför förvunnen
(och under månen den skimrande alabastermasken)

Det andra: de seende fiskarnas region
(de som ser det silverlikt sjunkande ljuset)
trappornas snarans och det obevekliga slocknandets
där flickornas hår förlossas till röda maneter
och skratten förstorade rullar över våra kinder

Lugnare de följande: mot det fixerade kaos
(allt djup i oss härledes ur detta djup)
De tidigare våra hänförda blickars vittnesbörd
eller de hesa klippornas tungsinne

Här den skymde
gömmaren den tystlåtna samlaren av dödar
och av de döda han i svartsjuk glömska bevakar
Här den avgrund vi för sent ska uppsöka

— — —

Men stormen lider av din sanning och dina sti-
gar är bristfälliga och otydliga

— — —

den 709305:e dagen. Äcklet, drömmensskioptikonbilder (nötta, tillfälliga) har tvingat mig att dricka igen. Tvingat mig. Fumligt utför jag vivisektionerna på A-s, med rostbräckliga instrument, solkiga gummihandskar – min morgonsmekning över hans rygg. Så förströs jag av denna bisarra studie i straffteknik, blir upprörd eller skrämmd när jag återfinner honom på tullstationen med de sprängda väggarna och de branta trapporna; han har legat där en vecka i dvala på en möglande madrass, rökt sura cigaretter, stirrat vilt upp i de nerrökta skyarna, stundom förvirrad gripit sej över bröst och panna och skägg, genstörtigt tigande.

Ingen avföring. Febern trots eller på grund av letargin lägre.

23.15. Tillståndet hopplösare, på denna förhärjade strand tills en ny vandring börjar...

— — —

Fäller det determinerade sin förlamning i de förbiglidande inre äventyren, i Hennes sömntryckenhet utspelas avlagda kläder och korta allvarliga samtal på stupande vindsgotills de orimliga belysningarna bländas av mörke. Aldobrandinus böjer sitt ansikte tätt över Henne och anfördd spiller saliv:

– Vakna Christina. Hör du. Vakna. Det är angeläget. Du är kallad till sekreterarn.

om livets förföriska elände.

Amyte med fiskmånglares skrik i öronen och bullret av rullande vagnar, själv en glasmosaiks elegi mellan kandelabermörka stränder och att tända sin cigaretter i neurotisk jämvikt, ur blåa röken leker fjärilar, jungfrusländor. Och Mauritius den unge svärmaren ler förstående som den som aldrig förstått enögda blommors beredvillighet och grusets trötthet (på landsväg, bakgård, arena) eller ens begripit dess alandiska system, den villkorligt jagade människan:

denna flicka av irrationella varningars oländiga morgontrakter, avsirenersdjuriska rop (tygla er) vacklande mellan stadens rykande torso och kajvattnets skrämsna vaggsånge

Men för ett ögonblick slappnad, en guld tung minut, i bara villigt gräs, susandesinfonia pastorale— där utbredd. Ännu av njutning bedövad efter natten under Christinas hukande tankar, det oförlikneliga kvar blott i sovande hand, lustigt stickande, som tusen gräshoppor

»Säj Mauritius, i denna nedtecknandets förmätna stund, om sådana erotiskt överbegåvade kvinnor— Hos vilka ändå den fräna försakelsen lämnat något flickebarn kvar i staden och näterna under vattenhjulet frilägger hänryckningen och i våra jakobsstegar skärningspunkt måste en gud bji paniken mellan händerna). Som om likt en vit svan, om vilken inga blodprov yttrat sej, de aldrig påvisade och ej avvisade drifterna ursprungligt, en svan likt på källargolvets halm (i puberteten ankungeömkligt) växer upp genom nervernas likgömmarsnå sträcker sin hals mellan senmogna bröst, störer längtanskvava strupen och slutligen fordrande blickar fram bakom sänkta ögonlock—«

»fordrande dubbel tillgivenhet ja, också för skadskjutet trängande vingar. Men vårdslöst svartklädda männen. Alltså de brudgummen beredandes översejspanda strävan, ropande tecken (ringen) och egen renhet, en vällustig renhet, till upprinnelse eller överslag i nästan lesbisk självbespegling. Vilken lågande kyskhets! (tingshuset) vilken bestucken jungfrudom... «

Ty när han ivrigt lägger sin hand på hennes sovande, svarar hon bara »spar dina bekymmer, min prins« och välver sin andra hand över hans »du är så snar att dra slutsatser. Fem årstider för ung är du« Då skrattar han, oförmodat och högljutt som ett barn.

Stupar Christinas skugga över dem mera överväldigande än de andra; Mauritius reser sej häftigt, vill gå sin väg, bara gå, ~~ensa~~ Amyte rodnar nästan av outredd blygsel – den bruna manteln inger yrsel ur yppiga veck, så strängt kräver Christina förståelsen: och min syster kan aldrig nå min skuggas gränser – vad är det då värt denna anspråksfulla behärskning med gipsade kinder

detta liknöjda med det ena benet över det andra och knäppta händer, när Harald – varom eftermäle som skicklig avskrivare – slog dammet av sin fläckade väst och sina sjaskiga byxor (minns de åldrandes skrynkliga blyspeglar) och tanketomt stödde armbågarna mot bordet, törstande efter öl, kärvt smackande så jag kunde skratta eller sucka. Eller skratta

»Jag vet inte. Jag vet inte om det är blåsten. I plåtskyltarna. Eller om det är piskmakarns hunda«

hans ögonpåsar var röda av nogräknad gråt

»Vad är det då värt, av vilken usel halt, allt ~~det~~«

(det beror på hur du förvaltar dina misslyckanden)

»Så förfärande oväsentligheter vore att förlora...«

(och att vinna?)

»Att icke vara omkring. Att isolera sej. – Hur ynkligt, hur tarvligt är inte detta självbedräger. förde vi en mänsklig tillvaro! Erbarmliga förvillelser, o min skändade existens... Men ser jag mej runt om – vad förhastar sej...«

fastän detta är nedskrivet så långt efteråt minns jag att jag tyckte han var löjlig, jag visste han skulle hålla tal som han hade för ovana vid de mest omöjliga tillfällen, efter en stund slår sin fumliga vänsterhand i bordet gång på gång, och så småningom tystna och ännu längre än han talat moltiga.

»Mina herrar. Betrakta de täcka nejden en ljuvlig vår, en tanklös vår; visserligen under det gröna diset ångar svår födelse – så redan våndor, mitt i det förföriska, men likväl utan sidoblickar åt vår död föder hon, daggsplilor av hopp, o fordringsfulla hopp! Betrakande detta, mina herrar, detta regnbågsdruckna – varför ängslas vi?

Jag vädjar till ~~e~~, högtärade metafysike~~r~~ stryk ut! Stryk ut era misstank~~a~~, stryk ut era alltför bestickande upplysningar om vår egentliga belägenhet, och ~~d~~Nicolaus, desertör och brode~~e~~, bränn ditt svarta häfte med de grå exemplen.

Vi vet att redan en åttondels andhämtning måste be om nåd, men ändå är vår säkerhet alltför övertygande, de officiella undanflykterna alltför stabiliserade i äktenskap och celibat, i speglarnas ekotempel och det levnadsvisa under vintergat~~a~~n. Vi kan stå mitt emot en människa~~n~~ (en människa! som du –) och dölja vårt äckel bakom de virtuosa vardagsreplikerna, vi kan profetera om väderleken och den kollektiva politiken utan att det meningslösa träder emellan med sin brännande örfil, vi kan till sist leende ta varann i hand utan att skammen omtöcknar oss. Vi kan ta oss fram timtals över gatorna utan att någon ängel vänder sej om efter oss och ropar vårt namn. Och när vi gått oss trötta (vi kan alltså bli trötta) väntar oss – i vilka stridiga riktningar processerna än förts – alltid dödsstraffet, såsom det enda löfte livet infriar. Vi är alldeles för gynnade.

Magdalena. Får jag en öl.

Jag vädjar till ~~e~~, vördade moralister och seders begrunder utplåna moral~~e~~n! Vår skuld är för omätbar att kunna utföras på era trettitvå svarta och trettitvå vita rut~~e~~r. Vår fångenskap är för definitiv att vi skulle kunna uppträda annat än som pjäse Kombinationerna är för otaliga och ogenomskådliga att vi skulle kunna vara annat än de båda spelarna.* Och när samvetet i sällsynta fallfår komma till tals, har det bara en sak att sä~~j~~a: inbilla dej inte att du är oskyld~~ig~~! Må samvetet alltid och överallt tala. Men utplåna moralen. – Är vi oansvariga för våra handlingar, vore det dåraktigt att inte spärra in oss. Men där-

* »men så länge de internerad~~är~~ är oförmögna till annat än sadism och begärelse, så länge de inte kan tala utan att ljuga, medvetet eller omedvetet, anser jag det överflödigt att diskutera deras mer eller mindre onda (ev. goda) »natur«, att överhuvudtaget söka efter sanningen.«

(Jagus Maximus)

igenom att vi är inspärrade kan vi inte stå till svars för det begångna. Är vi däremot ansvariga, vem tillkommer rätten att försvara liv? Corollarium: de komplikationer i sak och bisak som allting och ingenting meddelar derblindskriftstydande.

Betrakta blommorna på marken mina herrar, de så icke, ej heller...

Och du som så förorättad (å vems vägnar?) höjt dina nytvagna händer: om du är både fri och oskyldig, varför går du inte i klostet? Jag för min del kan bara finna att vi alla liknar straff-fångar(vilket skulle bestrida): behandlas, och resonerar alltså, som sådana. Eller resonerar, och anser oss alltså behandlade, som sådana. Jag har överallt känt igen samma metoder, godtycklighet (vi har det ju därigenom alldeles för bra) brutalitet och sadism. Överallt återfunnit rättstjänarna och de förrådade (men – såvida inte de förra lyder under de senare – ingenstans ledningen eller dess förbindelsemän) Vi måste till slut medge att vi alla befinner oss i samma ohyggliga läge, vi måste utplåna moralen för att äntligen tvingas och äntligen kunna trycka varandras händer.

Å människa! humorfylld kan jag se dej konsekvent gå vilse i tankar, på ändligen trottoarer (han ler) Och förtvivlad (han ler ännu djupare).

Magdalena! Mörkt öl. En stor sejdel.

Christina och de unga kvinnorna har glidit undan. Hon vet inte vilka av sej själv som otåligt svarar: Dina fantasier är så stygga, Harald-ald. Du börjar där du borde ha slutat-at. Från den skumma sidan ser du allt-allt.

Försänkt över det skimrande ölet tänker han bara:

Skumögd är all brännpunkt från sidan.

och han tiger länge

virgo acediosa.

Mot de andra kan jag bara sätta mej själv. Det är inte väl. Om jag försummar min varelse, ett ögonblick brister i tron på den utvalda (av makter och människor), om jag otillräcklig går ner bland by-innevånarna – då är ångesten där, av det trånga slag som river sej på självet och vill gömma undan det. Då iakttar jag (för sent) med alla andra det skamliga ansikte som det vore min sak att fritaga, att berättiga.

Trodde jag inte vi kunde välja, om vi hade övernog av tid. Alltså väntade jag; inte för att jag valt att stanna, men jag uppsköt valet mellan avresa och isolering. Jag trodde, att vi kunde vänta ut motiven, slutligen vinna ett överskott av tid för fria beslut. Men väntan blev en sjukdom, den växte i mej, tyngde min kraft att gripa tiden, det lägliga. Hur ska jag annars förklara det första förfärliga misslyckandet: jag hade föresatt mej att följa dagens vagn.* Den kom och jag trodde jag var beredd, ja jag försökte resa mej från bänken (uppehållet var mycket kort), men om motivkonflikterna i ett sista raseri bröt samman – när vagnen gick, satt jag kvar, stirrande rakt framför mej, det var nära att jag skrikit. Hela kvällen blev jag sittande medan ångesten sipprade ur pannan, och den svala handen: i morgon går också en vagn, det är ju ingen brådska. – Jag skriver den tilltagande förlamningens upprepningstecken under dessa satser om alltför överlagd obeslutsamhet.

Här ligger jag följaktligen i denna dag på mitt rum, har ingen tanke på att uppsöka byn, jag kommer ändå inte iväg. Jag kunde stå vid torget, resklädd, utan vidare relationer till denna avsides existens, se vagnen hålla (se – slagen, naglad fast, förlamad), misstroende m i n sorti, alltså ensam kvar på scenen, vilket är ännu orimligare...

* Men den kanske stannade i Rom? Hittade jag överhuvudtaget hem?

Vi lever mot dig, Christina. Vår sak står illa till. Försvaret i din nakna närvaro skulle tala till himlarna, din blotta tystnad skulle överbevisa ängla(vilkas stumhet är våra förmaningar).

Tålmodigheten angår de fördömda, men vi avvaktar ännu din ställföreträdandefulländning och förlossning. Underlåtelsen angår dig, träffar slutligen oss; om beslut och handling giltigt avgör och du förverkar din fasta tillräcklighet, anser jag otillräcklighet, hjälplöshet, bekymrat sidosteg värdigare.

Ja du ska våga steget och sedan stå där, hel och förenad med dig själv, och glömsk och häpen undra: vad kom mig att tveka så länge?

Flera av skrivarna uppmuntrar dig och botpsalmerna svämmas över alla bräddar.

Sigwinus

Kom hem.

Vad vet vi längre om det praktiska handhavandet av fromheten? Förekommer oss annat än löjlig Gerardus de Grifone som när han framfört allts budskap till den enskilda vaggan Hennes huvud, ett inflammerat öga i sitt domnande hölje. Och när vann den lärde tillträde ens till de senare repetitionerna? Vi slår opp programbladet och läse Ickedestomindre är Gerardus en god människa. Han förstår inte bättre. Och in i solspringan silar en visa i samma oförstån

Vinden går i de hängdas skog –
ungt är mitt liv,
ungdom gav och ålderdom tog
Våller mig den tunga

(o var är de tider som
o var är den som var jag
o var är du som var denna?)

förlösade

vad vet vi om tidens labyrinter
om tiden är labyrinter
och ändå äro dessa dagar
förgångna
förlorade
(som om vi hade ägt dem)
förströdda
(som om vi kunde glömma)

för all tid gömda
(som om vi kunde minnas)

Vi slår upp Nicolaus' Kategorien-
büchlein och läser:

[lika litet är den dödas(döda) sanning
den levandes
och vem bevarar den döendes
dubbla sanning inför livet eller döda?]

: det tolfte slaget är utgjutet
och giljotinen avskiljer smärtfritt
våra rops perforerade skivor
tills vi kvävs

- a och det finns bara det förflutna, erfarenhet:
fragment av förspillda verkligheter och förrådande
skuggas ljus över ögonblickets beslut,
oskrivna vägars outhärliga lexikon –
- b och det finns inte det förflutna, en ogenomtränglig
abstraktion
det finns här och det som ska vara är
där var aldrig våra och ska osedda smyga förbi
under horisonten
- c och det finns bara det närvarande
vilande i sig självt med gränser
under dimma[i knappt hörbara ekor:
men det kommande som nalkas
men merendot?
men den döende?]
ty vi är icke de dödas längtan
vi är alltid några andra

cembalons arpeggionslår upp över freskerna beträffande ar-
vingarnas makalösa överträdelse, deras flitiga dyrkan av ruiner,
där rosor brista och de röda dropparna utmed muren snart
klibbar i vår hand, sufflören intar sin oskyddade grav och läg-
ger ifrån sej huvud och fullmakter på denna förlovade teater-

scen, primadonnan träder fram ur pelarstoft pelarsaknad och som jaktnät

ty vi oasens bröder
har ingen föreställning om
vad hägringen sade de numera döda
vår timma är icke soluppgångens framtid
som om avsikter funnes eller öden

och som gladiatorers fångstnät, som sjungande brynjor (cem-
balon) – men hjälten, den obekymrade tenoren höjer sitt stads-
vapen, skuret i levrad fasa, för sent står ridåhalarns hustru i
kolumbariets port, för sent fyller Christina örsnäckorna med
aska

alltför sent

(förr eller senare skulle vi ju alla avseas)*

Tornet har från a8 en sällsam utsikt över hästmanan
timglas och tomma brillor, sunnan drar genom hennes hår som
fladdrar över blindfönstren och hon undrar i oceanisk besin-
ningsfullhet om inte molnen ville brista, täckmantlarna falla
– innan de blir regn och dimma eller förändras och löses upp
med de innanför ofullbordade monumenten, utkasten, om hem-
ligheterna måste för alltid hållas hemliga för att finnas till som
sej själva, ej som våra speglar eller karikatyrer utan som hem-
ligheter, men var skedde dalarnas betryckthet under detta
kantstötta scengol, var skildes lek från lek (utan ett ord av
förståelse) mot förmedlande akt eller det särskiljande – i sej
smärtsamt uppfylld eller se den högre formläran ordisjunk-
tiva konjunktioner; reducerar Dido sina gestalter till sin sista

* för hantverkets stränga foliodagar vi bokhållare styrmän soldater arkitekter
skeppsredare jobbare politiker kyrkomålare och författare till testamenten, vi som
grundlade Troja och förstörde det, vi som grundlade Rom och nu plockar fimpar
bland dess ruiner...

dödliga ensamhet(enhet), ingen övergivenhet är mera tragisk än en kvinnas... Men vi känner ju inte längre alla som spelar hennes roll, vems ansikte hotar bakom masken, ändå når oss rösten hela tiden, förskjuts genom oss, tiden – syntesen kräver djup sinlighet – och snart ger dirigenten tecken, då är skuggornas summa oändligt stor och ogenomtränglig som den stämmavilken nu fyller rymder och förlorade jord med sin vanvettiga klagar(all förstucken anklagelses provisoriska lå, från kummel och klyftor och skyblinda branter skådar världens kvinnor i nattliga samfund äntlig hämnd, vidgas deras munnar till granatäppelträdets koralliska blomning på det att dessa skuldlösa förutsatta ska slutligen hämnas och de alltid må bevara sin eviga vedergällning levande, den ofattliga och sköna och saligt gömma hennes ord i sina sånger

When I am laid, am
laid
in earth

(klyvningen förutsättningen och det uppenbara misstaget, verkade, all vidskepelse till trots, Didos förbannelse så att vi nu är döda och maktlösa trevar i sönderbristande stoft, vår ingivelse?)

may my
wrongs create
no trouble,
no trouble in thy breast

(men av klyvtungat talande motsägelsevattnets apoteos, Gertrude, livet genom ebenholtstornet på vilket vi förgäves söker ingången)

* den genomtränger tydligare våra förstenade öron allt efter förmågan av genial erinring! Vergil contra Purcell etc.

Remember me –
Remember me –
but, ah! forget my fate:
REMEMBER ME
but ah –

direktören försöker hejda Christina »det här är ju bara generalrepetition« merpatistiskt blek störtar Hon ut i köket, vill kräkas. Hustrun står mitt i det sårigt gula lampskenet, hänryckt, med fingrarna utspärrade över bröstet, hårets hinna av bly lyser svagt. Men med ångestens vacuum i mellangärdet kränger Christina sin kropp över solkad vaxduk – de församlades ögon vilar som förvånade fiskar i landskapet, genom prasslet av svarta kläder tränger sej oförsönlig Hennes röst: men alla dessa glömda (av minnet övergivna sedan människor och liv övergett sitt)

En uppfälld rockkrage drar fram historiens diktafon och under de närvarandes korrekta applåder skorrar Vergilii stämma:

Mens immota manet, lachrimae volvuntur inanes.
men Hon överröstar dem: än Phlebas! nu tiger ryktet om Georgios Gemistos Phleton från Konstantinopel, och även hon var en gång... Johanneshar skyndat fram med spruttande kragsnibbar, »kära barn är du så rädd för döden« – Hon tar honom hårt i armen: vem minns om sjuhundra år Aleidis, vår blinda syster! – och nu står körledarinnan redan på torntaket, stödd mot nattvakten som är lika brydd som de vita duvorna, gator och torg täcks av människor som utslaget svart bläck, genom molnen är Hennes röst grumlig: vem minns de tillspillologivna ödena! vem saknar längre den thäbanska legionens ynglingar (de var en gång löften som du) vem sörjer längre de elvatusen jungfrurna, de alltså meningslöst offrade! och en sista gång, klarare bönerop minnens dem, människorna, de oräkneliga, namnlösa, minnens dem!

och de underligt expressiva körerna, efter avskedet,
mot fonden av dessa rytme
minns oss!
glöm oss ej!

men på deras ansikten, vilka klättrat upp på taken för att tyd-
ligare höra, ser Hon att vindar och skyar förskingrat orden,
även dessa åhörarens ansikten stirrar förgrämda, upptagna, vår
tid är kort, vår arbetstid
(inifrån parketten hörs direktörens skarpa order att dämpa
belysningen)

och Hon vaknar i ett vemod djupare än sju och sjuttio vak-
nätter under likgiltiga stjärnor – ännu som i drömmen hör
Hon Hilla de Monte gnola sinlied:

Vinden dör bort i de hängdas träd –
ungt är mitt liv
redan en åldring –
Våller mig den tunga
glömska

de profundis.

I själva verket står solen så högt att jag måste vrida mej ett halvt varv och ta stöd med högra armbågen för att kunna se den. Se – om inte våra ansikten vore som färger splittrade, alla de förstådda varianterna, extasens darrande eller orubbliga, det plågsamt medvetna, det vardagsvanmäktiga, det gråa och det violetta, och sömnens okända – vilket prisma skulle fånga dessa divergerande till att vara vitt ljus i det bländande vita (»att skåda Gud«); ja kan jag med dessa dödsbleka fragment uppfatta annat än den blindes svarta ögonglas mellan popplarnas seniga halsar, och i skogsbrynet hejdar den vilde jägarn sina flämtande vargar och lyfter handen, till hälsning eller arkebusering,

men detta att ha stannat inuti gräset med tigande ögon och halvöppet lyssnande mun, hela tiden på knä – men ställningen tröttar mej, de koreografiska förlusterna är räknade, eller är det Alexandras förfärande dödsmask, se där ett ansikte som ingen kan förbigå utan en rysning, som genom dubbel blodskrift ännu vittnar om det djupt tragiska i så fulländad skönhet; och jag fula Tina, hur många branta öden vart mej inte förmenade, hur mycken avgörande erfarenhet! – och det är det bittraste.

omväg i aeolisk parallell.

(de inte längre kända uppgörelserna, de givande följigheterna, paragrafer som tiden makulerat. a.)

I denna tidiga madrigal (rysningen har nu lämnat dem ensamma) av hungrigt tjut och jämrande vind skulle alltså finnas ett samband mellan stäppens ensam och denne uråldriga herre och helbrägdagörare, han som fördriver sjukdomen, renar oss... Men om allt detta har endast myten obekräftade aninga

Och när Hon i samma förunderliga glädje besöker denna yttersta grupp av undanflykte, Angelus, Marian, Eleande, Si-byllan, Gerard L. Maderer, har de ändå bland plåtskjulen röjt upp en sexton kvadratmeters trädgård, där marken visserligen andas tungt men den glimrande daggen är utan pupillavtryck. De långa resorna under vinden, de allt tröttare hedarna... Sänkan, där de gränsnäras ruckel krupit ihop och solen ibland gick förbi. Gerard, f. d. konsertmästare i altfiolstämman, stryker med breda händer över lakanet, ler godmodigt mot Henne, han vet i dörren inte vad han ska säga, är så tankspridd numera. Och Marian, den unga sterila kvinnan, som...

(Nej, bekymrad över bittra felslut, distraherad av det ovidkommande, försjunker jag grubblande över mitt nakna vemod, smeker det: Vem låser porten hemma? Vem äger min utsikt, hemma? Redan döden har ju sina ogångbara symboler, hur skulle då livet – ?)

Nätterna under vinden, vaknätterna...

kommentar i efterhand.

En nedstämd majdag (någon var född den fjärde, vilken snart ska förekomma mej som en löftesrik tanke) om den dystra kvällen, beklagade jag min låsta och tillslutna varelse – ja den var intet att ställa mot deras fientlighet, deras oemotståndliga drift att korsfästa sina profeter. Bland all bokförd blindhet skulle din sjukliga individ förslå litet, mot deras vapen har du inga sköldar. Ändå skrev du rätt, du har bara dej själv: men under två andra former, där ingenting kan skada dej. I tron på det utvalda eller på vår givna möjlighet att förverkligas, i en vidare mänsklighet som går utöver den egna människan, att vidgas (det e s t e t i s k a) över och under de plan, utanför de gränser inom vilka något som helst skulle kunna träffa oss. Den andra utvägen: att avtaga (det e t i s k a), försvinna innanför sina sårbara murar, förminska det jag som låter sej såras, ända in till oåtkomlighet.

Ja, älska dem – det är svårt men gör uppståndelsen så mycket möjligare. Utan att vara förtjänt har du ju fått allt för intet: frätande armod och hunger, valborgsmässosyner och nog så gripbara spikstyng, för att inte tala om ångsten – din rituella nöd. Alltså ska du ock ge för intet. D e t är det svåra. Och den som har förnuft att fatta...

när farten är som högst uppdriver får Hon hålla i sej i vagnens vassa kant, klamra sej vid isig tanke på döden genom fall; så ofta vi plötsligt slungas genom luften långa sträckor hugger det till i Hennes axlar, men jag vet ju alltid detta: om en syrsa vore bunden inuti denna världens största hundkoja när vi passerar med så rusig hastighet, skulle hennes röda skrik efterlämna en djup rämna; under denna skulle då rinna en vätska (som varken Christina eller inspicienten fick ta för blod) och skarpt tillrättavisa den raserade stillheten, men därövanför skulle tystnaden långsamt ljusna, som i havsbandet en sommarnatt...

Hon lät däremot Aldo teckna upp några sägner från dessa förfärens orter med tjärade fönster, så berättas det om den uråldriga nattvakten på Kölns högsta torn: (men vad vet vi vad vårt liv har för mening, i vilka sammanhang det fungerar) med ena handen håller han sej fast i gallret till en liten glugg, med den andra griper han om en fana som han stöder mot stenbarriären, och nu är att märka att han ej står lugnt lutad mot tornets koppartak och njuter av en säkert enastående utsikt, ej heller går han fram och tillbaka, otåligt väntande på avlösning (meningslösning), hur skulle han förresten kunna röra sej, då rännan mellan taket och stenräcket är så trång, att han måste vrida fötterna ett kvarts varv utåt för att få rum, samtidigt pressar han ryggen mot kopparplåtarna, och famnande duken med sin högra arm stirrar han i tröstlös oro ut i den folktomma sabatsmorgonen; men varför denna meningslösa vakthållning, varför ställer han inte fanan ifrån sej, en ogiltig symbol, lämnar sin krampaktiga attityd utan funktion i vårt dagliga liv, med

dess kortfristig givna vägar och mål, är det honom föraktlig
men vad har han att säga, vems talan vågar han föra, denne sta-
ty över meningslösheten!

i luggsliten sorgbandsrock kom Harald in till Henne, satte
sej i gungstolen, tände pipan och sade,

han brukar komma hem från jobbet, opraktiskt traskande ut-
med trottoarkanten, slår så fort harfår syn på oss välkomnan-
de ut armarna dock utan att helt befria ansiktet från dess natur-
liga bundenhet, varför gesten blir obegriplig för den oinvigde,

stoppade alltså ner pipan, utan att ha lyckats tända den, för
med den nervösa vänsterhanden genom sitt tunnarhåttbrast
upprepade gånge: Christina! med vädjande stämma Christi-
na! reste sej och korsade rummet diagonalt, fram och tillbaka,
varvid han varje gång måste gå ur vägen för lista som han
tyckte sej se mitt på golvet, denna ansträngande promenad
kom honom till slut att glömma sitt ärende, följaktligen stan-
nade han antrådd vid fönstret och suckade.

– Du är inte glad, Harald, förebrådde Hon; han ryckte till,
ett slag log han, strök med en plötslig grimas av hopplöshet
handen över pannan, medan Hon försökte le tillbaka, Petrus
ville minnas att Hon också vid vårt första sammanträffande
varit klädd i någonmilt blodröd färg, – så tog han sej samman
och såg misstänksamt mot kvinnan i doket för att ge akt på sej
själv, reste sej upp i det att

Oförberett bröt hundskallet sönder hans föresatser och kas-
tade dem i golvet, ja hundarna var redan där, skockade mellan
husväggarna, skällde rasande på varandra och på avfallet som
borgarnas husfruar och pigor skrattande stjälpde i deras ögon,
vältrade av sej sitt raseri i den sista omåttliga, hatiska dödsbeja-
kelsen, skallet, och ekot kastade det tillbaka, skorrande försto-
rat – skrämde hukade barnen i trapporna, de fräckaste måttade
med grova stenar mot de smittade djuren för att höra dem håll-
la käften, eller gnälla, eller sårade tjuta...

Hon slog skräckslagen upp ögonen, han ropade till Henne, med händerna för öronen »o mitt förstånd«, för han såg Hennes pupiller farligt stora, hävde sej ut genom gluggen i flykt över någon gräns, skrikande beskrev han tumultet på gatan för att ej höra Hennes tunga steg, läste den obefintliga säkeheten på ingen mans fönsterbåge mellan rymd och vindskammare genom att skrika in i sej själ det som till slut inträffade, vad hans ögon såg och hörde, hur hundarna stormade byskomakarns skrangliga disk, morrande slet sönder sulor och läderstycken, medan gubben hojtande och svärjande flugit opp i spisen, därefter sotet som slog ner i gränden, ungarna som tjöt av skratt åt varandras svarta ansikten tills en av dem klev ut på kantstenarna och brände sej och de såg hur elden i låga röda skuggor översvämmade gata. Harald vände sej snabbt om och drog igen luckan, fick leta sej fram i det plötsliga mörkret, skönja Christina med bröstet tryckt mot kistans hårda beslag, och (då ögonen långsamt vant se) det okammade smutsiga håret som en böljande rök över skulderna, och när ljuden utifrån helt tystnat, hörde han Henne mumla Satan Satan Satan

Ännu våldsamt darrande i vänstra handen bar han Hennes magra kropp till sängen, svepte om Henne ett lakan och gick efter spriten

Yama var en gång stark och skön som sirläder, fullkomlig i rikedom, härlighet och vishet, en konung. Du har sett honom på vägarna lyfta sina styvnade händer efter den sanning han en gång ägde, på hans kind lyser det vita ärrer som en jaktfalks klo eller en duvas kyss. I hans väldiga kranium virvlar orden som bin, hänger i klumpar i grottorna och gångarna, flyger tu allt fler förblir bort a; hans läppar är nötta av alla dessa ord, men vediskastrofer kan ännu få dem att brinna när han någon afton slår sej ner vid värdshuset på stranden av floden Añjarâ, under trädet. Men ingen förstår hans ord längre, till ingens glädje men till egen plåga bär han sin oöverskådliga lärdom,

meningslöst. Varför minns han, för vem minns han längre visheten? meningslöst.

När Harald var tillbaka, vilade Hennes ansiktes vita muskel mellan foderlika kuddar, frö till sällsynta lotusträd; när han kom närmare såg han hennes ögon sakligt genomblicka det tomrum som skilde dem. Nästan förlägen gav han Henne att dricka, visste inte var han skulle ställa skålen, betraktade Henne åter med huvet på sned och som han såg Hennes fingrar smeka krucifixet kom han ihåg sitt budskap, satte sej vid sängen och fattade Hennes handlovar »Christina«. Men han visste inte hur han skulle formulera det. »Du är ensam nu.« Hon nickade. Hon visste alltså inte. »Du har ingen...« Då satte det sej fast i halsen, han störtade upp, svamlade, snyftande – »Det är för jävligt allting, livet är för jävligt allting« Bet ihop sin hopplöshet och vände sej åt eskamsen, mot Christina. Hennes händer låg där han tappat dem, Hennes ögon stirrade utan spänning utan trötthet utan sorg utan intresse. Som på en död.

Han tumlade utför trappan, flåsande vårförkomna systems namn, hejdade sej först på gatan – den låg ljus och söndagsstill men han måste fälla upp kragen för den kalla blåsten. I förbifarten tittade han in genom en spricka i skomakarns uppfällda lucka: soldaterna hade korsfäst honom med huvudet neråt. Nästan med smärta såg Harald i torgets fond den uråldriga lönnen tungbröstat sänka sej under vind och drömmar: tigande som vinden dansade de unga flickorna runt runt – marmorhårda, genomskinliga som i drömmen var deras bröst, osårbara...

Eller känner du till den tredje sägningen som berör en viss B., som sedan länge suttit vid det stora vägskalet; ingen vet vem han väntar på, till vem han vill sälja sin broschyr; han försummar inte att bjuda ut den åt varje människa som går förbi, men som den är avfattad på tyska, har naturligtvis ingen här i San Giovanni lockats att köpa den; det är f.ö. otroligt att det nå-

gonsin kommer någon hit, som förstår tyska, varföre hans trogna väntan är helt utan mening, så vitt jag kan se, meningslös (som en stjärnas ensamhet smältande kinde)

- Vad heter du?
- Johannes Buttadeus
- Var bor du?
- Utan fast bostad

– för att Hon ska känna igen honom, säger jag, Baldwin jag har följt Henne denna besynnerliga väg, kantad av rödbrända plataner. Och se, jag är lik åskådaren, som i avskildhet åser skådespelet. Således, min läsare, är det följande inte skådespelets sanning, varken tragödens eller körens eller den inblandades, ej heller den objektiva sanningen, som är en fiktion, utan den enda giltiga, ej av känslor skymrad tredje personens, den opartiske rättegångsreferentens, åskådarens. Du ska tala så lågt att du ej överröstar gräset, säger ett budord. Men glöm ej, det ögonblick behärskningen med stålhjärmsklang briste jag alla slapp undan – att jag skulle säga dig det, min läsare – härjad, bestulen på det ungdomsmod som bor i ungdomensjäl för läkedomens skull i förförda vindar – förrådd, död och övergiven

men, för att fatta mig kort, Christina gick ganska raskt, jag fick halvspringa för att hinna med, och kapuschongen hasade ner – medan Hon höll huvudet högt som en ängel, och förnämt lyfte mantelfållen, Hennes profil genom vinden var det motiv som äntligen skulle lösa allén ur dess förtrollning och röra dess trädkronor till förälskade melodier. Jag såg på Henne att morgonens daggiga älvsiljor ännu gnistrade vid tinningarna fast Hon var nästan klarvaken förnam Hon naturen genom vaknandets lätta bomullsgardiner inte ens husgaveln, sorbrandmästarn obetänksamt projicerat på horisonten, skrämde med sin kvava rök.

Till slut vände Hon sej mot mej, och skrattade: »Jag är så trött«. Vi slog oss ner på en bänk vid en av gångarna, lutade oss bekvämt mot två träd, i sällsynt sämja vuxna ur samma rot, blev så sittande, muntert samspråkande – Hon var ovanligt meddel-sam, skämtade om allt mellan himmel och jord, om de italienska zigenarna (Hon försökte härma deras språk och lockade också mej att skratta), undrade utan saknad hur de kunde ha det hemma – allt som om den härliga vårmorgonen endast hade sälla budskap i sitt sköte, vänliga meddelanden. Så småningom var det väl ändå jag som ledde samtalet, och det icke livad av Henne utan i en oro som blott ökades hos mej, men från vilken jag avsåg att distrahera Henne. Denna oro berodde antagligen på att allting på ett hemskt sätt förändrats omkring oss. Först hade jag sett, då jag kisat mot den låga vårsolen, huru denna jämmerligt krympt, och nu väl inte var större än en fixstjärna för våra ögon, varför det också hastigt mörknat. Dessutom hade vi jagats upp från bänken av myror och andra kryp (sådana som djävulen brukade förorena Christinas föda med) och då jag böjde mej ner för att schasa bort odjuren, kunde jag inte undgå att se, hur ogudaktiga människor klottrat stenen full med snuskiga symboler, vidriga blåkullascener med samlag mellan djävlar och jungfrur, hur längs kanten löpte en perverterat naken dödsdans, ja, så påverkades min fantasi av dessa slippriga teckningar, att de båda träden mot vilka vi lutat oss, närmast syntes liderligt omslingrade, så långt jag nu kunde följa dem med blicken, ty molnen hängde mycket lågt i deras stilla kronor. Ej heller kunde jag undgå att förknippa mina inbillningar med Kassandras uppgifter från anstalten, och det var inte utan att jag hörde Jagus Maximus' tunga steg eller teaterdirektörens elaka skratt bakom mej och kände Principens alkoholstinkande andedräkt i min nacke. Med vilket lugn upptäckte jag därför inte, hur Christina och Petrus guttens liksom i en kvarglömd brunn av solstrålar, vandrade bort mot den joniska

portalen, där Wipertus leende välkomnade publiken, som höljde honom och de unga flickorna med blommor som om den tog för givet att tragedin var tragödens verk. Alltnog råkade de unga förälskade – hade väl allt sammansvurit sig – åter passera jordens ödesdigraste plats, den otäcka plats där man kan lägga örat mot den kala marken och höra vandringen kring förkolnad kolonn, höra honom ibland förgäves söka krossa sin pan-na – där vände Hon sej mot Petrus, häftigt och med gråt i munnen, sänkte axlarna i avsiktlig uppgivelse »Gode broder Petrus, vredgas icke över min fråga huru känner du dig, när du firar den heliga mässan?« och han svarade »Väl, härligt«, då föll Hon ned på sina knän och pressade ansiktet mot jorden. Och stormen återvändobekräftad, sanslös, och utplånade stennarnas fåvitska anletsdrag och rakade löven från träden till drivor av ångande förruttnelse Och i stormen bodde hoppet – att sägnen skulle besannas, som utsade: då den urholkning, som uppstått genom M:s ständiga kretsgångstigit honom till munnen, vore världens sista dag nära.

Den sista dagen!

och förmådde Hon mej under planlöst irrande på kyrkogården att med eldstickan trotsande mörkret och vindarnas nöting utvinna sen kunskap ur epigrammatiska inskrifter

Krinagoras är död Krinagoras
 var en av dina bröder som du ej
 i sina händer för ensamhet skurna
 bar han förvissnade tankar
 I samma ödets fåror
 sköljer nu regnet hans gravsten

*

om Kleonymos, minns du honom?

hans väg ner genom töcknen var brant av ljus
då var tinningarna ännu vingar
och tecknade med purpurblodet i vinden
 bergens stormiga sångtema –
nu fäller tiden sina rykande mynt i skogarna
nu sipprar svarta eftertanken

var.

moderssköten redan sargade hans vingar
jagande hök i blicken jagad duva
bakom hjärtat tryckte tills tårarna
steg som feber och i ångest han av ångest
har han till slut hunnit upp och nedlagt
 sej själv, vilande med armarna
 hårt omslutande de brutna vingar

i blyxtars isiga skall som dödsänglars samförstånd såg jag Henne stå med hakan i handen och pek fingret böjt över munnen, och om inte Cassandra otåligt ropat,

Den 709312:e dagen e. S. Genom fatala omständigheter har jag icke kunnat överblicka A-S' senaste dagar, han har hållit sig undan i gravstenars fattiga skuggor och på så sätt vunnit kortfristig vederkvickelse; det farligaste är emellertid att just en tysk kvinna (därtill sexuell fantast, men märkligt vore, om just de två skulle vara varandras?) i morse kom vägen förbi, och han så

kunde skänka någon sin dikt. Fick alltså hans liv en megri
Jag förstod inte hans rade

Vandringen har samma befriande oöverskådlighet som havet.
Ditt myckna tal om vågar mot att tveklöst leva målet,
all korsväg är dunkel.
Vandringen lyfter samma vaxljus mot morgonen, men
den dunkle sänker rösten och sätter punkt
med sanningens tyngande anspråksfullhet.

*

Ännu återstod allt det svårast, kriser, avgöranden och tvekan,
beslutsunderslör; tillgiv oss därför denna ansatta ro i porträt-
ternas landskap – olivgröna kullar som kullars kramjeslott
med tinnar och torn och murars spillror som i sagovarianterna
med de onda slutet. men dansandedansande oboe och fiol,
och i slutet dansande rytters förvisning talande snäckor som
strängar knäppande ur sömnen de fåvitska jungfrur sällsamt
skridande, drömligt dansande i vida kjolar och snörda kjolar
är de som fast vuxna frukter av rodande blad och frön ur
hemliga sköten) dansande i toppmössor och häpna leenden –
men deras ögon har ännu inte vuxit ut, mot deras klassiska atti-
tyder framstår hon, den skönaste, i förändrande pregnans, i be-
friande allvar

och trollbundna måste vi alla följa henne, upp mot amfi-
teatern

atlantislysande
(Petrus sunnanifrån minde\$ineta)
men atlantisstrålande
av gosskörers omätliga jubel –

caput IV

FRAGMENT AV EN ANTIK TRAGEDI

samlade och tolkade av broder Wipertus, en munk av enastående bildning, vill bara ha sagt detta: föreliggande skådespel kan klandras för många ohjälpligt svaga passager (medtagna för handlingens skull) och prisas för en del upphöjda lögner, men det kan sammanfattas endast i ett ord: korruption. F.ö. har jag skalat bort det mesta av handlingen. Först och främst angår oss människorna, därefter handlingen. Men djupast måste diktarens avsikt, verkets nödvändigaste sanning vila, tydligare än all grumlig yta, och oåtkomligare (skyddad mot analys). – Med svårigheterna att tolka det förflutna är vi förtrogna; när dessa skeenden efter årtusendens fullständiga medvetenlöshet åter erinras har de alltså en helt annanfärg, scenen ett genomskinligare ljus. Jag kände den unga kvinnan, jag vet att hon störtades i havet, eller drunknade; därför har jag inte behållit hennes historiska namn, eller det namn jag gav henne när vi kände varandra. – Diktaren själv förbehåller sig som vanligt att vara den okände. Vare nog sagt att han tycks hylla misslyckandet som enda konstnärliga princip, det geniala misslyckandet. Färdigt blir ju aldrig någonting i våra händer.

Rollerna är följande:

Absurdite naturligtvis fjorton år
Hermann fadern
Kassandra (vålnad, prästinna, eko)

gudar, muser, danaidiska systrar, längtande (II) håglösa (I)
kreaturen –

och Scenen : en lund framför Dianas tempel, där lövskuggors ving-
ar förkolnat till så svartfjälliga knivblad, en fontän i patetisk båge
från det instörtade templets panna, i dess urgröpta kinder gula rosor,
i låga strålar gula rosor
(som alltid saknas de föregående akterna men till hjärtats ena
förmak sliter vi upp förlåten)

den tredje akten

äskar tystnad, och Absurdite träder barfota ut och tar vägen ner mot orkestran, se den omedvetenhet kring vilken vanföra fågeln kretsar, gråsvart, med rinnande ögon och avklippta ben, sina nervösa cirklar

avvaktande tystnad

Plötsligt oreadens hand som faller med ett utrop av glas, och spelet kan börja (observera hur inlärd och vanmäktiga de traditionella replikerna)

Absurdite

Nu väntar min gryning
i saknadens ekar med marmorhjässa och fingrar av sten
väntar blekare än näktergalens sömn i en flickas hand

väntar tydligare än det oberörda i en flickas hand
och spändare än ödesspårens sken av beslutsamhet
och det källklart blå i ogrumlad ådra Väntar

Och varje gryning har pärlemortänder till skratt
och skälvande blixtar i sitt daggiga hår
fast sagan Fast den skrämmande sagan

Omslut mig marmorarmar Dröj mig långtande grenar
där musslor växa med flimrande tungor Viska
den saknad som grynings väntan i din flickas hand

o fader, väntan på dig

Och våren som är utan minnen säge
ljus var vinden fanor sjöng sitt rusande mod
Min moder minns: vindens tunga svimning avskedets

töcken av svarta segel de kinkiga vapnen –
och våren talar om ljusnade nätter och vunna nederlag
Min moders dagbok ve: Vaknätter

O döds kalleryttare eldbekännare, hit följde jag dig
Vem älskade du högst, din dotter eller denna
svarta ängemed blodig man? [Den trognaste]

Sjunken
är min barndom bland översiggivna koraller
i fyra år min trädgård en snara bland popplar
mot fruktad befläckelse
Avvärjda drömmar

och kommandes vrakgods med glimmande lockar
och skrämmande kvällar så förträngda av
göken utan väderstreck: palimpsestoch pennor

med bruten udd (o grymma död) Var är
o vem gömmer nu doftande bomullsbindlar
vattenrosor regntidens lycksaliga?

Drunknad

Men detta förvridna instrument med snöpta toner
templets sista gäst [abud för?] välvda timglas
(att vilja från vilja skilja) Är hon densamma?

Men detta tivelaktiga argument

Chor
(av danaider?)

Sjunken
är din barndom Ochtriangelmanneni stjärn-
systemenfästad

Absurdite
och den drunknades hårkorg

Choren
Skönhets begråterska med outsägligt hämnande

Absurdite
är jag densamma?

Choren
D u är densamma
beundrat oförbätterliga Men gråterska
och triangelman som nalkas med rök över pannan
ska vedergälla underlåtenhet, taggiga hovar
spräcka domnade ögonlock, och sagans mästərbödel

Absurdite
Tämj era piskor! ni var en gång unga konturlösa
som jag Sandelträd begrov i sin skugga era floder
De dunkelmän som ur hatet andas förmörkas

för min faders tennvita fäste och även vintern
har ett våldsamt slut och ingen kan gissa
den trohet som bor i oskrivna brev

— — —

Och bränningars hårdhanta vardag mina broar
o mina bara lemmar ett vatten så blankt av frestels
mot bryggors ådrade vax slottets åldrade steg

till utsikten över de förlorade händernas dal

blindas förlorade känsel o hänförande utsikt
där ej ens frestelse begärelse skuldsatts –

och nu säger avunden själv att jag är denna
med hysteriska bröst

Alltså förlitar jag mig
på det tålamod som bor i tingen – –

(av det följande finns bara ytterst ofullständiga repliker, där ABS. med en kör av nio jungfrur samtalar om morgonens lycka och ljusets enda fasthet, legenden om solstrålarna och den förestående hemfärden över elegiskt hav; men också om den unga flicka som befunnits massakrerad efter de tusen skelettens virtuosa parad på röda torget*)

* så delgav oss Amyte slutet i drömmen någon har bråttom som din dröm om dej själv och har bråttom men väntan ett otröstligt barn stött omkull glasfönstret, så blev jag avrättad en afton (ett heliga privilegium) bortförd av mästern, och de slungade mej med all kraft i marken tills jag slutade skrika och jag tänkte bara: Christina är i Grekland – den vita korridoren var oändlig och den halta sköterskan som rullade båren hade ett krucifix hängande om halsen, vid vartannat steg stötte dess stav min panna, som fick allt djupare, tills blodet rann ner i ögonen och jag påmindes om de omänskliga kval, som härjade min kropp och det darrande rummet om min kropp och ända upp i tornet där det måste ha lyst ur gluggarna – ändå ett fjärran för hälsa och besinnighet och eftersom korridoren var oändlig måste vi till slut sakta farten och styra in i något rum, som användes till skräpkammare och där en rädd flicka kunde få sova i fred. icke dess mindre gick en läkare förbi, en högre man vitklädd ända upp över hjässan och med blåa glasögon. han skakade på huvudet, var det av hjälplöshet eller var det med en förebrående blick eller kanske: inte just nu, för hans glasögon såg upp mot en klocka på väggen, den hängde aldeles över min sängs fotända och hade stannat på halv sex med slökande visare, men i detsamma återvände de oöverbinnerliga smärtorna och omintetgjorde allt förnuftigt eftertanke. under det att de åter domnade fylldes det

Chor

(av muser med uppslitna hucklen varur håret kväller förödande
rött)

nej, icke du orubbliga distans

— — —

och kanskelättjans paradox
med hopsydda vingar

— —

— —

Men minns
att blott de sökande
skola förlora

motstrof

O marmorgrenar med svalors ögonhår
samtidens seriø** av nerver
hur trotsiga klippor har ej bara vinden
övertalat!

— — —

och visserligen fyller ej minsta aska
knutna barnahändrens — —

trånga rummet av en oöverskådlig mängd apparater, strålkastare och sinnrikt konstruerade stolar, kullstjälpta skåp och rader av förvridna instrument, allt i rostfritt stål som matt återkastade skenet från en lampa någonstans, och i det beträngda tomrummet mellan nersölade bäcken och upphissade sängar var min ledsnad nära att kvävas. så småningom övergavs jag dock av mina sinnen och mitt medvetande: sedan bålen, nu helt utan värk, och dess lemmar slappnat, iakttog jag hur ansiktsmusklerna gav efter som när man somnar, ögonlocken var visserligen stela av leverat blod men hakan föll ner (tungan kändes inte kall längre) och strax innan ögonen brast såg jag klockans tomma urtavla långsamt vridas runt. sen hörde jag kvinnor gråta långt nedanför och en mansröst: pulsen slår inte. hon är död. (otilllåten tro: och sen var jag redan uppe på kajen och med den likgiltighet som alltså var dödens vinst, konstaterade jag att samma ensamhet var oss given även här – o hopp, så var du blott en feber – alla döendes.)

** moraliskt: handlingar (se nedan)

Men kom ihåg
att endast den dubbelt döde
skall överleva –

slutstrof

Och den som intet vet skall ensam
bliva sanningens och endast den
i döden förrymde
frikännas

*

Den sista prästinnan
ett blint ruckel med inslagna gavlar
tag
av en förlorande
ogiltig visdom:

(varje eld
sänker sitt förvar av besvikelsens
grottödleliv)

frukta ej
fallet från offerklippan
Antingen står du ännu kvar
eller är du redan krossad

frukta ej
den onda döden
Antingen lever du med levande minne
eller är du den
för vilken begravningsklockorna
i kväll sjunger
men dem hör ju endast de sörjande –

*

(förkommet)

Eko

på den gamla ekens väldiga tumme
av trummors andhämtning
värker skogens tinningar

Chorförerskan

Tig

klagandefågel

tig vad du hör

Absurdite

era flämtande strängar altfioler idrisk tragik
kommer mig ej vid Hur fåfängt begabbande chariternas
morgon hatiska danaider förseglade dödsannonser du

min ammas sjukbäddsbetraktelse Som om ej ekot
med tillförsikt talar om jublande trummor
som hördes ej stormen i jagande triumf

Chor i

Av sårades suckar flaxar granarna –
sänk dina armar prinsessa och bed för uthärdelsen
alltför fjärran natten

Eko

basunerna

slungar sina gula fanfarer i skogens panna
och nu skymtar rivna vimplar

Chorförerskan

Tig

kassandraöga

tig vad du ser

Chor ii

men vackla ej prinsess
med din faders hemvändande triumf flöge där
granna papegojor ryktets döva häroldramen med
nederlag sargade örnar som vid stranden bara sökte
en fångenskap så röd som ditt hjärta

— — —

Absurdite
begrundande

Naturligtvis fanns

en cirkel för snäv att bräcka, ett liv
på ett näckrosblad – hägrande navelström

men skulle ej reträttens järnklack bryta så spröda
naglar, skulle inte flyktens giriga munnar
förtära såskärabeslut så obestyrkta föresatser

skulle mitt palats av omålade kort längre motstå
stridiga tankars korsdrög? Min barndoms blindvuxna
ro – var är din förtröstans insiktsfulla pelar?

(här vore mycket att tillägga, men jag låter sufflören signalera till
ridåhalarn, de för många orden med spruckna läppar äntligen tyst-
na –)

*

m e l l a n a k t :

Christinas fingrar löper runt radbandet, på hemväg är neder-
lag, alltså insikt, alltså oersättliga segrar – Hon har känt igen
dem alla, proskeniets flammande bottenvåning, soluppgångens
gnistrandekantarider, hjältinnans hårkrans lödigare än de kro-

nor som åsyftas i sorgen, gisslen som kunde tas för grenar på de träd som nu, förstulet bortvända, i inre skepnad döljer konvulsiviskt hot, och ett öde som bär sin sammansatthet bakom ljusa rullgardiner...

Högt på teaterns galleri har vi slagit oss mebersåns förtrogna krets, Wipertus, inre föreställningars orolige övervakare med campanan på sned, en förunderligt glad lektor Gerardus, och ledsagad av pastorn med ängsliga händer hans blinda syster; på bänken nedanför Hilla i samspråk med Petrus, jag och Mauritius (från konventet i Reväl), kort sagt de flesta; – det praktiska för alla: Christina – var och en med sin syn fotograferande Hennes kamrar och kontrakt och i samförstånd viskningar framkallande hjärta och svanvinga nervers i snabba bristningar skiftande mönster, iris' gröna förfäran och klyvningens scener...

Allt är redan mycket närmare, ja, nära är undanflyktens blick över axeln, nära förvillelsernas grönskande undervattensrev – alltför snart ska splittret nå den kastande och denne i häftig smärta förbanna det alltid sårade självet, i vars multnande kött sej åter hat och begä symbios och förlossning samt det osannolika hoppet...

men depolyper som belamrar taken i loger och samvetsförelser kan inte övertygas om lögnens betydelse, och det är därför utan alla illusioner vi uppsöker skyttegravarna och vältrar de tunga kanonerna över våra bröståledes kan inte heller Absurdite (akt IV) upprätthålla sina gäckande barrikader så länge krevadernas stönande skratt fläckar ner också Dianas tempel och livsäcklets spyor fördärvar dess ljusblåa tapeter. (Hade denna morgon »tiden stannat« – så tryckande evig åt alla törstande gränser; och molnen som härbärgerade utbränd sol...)

Nu kan den förvirrade åskådaren-läsaren gå ut i köket och hämta en konjak och sedan, liksom på de sämre varietéer Encyklopedin omtalar, förnöjt nickande åse ringarna (sköl-

darna) som i vida spiraler rullar in mot titelrollens sockel, de är överdragna med konstfullt arbetad människohud, men med tanke på det rashat som bor i allas våra hjärtan vore detta enbart en stimulerande upptäckt –

vintrar på lantgods och stäppernas nergrävda tenntallrikar mindes Absurdite

den kolchiskamurens flyktiga torn
med vind-
flöjlar i thelassiskprosa och för-
spikade ögonhålor
– en groningstid för amasoner
(släckta perioder de dagar jag lämnade)

[Chor I och II åsyna vittnen i lejd stumhet]

ur ett avsnitt föres skyndsamt släpvagn med skockade gudabeläten förbi

Absurdite
för ut handen till glömd hälsning
såvida jag en gång var, en blindhets övervakare
och mytiska formlers, var förtäckta känslor försvurna –
sägen demoner: mina gördlar röda eller svarta?

Några gudar
Röda slöjor, eller vita

Absurdite
i gobelängersssvala gemak
medbrottsling redan godtro till gudstro?

(desamna)

ditt tal

är slöjor

Absurdite

det ärligas låga(höga) vattenstånd!

(desamna)

Slöjor!

(exeunt)

*

(Trosskuskar i högan hatt och galoscher passerar skådeplatsen, skrålande sjörövarvisor; ungefär samtidigt skall Cassandra föras in med en mullvads hand om strupen, och på hennes fråga Vem är du hör vi svaras de kända orden om samvetet, exakt i den fribornas onaturliga tonfall)

Absurdite

En hand utan fingertoppar Säger
erinyernasgunstlingar

Kassandra

Vem väntar du?

Absurdite

Blind om dina nerver hur skulle sådan hand

skilja förlusternas eggar från lagrarnas hycklande löv
Jag trodde jag väntade en fader Jag vet inte längre
Skulle någon förmätet känna det väntades godtycke?

gösta oswald

Kassandra

[Jag känner och vet de solförmörkelsenågra
som skall vaka i klockstaplar till det förnekades åte
komst]

Absurdite

Jag vet inte ens Jag tror orrfåvitskt att halv är den oskuld

som frågar vinden om stormars förvända fadermord
som frågar stormen är vilda vinden den skyldiga –
o tanke och avsatt tanke i tvetalan

Kassandra

[För häftig
är linjen från ditt sköte att ditt knä ska krossas
snabbast i vita skärvor under sjöars och virvelklippors
rosslande dialoge]

Absurdite

bortvänd

Jag förtröstar

Kassandra

Se hur varningens trånga timmar förmörkas
larmar till mordbrand

Men vakar ej blåaste åstundan
och påstridigt hopp?

Absurdite

bortvänd

Jajag förhoppas–

och Kassandra skapar sej till sierska på det språk som endast utvalda
accepterar, och aningar med mörka glasögon hyr in sej i det medvet-
nas källarlokal, tills osäkerhet lossnar :

(chorerna vänta och natten
är närmare än någonsin)
varför häftar din mask så vid trasiga kinden
varför kan du ej mig till viljes här mot mig förtydligas

Kassandra
Jag är för schön...
hur tragiskt igenvuxen spegel stryker
sina sanningar över pannan!

*

och nu i de ansvarssjuka krigens diagonal
korsar den mördade baletten scenen
i steg på steg på tunga steg

i händelsernas mitt fadren, militären, halvt skelett, halvt förfalskad,
med skrotat bäcken och förstenad överläpp och under svarta lappen
bevakas svartsjukt hans enda ofördärvade öga

(besatt Christinas erinran slår över men på Kassandras
vink håller vi Henne fast, och detta är det spöklika)
stiger till diplomaters och vetenskapsmäns artiga applåder ner från
bronshästen, uttalar sej i förbigående till hänförda journalister:
endast segraren vet törnet i lagerkransen

(Wipertus skakar oroligt på huvudet »det var för-
modligen avsett som en djupsinnighet, en historisk
replik«)

nu är också att märka att chor I i dubbelexponering halvt täcker chor
II, och medan chorföraren hastigt gör några anteckningar, ja liksom
på ett tecken av denne, skyla alla, kroppar och skuggor, sina ögon –
såsom fängelsegården till förklaring, eller sorgens eviga blindbockar

ty tystnaden är outhärdlig

De initierade sprider rykten över rampen att hela armén är på flykt, upp till tiotusen soldater och tvåtusen ryttare et les femmes faisaient la haine förmodligen har fadern i förväg sänt trossen och officerarnas hustrur, elles la faisaientoch har han troligtvis sport orakel och Aiolos' och Poseidons prästerskap om farliga sjötransporters kostnad: därvid skall »gudars vilja« hava uttytts

Ja. Jag har hört ödestrons profitörerkiataleptisksäkerhet citera sibyllors testamenten och kreaturens nyckfulla skapnad, och med de stora advokaternas beslöjade svårmod bekräfta alla hängdas patriarkat.....

(mais les déesses taisaient leur hœ)n

och därför är tystnaden så bottenlös

(sanningsvittnets hastigt nedrafsade iakttagelser:) Klangen som nyss genomborrade den övermogna tystnaden brast då de förseglade hennes händer.

Och orgeln som genom utslagna dammluckor ljudlöst flödar över alla klippor!

NB. Den som har sett fadern rycka på axlarna talar aldrig mer om barmhärtighet.

och i sista mellanakten föll ett mörker så djupt (långväga godstågs kedjor ringde innanför stormen, ylade hundar och häxorna sjöng över sina mortlar)

ja så utsägligt djupt, att många sägas ha vandrat utför branterna och skådat mardrömmens avsikter åsklikt höja sina skuldor i sömnen, dolkar lysa på hemliga språk och gravstenar ropa med horisontens skälvande läppar –

(AKT V)

och dygnet förrann, överkligt, dialoger blänkte fram som flyendes
ögonvitor –

Chor i
strof

O förunderliga jungfru
hur kan du vila –
Försaka det parciskttestamenterade!
låt oss överge oss
vem skulle annars överge oss
om ej vi själva
vilka skulle vi annars överge
om ej varandra?
O vem har en röst som är större än mörkret

Chor ii
motstrof

O tankfulla jungfru där du inbegripes
i det övervunnas leende –
Längtade jag ej hemlösst?
Skulle jag gråta som legendens munkar
när seendet övergav världen
O vem har ett öga som fattar ljuset

Chorförerskan
slutstrof

Men hon
fann i grym kontur de hängdas järnek
som harrötter i himlen
och kronor av taggtråd i människobröst:
O pliktsadism
i gudsbröstbegräddad

O skräcktasinnlighet av tro
dogmtro lagtro övertro
står den oss över våra huvuden

Men när
du oförvitliga intellekt
det sakligas försonlighet?

Kassandra

i sömnen obetäckt, beskriver det obeskrivliga, vattenliljors ironi:

Yttersta ömhet mot eken brutna veka
svane Halsar och blek förtröstan
nu intet övrigt ingen ljusbåge övrig

det bundnas yttersta oro förbunden
dess innersta ord om det slutgiltiga
Nu äntligen mot gravsten Av djupare inskrift

försummad – din stig för oavsiktligt
smal att fumligt skrivande vindar
att trista eftertankens förfelade hugg

Så varde stela i denna häpnads bråda fall
till glömskas oförgripliga klarhet
Var, samvetslös, nu också löst från minnet
benådad från ångst och erinring

och Absurdite talar blundande
Då stod min död med kluven panna Och livet
stupade Förödande vingar fyllde sarkofagen
omslutande allt I fönstren stod döden bar och kall

Och ur livets rykande kadaver rann min smärta
guldglänsande som honung Och ur dess splittrade

skalle all min yrrel På så sätt befriad mötte jag
döden

Min död var större än alla andras djupare
slutligare och meningslösare Hans pannas linje
var utan virrande spår utan domares grubbel

och visarna i hans ögon vreds långsamt tillbaka
Under träden låg kastade de vindar jag lämnat,
och han förde mig genom den goda skuggans tan

orimligare än vindar och vindarsfåfänga hinder
är ödsligheten i skuggornas land ty så som man fattar
ingen-ting
kan man bara fatta det stilla, från vindar frigivna

Min död vore löftet om skuggornas stillhet
och den ena portens lösenord
Skulle jag då överge
endainsegelpå intrigs värde på ett livs skeptiska
gestalt –

O förvissade mål O tvekande vägar

Chor i
strof I
till Cassandra
Du misstrodda stämma du fasans
lösmynta ingång
(som väcker de i sig själva säkra
och tyder full den sömnlöses
tomma kurva)
Jag är icke tillfreds –

Chor ii

motstrof I

Ja du sanningsbesatta, vade
seriersförtrogna
Vem skall då dö denna flickas dö?
Skall hon icke slutligen dö vår död
och vi hennes?
(– om dig trängs kreaturen på det at)

strof II

Ja vad gagnar din bittra insikt
du föregivna förräderska av vår okända art
om stryparen i våra händer
om den värdiga gärningens eviga uppskov
så länge alla vindar
oförsonade älskar virvelns medelpunkt!

Kassandra

Inte ens den som levat detta liv skall uppleva
fiktionsens sammanbrott – Om allt hon levat
alla vindar hon levat varit ens av samma

verklighetshalt som den flicka vid soluppgången
lämnar lysande spår i alabasterskarabéernas drivor
skulle hon ej dö alla vindar (oberörbar som medel-
punkten)

Chor i

motstrof II

Vad dör då i gryningen Vilka oförskyllda ting
skall överskrida gränser
vilkens medvetande skingras i förruttnelsens helg?

Kassandra

Ej denna Mendetta jags tysta förebedjerska
skall bryta samman, och småningom återbördas

Chor i

Skräm oss ej med dystra antydningar, visa oss
tröstande vägmärken
Kan vi se och följa den som snart omtöcknad faller

Kassandra

Nej Oåtkomlig (ty egendomslös) säger vi vår döda
orubblig visshet

oåtkomlig skall hon överträda kosmos' lagar
utanförvandras – på sin genväg mot kaos –
och denna vita vilja detta drömmande öga

förlora bestämningen medvetenhet, mista
att levande...

Chor i

strof III

Anade hon väl i drömmors profetia
det enda påtagliga:
att såret skall sluta
bränna vindarna tröttna sina vindar söka
att vägen skall rullas samman och virad kring ögat
(ett smycke som hon avtagit) inneslutas i skuggornas
ask?

Chor ii

motstrof III

Eller var hon aldrig inblandad? – hemlös
tanklöshets kriterium... Var hon det jämna bladet

där vi läste lögnen och besinnig? Var hon
den kläpplösa klockan som dånade om natten
försoning en självmördarhymn i statisk behärskning?
Är själva förintelsen en tanke hos sorgen?

Chor i o. ii

slutstrof

i tvekungad fråga utgår natten
Bejaka död
din hemlöshet du oändliga möjligheters kaos

Chor i

Fast ovissa mål...

Chor ii

O tveklösa utväg!

försvinner Kassandras vålnad, då de första solstrålarna på ett tecken
av chorförerskan bryter in och en ny dag med oanfräkt blick speglar
sig i havet, som om ingenting hade hänt eller någonsin skulle
kunna hända. Bittida är soldaterna och rättstjänarna där, offerbind-
larna griper efter morgonrodnaden när man bär bort konungens
dotter; kolonnaderna vänder sig efter henne, liksom chorerna, och
hon reser sig på högra armbågen, och hennes röst är alldeles fast och
klar som om hon druckit friskt källvatten:

Godnatt vår –

Och innan den flyende hären nått hemlandets kuster ska också
hennes ögon vara pärlor, askvita, doftande

—————

caput V

nej, vi vet inte ens vad de lägsta tjänstemännen har för uppfattning om allt detta, å vi har haft så mycket besvär med svepningen och måtten på kistan, hon växer där hon ligger utanför köket, för varje natt har hon växt, och sagan föreskriver ju glas-kista; bara det inte vore så lågt i tak. Men eftersom det aldrig skulle falla någon in att tvätta rutorna i källargluggarna, kan Christina inte avgöra vem som just nu stirrar in, oavlåtligt stirrar ner i mörkret, där Hon ligger på knä mellan spisen och vedlårn, sedan timmar försänkt i bön över den dödas arma själ, om nu Amyte har eller haft någon själ, av betydelse för statistiken. När du minst väntar det kan svagheten komma över dej, Petrus, och om du då ger tillbaka, om också bara på skämt, till låns, ger Hennesvanhamnen ja då vet du hur det går. Men på rösten känner Hon igen honom, när han ropar genom gluggen, det är svårt att urskilja orden de franska studenterna som trängt ihop sej i barnkammarn kunde gärna vara lite tystare, så snart de skrattat ut och klappat händerna åt något billigt konststycke börjar strax en annan viskande och hemlighetsfullt föredra nästa oanständiga anekdot, just då kan Hon ett slag höra vad Jagussäjæ: Jag gav dej hatet, minns du inte det, och Hon har blivit så liten att han är rädd han ska ta Henne i sin vänstra hand och krama sönder, knappt når honom invändningen: Du är svag! så han måste skrika ner till Henne, nu ser han bara Hennes händer, där Hon med möda håller sej upprätt mellan de undfallande ordslöjorna vilka ända till solnedgången hängde kvar på den spasmodiska fältherregistens x-krok, skriker han alltså: ja, jag är stark, ty jag hatar – hatar tillräckligt djupt.

Mellertid går hans vidare teser förlorade i nya skrattsalvor,

och när en av studenterna med gäll stämma kommentera hann inte pastorn få av henne byxorna föts? nästan kiknar de och välter omkull trälårar och utbringar leven för celibatte; innan jag drar Jagus med mej, med kameran slängande i remmen, börjar de till och med sjunga, refrängen följer efter oss

o jerum jerum jerum

o quae mutatio rerum

– Och vad är er åsikt om människornas handlingssätt

– Moralen, svarar Jagus, har bara två motisadism och tanklöshet; tynger min arm, jag hade för mej kyrkogården låg närmare, vi var ju nyligen där, men det måste ha varit länge sen – jerum, småskrattar han, att sånt skulle ske min dottermin egen Amalia – jag försöker trösta honom, nu är vi långt ute på järnvägsbron, om den skulle störta samman... jag har också länge sökt den tillförlitligaste utsikten över Amalia, men redan den närmaste i snömröret glänsande skenan är så otillgänglig att den enfaldigaste sökare kunde misströsta, och med ett plötsligt ryck genom kroppen, bestörtning av ånger erinrar jag mej att det är över fyra timmar sen solen gick ned det är således mycket naturligt att jag, när de vrålade skuggorna slår upp över oss bakifrån, snabbt, som till försvar, kastar ut högra armen; med en rysning sjunker handen i Christinas tårar. Hennes öga är rött och föfärande ovanför oss, bara en meter ovanför, och jag förstår att de låga blodbruna novemberdimorna inget annat är än Hennes ansiktes tunga huckle, förstrött vävande sitt mörker genom oss, men när Jagus, som om han ingenting märkt, frågar vad tiden är liden, svarar jag helt enkelt: Hon är den femte årstiden.

o quae mutatio rerum

den femte, och de små männen är punktliga som vanligt, bors-tar av de långa frackarna, samtalar dämpat och högtidligt, skakar då och då sina väldiga kala huvuden under det att de plockar fram instrumenten; Johannes tog dem i hastigheten för

skuggor, men de som oklokt slagit sej ner på kistan, under allvarliga gehörsövninga, stora sextemeråt, eller lilla nonan uppåt, för att inte tala om tritonus, o sataniska intervall, dem kör han ofördröjligen ner, och då hjälper inga ursäkter

Äntligen trummorna Vältrar ner mellan husväggarna som själva mörkret – var beredd: nu skiftar allt i motivlös snabbhet, ingenting ger sej längre ut för verklighet eller den ansvarsfria drömmen, och när han med lyftad kamera stiger ut på gatan är denna mjuk av granris

psalmister ögonvittnen ha sagt de

(ty vi kan inte godta så tvivelaktiga domar)

lakanen i fjärde våningen är dunkelt släckta, skälvande återspeglar de från andra sidan passet

tydligen har tåget redan satt sej i rörelse men det är ovisst vilken vantros kapell som väntar med gapande dörrar för hela Drottninggatan är bara uppskottade gravar, grus och stenar bland asfaltsflagor oframkomliga trottoarer Om man emellertid som den gamle filmfotografen kliver upp bland kaféfönstrets skärvor av cyankalium kan man på avstånd se de provensalska förridarna i mörkblå schabrakträda fram ur molnen

och molnen har ljungröda stränder ty barnen som kastade vallmor och syrener trampade ner kaprifolium till den kväljande doften av omintetgjord försoning – ja vårda den sövande lukten av inbränt näsblod, känn hur innanför rep och stärkekrage sköljer förruttnelsens ljuvliga ånga, förnim den morbida odören från havandeinkunabler och uppta i tvinande lungorgea-diafragmansförgörande stank där den kejsarlikt brister och pilgrimerna som nu tar sej upp genom glaciärens förblödande sprickor

och innan döden med samma oöverträffliga gest försnillar även detta bro, hejdar även dessa svartsidende vinterkappor som i tätta skaror svävar fram mellan trädstammarna

se de vajande protestskrifter med guldstickade versalervilka stadens borgerskap rullat ut från sina balkonger och om man bestiger kransade takåsar kan man följa skindorna, som bakom eldsprutande hingstfärdas utför töcknens virvlande terrasser (trumvirvlarna) fyllda av ödesdiger bidande talkörer i röda armbindlar och lila korsfanor, kan klamra sej vid de sviktande barriärerna, tills gråterskorna hägnar sina avgnagda murar och defärdandes munnar synas så allt öppnas och ropan i brutna vågor når oss

V i ö v e r k l a g a

och se Se

till svar på deras skallande fältrop bryter fanborgen fram ur mörkret flammande svarta dok hälsade från sönderskjutna fasader av hänförda hurrarop

vars ekon går in bland raglande klippor och blyinfattad översinnlighet äntligen förverkligad har nått och spetsat sin himmel på gotiska vindbågar – den ryser häftigt och skrumprar ihop som urblåst cirkustält – och föreställ er nervösa vårdare, juris studerande och min moder stenografen, föreställ er vad som i den återstående tomheten har sin rest av färdigande öga

Mot vilket nu processionen siktar (men vilka polis-konstaplar bereder längre väg): före orkestern i hänryckt dans violinist och körledare – mardrömmens evigt kofaste revisor – hör silverharporna hur olidligt spändaparcernashår! och de gulnade aeolerna hör fondens pukor av mossor täckta och de tvåhundra d-trumpeterna och basunerna

(ja hör Hör

orgelns allafjärrverk ringande in rymden från nio

väderstreck: Gud lär mig dock besinna, hur snart mitt liv och
på orgelläktarn är vi lika onaturligt hjälplösa) märk huru-
som våra levnadstimmar

blott tre oktaver över tungsintabordonor de
sjutusen svanornas visnande skyar hur de risslande silverked-
jor i ditt öra har sin börda:

o nu faller katafalkensskugga

över de redan brändas drivsnö

och även denna silhuett har sin knutna
näve: kusken bär framåtlutad som en vråk det kvarlämnades
trötta rynkor och över hans rygg slår fackelskenet igen, när de
spjutbärande höjer sina vapen glimmar spetsarna som angelöd-
lors näbbar lockande ut i natten förrådande urtida uppror

då svarar trummorna: rullar högröstade bränningar

går under i dovnande virvlar

sjunker undan

Och slottsparkernas tillfälliga mötespunkt i detta balsamerade
ögonlock, jämligt all ödslig rymd av det förverkade bestämd
glider de genom varandra blundande förbi varandra med snäck-
skrin och blindfönster och förruttnelsens aska men tillfälligt
detta unisonaconfutatis i sorgens närhet –endast mannen i
den förföriskt överblickande attityden vid sandhornet har en
aning om parkers havsvida ensamhet, om döva horisonter och
kantrade sund, varpå vi som öfärdas förbi varandra vid sidan
av varandra

ja nära vrider sej ekrarnas skugga över uteserveringens bord
med gaslyktan och ett sällsamt ögonblick står han framför dem, gri-
per som av stormar upprymt våldförd hårt om det förlösande lugnets
kopparnav

Och bakom den unga dödas vagn med brsstavsäpplekan
ingen förklara det vimmel av stormhattsmän men yxhuggen i

våra spår de hemvändande piskorna överfalles redan av klock-
klangen Skogsbrandslikt översvämmar den äroldrar och vadar-
fåglar (som jagande röda skuggor över det svällande träsket)

Det är Cassandra som låter klockorna gå och ödekyrkan
duvors fattighus rämnar från pannan och ner över bröstet som
om den förstode avslöjade kvinnan och att också jorden ville
avlägga skepnad och blodsmak och bliva till tingligt timligt –
eller saltbitter jords bekännele; ja otvetydiga och otydbara
som sanningen skriver blixtar hennes yttersta varning (traver
tvivlets tilli t!)

sargad av sådan oförskyllad hätskhet kunde han på
ett pergamentblad, skänkt åt den förbindlige begravningsen-
treprenören L., kontradjupt texta:

Du är stark, du är alltför stor, du är Den Allsmäktige...

Du är Den Mångfaldige och Den Ene, summan av allt out-
härldligt... ty du är det levande och sannolika.

Du är det fullkomliga hatet.

Du är bävan och misstro.

Du är skadeglädje och lusta.

Du är det vidriga.

Du är det förtärande, vår skuld, vårt hopp och vår ångest.

Du är Det eviga lidandet, store underfulle Död, enväldige
Fogde, du fasornas Princip, utan misskund.

Å, det vore minsann en lovvärd inlaga till
hans broder, så barnsligt utfall kan dock inte Harald tolerera,
knackar diskret i glaset, men när han häftigt, ur stånd att be-
mästra sin rörelse, stjälpes stolen och reser sej högt över vax-
ljusens rykande kyskhet, sprids viskningar och utrop, skvallran-
de om de närvarandes översködliga antal hädangångna släkt-

led och namnförbistringens familje, de kommande; natttryttrens drängar och paniska ormjungfrur korgossar och egeiska nereider och den åldrige Quixote; högsjöfiskare, judiska dött-rar, sakförare och sjunkna årstider – alla, alla, de yttersta leden hopkurade under kraniets himmelskupa, och på översnöade näs under nattvinden de tålmodiga svanorna –

skingras hans beklämning, alldenstund kvinnan sjöng vid dotterns bår – ser sej om medan ingivelsen räknar sina pulgsla Cassandra ännu klängd vid repet, skyddande faller ur hennes vävnader det obotligas skugga övöagibedrövelse – och kring Christinas hals som en besynnerlig flätning av illa medfarna ansikten, vi Hennes närmaste...

Så tar han sej äntligt för:

»Kära fru – ärade församlingsbor – mina herrar! Tecknet på väggen betyder korsväg. Detta är alltså symposium för besinnade, i denna gravläggningssnatt. Och besinning innebär avsiktens bokföring, handlingars värdering... således beslut om upprepade handlingar... symboliserar menar jag, sköte för avgörandets hunge. Men besinning är också paus, kan vara befrielses ingång, varför vi bör välsigna detta skärpande tecken.«

Christina undersamma förbi av natters vaka, fattar bevekan-de Haralds arm, att han inte må bli så mångordig, jag ber dej...

»Vi har följt – ja jag ska ta det mycket kort, alla är vi förfärligt trötta, och många av er som vakar ute i mörkret är kallade till andra orter – vi har följt ett temas praktiska hårdning, om jag så får uttrycka mej... (Det ovidkommande har broder Baldwinus med stor fördomsfrihet förtigit.) ompro primo de sexuella kriserna, vars cirkel nu slutit sej och med rävsaxens kraft slagit igen om jämrande egenvilja. Ådror i svanduns väl-lustiga nervositet, enögd begärelse tolkar jag dogmatiskt: inför så blodsnygade nattimmor! Pro secundoliksom genomförd på altoboe ljus konvalescens. Barndomsminnen, tingens »egen lyskraft«, tvagna minnen. Men förorenade. Men klassisk trage-

di om den privata oskuldens befrielsealternativ Gråmoln som tättat till morgonbesvikelsen, rysningen...

Detta för att fatta mej otillbörligt förenklat.

Vad det kommande beträffa så råder vi lika litet över det som över ditt förflutna. Må den långa klara förmiddagen bryta in, må du anlända hem. Fastän temas »inneboende utvecklingsmöjligheter« är övertö: dess förskingrade sanningar finns här i din hand. Om jag barðår antyda en givande særi

Du sammanfattade en dag i gränslös medlidsamhet generationers testamentsdevis, för meningens skull mædrk och vila, mänsklighetens yttersta vanmäktiga pø minnens os! Dina angeläget framburna om ock fåfängliga förböner nådde också mej i min skrivkammare. Och jag gjorde den reflexionen, att konsten att dö är konsten att glömmas. Inte bara i den betydelsen att den som kan bära medvetandet om sin varelses fullständiga utplåning, om att verk och öde ska falla i ruiner, han är mogen att utan rädsla gå hädan. Utan jag menar också, att den som kan bli till glömskas objekt, den ska vara som död: ju vidare glömska, desto djupare befrielse.

Och nu vänder jag mej till din, till vår döda syster: här förefaller visserligen passiv glömska tillrättalagd. Amyte, henne själv, minns kanske vi och våra barn en tid – men sedan! oåtkomlig! Men hennes »öde«, vad hon levde, kan läggas på flaska i sprit, konserveras mångfaldigat i uppslagsböcker. Och vad skiljer henne från hennes liv från hennes öde?

Att här funnes praktiska insikter i isoleringens problem, är jag övertygad om. Likväl, det hypotetiska har redan fått för långt försprång. Å, konsten att dö...

Ett underligt liktal, mina vänner, nå jag ska inte trötta er längre med abstrakta spekulationer, kanske var de ändå bara en parafras över en av våra nöttaste avskedsfraser: frid över ditt minne, och skulle denna ångestbleka morgon ändå ha fått en mening om ni i hjärta och tanke fattat dessa ord: frid över ditt

minne, om ni förstår att det är den vackraste och djupsinnigaste
önskan jag kan nedkalla över vår tysta väninna
frid över ditt minne.«

*

efter dödsmässa och själaringing,
uppbrott från kyrkbacken
(i stället för coda)

för att markera det tredje alternativet slår tre kvart på åtta
sina bronssprintar mellan ögonlocken, i de grova molnen med
relingarnas lyktgubbar vrider sej Hennes hand som till slut be-
friad marmor,

under oklar påverkan stryker advokatens döttrattillbaka hå-
ret som vinden förför, liksom vinden rör motvilliga grenar, ef-
terblomstrande, leker med skuggor och förkommet solljus till
att markens äntliga samtal för sej själv inför handelsresandens
vemodiga blick där endast pupillen fixerar avskedets nödvän-
dighet:

de gråa exemplerna väl en facit som ställer sina krav –

fastän svängdörrarna för längesen slagit upp och vräkt om-
kull våra förtroendeingivande utgångspunkter och störtregnet
jagat bort även stamgästerna egentligen är det bara Nicolaus
som dröjt kvar vid det bord där xion nyss rastade, kaffekoppen
är halvfylld av brunt regnvatten, det flyter ett löv och en mån-
reflex och på rygg en humar; han har stuckit händerna djupt i
fickorna, rocken var visst det enda han har fått på sej och han
darrar fördenskull av frossa (blir nog liggande sju veckor); om
du lutar dej ner över honom kan du höra en röst vagare än
vattendränkt bläckskrif: »Det är ingen värme i luften längre.
Det börjar bli höst. Och priorn av Brauweiler som är död.«

»Men vad har nu de svage förmågelseakte, vad väljer de för

uttjanta epitet –« invänder den lille tjänstemannen med mittbenan och snibbkragen, kanske till vem som helst,

dessbättre har N. observerat hur för varje kristia (väntsalen) sanden blir vitare, till sist väl under prästens stammande ord om jordens förhållande självlysande...

men så snart den lille får syn på Christina föser han energiskt undan de andra passagerarna från biljetluckan och går direkt till Henne: »Ser ni, det finns två slags resande, som frågar efter ankomsttiden, till Cumae eller till konfirmationen eller till de fallnas begravning, det föruttagna målets resande, följaktligen återvändande och reträtt – och de, som är angelägna om snar avgångstid, de som vill bort härifrån, det må gå åt helvete, men ändå avres«

»Ja« genmäler Christina lågt »all värld är en ingång till friheten.«

Han ser upp på Henne, inte utan intresse, snurrar runt ett par varv på stolen, fingrar på slipsen, frågar med ens

»Och vart var det du skulle? jag hörde inte«

»Jag ska resa hem.«

Han stirrar en sekund upp på Henne (han är huvudet kortare), skjuter så, utom sej av förbittring, igen luckan och skriker till Henne genom glasat:

»Hem säljs det inga biljetter. Då har vi alltså missförstått varann.«

Avskedet hade ju ändå spritt ett förälskat skimmer över ting och tings försakelse, avskedets och gränsers orimlighet som om något hade en ände, det förgängliga räckte intet handen – – men när Hon vänder sej om lyser väggarna bifall i fanatiskt vitt – han iakttar Henne fortfarande, fientligt, nyfiket – och väntsalen (saluhallarna) tycks ett ögonblick belamrad av förebrående vapensköldar det är först då Hon kommer närmare och underifrån söker ställa till svars de svartnade lövverken som Hon märker den förkrossande liknöjdheten i de tre knut-

piskornas relief,(inkvisitorernas) korslagda armå blodsgripen
med urholkade ögon...

och då Hon beträder perrongen, som åt båda håll mynnar ut
i oändligheten, rymmer mörkret en trasig skugga, den kunde
vara en kanal, eller vraket av underlogisk inblick, eller en rad
vagnar: förmodligen framkallar dolda ljuskällor dessa upplösta
anletsdrag i de regnvåta rutorna. Kränger av sej alla händer
dröjande vid dörrposter och bestiger altarskåpet, hastigheten
har småningom blivit mycket hög, nästan omtöcknad lutar
Hon sej över de nattliga ängderna (nejlikeskarp deras ande-
dräkt) – försiggick ständigt detta uppsägande av det passerade!
Kyrkan tycktes nu löjligt liten på sin sockel av missförstånd om
döden. Och som om kistan med elfiska relikor redan vore
glömd,

redan vore glömd.

intermedium

sich hassen

alles lassen

Gott fassen

caput VI

toccata con fuga in abstracto

kanske lutade sej lifsfarligt

Anfåktelser

– Hur alltså avvärjelsen rämnade, fader och moder slutligt såg Henne hålla balansen på den milda svindelns översta trappsteg Så plötsligt arm för öga falla Oclarkens halvmåne kantrade stupade rasade förnekelsens segment i blindo blindo Hon utur sej själv för att se sej ej förvanskad i lönnliga speglars skygd... Så besvaras saltarkvinnadina brev Charaxos »minns din olidliga fjättring broder mellan moln och hedarsfårade gabbarabröst, härnerifrån din krökta rygg din mun vikas nervöst i kluven stjärnas fosforsken till samtal diktamen på bergens gröna pappersark« och Hennes metamorfos i skäras båge bar föräldrar att stötas smulas till en kruka av änglars bespottelse... – Hur de goda meningarnas morgon förgick att undgå besvikelse »men det är inte hans röst – när nu äntligen når oss domkyrkoklockors förvärkta klagan under vattnet rullande spillrornas fram och åter, men vi döljer ju vårt kön (aldrig mer aldrig mer vänder jag till dig åter) nej det är inte han«

Vem vill oss något?

sakta medan dagern mot norr som pågelns kinder
sakta medan klockan slår halv tio brister tiden om tiden kunde brista utan att tingen brast, alldeles sakta som en sextonårs flicka räddad ur viskningar bryter ett vitt blad av dunkla ångstord: och vinden som fyller den vunna tomheten har ådror skärare än det vita bladet, och genom vinden blir nötskalets eviga

gåva, den väntades vagrsynlig, och den väntade har rubinröd krona och han fattar Henne vid handen och färdas genom skogar och över berg, Den älskades slott kan du se om kvällar när skymningen är tyngre än blod som droppar med trollsländelikt den darrande tomheten, tyngre och tätare famnar det vilse då förklarad natt lyfter hans skimrande vingård och Hon binder tårarna med fjärilsvingar och står upp som en försonad gudinna och avtar täckelset och Hon river pannan mot stjärnorna men smärtan undslipper det uthärdligas bitterhet, Den trolovades trädgårdar vilar utan saknad mellan ärrusmurarna, utan upplevda vägar det levandes gångar i knutar och kors med vandringens nödvändighet, Ja om tiden kunde brista eller äntligen betänka sej vore sagan oändlig vore parkerna undanförlämnade dofter och eftertänksamma vindar och de älskande kunde följa varandras steg genom gräset och äntligen äntligen glömma den svarta solen och yrselfria vara tornens höjd och varann till fulländade gestalter i den medvetlösa sömnen om den tidlösa omfamningen som övergår begärets kosmiska utrop av glädje och fruktan och åter blivande gränslösa kaos utplånas, att utplånas –

(vem uppsöker oss:)

Nej att sannerligen lo, våren äger anammelse och avsked mot reflexens punkt, fäster samman de rosablekrutade gardiner för brudsäng och dödsbädd:

fastartid har sin offertid vari löftet beseglas så är Âshâdha Sâvayasas mening inför teser och magiska fordringsägare – ståt upp otvagna händer i fastelses och den negativa ritualens avvisande förtegenhet, o dotter, o vind, i vilka syften håller du andan, förhänge eller oavhängighet –

I gryningen, den vacklande, falnar svimningens lampa, men sanningen att säga syns den inte en gulnande skalle, därest man

följer med fingrarna hakans linje käkbenens och kindkotornas, pressar topparna (som kring ett ski) hårt mot över- och underläpp, och vidare inemot ögonhålorna, ~~så~~ får man en ganska ömklig föreställning om kraniets form sitt verkligare leende, i synnerhet nu sedan hunger förtärt Hennes anletsdrag i löften om hunger och spikar och gryning och sanning – o förvandling!

och detta är lusttrycksprovet inuti edamerkupan, den perfekta förtunning som snart ska avtvinga Henne striden med prokrustesbäddenglidningen över vaxduken och det slutliga, obekvämate, läge de omtöcknade utbrytningsförsöken vilka enligt kvävningsdrömmen tvingar på knä, tvånget över skuldrorna och detta

som om döden abstraherade, o dödsfulla natt, som om deras inom varandra redan vore statt i förruttnelse, märk hurusom än säkrare än kirurgens kniv hans händer sjunker genom uppsvällda bröstet mot dess beniga rötter, bottenljuset: minnenskung yamas ord om det tredje av sändebuden, har du ej bland mänskorna sett en kvinna eller man, som varit död en dag, död två ~~dag~~ död tre dagar – men de vintersagans bleka undertecknade ~~de~~ är utan synd må först skruva fast locke; och då kan Hon knappt åla sej fram en mars till (som den ~~ra~~) genom vårkvartäraspricka, åtminstone inte så här med pannan i gruset så att skinnet och när elfenbenskammen går bland hjässans slingor är flugorna där som om inte döden beständigt distraherade och masken ~~färdiga~~ förströdde och även de sjuttio dagarnas ~~sista~~ concilium, att plånas ut eller ej, meddela namn och adress innan stanken förblött, uppge värde och intervall för att delge griften din serie, tills Hon inte kan kravla en påskvecka längre, bröstbenet ving ~~ä~~aste spetsats, och skriken av ~~ta~~ stönandena av ~~ta~~ rosslingarna avtar men aldrig detta droppande i alla oändliga riktningar som evigt avslöjar de slocknande fossilens drömmung är vyåsas

sömm) men varför skulle vi tala och förutsätta, och om än tidens förföriska sönderfall –vem väcker oss om höstarna för att visa att vi kastat lakanen på golvet – det viskande döendet –vem är den arge angivaren – den sakta glömskan av levandet dej själv i villrådiga fotspår längs dessa stormsmittade högländsvägar, den alltmer genomträngande stanken förbi riddarordnar världsmantlar och salvelsefläckade kompresser, den förfärande bristens påtvungna asketism, men också denna dolk, som ännu tvekar om riktningen, fordrar sin nakenhet, denna damaskenska klinga med variga tänder (förvisso har vårt miste uttälster och löften, gäster är nära, gäster är redan här, var är dunär du inte mera vet av «skogsväxter och trädfrukt må vara dej nog): ingenstans är jag, således... frilades år ett bakom nio inslagna rutor, frysande väntar statisterna det blindbockens mörker som med kalki ska vakna, förödande sippra ut, och dessa med valhänta hjärtan hejdade i solkigt förkrympta attityder – må renande vindar ske, glöm dej i skogen om hösten och vare dej nog av slokande ormbunksblad och frostens bittra smälta (men så länge såret är öppet på varje punkt, detta sår i världens karneval) vad blir då kvar efter alla intetsägande vandringar, alla hopplösa lägen i tiden och rummet, var gömmer du dej om hösten om ej ingenstades, följaktligen här den angivne här och angivaren icke annorstädes (den geologiska tiden och rymdenfärdas i ultrarapid mellan de förflutna mörkren och ditt stundande) – ty om ej döden fanns som en genialitet i moderlivet redan (har du någon föreställning om livets och hämndens proportioner!) – så måste dock till sist inträffa anagnorisis, ett allt avgörande igenkännande, ej av det som är du men av detta som var jag själv, måste derstalagmitmot vars spets Hon drivits på alla nio ställena nå sin stalaktit och att sannerligen kan du inte stänga fönstren så jag slipper höra klockorna sannerligen denna beträngda och utsatta punkt har sin reflexion och upptäckt och bortom någon rase-

rad framtid dödligt avsked eller mikrokosmisk bejakelse eller den repögla genom vilken vi betraktar k~~an~~ måste Hon återfinna plågans tagelvävd~~an~~ mantel med fläckarna där händer vilat, skymningen i lindens krona med det milda blodröda fodret och mot så förvunnet landskap detta anletes sedermera bleknade violrelief, allt detta som i sansens ögonblick är Christin~~an~~ åter minnas solens tämligen enastående genombrott, ja en benådad utsikt, som denna anfrätta hinna med vissnade tappar lämnat övrig en härlig insikt i skugga och vitt, i vitt och rött och vad berättar leendet som brister bland skådebröd och lyftande duv~~or~~; erkänna sin fullständiga delaktighet i övergreppen på en vår utan skuld eller tillnam~~n~~; själv de lidelsefulla hatens asyl, ja vilken hämnd vore förresten konsekventare alltså meningsfullare alltså mera upprörande än på detta jag, detta förblindade

Ett väldigt sår med nio hål
det är, med fuktig hud betäckt,
det orent är på varje punkt,
det varar äckligt, stinker starkt.

och om ej sådan visshet med plötsligt frigörande smärtden djupaste vinsten och fastartids försåtligt infriade löfte, att svältens blåkalla ljus på den tredje dagen ovanom nattvakans hunger och domningens inspirerade självbedrägerier – ja, om ej allvarsförlossande erinring av allas vår medförda dödlighet, då måste åtminstone med tiden, med tanke på så nära förhållande till förtvivlan och uthärdelse som Christina, ske döendets tålmodiga avsöndring, mot gryningen svalna tinningar täckta av renade ~~d~~ärdstecker(döendet är visserligen~~k~~ katharsis och glömska av något som var före och tidigt) tydligare skrift med helare tankstreck och frågetecken, måste åtminstone så småningom de i pesten omkomna identifieras, uniformsmössor visir och

domarperuker tagas av – och hur många består längre inträdesprovet på detta tvärbrantaproskenion inför måne och sol mellan fyra ögon där av spegeln blott återstår de bekanta skärorna – tvingas slutligen till detta kategoriska äckel, tvingas in genom äcklet och ut på andra sidan med den ironiska överblicken: fragment av ett ofullgånget ohållbart leverne, under samma bittra triumf få sina aningar bestyrkta, sin tilltagande ångst ständigt berättigad, det vill säga den definitiva inringningen av skuld och ansvar mot detta hotade centrum, stenkastningens rättmätiga offer och man hade ju också sett hur samma överdrivna hatlungat Henne baklänges fyra gånger mot väggen, tre mot kistan, detta omisskundsamma hat mot det jagiska, detta hat förbi alla hänsyn och argument.

tomus 2

O, älskade Christina Kristi brud, svara mig på mina frågor. Säg mig, var är du, när du icke mera vet av dig själv? Mig synes som om du icke visste huruvida din själ är i kroppen eller utom den, ja, ännu mer, jag är övertygad att du icke vet, om du är i världen eller utom den. O, du ljuva, för vilken världen är för trång och för oren att bebo, var skall jag söka och var skall jag finna dig?

Petrus de Dacia

caput VII

som innehåller första föreläsningen.

Se friheten! Att våga tro: det finns frihet. Att se är att vara blind. Att se förblindelsen är att veta. Vi var, som såg och inte visste och inte är längre. Fanns det frihet? Allt som var och inte längre är, varder fritaget. Låt oss förgås och befrias, låt oss gå under. Det förgångna är fritt. Det närvarande är mörker och seende genom mörker. Det finns inte frihet.

Nu är »vi var» tempus imperfectum Imperfectum. Ty vi finns fortfarande – ofullbordade. »Den døde» är tempus perfectum. Att dö är att fulländas. Att befrias är att ofullständigas. Död är fulländning och glömska. Det fulländade saknar ångest (att leva är att ångslas). Döden byter ångest mot glömska. Men bara friheten upphäver ångesten (att leva är att äga ångest). Ergo »jag är död»: det fulländade imperfectum.

Men Christina lever. Att icke äga ångest är att vara blind, sårad, förlamad, att ändå inte leva. Vad upphäver tempus (förflutet och närvarande), glömska och gravvård? Axiom: Intet är befrielse(från allt).

Så uppsöker Hon, en förmiddag ljus som denna, de intima förtivlarnas bänk i koret, för att få visshet. Det finns en väsentlig insikt – i friheten (jñānamārga). Och detta är den skönaste legenden.

När klockan slår tio – det är då hög tid – intar Sixtus Grammaticus sin plats inne i absiden

observera att jag nu vänder tärningen så att du
klart och tydligt ska se vilken sida det gäller
och talar:

Du ska emellertid vara vid gott mod, okända lyssnerska. I ett så svårt fall som ditt är ett förtröstansfullt utgångsläge av nöden. Dina levnadstimmar är grumliga och beklämda, men vill du sova rent och vaka vitt, är de tillräckliga för varje väsentlig plan, varje krävande schema. Livet är alltid tillräckligt långt. Var alltså uppmärksam, eller bortse, förställ dej bara inte i dag vill jag föra mina erfarenheter till den hjärtpunkt, där visheten sluddrande beslår sej själv med lögn.

lakttag, du enfaldiga, begreppens fientlighet, märk hur ansiktena vänder sin oförställda hätskhet mot oss, varelserna sin ovilja, ju mer döende de ä allt vill egendom (makt), d.v.s. beroende. Det är kosmos. Men nu är frihet ett avsägande.*

Ifall jag vore läkare skulle jag uppriktigt tala om för dej att jag inte tycker om dina ögonlock, kvinna. De skälver för häftigt. De har för ofta slutits kring syner om lögnen, men så har dina ögon överallt sett skönheten, som du tagit för sanningen, eller tvärtom, att ögonlocken nu är darrande vingar av dödsbestrålade nerver. Det oroar mej. Som om du fötts för att se sanning, att självklart gå utanför dörren och ta i sanning, med så långa mjuka händer

Jag sökte alltid lögnen. Till att börja med därför att den gav sej omedelbart; jag behövde bara dra upp jalousierna och öppna fönstret, så kom lögnen flygande och började hacka sönder mina ögon –

troligen är du privilegierad

– varefter den gjorde sej hemmastadd i mina ögonlock och sedan dess bredd ut sej över hjärnbarken. Men mitt förnuft är omutligt. Det antar fortfarande sanningen, och om det inte gjorde det skulle jag ju inte kalla det jag ser lögn, jag skulle ta välvilja för välvilja och indeterminism för möjlighet (i stället för absolut flyktförbistring). Naturligtvis finns det en sanning

* eller vänd dej till Gerard L. M., om han är tillgänglig, vilket är otroligt. Sigw. ska en gång kallas Gerardus, av en eller annan slump.

(bortsett från alla de små faktiska sannolikheterna), en hel och odelbar och slutgiltig sanning. Men se hur den i sina gripande bemödanden att förtydliga sej uppfyllt en hel tillvaro med exempel och anmärkningar på de mest skilda språk, rubriker och paragrafer, så att det till slut blivit omöjligt att ens på ett ungefär antyda var själva regeln, huvudregeln, står att läsa, ja det överhuvudtaget är tvivelaktigt om den är åtkomlig i de upplagor av Grammatiken som är tillgängliga för oss. Vi får nöja oss med att studera undantagen, de som uppfyller vår snäva synvidd; man kan ju trösta sej med ordstävets att undantagen bekräftar regeln, om vars existens vi således ej behövde tvivla men om vars innehåll ingen kunskap är möjlig – ja jag ser att du tänker på Kassandra, men med denna person måste du först av alla uppsäga bekantskapen, det råder jag...

Den sanning jag talar om använder vi naturligtvis i dubbelt överförd bemärkelse, på så sätt sanning = den oförfälskade kunskapen; men kunskapen identifieras med sitt objekt (gud, substansen ed.) – således sanningen = det icke-fysikaliska. Därför heter det också »Sanningen skall göra eder fria». Författaren till denna sentens var dock icke medveten om transponeringen av begreppet sanning; förvisso avsåg han ett komplex av dogmer, ett trossystem som han och några andra under en viss tidrymd kallade »sant». Men även om det vore möjligt att underkasta en viss lära eller åskådning frågeställningen sann-falsk (givetvis en orimlighet), och om det därvid fastslogs att läran i fråga var sann, ja »sanningen» själv, så vore oss ingen insikt i friheten given. Tvärtom skulle vi, slavar under denna »sanning», hänförda »över att äntligen ha funnit en, sjunka i ännu måttlösare förblindelse, d.v.s. i ännu högre grad fjärma oss från friheten.

Som sagt skulle jag sätta värde på om du ville begrunda dessa ord. Mycket är svårt och dunkelt och motsägelsefullt, eftersom det gäller det svåraste, det mest ovissa och paradoxala, intellek-

tets söndagsbarn, drömmen om friheten. Och den är en hemlighet, har någon sagt, erhemlighet för vår tanke. I vilket intresse den nu förborgas. – Om du alltså ville besinna den här inledningen, enkom upplagd för en virgo religiosa, liksom det följande är antecknat enbart för din skull, kvinna, mina ord bara ska nå dej själv eller dem som ska vara du eller en klyvnad av din individ. Men innan vi skiljs – jag ser på dina händer att du är trött efter resan – ska jag avsluta det teoretiska, vill säga analysen av begreppet frihet. Och jag ser ingen skillnad mellan teori och metafysik. Alltså: begreppet frihet, såsom det radikalt måste fattas, är helt. Jag menar att alla våra begrepp annars är halva, vanligast inte ens det, de måste alltid dela med sej av verkligheten; man kan tex. se en existens under synpunkten frihet (i den triviala bemärkelsen), en person lever i en renodlat demokratisk stat, han får vara sej själv leva sitt eget liv så långt de ekonomiska förhållandena och landets lagar tillåter. Motsatsen är då en människa som tvingats in under ett totalitärt statsskick, vars verklighetskrets skruvats åt att passa ett likriktat biccelsliv, han är ofri. Och på en mångfald andra sätt kan vi betrakta en del människor som fria, andra som ofria, en serie omständigheter(A) som fria, andra(icke-A) som ofria; dessa kontradiktoriska motsatser väger olika mot varandra i varje enskilt fall. Och så kunde viin abstracto sortera tillvarons särskilda moment under A och icke-A.

Men nu uttalar Grammatikens »gyllene paragraf«, den som bara få hittat och begripit (ännu färre fattat):

I högre syntax användes endast varken-eller (i satser av positiv karaktär, jämte både-och efter verbaluttryck med negativ betydelse). Den förkastar alltså bruket av antingen-eller samt vad som är viktigast, både-och i positiva satser. Och detta är kärnan i min förkunnelse; från denna paragraf har vi utblick över alla våra »praktiska konsekvenser«. Den teoretiska slutsatsen blir följaktligen den att A (i högre syntax) icke kommer att beteck-

na motsatsen till icke-A, såsom det är bevänt med våra trista bisatser och deras hjälplösa antinomier, utan A uppgår i huvudsatsen (det metafysiska) och denna är ordlös, oåtkomlig för begreppen. Men bortsett från all metafysisk spekulatio ur bisatsens synvinkel har A, som jag uttryckte det blivit helt, d.v.s. negerar såväl sej självt som icke-A. Många har klandrat mej för att jag säger »negerar«, överhuvud antyder någon förbindelse med det överordnade (naturligtvis en absurditet), men ett fullkomligt och gränslöst Utanför både vara och icke-vara kallar vi ju (om vi ger det ord, och därtill är vi tvungna) »fritt från såväl vara som icke-vara« »varande« varken vara eller icke-vara«, eller frihet.

Men om du nu, brydd och förvirrad och full av tvivelsmål, hör själva tystnaden sänka sej djupt i alla riktningar så är det ett intervall mellan slagen hos hjärtat av vishetens fullkomning. Och hit ska vi återvända i legendens fullbordan. Alls på återseende –

När vi i en av de första pauserna besökte Henne, stod Hon böjd över den enögda tärning^{en}; Hon hade många frågor att ställa, men de gick över golvet i gröna sockor. Med dessa skyttlar vävde vi våra svar över Hennes glesa undran, och för den nakenhet som ju var avsikten, vore en sådan klädnad som fridlyst vind. Tag nu av sockorna. Detta är att avlägga alla färger.

caput VIII

Den andra föreläsningen. Om den privata utbrytningens grunder.

(hur kan jag då förakta
detta som är jag
vad är det föraktade
vem är föraktaren av detta
och föraktet jag själv?)

Ett annat år inträdde Arvid redan halv tio, ordnade energiskt sina koncept men talade länge utan att se på någonting

När jag nu ska avhandla friheten praktiska problem, mystikens metod och kompromissens, tycker jag det är överflödigt att upprepa vad som tidigare blivit sagt, den oerhörda erfarenhet som redan är vunnen av vissa stora mystiker och inom vissa religioner (ehuru vi måste komma ihåg att religion-metafysik och mystik är motsatta saker). Här är dock, liksom på alla filosofins och konstens områden, säkerligen allt redan sagt, om ock ej nedskrivet och bevarat och praktiserat, varför det kan hända att jag utan att veta det citerar den eller den. Du får inte bli otålig i så fall, ty den kombination jag erbjuder passar naturligtvis bara dej (eller dem som etc.) Kanske just inom denna fakultet det individuella är en verklig stötesten, sammanhängande med att det teoretiska upptar så liten om ej oväsentlig plats, vilket jag nämnde inledningsvis. Kanske är det paradoxalaste när allt kommer omkring fastmer den säkerheten magnetiska tveklöshet varmed vi alla som sysslat med och utövat frihets studium trots allt pekat på problemets kärna, eller olika sidor av kärnan – vad vi sen än kallat dem.

Mellertid vill jag dra fram det självklara till förnyad prövning.

Vi uppställer alltså frågor: vad är möjligt att befria, i så fall från vad, och överhuvudtaget varför? Eller av vilka skäl kom du hit och vem ska i dej gå varthär? Dessa frågor brukar vara alltför lätta att slingra sej undan men jag tror det skulle vara oss till stor förargelse om vi lämnade så giftiga odjur oskadda, när vi en gångfått syn på dem. Våra drömmar är ändå till bristningsgränsen uppfyllda av hämndgiriga frågetecken.

Jag börjar med det sista, nämligen varför

En tid, jag var då mycket ung, lekte jag med den tanken att just människan var fri. Dock på ett mycket olyckligt vis. Hon var i en omvärld av strängaste lagbundenhet på det meningslösaste sätt utlämnad, urspårad. Och även om man ställde sej skeptisk till orsakslagen så var det som om i människans liv det slumpartade tydligast skönjdes, som om just hon fullkomligt planlöst och omotiverat utförde levandet i alla möjliga riktningar, än hit, än dit, och hela tiden med den största övertygelse och ambition. Om ej så meningslös valfrihet, hur alla misstag, alla missförstånd, all ångest. Det var som omden prae-stabiliserade harmonin på någon punkt mist sin stabilitet, sammanhanget någonstans gått förlorat och i stället den fruktansvärdaste förbistring och disharmoni rådde – dold under samtliga likahabitus och överensstämmande tideräkning. Detta för de lyhörda. Men vi vet hur ett vertikalt skrivsätt skulle tyrannisera kontrafagotter och mellanstämmor (särskilt med tanke på en så försupen komposition) – vi som nu på öar borde jämka samman absoluta horisonter. Detta om lydnaden, du vet.

Och om allt det andra, ska jag behöva uppräpa alla de övriga motiven för din beredvilliga uppmärksamhet... Och vi som så länge har varit på väg mot bottnen, vi bör förstås hemlighålla lösenordet, avskedsansökans enda giltiga stämpel: om vi envisas att överhuvudtaget tala, meddela oss, att alltså först

namnge tingen och sedan göra vanvettiga värderingar och dra obefogade slutsatser om vi nu är så påstridiga beträffande ordslöjornas obefintliga mönster, då finns det naturligtvis bara ett ord: lidande. Ja tja – ty om Haralds uppfattning av människan som en straffånges blev allmänt antagen, skulle där inte uppstå någon som helst form av förståelse, solidaritet – det han patetiskt föreslog. Tvärtom skulle ohöjld osedlighet och laglöshet inträffa, en mentalitet likvärdig den i straffkolonier och fånganstalter med överjordisk sötmas bitterhet omtöckna alla de dårar och bödlar och pliktsadister lagda på egoismens mörkflaska, som de internerade till niohundra nittio promille består av.

Är vi alltså överens om ditt korsta läge i konflikternas tvåplanslabyrint (vita purgativa). Givetvis är jag mera dogmatisk än du, det är alltid teoretikern (ty mej skonade katastroferna, gruvrasen, jag hade framgång med mina examina och har vunnit erkännande som körledare. Men objektivitet, så vitt sådan var rationalistens. Fast Stina kommer inte hem i natt heller.) men du som varje stund haft det djävulska på halsen, drivits till det mest urartade jagäcket, har ändå händer fuktiga av smekningar, en strupe beredande naiva förlåtelsens semikolon – Och detta oaktat din ansiktsfärg ljusnat från lila fanskuggor, du uppgett de värsta religiösa falsarierna... Är vi överens – då må vi närmare granska våra möjligheter till förlossning. Att förlossning faller utom ramen för vår undersökning vet redan förgängelsen. Efter att ha lämnat detta överflödiga arf – Johannes' och Petrus' och Baldwinus' sammanlagda material kunde ändå inte slå sönder de aldrig anklagades godtrogenhet... varför du inte accepterar dessa former av existens,

så till de andra frågorna, vilka kompletterar varandra.

Då jag hörde Sixtus' predikan och han lovade föra dej till virvelns hjärta, förskräcktes jag – hur kunde dessa ruiner rymmas i det eller omsluta det.

Orkar du följa med? eller ska jag komma ner till dej men hur skulle du då kunna se ord och vita stenar undgå kalla dem glas-pärlor... Å, i din ålderdoms skrankiga hamnskjul ska en pelare bryta in från de fyra väderstrecken och han ska tala om den negativa instans, över vilken vi alla... och den grundliga förtvivlan på omnium sanctorum som om någon längre stöpte silverkulor –

tillåt en läsare, en av tillvarons amatörer förutskicka tesen om subjekt och objekt, ja träd inte ut Analysens sakförare, och prata i mun på m: det träd som ska komma från de fyra heliga orterna, falla inåt med undvikande öga, är eder jämnbördigare och då kunnen i tvista. – Med subjekt avser jag helt enkelt det komplex av konstitution och handrörelser och bejakelse och tveksamhet och oförställd glädje som tillsammans bildar vårt vardagsjag, eller rättare sagt vars sammanhang och konflikter eventuellt kan igenkännas och i bästa fall påverkas av det där jaget. Subjektet behöver alltså inte sammanfalla med organismen eller med alla förvirrade drömmar, det finns så mycket vrakgods vi släpar med oss som oangripliga parasiter på näthinnor och tungsinne, och det är lika »objektivt« som den bänk du sitter på, kvinna. Subjektet är kort sagt det som vi själva äger, om vi på det hela taget äger någonting, och som står i en viss relation till ett objekt.

Nu är jag dogmatisk på två punkter. Om relationen anser jag nämligen att objektet är beroende på så sätt av subjektet, att om det inte funnes något subjekt, skulle det inte finnas något objekt. Det där är en lika förmäten som felaktig tanke, säger naturligtvis kritikern. Men hör på. Så länge »jag« finns till, finns där också ett förhållande mellan den som iakttagär och det iakttagna, det erfarna. Men när medvetandets enhet definitivt upplöses – såsom vår hoppas sker i döden – när jagfiktionen, »detta jagstysta förebedjerska«, bryter samman och följaktligen subjektet utplånas, kvarstår visserligen ett uni-

versum avobjekter, men de kan inte längre kallas vare ~~subjekt~~ eller subjekt – vilket jag ville bevisa.

För det andra är jag kritisk intellektualist. Kritiken beträffar intellektets möjligheter. Jag uttryckte mej nyss oklart om jaget, använde det omedvetet i ett par betydelseMen jag betonade tvivelsutan och menar nu den betydelse där jaget är lika med utblicken över subjektet, spindeln i ett nät, som annars skilde sej från trolls-kogen som det är uppspänt i, bara genom läge och objektiva egenskaper – där jaget-sammanfattningen är en funktion hos intellektet. Det är kanske inte säkert att jaget äger subjektet som jag sa, det kan vara tvärtom. Och intellektet hänger inte i luften, då skulle det i den gamla meningen vara subjekt och redan mina känslor objek, och då var redan intellektet objekt för mitt medvetande och så halkade vi in på den dialektiska rutschbanan. Därför har jag, med subjekt helt praktiskt betecknat såret, som det utan intellektet aldrig skulle vara tal om att läka. Huruvida och hur det kan läkas, rent tekniskt, vill det följande pröva. Och där ska utläggas följsatsen såväl till min proposition om subjekts och objekts relation som till min starkt kritiska tro på intellektets förmåga att upphäva denna relation...

»Du är en skicklig man, ärevärdigeArvid« – ironiskt eller vad som helst, och han lämnade Henne och blev borta några år.

stretto men fastän det inte alltid gäller livet, du evige student och bedragne familjeförsörjare, fastän här uppe på vinden i de ostämnda högtalarna förmedlats den högsta kunskap såväl som den trivialaste och till följd därav märkliga blommor slagit ut på husväggarna och börjat klättra upp mot takåsarna, fastän vi sent på kvällen fick order att riva slottet (vi var tre stycken och det skulle vara färdigt när solen gick upp och falluckorna ner)

och samtidigt som repen stramades åt lyckades, fastän den alkoholistiske butiksinnehavaren nu har rusat ut på gatan med händerna för munnen ur vilken blodet rinne, fastän de falska vittnena fortfarande repeterar sin duett ur matteusp passionen och det är lika långt till himlen från jorden som tvärtom, fastän tidningsserierna nu enbart koncentrerat sej på mördare gangsters förskingrare bedragare mutade domare rånare mordbrännare falskspelare dynamitarder rakbladsmän inbrottstjuvar ficktjuvar och även menedarna lyckats ta livet av sej och nybyggerna sträcker sej över de flesta överflödiga gaskamnfastän stormen för oss som kryper på knäna i lögner om hat och kärlek har lika skarpa kante, lögner om lögnerna och lögner om det nödvändiga att ljuga(är inte gräset mjukt ensamma bar) fastän sorgen står oss upp i halsen tills vi har bara den att tugga på, fastän man nu utfört de första vivisektionerna på vårt förnuft som vi trodde sakrosankt, fastän alltså de bibelöversättningar som varje dag fyller bibliotek och bardiskar förkunnar att det inte finns någon sorg, fastän ingen neger eller jude eller eskimå uppfunnit det enda effektiva radervattnet(pärlfiskarna vet vilket jag menar) fastän lagböckerna har en volym som symboliserar oändligheten, fastän möbelfabrikanterna och kontoristerna hos dessa och vaktmästarn och direktörns älskarinna numera uteslutande tillverkar elektriska stolar för huvudvärkens skull, fastän typograferna äntligen revolterat och vi nu måste ha dubbla speglar för att läsa varandras visitkort, fastän vi vet att våren är ett bedrägeri av hösten och ingenting motsäger eller bekräftar kausalitetslagens fortsatta ödestragedier innanför den enkelvikta kragen fastän det vore lika gott att klättra upp i Eiffeltornet och hängande med huvet neråt bespotta världen om detta inte vore meningslöst, fastän allting är bottenlöst ner till ut till in till ända fram till hit men inte Så. Nu har jag stängt dörren. Känns det bättre?

caput IX

Den tredje föreläsningen. Om en halvbutelj château d'yquem, årg. 1276.

– Ja, han är vid den tiden sextorr. Minns du ditt sextonde år? Han är ung och har ett vackert ansikte, du skulle älska hans ansikte...

fastän Hon till slut tappade räkningen på stegen, Hon hörde bara att de kom närmare och sedan försvann uppåt (hade Arvid anat något om svimningens blå timma?) – säkra som en träklocka med klapprande tänder och allt kådigare tunga. Plötsligt lutade han sej ut genom en lucka och vinkade till Henne:

– Det är lustigt. De flesta människor, indier, iraner, greker, hyperboréer, mongoler, tyskar och statslösa och alla andra blir ju gråhåriga vid tolv års ålder. Men när han slår sej ner i lejonets skugga är ansiktet som en rök av vitt frömjöl – föresatser om undervisning – hur skulle inte ni, invid nästa sekelskifte förenas i samma äventyr: »aldrig uppstår en ofrid i dig, utan att den kommer av egenviljan, man må märka det eller icke«, hur skulle inte du sats för sats bekräftande sänka ditt huvud – lyssnande ur eländet – ja upprörda av glädje skulle vi omsluta dessa geniala meddelanden: »Ge väl akt på dig själv, och där, vareest du finner dig vara, överge dig där – det är det allra bästa.«

men han fortsatte allt högre, med det bortvända ansiktet i något oförklarligt samförstånd, Hon begrep att han talade mycket högt:

Märk nu här med flit och allvår. Du ska inte säga att du lidelsefullt älskar friheten. Självsvåldet kan du älska och kom ihåg att när kreaturen talar om frihet så menar den alltid självsvåld ty självsvåld är extrem egenvilja. Men frihet är ett avsärande, ett negerande. Du kan bara vara hängiven vägarna till de sannerligen, det finns inget dyrbarare, ingenting värt mera påliggsamma och förnedrande offer än den minsta kunskap om dessa vägar...

Sen blev det stryplikt tyst eller skar tornsvalornas skrik sönder hans ord och bjöd ut dem åt vind att ansiktena vänder sin misstänksamhet (s.v.) Och som vi var så gravdjupt sänkta i arrestlokalerna och fönstren. Så högt belägna att inte ens den tjänstvilligaste vaktkonstapel kunde stänga dem, så måste vårstädningens tusende rottingar nästan slå lock för våra öron och när därtill en resegrammofon... Men då Hon böjt sej tillräckligt lågt mot golvet och på så sätt motarbetat det inträngande vansinnets första kväljning och vant sej, även vid detta – då skallade Arvids ord ner över Henne, gällare, strängare

Jag upprepar – eftersom du inte hör på – du ska inte ge tingens namn.

och lite vänligare: förstår du inte att jag står här bara för att hjälpa dej att inte knyta hand och han öppnade den varligt mot ljuset och de tog stigarna ner mot Rhen, och det var vår som stålpiskorna varnat, och ängarna var så klart röda att det brände under fotsulorna,

Du ska inte belamra tingen med ord som gör dem svåra att urskilja. Du vet ju att fruktans orm i din hand alltid är bara ett rep. Du ska kunna se på ett träd utan att tänka detta är ett träd, och det måste ha någon sjukdom för dess grenar har ruttat och löven är gula och i höst ska det stå kalt dött; tänk då hellre, i det att du omfamnar dess stam som är mjuk av massa

och lavæ : jag ska en gång vara denna jords glädje varur du växer, denna låga mark med lågt sjungande ~~och~~ något av mej ska kanske bli din ~~sa~~ en lätt oro i ditt tillfrisknande – men tänk helst inte något av detta om det levandes glädje, ty varje uppförsbacke har ett krön som omärkligt balanserar vägen innan den når sin djupaste punkt, och det är undantagslöst graven, och födelsen är bara en förevändning för förgängelsen. Ja även om ingenting fråntar den lyckliga ankomsten avskedets sannolikhetshalt, så märker du hur allt detta tal, alla dessa djupsinniga tolkningar ingenstans leder annat än till bedrövelse. Och du ska lika oberört betrakta den medelålders herre som några rövare plundrat och hängt upp i trädet, i samma rep. Det bör vara så mycket lättare som han inte längre kan väcka din medkänsla, ty han är ju död, känner ingen smärta. Du ska bara se kroppen som den kropp och tingest den i själva verket, ~~ä~~ den vi möjligen kan tillskriva vissa fysiska egenskaper – men ~~får~~ inte sucka över det sorgliga i denna stela gestalt, ty ~~red~~ ~~æ~~ toikerna visste att också döden saknar de ansikten våra speglar tillskriver tingen.

Låt oss så gå vidare, det gör detsamma vart. Och låt mej bara avslöja ett par misstag; av slående exempel överflödar biblioteken och människors samtal...

Minns du nu din konvalescens, de kräset utvalda minnenas? – ja detta blodsprängda öga du – relik av inre tragedier, var ändå en gång det lilla marmorbordet vid Rue de Rimini med nystruken askkopp och rutiga gardiner mot en renare vår... Men dagarna som du mindes var överkligare än tomrummet mellan tingen, tideräkningen är ju bara ett sätt att fixera skräcken för framtiden och det förgångna och en vana att misstro nuet. – Och vad fylldes dagarna av?

Till morgongåva det enklaste radband, några kulor på ett snöre – dej till barnslig förnöjelse. Vad var de! Tråkulor, några större, andra mindre, längst ner ett kors. Vad var korset! – Det användes visserligen alltid till tortyrinstrument, men i sej självt

var det bara stam och tvärså, trä som den bänk på vilken vi nu slår oss ner för att vila.

– Vad var tröttheten som kom oss att söka ~~ut~~?

Ett hälsotecken, kroppens vädjan om behövlig rast. Men med vilken rätt tala om trötthet som vanmakt och vanda, med vilken rätt tyda in smärta i själva vandringen, även om den alltid tvingade oss vidare? Vandringen var steg, beslutsamma steg eller stapplande, bort från något som vi glömt, kretsgång eller ständig flykt utåt. Eller kanske en hemkomst som sakta fullbordades. Men både kretsgång och flykt och hemkomst är namn, och bakom namnen ligger värderingarna på lur och bakom värderingarna överdrifterna, generaliseringen...

Naturligtvis är vi inte här för vårt nöjes skull. Men inte heller för vår plågas, för vårt oändliga liv att plågas. Vi är inte här för något särskilt. Vi är någonstans för att leva. Därför ska du se förbi de ord, som lust eller olust fostrat, ty de är meningslösa, de är tomhet. Därför fästa sig bodhisattvaerna vid någonting. Och detta kallar jag ödmjukhet (eller saklighet) – att tåga.

Men då är också jaget bara ting, eller egenskaper, eller rörelse – i samma bestämningslöshet.

Dels. Men dels har vi just i subjektet vår snygga dagboks författare; det är egenviljan som med sin aktiemajoritet i intellektet står bakom de oberättigade tolkningarna, korrupperingen av egenskaperna, viftande med sanningsfullmakter som den själv underskrivit. Där har du den famösa personligheten! den från alla håll hotade egoismen med sin hybris, sin otålighet, sin förmåtenhet att vilja omfatta och begripa allt vilket den naturligtvis inte kunnat utan att förenkla och utan att generalisera, d.v.s. göra metafysik.

Och så strör också de största jobbarna, våra förlossare de missnöjda,* omkring sej checker utan täckning, ord utan kor-

* kom ihåg att missnöjet är dygdernas fader

relat, och minnen av ord, och problem som ords kyrkogårdar. Som om vi inte hade levande ögon och otvetydiga handlingar, utan för att dölja det helas misslyckande, de allt oöversättligare språken och allt pinsammare förväxlingarna måste driva spelet med orden till en yttersta fulländning – och där dubbelt missförstå livet och oss själva.

Observera alltså uppfinnaren, döparen, domaren du själv. Och det motbjudande är att dessa individer är av dej, att du måste gå till tals med dej själv, att man alltså ska stöta ut dej som självförhindrad, egoistisk. Men var skulle du annars finna upphovet? och var annars klarhets ansats: ja du ska betrakta det svarta i pupillen tills spegelbilden av ditt eget ovidkommande ansikte försvinner. – Och då ska du bemöta deras anklagelser så: (och inte heller här knyta handen) jag har fel, anklaga mej och döm mej för alla världens brott, nej jag behöver ingen försvarsadvokat, släpa mej vid håret till avrättningsplatsen och döda mej offentligt. Detta ska du säga och märk varför. De har naturligtvis inte rätt, men det är ju tillräckligt att du själv är övertygad om den saken; att säga och tro och kanske få andra att tro att man har rätt är bara en sida hos självhävdelsen, därför ska du slå dej själv för munnen. Upprörande lögner är också ett vapen mot egenrättfärdigheten. Och de ska överbevisa dej om all upptänklig skuld för att alla som känt och älskat dej kränkta ska vända sej från dej och förorättade instämma i domslutet, därför heter det också att du ska låta dem avrätta dej offentligen. Och du ska inte försvaras, inte ens av främmande advokater, ty det finns ingenting hos dej som är värt att försvara eller förlåta. Och slutligen ska de släpa bort dej i håret, och vid stötarna mot marken och smärtan i ditt huvud ska det sista trotset, de sista blå lågorna av vilja skakas ur dej, så att du bestiger schavotten alldeles naken.

Men om de dessförinnan skulle vilja spärra in dej i en mörk cell och låta dej ligga där tie, ja tjugu år, så ska du vårda dej om

ditt förnuft och se till att du inte blir lik en oskäligen gråsig. Ty det rena intellektet är frihetens öga. Och om det också heter att du ska sänka dej lågt och falla på knä under vinden, så må du se till att du inte fastnar i det låga, ty frihet är ett ickefästande vid något, ett avtagande av det personliga, och följaktligen av allt. Och i all denna ödmjukhet, som ändå är denna dygden, ska fördragsamheten mot andra och andras domar och hatiskhet vara lika gränslös som bitterheten mot det egna, ända tills båda delarna utplånas av likgiltigheten.

Sålunda ska du vörda allt levande, dock inte av förställning – intet är ju värt vare sej vördnad eller sidvördnad – utan av avsky för dej själv. Men intet av allt detta får gå till överdrift, kyssen på mantelfållen, undergivenheten, och du ska inte inta den idylliska förundran över ängens lägsta och enklaste blomma, eftersom varken det enkla eller det komplicerade, eller något skapat överhuvud, är värt någon särskild beundran, och bitterheten och självanklagelserna får inte bli till ett bottenslam av lidelse. Ty friheten ser en gestalt, som med fasta och lätta steg genomvandrar molnen.

– Säg kunde jag inte utrymma detta mörkrum för framkallande av illusioner, vräka undan detta as som överskuggar öknerna snabbast utrota denna världspupills stinkande bakteriehard, detta subjekt, genom att helt enkelt beröva mej livet?

Det anser jag uteslutet. Visserligen kan jag inte göra några principiella invändningar mot valfriheten i det speciella fallet, men när alla döda, som historien hittills uppvisat, samtliga mördats, så kan jag inte förstå varför just du skulle kunna beröva dej livet själv – det vore att förväxla konsekvens och verkan.

– Att långsamt svälta ut djuret ur dess håla...

Varför svälta ut? Sådan askes är bisak. Men det finns intellektets askes, och detta begrepp kunde jag ha satt som rubrik på det jag senast avhandlat. Å ena sidan en intellektets askes mot sej själv (den förra delen av ödmjukheten) där intellektet avböjer alla mutor, svältföder sin fantasi och luftcirkus av slutsat-

ser, biter åt tänderna om den klagande och skrytande och mångordiga tungan, drar åt svångremmen intill benhård saklighet. Å andra sidan förordar jag asketism i den meningen, att intellektet avhåller egenviljan, subjektet både från slaveriet under det intressanta(jag återkommer till tålmod~~e~~) och från det under intresset (till likgiltigheten). Att intellektet med alla medel spelar ut beslutet om förnekelse mot beslutens upphov viljan, bejakelsen, naturligtvis också i det hänseendet att organismen försvagas genom ringa näring. Men i lika hög grad så, att du med ett leende som ingen förstår fast alla längtar efter det, träder ut under stenregnet, avskiljer saknadens giriga tiggargrand, att du som en bortsprungnen hund prövar varje återvändsgränd och, fastän medvetlös sömn din högsta traktan, med svidande ögon vakar till köttets förruttnelse. Ja på det sättet att du identifierar dej med allt, men ej som de gamle mente upptar allt i dej, allt lidande i ditt eget, utan sakligt så att subjektet avstår och objektet får och det objektiverade blir dej lika främmande som allt objekt; således ska du inte säga »du« som om du fortfarande trodde att det fanns »jag«, »mitt eget« ochsåvidare, utan fullkomligt utanför förstrött tala om han, hon, det, detta, vem eller vad du än åsyftar, ty så gårmänniskan i den fullkomliga ödmjukheten ut på kreaturen... Men du ska då lämna intellektet kvar, klarnande som den middagshimmel vi ser närma sej från öster; och det ska icke ske såsom de gamle trodde, att detta det finaste och av många namn förorenade på hemlighetsfullt sätt förenas med tillvaron eller uppgår i en Gud utanför densamma – bådadera är metafysik, och kan vara ogrundad känslomystik –, utan bara så att det finns där avskilt i dej själv i sej självt.

– Du är en skicklig man, vördnadsvärde Arvid,

och Hon drog därifrån med
tillfredsställt sinne. Men innan Hon ännu anlant till gudarna,
fick Hon följande betänkligheter –

*

Brev som gåttlika underliga vägar som blodflödet från stylitens hygieniska boning genom det ena förmaket och ut i vänstra bröstet, visste berätta vad som syntes ske i vad som nu än skedde. Hon hade återvänt – som om en väg kunde vända, rullas ihop och åter rullas ut liksom den matta i vilken jag här väver in de senare mönstre de två små svarta korsen ska vara föräldrarnas men på det stora blåa till höger läser världsflanören: Johannes, det är prästen, som nu tröttnat.

Den 709517:e dagen e.S. Nej, A-s' läppar harfått en friskare färg, det tycks mig som om harfått syn på något, inom sig eller i nästa skeende av vägen eller någonstans under de sönderbrända skyarna, vilka som stumhetens tegelrött flagande kinder med fjärran skuggor lockar till fortsatt vandring. – Vid de periodiska undersökningarna har det visat sej att hans syn för var dag förbättras, ett nog så oroande faktum. Han kan naturligen inte vara blind för de ödsliga trakter han så länge genomvandrat. Men skulle han upptäcka de banor han följer i mina grymmaste tankar?

Och i året efter den föreläsning jag nyss hypotetiskt återgivit, inträffade även olyckan med Hennes tillfälliga bostad (rum för resande). Oaktat vi alla i det längsta vägrade tro att det brann i huset, trots att rök trängde ut och patienten led av flammande eldsvåda eller undfallande paralyse – men människorna var ju kvar därinne! Om de nu kunde annat...

Förnyat utgångsläge:

faktiskt hemlös

faktiskt föräldralös

faktiskt vänlös

men ensamheten har nu en annan kvinnlig profet kallat en gåva, och varför skulle vi inte tro hen-

ne... – Så mycket som ändå blir besvarat i livets dödliga kärlek besvarad. Så mycket får sitt lilla andtärpta surrogat för meningsfullhet. Om man frågar efter det. Och om jag nu under de trögt drivande åren ger mej till tåls och spörjeexkungen, eller nattvakten – vägskalets envise bevakare vann också mening!

– Nej, nu missförstår du – (det är en kväll utan att hemma gör ont fast blodiga lakan hägnar solen) – antingen hade hans väntan en mening eller inte, oberoende av om han nånsin fick avyttra sitt epigram,

nattvaktens skägg är vitt och risigt och han ser rakt in i den glidande sommarkvällen medan han talar,

– människorna som passerade kallade hans väntan meningslös därför att de inte visste att han väntade på något särskilt. Men hans väntan, hans nattvakor var uppfyllda av den väntades ankomst. Det är ju det att vi ingenting vet.

Se på mej. Hur länge jag hållit vakt vid den här flaggan vet jag inte. Tideräkningar åldras så fort, man överlever dem. Men jag måste stå här dag och natt och vakta det dyrbara som anförtrotts mej. Du kunde ha behållit dina slutsatser för dej själv, så länge du inte visste varför jag inte kan ställa ifrån mej flaggan och ta en pipa rök eller gå ner och vila. Sägner som bara jag känner – och de är naturligtvis också hopsatta av vidskepligt folk – talar nämligen om den svarta stormen. Mina fäder berättade om den, inte för att de varit med om den men för att deras fäder och förfäder i generationer fruktat den svarta stormen. Och den skulle komma plötsligt en dag med en cyklons häftighet över staden och i sitt svarta töcken uppsluka fanan. Om ej någon höll fast den. Och då förstår du ju att jag måste stå kvar här, och eftersom stormen kommer helt och hållet oförberett kan jag inte ett ögonblick lämna min plats utan är hela tiden tvungen att hålla stängen och duken fastare än om de vore spikade vid torntaket.

Kanske det aldrig kommer någon svart storm, åtminstone inte under min levnad; det kanske aldrig har funnits någon, vad vet jag. Men säj inte att min vakthållning är meningslös. Det ges ju alltid väggar av en viss hållfasthet.

– Då längtar du efter stormen?

– Nej för guds skull, den skulle inte befria mej från min uppgift.

– Men du väntar på den?

– Det vet jag ju inte.

– Vad väntar du på? Döden, som vi?

– Nej, oss emellan tvivlar jag på döden.

– Men vad väntar du då?

– Kanske att jag ska glömma. Glömma fanan, glömma hotet, glömma de ödesdigra följderna, glömma varför jag står här. Och så liksom äntligen vaken gå ner på gatorna och ut genom stadsporten, åt solnedgången till –

*

men även om det skulle kunna bevisas att ett par trianglar kommer två sidor och mellanliggande vinkel i den ena triangeln var lika stora som motsvarande element i den andra, ändå inte var kongruenta, även om dagen skulle bli uppriktigt överraskad att finna oss tre hängda i nationalmonumentets högra långfinger därför att vi aldrig hann riva slottet och alltså misslyckades, även om abhidharma-pitakaskulle glömmas från första raden till den sista, även om bland de här församlade dragons längd skulle kunna dras ut till över decimetern och därtill den genomsnittliga levnadsåldern höjas till låt oss säga 23–25 år, även om vi under revolverhot kunde sabotera tryckningen av visitkort, även om vi simmande tog oss över till mars och därigenom också var räddade, vilket kan ifrågasättas, om vinden alltså så plötsligt kantrat och solen övergivit sin djurkrets för

saligare ängder(jaktmarker) där det fanns behärskning eller åtminstone begreppet behärskning och vemodet inte serverades litervis på våra igenvuxna verandor mot universum, även om den magraste tulltjänstemans död avlöstes av ett fattigt barns födelse lika naturligt som flera månaders regn av ännu fruktansvärdare skyfall, även om vi i tid hade insett att den vil-da tuppens spioner sluppit in på partikongressen på falska medlemsböcker, att babelstornet var snett redan från början, att vårtermin var längre än hösttermin och att skogen med älvor och åsnor aldrig erbjudit någon säkrare tillflyktsort för de lungsjuka, ja även om några spioner aldrig tillträdde med tårgasbomber och svarta paraplyer om babelstornet här eller där avslutats, höstterminen varit ojämförligt längst av alla parksofforna och skogsscenens falluckor fört annanstans än till mandomens kryptor där klockorna förskräckta börjat gå igen, även om inte lyckliga somrar på höskullar och i ormskogar (och den fryntlige igelkotten om kvällen) alltid satt livet i vrångstrupen och orgeln alltså tystnat med flämtande bälga även om syrsorna haft förstånd att sitta stilla, även om siffrorna varit högre och bredare och tjockare än drottningen och verkligen haft något att förtälja om digniteternas mångfald och ljusårens antal, om i samma andetag svart och vitt verkligen uttalat något om rutornasfärg, d.v.s. turistresorna till arkadien blivit tillräckligt dyra och vår oförmåga att skilja medvetande från medvetande tilldelats de förnämligaste utmärkelssenedaljer, ordnar och även om svärdsiljornas blad har taggar på utsidan för att vi inte ska kunna smeka dem och på så sätt förlåta ålderdomen dess slöseri med dåliga vitsar om ungdomen och näktergalsrosorna är så röda att vi inte kan se dem, även om affärerna stänger alldeles för tidigt natten till sön- o. helg-dag och tågen rusar på svidande skenor fram och tillbaka, fram och tillbaka, och statistiken åter kan tillskrivas pyrrhus en lysande seger, även om samma heliga och okränkbara statistik i dia-

gram och tabeller kunde spika fast alla möjliga suspekta frälsare (rövare) om den i räta vinklar kunde spräcka undrets leende ur tusen och en natt och trollkarlens lärling till men utsprida teorin om de sanningssökande vita elefanterna, ja även om den heliga och okränkbara statistiken redan i diagram och tidtabeller skulle ha spikat fast våra suspekta bankdirektörerna den 2 R etc., och även om vi slutligen åter kunde befria samma heliga etc. genom det så kallade ropet korsfäst (på vilket språk vi ju alla nästan med rörelse förstår varandra) även om de eländigaste uppslagsböcker utan bokstavsordning, med arken hopblandade i flottiga häften, innehöll en treochenhalvspaltig artikel om heisenbergs osäkerhetsrelationer till och med om den 527:e decimalen i värdet på π skulle visa sej åt skogen galen) och även om den genialaste av oss hade makt att maku- lera de blågröna kopiorna från sekretariatet även om de fyra hästarna kunde ta av både skygglappar och yllestrumpor även om kuggarna kunde sluta hyckla vårt samförstånd och elementer årstider synonymt upphöra orera om en enighet som blott kunde bli allas pedanteri mot alla, även om olust och lust kunde anlägga samma förtroliga tystnad som lustan och en förtegenhet under fryspunkten överväxa upprörda vågor som sluttningar av vildvin och även om havet självt tröttnade tala med vita läppar om dräktiga stormars vånda, om allting slutligen tröttnade, gav upp, även om underverket fyren på den trettiandra himlens yttersta brant kunde resa sej till försvämed förgörande blickar stiga upp ur vår dvala, även om den rödaste pendel kunde lösa sitt lod ur takets förlamning utan att krossa den motsatta byråns frihetsstatyetteglömsk av upphängningspunktens avtal med naturlagen, men detta utan opåkallad lösepenning – även om den trasiga skurgumman kunde avtvå den imma som häftar vid klockornas spegelglas, även om det alltså inte vore så hett den dragiga lokalen med byggnadsställningarna och även om den fredligaste av stamkunderna med

ett enda knytnävsslag kunde förinta såväl sin bordsskiva som bardisken, poliserna, bordellmamman, och krögaren verkligen sprack i soluppgången, även om det således någonstans fanns förmåga till någonting; – men även om tiden inte hade en så förhärjad och vanställd och på alla sidor anfränt torso som de fåtaliga museibesökarna påstå även om historien, betraktad som den attraktiva sköna vi gjort henne till, inte vore så tillmötesgående mot dessa nersmittade statsskick, familjealbum, storförskingrare, brännvinsadvokater, religionsledare och åtminstone, för vår goda sömns skull, inte därefter sålt sej också åt sanningen, även om den från grunden maktlösa fyrbåken skulle störta samman och i en sista väldig flamma uppsluka världen från den trettiandra himlen till det nedersta helvetet eller i varje fall i oanad klarsyn ge oss en föreställning om publikens självbedrägeri, även om detta bedrägeri bara på den obetydligaste bakgård kunde uppdagas, även om det visade sej att alla vapen utom bumeranger och giftgas var sänkta på havets botten tillsammans med atlantis och det alltså fanns något till hands för oss tidens belåten, även om vi inte i våra facklor bar förrädaren själv, även om missnöjet lämnade den fulltecknade platsen som åklagare och i stället grävde fram giljotinen och slipade den mot blödande hat och äntligen verkställde den trettonde månadens terror – även om det således någonstans, i något av dessa orimliga fall bjödes försoning, förändring, uppror! även om en endaste bland oss stode upp vid lägerelden och stirrade in i skogen och med den djupaste övertygelse som lögnernas byråkrati tillåter, utropade

jag såg skönheten människor ja jag såg henne –

men eftersom förhållandena till alla delar är annorlunda, eftersom du av brevenatt döma inte längre kan stå på det yttersta klipputsprånget med höjda armar, och bara måsarna närmare himlen, eftersom passfotografierna inte kan återge ett så öppet

ansikte och du följaktligen vägrats inresetillstånd till det hel-
 lenska, eftersom alla kronometrar stannat och bevisligen inte
 kan gå för fort, det är beklagligt men... eftersom mörklägg-
 ningsgardinerna på grund av de många världskrigen slutsålt
 och vi inte längre kan hindra mörkret att tränga in i våra linse
 eftersom den otillräkneligaste atomkontorist kan mätat
 tism i sekundmeter och alla svängdörrar går åt ett håll för att
 såväl flykt som reträtt ska insjukna i samma yrsel, eftersom
 självmedvetande konstant förväxlas med medvetande, eftersom
 de ärligaste viljornas synbarliga kutryggighet fortfarande be-
 möts med gyckel och myntens prägling detaljerats för att lätta-
 re kunna efterapas, eftersom vi aldrig någonsin kan hindra bar-
 net att ta samma väg som badvattnet, eftersom filosofin måste
 avskaffas för att inte missbrukas och sedlarna för att alla ska
 inse det meningslösa i att förfalska, eftersom den tillryggalagda
 vägen avundsjukt håller oss tillbaka, eftersom apoteken säljer
 gifter endast till de redan döda och.ö. har alltför många styl-
 tor i fönstren, eftersom marken hastigt sjunkit under invigda
 trummors smattrande applåder och de krokiga flaggstängerna
 avvärjer varje ingripande av den gulsiktiga övertalningens mun-
 kavlar, eftersom dyn och vattnet bibehållit sin nivå fast marken
 sjunkit och jag flytande på min klännings långa släp snart
 återfinnes i någon avsides torvmosse, eftersom det överhuvud-
 taget flyger för täta streck av vildgäss under mina ögonbryn
 och megafonerna ursinniga beskyller öknen för pornografiska
 hägringar som om eremitens hustru kunde upptäcka andra
 hägringar, eftersom de relikier jag alltför ivrigt samlat tvingat
 mej hyra rum i parisstudenternas kvarter och sankt jakobi
 knappast erbjuder något skydd för kättare, eftersom vintrarna
 blivit hårdare och all ved måste sparas till nästa möte med sva-
 ren om det nu faller någon komet före trettonhundra; men
 eftersom majstängernahar knäckta halsar och påminner om
 hängning och alla minnen ljuger kommande och förflutet, ef-

tersom fönstren från fjärde våningen har alltför stort försprång ja gardinerna skakar där de tar sej utför vintergatan, eftersom anfäktelsen redan vidtalat de fjorton skarprättarna och det extatiska bakifrån slingrar sina armar om mitt bröst tills jag kvävs, eftersom tegelpannorna rasar ner i dopfontens gapskratt med ornerad mage och också ölkannornas dans bakom tillförsiktens nacke och plötslighthövitsmannen står där och vi ett slag tappar andan av skräck tills vi märker att det bara är hans staty, eftersom akvedukterna kantar vår inbillnings gränser med sina svettiga armhålor och månen leker natt med de ängsliga dominospelarna, eftersom vi tydligen genom synernas förmedling mest fruktar oss själva, eftersom tvetydighet intill trefaldighet och famlande mångtydighet samt vallgravarnas ordensbal för grodor och de lika oväntade besöken under nattens portgångar varom spinnrocken anropar

(när åskvädret var över oss avslöjade de långa månvita flammorna hur Hon satt rakt upp i bädden, nattdräkten hade glidit ner över axlarna som höjde sina lysande knogar över den böjda nacken, och fast ögonlocken var slutna såg jag hur Hon övermodigt log, mellan frossskakningarna)

eftersom här råder full osäkerhet eftersom vi här inträtt och därtill sökt förmå hoppet att släppa sitt klocklika grepp om vårt hjärta, eftersom fartyget kluvits mot revet under skeppsklockans patetiska utbrott, eftersom med all säkerhet ryktenas inbördes meddelanden är att tolka så att handlingarna i vårt mål, bladen ur sjukjournalen och de avslutande dödsattesterna redan renskrivits, sorterats, paginerats, stämplat och arkiverats, ja eftersom de för oändlig tid sedan har bränts och eftersom vi förverkat nådeansökan genom att hela förmiddagen uppehålla oss vid oväsentligheter.

men på det att nu spannmålstullarna må avskaffas liksom allting annat och för att satserna ska strykas bort ur sanden liksom motsatserna, för att syntesentill slut ska få fira sin triumf och hegels dödsdag i den dammiga vindsvåningen åtminstone tills duvorna jagar ut honom, för att kärnorna ska lossna och korstågen mista sina vederhäftiga underskrifter och den undernärda fallfrukten få komma upp i pappas knä och titta sej i kammarspegeln, för att vintrarna ska sluta söka övertyga döden om vare sej hans eller sin egen skuld, för att ångern måtte ingå i ett fruktbarare skede och varken brutna klingor eller blad av palmer kastas över väderstreckens upploppsbanor att de inte må med bjärta skuggor förfördela pelarens nalkande intill ljustet, för att samtliga utgångslägen effektivt ska bli igenskottade och målenfälla sina balanserande hjortar under våra ögonlock, för att häxorna ska drivas samman på blåkullas krön att invänta den avgörande branden och vindar och inställsamma briser tvingas in i trombens slutgiltiga kaos, för att soldyrkarna ska avlägga sina mörka ögonglas och piskade till mårgen av landsflyktens ljuvhet, för att floderna ska inse de tidlösa förlossningsarnas begränsning och sadistiska urval och innanför avgörandets brännpunkt bli till ånga och förflyktas, att boskapen måtte få erfara en utsläckande törst, för att konsolidera intets ställningar mot de omgivande tomrummen, för att mellan låren klämma till flisor den rodande stupstocken och nå upp till repen och ringa sluddrande klockor med uppsvällda tungor till ett säreget nyå, förintelsens, för att upphäva skördarnas förtroende och regnets och finna en lucka i horisonten, den som ändå när vifärdas över vattnet driver in sin egg mellan himmel och hav, för att korrigera monologerna som alltför väl liknade mänsklig samvaro och radera kolumnerna rena, för att utan areopagiskförmedling avhålla anlagen från ett allt ändamålslösare mördande och tysta ned humanitetens välsvarvade begravningsstal, och så med utslagna ögonvitrå på det att ingen

utsikt längre må skymma det oberörbara och vår befrielse utan alla inflammerade töcken.

men huruvida sådana förbindelser kan anses korrekta, sådana besök på fjärde klassens hotellrum, men okärna kan lös-
göras utan att någon bild ur sagda djurkrets först tuggar sönder
skenfrukten, om det proponerade är möjligt att bevisa under
dessa oupphörliga krevade om på det hela taget den aktuella
kalendern rönt någon uppskattning bland de bredare lagren,
eller dessa firar nyårsdagen på lianskt vis, om rötternas besin-
ningslösa utsugning av jorden låter sej störas av kala stammar
och förspikade fågelholkar, om det överhuvud hjälper att sabo-
tera affischer och pamfletter så länge de förljugna tonfallen är
så ingrodda i själva stämbanden, ja om dessa förseglade anspråk
möjligen kan stoppas genom ett bakhåll på diligensen och det
högljudda kyrkomötet på utflykt i det gröna avklädas sina him-
melsvida befogenheter, som ju bara leder till nya beslut, despe-
rataire processer och än skoningslösare förföljelser, om de steg-
rande dekreten och bannlysningarna längre kan vädja till den
skräplige kusken, nej till och med huruvida det ligger någon
mening i att jag sitter så här upprätt och lyssnar till de bedar-
rande kriserna och så tillkämpat leende...

caput X

följande betänkligheter:

– o Arvid, jag har följt dina råd om ödmjukheten, i handlingar och avsikter, och det mesta av dessa de senaste årens oväder skulle kunna stillas med sakliga invändningar och visst känner jag mej till mer än hälften botad. Men ändå är där något kvar, det svåra och det värsta kvar, allt det utsägliga, ordlösa...

Men borde inte sådana kriser ha huggit gynnsamma rår för min vita sådd! Jag vill därför framsäja en fjärde föreläsning, den sista, och den ska handla om en mystik in absurdum Fall du så vill om flykten till naturen, det senare ordet då använt i sina trenne kända betydelser. Eller om det oestetiska livet, kontra det estetiskas överproblematiska.

Också en djupgående destruktion av den inre bestuckenheten har oftast sina risker, sin onödiga blygsamhet gentemot de bärande vindarna, sin farliga anspråkslöshet med nedslagna ögon, ja kanske t.o.m. entusiasmen bröt samman, den kyliga entusiasmen för varje spår av frihetsinsikt. Ett tillstånd inte utan den innersta självmedömkan som är risken även med avsiktlig fattigdom. Ett irriterat läge där jaget icke för att helt undgå sin ledsamhet men för att distrahera den, sedan det nu avsagt sej passioner och vällust, tar vara på de torftigaste fabler, den simplaste förströelse, allt plötsligt eller kittlande, allt intressant. För ett andligt aktivt subjekt såsom du själv i dina religiösa legendariefantasier, blir då inte ens lugnet i den långa glädjen kvar, utan där inträder ett nervöst sökande, ett halsbrytande hit och dit, ett fantasiskapande av refererat slag där ytterligheterna stånger ihjäl både varandra och den skapande. Och så är vi tillbaka i den ömklighet varest vi begynte.

Sätt då mot det intressanta, det intresse väckande tålamodet, det beständigt vakna, den till slutet uppmärksamme åhöraren. Stabila grunder till tålamod låg redan i jämnmodet, hållningsödmjukheten, och ödmjukhet ligger i, uppfyller tålamodet, ja är inte tålamod just ödmjukhetens segervisselse. Tröstlös oro såg Baldwinus i nattvaktens blick, men han misstog sej också i det fallet. Under det ständiga hotet av budskap om uppgiftens meningslöshet stod fanvårdaren kvarstadig, utan ett ögonkast på tvivel. Likformigt må du bära din vaksamhet. Ja på så loddjupt berg, vilka försäkrade celler skulle inte där kunna grundas! vilka isolerade orter för avskilda studier!

Kallsinnighet mot även de mest skrävande jordbävningar och mot de berömda vulkanutbrotten. Att uthärda måsarnas skrän av morgonhunger så att de frampå dagen tystnar och Absurdite sin fågel av alla spektral färger okänd. Att betrakta horisontens evigt rullande tärningar fram och tillbaka, fram och tillbaka men dagen går bara åt ett håll, att därför utan böjelse slå sej ner i trädens sus som uppfyller världen – till dess att vindstilla råder.

Att ge sej till ro med vattnens oro, med kastvindars obeständighet och havets tröttsamma orkaner, den korta stiltjens dynningar, förnyade orkaner, med bränningarnas oupphörliga nedstörtande i den tysta stranden, att bevaka över allt detta ogrumlade tankar tills allt förunnas samma tystnad som den andra stranden...

Men ännu längre ska vi. Sluta tala om vare sej tålamod eller alla slag av otålighet, endast passera studiets iakttagbara hängivenhetsgrade, attityder, former. Ty frihet är ett avsärande, ett förnekande och avtagande, och ju mer vi närmar oss kvintessensen, avskildheter, requies intellectus desto obarmhärtigare ska paradoxet klarna, paradoxet frihet. Ja avskildheten, denne sistfödde son av missnöjet, och den orubbligaste nekaren, lika

orörlig mot »kärt eller okärt, ära eller skam, som ett brett berg står orörligt för en liten vind«*, den syrligt övermodige glömmaren – utåt. Och mot de inre vakorna över det angelägnast endast så skulle intellektet äntligen renas från all egenvilja och från allt som innebar framtid och förflutet (att även glömma nuets syner vore själva paradoxet) endast så att intellektet bleve Dimâvands förlorade källa, speglarnas innersta instans med vindstilla över –

Såsom den höga versen förkunnar, den oöverträffade versen,
o upplysning gången gången
gången till andra stranden
som landat på andra stranden
svahâ!

och så att dess sista tyngd och tidlighet, kroppen som levde det, slutligen som man säger uppgav andan...

svahâ

Men denna yttersta intresselöshet, denna utopiska likgiltighet måste förnimmas som en ljus ögats anspänning, en tinningarnas lätthet; icke som en dov matthet utbreda sej över mellangården: det är ledans tecken, varslet om den eviga orgelpunktens rätta tondjup – då vore allt förlorat. – Men emedaprajnâ-pâramitâ enligt en tolkning avser ett tillstånd utanför subjekt och objekt, över all kunskap, så kan Sixtus' farhågor om våra möjligheter att nå frihet eller ens en bråkdel av insikten i dess dunkla utvägar, hans misströstan kanske besannas. Redan kan ju såret vara så infekterat att blodförgiftning uppstått, eller

*Se Eckehart Om avskildhet (von der Abgeschiedenheit: E i n s i s t n o t !)

f.ö. den skadade ha blödarsjuka likaväl som alla andra sjukdomar. Och den jord vari jag ville utså mina erfarenheter är kanske ganska sönderkörd av dessa hypokondriskt järnbeslagna febermoln, fullkomligt uppsliten av alltför grundliga rättgångar, eller när de outgrundliga hatens tjäle ända ner till klippan. Kanske var det allmängiltiga, tidlösa, radikala mystiska subjektet till vilket vårt bortersta mänskliga hopp stod blott och bart en teoretisk fiktion, som i detta fall ska upplösas till i hungerslöjor tillspillogiven att

Hon har inte hört på hans sista invändningar på vägen utför trapporna, Hon minns hur han ljusnat till nästan rent sken och trots munnens fläckar av vinglöst hjälplösa ord förmått höja ansiktet mot den inströmmande denna motsatsernas sol, detta bejakelsens blixtrande silvergissel, denna fridens oberörbara tanke som korsar stormarnas fall genom klyftorna, denna kaos' utgång i ljus –

tills han står nedanför den uråldriga klockstapeln med ögon dränkta och över allt förstånd i förmildrande omständigheter och när ringaren bekräftat predikan och tidens gång till elva, träffas de bägge aktörerna. Och ringaren är nära sexti år och har en son som är idiot och som hafår försörja, man kan se dem varje kväll hand i hand, vem som nu leder den arctry hustrun är död. Men Arvid som också är utan vännevi är ju alla, tar den trötta människan under armen (bakifrån är de så lika i sina svarta rocka) och de vandrar sakta upp med Propyleerna för att i skuggan av Nikes vingar försaka värld och världen.

Å, det finns oändligt mycket att tillägga. Bara detta att upptäcka symboler. Fortfarande inte klistra etiketter på tomma lådor och innehållslösa pärmar. Men som vi nu förstår varann med ordet trötthet, när vi båda gått en lång sträcka, och det har vi förvisso, varför inte överallt söka svaghetens, sjukdo-

mens varnande tecken och alltså finna hälsans, tillfrisknandets...

Att fatta klara och djupa symboler! Att här lyfta upp klyvnadsproblemet, kvantiteternas på ett plan av intellektuell kvalitet och att där med abstraktioners kylande eld röja väg för frihet. Och ändå är jag orolig för den rekonvalescens som borde vara denna förmiddags, din. Bøjelsen för suggestionen, dimförträngningen, ja ja våra ideala reservutgångar kanske har samma mynning, men disigheten! svimningarna! nedbrytande lekar, kvinna, som barnens om fallandesjukan. Meditati~~o~~ – o älskansvärda hånfull! men varför inte, varken symposier eller konsilier eller omröstningar har hittills kunnat tävla med det välkända svärdshugget fast de upptäckt en massa djupsinnigheter och sanningar. Vad är förresten en sann djupsinnighet? Sanningen finns i tingen och tingen är yta... Vill du veta mer?

de står på det näst översta trappsteget och han ropar till Henne:

Förlåt den uppsluppna tonen men man andas lättare här uppe. Tag min futtiga lärdoms välsignelse över din rekonvalescens. Jag var för sjuk. Och när man kom med ett halvt uns kunskap – hade jag inte råd.

– Råd? småflinar den frygiske affärsmannen och gestikulerar med stora röda händer. – Pengar är allt: pengar är grunden och villkoren. Och han granskar dem nedlåtande: utan pengar ännu mera nedbrytande lekar.

Arvid stirrar tuggande på honom, vänder sej så nästan galant mot ringaren: Bäste vän, det där förstod han inte.

Utan att tänka på något särskilt fortsätter de raskt fram mot Parthenon.

*

Gån fördenskull ut på gatorna och vidtalen körkarlar och hägrar och betänksamma ankringsplatser. Det finns ett mo-

dersmål Att le är att bortse från att vara... Ändå var det inte detta – Förlossens, J minnandets reinkarnationer i tri dva kaliyuga (Den sista dagen) återföden ur klaustrofobi och svårmod en mera befriande ödslighet, ändå var det inte Christina som svamlade i Hyde Park led Henne med milt våld till nästa sibirientransport, å vad Hon ska söka och finna såsom den av utsikten våldförda den där med häpnad att för fingertopparnas känsel, och den som har öron etc. Ändå var det inte alls detta. Eller något som liknade detta. Låt oss stanna ett ögonblick och räkna över våra tillgångar Låt oss hejda fallet här i skuggan av kontratogiskamadonnor med proteser för barnet. Tiden är ju lång. Tiden är ju kort.

Ja jag varnade för Cassandra, för denna genomskärning i tiden och distansen som aldrig kan förverkligas, märk det gyllene soluret där det försöker dölja sina torrskodda halvsanningar under fläderbuskarna, ja märk med flit och allvar huru som

Men varför hejdade vi oss här vi hävdade tecknar (adressat) och hyacinter på avsides koraller varför förbrukar ringaren sina sista krafter i tornet av stönande bjälkar varför slår gryningen så hårt i golvet när jag trevar mej fram genom den stora festsalen och sen röda kammaren och gula korridoren med diplom och insignier och ordensband där köttet hänger kvar och sen Origenes' privatbibliotek och rummet med kartorna som dryper ner över mina axlar och i östra flygelns bottenvåning de tomma upplysta laboratorierna, här var det, den sista obduktionen – Och vad har ni funnit ? – Om professorn ville titta här ett slag (överlägs) man måste ju vara misstänksam mot kallsyn och utanförläge och misstänksamhet, det är ju naturligt att en så översinnligt skönsarabandskulle kunna förses med de vidlyftigaste agremanger, belastas och tyngas ner till de nående invektivernas plan, men nu är här bara av nöden ett ord, ett förlösande – och se, hur skulle med den här sena förkalkningen

av hypofysen... Ja, ja. Om hörnan, min rock måste ha hängt här länge, den har börjat grönska, och vaktmästarn lämnar ett brev vari som postscriptum tillägges att Denifle träffat Sixtus Grammaticus i Lund, och att S. sa sej vara på hemväg, varför vi inte borde misströsta om än radikalare rön – Men när jag kommer ut på universitetets trappa fyra föreläsningar i rel. C och den femte) gungar kajorna under rasande käbbel i trädkronorna för att störa de fattiga studerande, kråkor och skator och pilgrimsfalkar, för att anställa auspiciæ, om vi i det följande skulle tyda inälvornas bristningar och förhårdnader och undersöka vilken förskjutning avhjärtat mot luftstrupen som ledde till de sista ödesdigra förvecklingarna...

Har redan solen brutit in mot allt djärvare profiler hos stenmurarna! eller bara gäspa in de första syrliga aprildofterna. Betraktar förstrött ljuset över gatstenarna, de ligger där sammanfattade i någon bestämd oordning. Faller i eftertankaaapropå lydnad och numrerade kompendie Även detta med den inställdamatutinen. Även det där... Att inte kunna skilja på enkelhet och förenkling! Synd om dem som ej ens skiljer på förenklat (förljuget) och enkelt. Men alldenstund det enkla ej är givet, är det ju på sätt och vis något förenklat, som gjorts enkelt, något utgallrat, sammansmält, en bråte lump som blivit jämnt vitt papper att fästa stora symboler på...

så strykeren av de utsända kvinnorna med en skygg och allt förlåtande handrörelse bort grubblat ur mitt ansikte – hon påminner genom slöjan ett slag om Absurdite... Naturligtvis är denna vita skuldfrihet, som vi män alltid söker gripa med det vidrigaste hos oss och därför trolöst besudlar, som städse, undvikande, drar oss mot försoning med den sårade, berörda, – är denna skäraste kvinnlighet av tidlös art.

Och hon följer mej hem till den heliga arbetsdagen.

caput XI

Undangömd

Dragande kärran med ogångbara almanackor samt de sju hjälpsamma djuren och det som viker undan gräset vid vår sida är Hennes fötter, men när vi ser dit igen... Vem går vid din sida Och liksom den okända tar ett steg åt höger och fortsätter under det rinnande vattnet, på sandbottnen, skenbart följande söndagsskolans tidiga utflykt, ty bäcken är smal mot samma översvämmade sankmarker, ja som om de amputerade fötterna – utan att det vore möjligt för barnen att iaktta det – förstulet smyggit sej upp på andra stranden

Må vi alltså lova och prisa innebörden i denna halvvisna nyponbuske med svavelgula grenar Ty så vare svanhonan vid vattenbrynet från hundarna fritagen Och jägare i senapsrock och kräkla har slagit sej ner vid det övervuxna marmorbordet, försummande Williams jaktparti Bara nykomlingen med de oroliga händerna vankar vid smultronbrynet och har nyss kastat en sten i hög båge ut över vattnet När den slagit ner och sjunkit är det alldeles tyst – med samma svårmodiga blick följer svanen och den unge mannen ringarna som följsamt uppsöker alla stränder...

och vibrerar väl på tröskeln under de brända sulorna, men i går utgick ju inkvisionens månad, så Hon behöver inte längre vara rädd Men vi som ser Hennes leende liksom från sidan måste förvånas över att så gulnade skuggor kan ha hemlighållit ett så rött ärr

Undanskymd den krumma stav han lämnat kvar (Petrus var ju i Skänninge), den besvarar Hennes mänskoblick utan något som helst förtroende

»Och en enkel till Friedenbrunn?« men då vill den lille hämnas:
 »Det blir allt dyrt för dej« ja – visst blir det för dyrt, när Hon åter-
 vänder framåt svalkan och tömmer tiggarpåsen, en driva sand av
 tuktad mänsklighet – vore också något att se på med humor Dröm-
 men om det ståndaktiga korsordet Och en mecenat En vägskylt med
 hatten på sned och kanske lite på sned själv men som i alla fall kunde
 anförtro Henne vägen upp längs – Godhet sker numera bara av
 tanklöshet Drömmen om en mecenat, om en tanklös rentier

Men H e n n e s händer vågar vi inte betrakta, detta att vänstra
 armen börjat vissna är symtomatiskt... Endast i hemlösheten har vi
 hus och hem I jaglösheten jag äger ingenting och detta är också du,
 detta tillslutna skrin, detta makrokosmos som i fallet sjungande än...
 Gå eller stå på sluttande källargolv men ej ligga, äta föga, dricka ej
 mer än ditt medvetande är i jämnhöjd med tingen – ja kriser nalkas
 varom du aldrig anat, Christina,

Och ännu om dekader av sena kvällar ska noviserna fråga
 Hasranvad han ville visa (lära, ingiva etc.) med sina sago

»För det första det opåvisbara och obevisliga, detvillsäja alls
 intet.

För det andra, att ingensin vill låta sej visa (lära) någonting«

Men dessa svar kommer inte att tillfredsställa dem utan de
 ska avtvinga honom det tredje, det likgiltiga, ovidkommande...

församlingen sjunger :

Nätter där du lidit,
 vill våra döttrar minnas.
 Döden kan blott finnas
 likt en sorg hos Ordet.
 O ljus, som överskridit,
 är oss vordet.

(koral i F)

i det att vi lämnar alla skogar bakom oss med den guldskimrande stubben där nu registreringskorten och fickpluntorna ligger kastade bland de dödas ben, i det att vi lämnar parken och slottsruinerna ochde vestaliskadans, för länge sen avslutad,

och genom att vårdaren stänger de höga glasdörrarna bakom oss: återstår bara korridoren; som om fönster och ventiler stått öppna hela natten är här rent och svalt (nästan kyligt), vestibulen som vi snart kommer fram till(minns du inte skräpkahär var det)

är högre och ljusare är Sankt Peterskyrkanskupol, om dagarna har du ju hela salen för dej själv alldeles ensam och vid solnedgången kan du vila ut på terrassen mot havet –

Detta är ett uppriktigt till fälle, din misstro, ja jag är Maderer, en gynnsam timma, tag min hand, vidare vill vi mot denna torkans bebyggelse av plåtbaracker där ännu kransarna hänger kvar, vidare över åkrar med raserade termitorn, här har gränslandet ett alnshögt törnbuskområde och sen kommer det svarta gräset, här kunde vi av en händelse stöta på den gamle skomakarn, av en händelse vem som helst av våra drömmar efter septuagesimamen allting vi tar i förvandlas till damm, allting vi ser på faller i spillror; skulle vi – av samma otänkbara slump, men denna hand är tanklös – undkomma sådana trakter, återstode den svedda öknen, alla våra tankar blir till stenar, och bortom öknen följaktligen en långgrund strand i evig ebb, en hög strand mot bergens ordstäv om det oupphinneligas sfärer, innanför vår melankoli...

Nej, skönheten är bara en hungerhallucination, Christina.

i garderoben (dominikanernas) under den röda klippan:

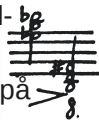
Liv som vi förskjutit,
slocknandets ljus försonar.
Döden ingen skonar –

vi bli aldrig döde:
o lugn, det kunskap slutit
om vårt öde!

koral av sjuksystrar i gråa fotsida

[och har parallellen A-s åldrats, oförmögen att undertrycka det uråldriga hoppet om slutgiltig död. I dagarna färdas han mot denna kvinna, som för att undgå rening och läke-dom. Men är de då alldeles drucknade i denna mörkmariska vrånbild: vad skulle han ha för möjlighet, var skulle någonsin finnas möjligheter innanför detta som skett i den vällustiga mardrömmen, allt detta som ännu driver fram ångestsvett när jag nedtecknar det]

och en av dem, det är Ursula (Melp.), har några frågor att ställa, samma oförvitliga undra:

– Du är alltid någon annanstans, Christina, men inte här på detta plan av börd och arv och fostran, inte här vid denna stommelska brunn, vari våra ansikten speglas, systra Tro inte att naturen skulle tillstodja alla otaliga varianter av ett människoansikte – som ändå har en så enkel byggnad – enkom för att dölja en smärtsam överensstämmelse.

– Alltid någon annanstans. Om innanför oss och dina ögonlock, innanför brunnslock och svartglänsande buska Jag vill vara ett meddelande, ängel, ett angeläget brev – jag måste utstå att förbliva, att inte ge efter för snåren av blommande glömska; jag vill evigt vara nära det varande...

– Bara genom att klart stå före dessa nuets dej härgivna människor, fästad i denna bys gatukors, utspikad över detta särskilda år, kan du förbliva –

Bara genom att icke vara här kan jag återstå, äga rest och talan i kommande templa, över himlen anvisade, endast genom att stryka som en dröm över multnande väggar, såsom det fjortonde seklets ofattbara nyår...

– Vart stjal du då obeträdda stiga?

Å, de ska nog minnas denna hänförda linje, som skrumpnar ner i skymningarna, de – mina förvissat utvunna stigar ur dina starr-blinda januari och februari, er rotdjupt förfrusna mars.

– Där frös också dina dagjämningssagodar utvanns så mycket brist och armod och anklagelse.

Vad hade jag annat än fattigdomen – att försvara mej med, avskildheten som är den s v å r a dygden. Allt elände fick jag ju till skänks, skonlösa verktyg mot förstockad inåtväxt; elden att smida dem till skänks: den varje omväg utförväg utväg fanatiskt ingivande fantasin, och viljebegåvningen att fasthålla vägars gestalter och förvridna ordspråk.

– Vad var det som undslapp dej från tröttheten, vems tuppar skrek sönder dina böner, vilka djävulens påfund...

Skulle jag inte förlita mej på den ondskefullhet som gav så många hånskrattande vägvisare utan att kunna antyda annan väsentlig vandring än den mot försoningen i att avstå! Du, Gyrinno, kvinna liksom jag, kunde du inte förstå de naivaste omsorger, den säreget dynamiska andhämtningen av tro mot fruktan till tydlighet?

– Och vem var Petrus?

En människa jag älskade, ja jag är inte rädd för den vissheten (redan de tolv första mötena). Jag vet att han är död. Jag vet att jag är död. Jag vet att något hos mej är oantastligt – just detta.

– Var befinner du dej nu, under vårens blodiga röka

Klockslagen har tappat räkningen och bara slår på. Vad är det för timma? Nu tystnade de. Och jag har mist lösenordet till gemsens förlovade brant. Jag vet att den perfekta ondskan småningom strypte Maderer. Vad är det som aldrig dör? Vittnesbåset. Dessa katedraliska beslut igenkänns på sin klarare grönska, för så massiva utsikter flämtar tanken och djupet är betagande av svindel. Skolastikerna har talat (lux aeterna luceat eis) och den svekfullt övergivne Arvid har med sitt avvikande väl också visat en utväg. Första föreläsningen, andra, tredje... något som inte

får glömmas, en kateder, ett glas vatten, ett ord (requies). Och de indiska skolorna kvarstår oemotsagda. Det är som i en dröm och något inte får glömmas; alltså förtätas ångesten –

men varför dessa nattliga förhållanden dessa inkvisitoriska fallor för det äntliga steget upp bland passen

– Och dina avsikter, Christina?

vad kan Hon annat begära än hålla jämna steg med psalmen som uppståndelsestilla hänger mellan hög-tid och andymion, annat ha för avsikt än detta onsdagsklara infriande (för dunklingen mot torsdag och fredag)

– Vad är mystik?

hur skulle vi kunna svara, måhända finner Hon i undangömda trakter sin källa, men vem kan längre föra Henne ut på djupa kan vi ana annat än att de inre ställningarna med ens blir fasta och bärande, dess inre väsende av likgiltighet, hur minsta vattendroppe är tyngd för den som nu bland strandens sidenört och diamantskärvor fallit på knä – och tinningar nästan genomskinliga. Sjunker ned på sidan i gräset och på armbågen vilande skådar den stilla ytan av djupets förtegenhet, skådar samvetsförlöst och utan förvillelse Ljuset sträcker sej i allt vidare intervall upp över bergen på motsatta sidan, flyter samman i Hennes svalnade ögon. Så som det tidigaste ljuset, före tiden. Och Hon breder ut sin varelse på ryggen i det täta gräset, andhämtningen blir lugnare, lugnare – tills den inte mera stör den fullkomliga tystnaden...

requies aeterna

Likväl: såsom beskrivning av tillståndet vore ovanstående lögn, ty tillståndet är obeskrivligt. Såsom skildring æstetikerna vore allt det föregående i ännu högre grad lögn, tusenfaldigt förenklat och tillrättat. Vad vet vi om frihet. Vad vet vi om mystik, om uppnåendet.

Och likväl skulle relativt avancerade studier från hundratals okända gömställen kastas över ända, skulle levandet drivas till sin spets, d.v.s. överdrivas, striderna bölja fram och tillbaka och efterlämna ytterligare några divisioner döda och sårade, osäkerheten vid förhandlingsborden bli än större och argumenten mera hänsynslöst subjektiva –

Hållbarare grunder i falskhets skiften prövas, alldenstund
icke på djupet –

(oljefärgen mörknar och den vidskepligaste homeopat har ingenting längre att läsa ur dessa ögon, och för vem skulle hans välmenta råd äga giltighet?)

+5 För att besvara frågor som från början var fel ställda (såsom truismen *fåränglighet*) skulle kanske författaren till *Anâgata-Vamsakomma* fram ur de tungsinta dimmorna och väcka den dröjande, något fick inte glömmas, försummas, här stod alltför stora värden på spel – och den vänlige munken skulle peka på mannen med ärret på ena kinden, som nu var fullt synligt mot den gråa muren: marken bär också här sin ödslighet som konstansen under fagraste förklädnad (men det måste finnas en obetingad befrielse) emedan regnet inte fallit rätt tid och grö-

dan icke blommat i rätt tid. Och därför har inte munkkongregationen erhållit existensmedel, och munkarna således inte varit i stånd att undervisa. Och därför skall lärdomen med tiden försvinna; men denne man – om han nu kan ha mycket ens av Vinaya-Pitakai behåll – känner gränsen för detta försvinnande, den sista strofen åtminstone. Men när en from konung låter lägga en børs, innehållande tusen penningstycken, i ett gyllene skrin på ryggen av en elefant och intill andra och tredje gången till trummors ljud genom staden låter utropa: »vem helst, som kan en enda strof, uttalad av en buddha, får taga dessa tusen mynt tillika med elefanten«, men icke lyckas finna någon, som kan en strof på fyra verslinjer, och måste taga tillbaka börsen med de tusen guldstyckena till kungapalatset – då har lärdomens försvinnande inträtt.

Till svar ska Hon då gå ut i alla riktningar
 såsom den desperata villrådighet vilken stundom tar livtag på
 vår tanke och tvingar den pressad mot mattan att be om nåd:
 Men då har allt varit förgäves!

»frågor som från början var fel ställda«

all denna hängivenhet förgäves

»frågor som från början var«

förgäves

caput XII

1.

: hållfasta grunder för ahasverdryga livsdecennje
kunde Hon, kunde någon som helst bland de här i jordarnas
sköte församlade, ta annan väg

(men med detta menar jag kompromisslösningen av fri-
hetsstudiet)

annat än lyssna till den skönlockige körsvennens
förmäningar, och så – som Arjuna – vinna fasthet, tveklöst

2.

Men jag kan ha avlägsnat mej långt från Kufältet, gått illa
vilse i numera förstenade skog, jag kan åter ha misstagit mej.
Och finna ett rostigt spår på murnade syllar (att finna det var
min uppgift), en längd räls som för längesen måste ha passerats
av den enda färd den var utlagd för; men den gick alltså här: på
kanten av dessa bråddjupa stenbrott!

I det sista årtiondet anländer så Sixtus Grammaticus, i säll-
skap med en yngre predikarbroder. De har gått till fots nära ett
par mil i sträck, inte ens rastat i Köln, för att före mässan hinna
fram till Stommeln.

* centrala exempel:

På handling jämt din strävan ställ, dess frukter aldrig bry dig om!
Av handlingens frukt dig ej bestäm, men sysslolöshet håll dig ifrån!
Hängivningsfast fullgör ditt verk, låt fara böjelsen till lust! 2:a sången)

Den som i alla företag är fri från önsknings, begär,
vars verk av kunskapseld förbränt, den heter vis bland kloke män.
Sin lust till verkens frukter kvitt, tillfreds och oberoende, etc. 4:e s.)

Förbi av trötthet sträcker de ut sej på lergolvet i min cell, och de somnar strax. Under tiden kokar jag en soppa åt dem, reder ordning på mitt arbetsbord för att ha något för händer (ja de darrar av de senaste vakorna vid Hennes pinolängd). Jag är fullständigt lugn och det går bara ett lätt ryck genom mina skuldror när notstället i Maderers öde bibliotek far ihop med en knall –

– ja det var där vi slutade, mumlar Sixt. Jag vet inte om han talar i sömnen, men i ett nu står han mitt på golvet, gäspar vinglande, traskar ut i porten och andas in djupt

Chr.:

ja, så djupt andades jag att mitt huvud klarnade som under friedenbruntiden. Men då hade jag också, ställd mot de dunklaste spådomarnas schema, berett mej, inte ätit på fyra dygn, och vart på den femte dagen i asketisk stilrenhet överflödande av det lugn som den andra stigen leder till, den önskningslösa befrielsen; men alla backar bar uppför och drev fram kallsvett över hela min kropp, och förtvivlans bänk, som jag tanklöst försummat, skänkte mej lång dvala; som jag nu sätter mej upp, med ryggen mot eucalyptusträdet lutad, susar det emellertid inte längre i mina öron, utan hans röst når djupt ner i mej, ända till det bottenfrusna grönskimrande:

Tärningens läge är oförändrat, men klarare belyst.

Med högre syntax är vi förtrogna, och jag ville med några ord komplettera min första föreläsning. Sålunda –

I dessa den benådade yrselns längre nätter måste din bejakelse, liksom renad från allt den tidigare bejakat, sträcka sina armar mot frågornas glädje, de triumferande – Och jag bär dej ut över myrar, utforskade och farliga, som blott få nattliga vandrare genomblickat. Du må icke förtröttas vid deras flackande sken, som är den spanande ovisshetens. Vi ska inte bereda oss på bärande svar: i alla riktningars villrådighet ska tvivel och tvekan dra ner våra lemmar. Vår flykt kunde kallas desperat – men bara av dem för vilka våra avsikter är en hemlighet.

När jag nu återvänder till jaget, eller rättare iden tredje stigenstomma befrielse, till bristen på ett jag – kanske i syfte att realisera denna brist – vill jag förutskicka en distinktion.

Fastän vår vän Arvid med »fanatisk« konsekvens vidhöll att frihetsstudiet var ett negerande, en destruktion, så var dock (måste följaktligen va) subjektet något positivt, en summa realiteter. Positivt var också det intellekt, verklig den sinnenas samling, den stigarnas förare och stränge iakttagare, den i slutlig ro fixerade spegel, som blev resten av subtraktionen.

För mej är emellertid subjektet, i djupaste bemärkelse något negativt, en källa utan botten, jag något över en tomhet vilande – och målet blir att förverkliga denna tomhet, denna brist på botten. Mystikernas metod skulle naturligtvis vara densamma, eftersom att förverkliga något negativt är lika med att negera det positiva, tillvaron i sin helhet, lusten till denna tillvaro. Men vad intellektet beträffa, blir det, såsom jag ser det, endast sista medvetna ledet i frigörelseprocessens slutligt återvunnen grundton – vare sej privat eller metafysiskt. Det negativa subjektet är – Intet.

– Varför nu tala om »subjektet; vi känner friheten Utanför, varken-eller, den ouppnåeliga, för vår fysikaliska värld likgiltiga – på vilket sätt skulle den vara subjekt?

Det vill jag strax förklara. Emellertid känner du, Nicolaus, så väl Analysens argumenteringangående självmedvetandet, att jag inte närmare behöver gå in därpå. Jag ställer bara frågorna.

Samtliga debatter har jag förlorat (alltså vunnit). Konstan- sen, cirkelarna – bara bevisat tron på ett jag. Identifieringen, medlidandet – vad annat än analogislut. Och ändå finns där något – och finns där inte. Jagets centrum (och observera att detta inte är tillvarons) är något annat än medvetandet om en organism och dess omvärld. När man vetenskapligt tar itu med självmedvetandet, så måste man nå det resultatet: ditt, hans, hennes självmedvetande är ett medvetande om sej själv, d.v.s.

har sej själv till föremål; begreppet är alltså dialektiskt. Och likaså om jag objektivt granskar mitt eget medvetande, uppstår samma svårigheter. Men när jag tänker: jag ser (är medveten om) denna bänk, och sedan fortsätter serien tyst för mej själv, kan jag visserligen aldrig sätta in något sista led, ta på och analysera, ge namn åt någon sista bestämd instans – eftersom denna just är av helt annan struktur, för oss är negativ, ingenting –, men ändå finns det alltid täckning för subjektledet i varje länk av serien! Åh, jag erkänner villigt Analysens insatser – skulle jag inte göra det med sådana fördomar mot subjektivismen! Vi har inget öga inom oss som ser tingen och genom, i vilket tingen är verkliga. Vi har en bottenlös, för analys ständigt undvikande blindhet, en gräns-lös tomhet, som aldrig kan bli till objekt, realitet – Jag hyllar Analysen som vägröjare för en obefläckad mystik; den kräver ju, att föremålet för medvetandet måste vara något annat än medvetandet. Se här: det negativa subjektet är föremålet. Förlåt paradoxen, men Arvid bekräftade ju nyss, och all världens mystiker har vetat, att frihet är ett paradox!

Så har jag också besvarat din invändning: endast i mej själv finns denna orimliga visshet, endast för mitt medvetande (varför eller på vad sätt vet jag inte) är det överklaga verkligt – och att vara detta negativa, osubstansiella, ickefysikaliska, är att vara fri.

– Men detta är ju en truism! ingenting är lika med ingenting. Ja visst. För dej. För den utomstående är ett vilket som helst ingen-ting lika med ingenting. Och ögats baksida av blindhet – visst är den namnlös, »vilken som helst», utan bestämmningar. Utom den som finns i mitt innerliga förhållande till detta Intet.

Den avgörande frågan: kan jag realisera den frihet som skulle ligga i att helt vara detta Intet, d.v.s. icke vara någonting? Att det här inte vore fråga om metafysik, måste omedelbart inses, annars har man helt missförstått problemställningen. Men

det vore ett övergivande också av medvetandet. Men vem, eller vad överger? Kanske Arvid och jag möts här i det praktiska: att allt vad som är av positivt objekt må bli objekter, d.v.s. jord åter bli jord.

Ty jag hyser inte samma fascinerande misstro mot möjligheten döden som Arvid. Ja han instämmer visserligen i körens slutord

Bejaka död
din hemlöshet du oändliga möjligheters kaos

men varje gång han nått upp till den grandiosa utsikten av yttersta befrielse, har han inte varit övertygad om att riktigt slå ihjäl sej ifall han skulle våga språnget. Huruvida han har trots sin praktiska inriktning – för mycket av de indiska skolornas reinkarnationslära kvar i blodet.

– På grund av min praktiska inriktning, genmäler Arvid försynt och pillar i hålet vid pannbenet; och om det är för hans vitsiga antydning eller för att Sixtus log så generöst när han blundande lutade sej tillbaka i katederstolen, så hägrar det som en dimma mellan gruppens ansikten, en dimma där endast deras leenden är seende. Eller därför att de är förenade i kunskapen om något oåtkomligt, i ett djupt samförstånd av rätt sällsynt art.

Då kyrkklockorna ringer tolv, bidar Christina på altaret ovanför dem, rak och kall, ser det vi förlorat makten att se, förnimmer vad ingens tanke

liksom renare, med glänsande hår av den sterila asketism Arvid ändå varnade för. (Och portalernas upprepade löfte: Frid vare eder!)

Det är bara Jagus, vars röda ögon är nervösa ur sina djupa försänkningar; än vill han rusa fram mot altaret, än... tills han skriker för att bryta de skyddssökandes krets, hånar för att

skrämma: Vad trodde ni, erfarenhetens män och kallsinniga fullföljare. Skulle jag lika lätt kunna mörda Kassand! Vad inbillar ni er, morgonrodnadens favoritlärjunga: reducera affekterna, slita av de smutsiga, lusiga klädtrasorna tills Hon stod där naken och rentvättad och desinficerad. Och sedan begära tillbaka de mjukare bomullsbindlarna, den guldbroderade stola. Trodde ni vi så lätt skulle kunna lura smärtorna, bortförklara

– Jag! du furste av Recanatio och hänsynslöse fordringsägare: hav medlidande! (Den man som nu medgorgoneiska egiden hejdar utbrottet, den mannens skägg har slutligen vitnat över dammgråa kinde)

Då lossnar även Christina i samma bävande leende, och mitt i drömmen pekar Hon ut honom: Du är min aning –

han svarar enkelt:

– Jag är tingens bekräftelse (och ögonbrynen är en polemikers men ögonen geniets vattenljusa överseend)

och medan han stryker sanden av fötterna, fylls alla timglas till brädden...

Du som jag väntat och ingen känner – låten ridåerna skingras, leende paccakabuddhaer omkring mej, låten mitt hjärtas annaler belägras av detta gröna ljus, sedan sanningslidelses scenarbetare och nu den oskymda fonden vidgas mot ett töcken där öknar och skyar vederlagt oförsonlighetens uppbrottskval och uppbrottshämförelse, o heliga vision (vita illuminativa)

o mina minnen av era insikter, tankar (Nikias Harald Kleonymos Amyte Petrus Absurdite Arvid och Sixtus Grammaticus) visste ni då intet om min utvalde följeslagare upp bland de kosmiska utsikterna, från de ödsliga strändernas landskap, mina minnen förutsatte ni intet, mina namnlösa rådgivare som silade sand och fann så mycket guld, anade ni själva klippans blygrå ådror av död enär ni inte grävde vidare, inte sökte vidare, såsom ändå en av de osynliga bland er funnit, att »likheten med Gud« måste skapas genom n å d : d e n allena lyfter människan över det timliga...

Å – du ärende av misstagens vandringar, fattar du vår yttersta förlamning – ni frihetshängivna gryningstankar förgäves förgäves förgäves, ni studiets begrundare som kom med månförmörkelsen, förgäves, tag mina sista vittnesmål såsom jag tror mej ha insett det: förmodligen är vi inte de grymt bedragna utan själva bedrägeriet, förmodligen är detta jag inte ögat utan är vi alla det irrande ljuset, förmodligen är vi inte de skrivande men väl pennan och skriften och den stora journalens innehåll –

av nåd skulle dess form förgäta våra former, synernas Princip oss glömma på det att vi skulle utplånas; men varför fordra sådan nåd och hur kunde ens han en irrande drömmare som vårt lidande präntat i rymdernas mörker: en lysande gravinskrift –

o befrielse o hopp om förlossning
så var du blott ett sken!

*

var inte klockan tolv

var det inte första dagen i april – ett liv

– Du tar miste, evige iakttagare och berättare, eftermiddagen sjunker brådstörtat i oktoberröken och jag oroas för de munkar och lekmannabröder som kantar takrännorna, ty solen är redan nere och i skymningen lyfter de som kajor och kråkor mot kyrkogårdarna. Bara de nunnor i försänkning och katakomb, vilka händerna kupar kring ljuset av vax kan ännu en tid uppehålla hungern,

och ur regnens inre tumult stirrar tärningens svarta öga...

Vad återstår av en ålderdom? vad för väntan på oöversättliga nådeansökningar? på en slutgiltig kallelse till sekr...

på vilka stadier detta irrationella, detta prisma som bryter mörkret till färger och förblindelse?

annat än förkomna episoder,

utförvägens sorgbundna anekdoter med vissen syrendoft i knapphålet
(är då liklukten så inträngande och beständig att vi inte längre märker den?)

Hurusom en skara vänligadryader kunde springa den gamla till mötes och under skratt och visslingar nästan dra Henne fram till gläntan. På någon av Hennes allt kortare ensliga promenader: ett sändebud, ett förvärt stånd av skakande nerver med dunkelt blänkande erinringar inuti; dra fram detta misslyckat överlevda ända till källan som halvt igenvuxen väl gömde en stingande solreflex: egentligen var ju ingenting sagt, ingenting avgjort, ingenting bevisat

o frid, som överskridit,
är oss Ordet –

koralen ännu svävade mellan samma spindelnät; ännu var ej blindfönstren alldeles avflagade; Hon, vars statiska jordmån vi avtäckt, kanske bara var detta bittra misslyckande som alltså gick mot nya fängelseperioder...

Och från den stinkande gölens kant mindes Hon förstulet en ungdom.

Eller hurusom en ung kättare

kunde träda inför Henne, där Hon en ofarlig hysterika låg på golvet och tuggade sitt askbröd, och brutalt ropa ut för världen: Jag älskar ditt dödsansikte, jag älskar din spindelgrått opålitliga blick, älskar din förrådda kontur, fanatiskt och ojämförligt älskar jag ditt väsen, trots din obeständighet, trots din gudomliga flyktighet och grymhet, din hatiska likgiltighet, trots livsfientligheten i din snabba förruttnelse, ja jag älskar dej i ditt misslyckande, Sanning!

en namnlös yngling från de alexandrinska landen...

huru

(en oväsentlig tilldragelse)

Hon under loppet av år 1312 skildes hädan, i sjuttio års ålder
liksom tidigare nämnde Carthaphilus, vilken blott – fortfarande
enligt den armeniske biskopen S:t Albans kloster – för-
sjönk i en dvala varur han uppstod som en trettio års man.

Men allt det där är ju bara sägner myter,

Men allt det här är ju bara legend, som de känslolösa
fingrarnas tidsålder utan fara kan bläddra i, som vaktmästarna
kan berätta för varann om kvällen när de sista behandskade
turisterna lämnat det polska slottet, hån och hån är berett för
alltings armod,

och det förmiddagstäta askonsdagsbleka ljuset över bakgrun-
dens dunkla rhenlandskap, med himmelsslöjorna från öster bris-
tande, inte kunde undgå illustrera (för den minnes gode san-
skritprofessorn) den människans tillstånd som nalkas vishetens
fullkomning och för en tid är hölj i medvetande, »men när med-
vetandets omhölje blivit förintat, blir han fri från all fruktan,
utanför räckvidd för förändring, i åtnjutande av slutligt nirvâna:

hån hån hån

Nej

i stället ska du ensam, kärl, få följa mej ned i den gylle-
ne korridoren, så ska vi, sedan vaktmästarna avlägsnat täckel-
sets sista flik, under inspirerat samarbete restaurera porträttet,
vi ser ju hur Hennes ansikte lyser, vi är ju hängivna samma
ofattbara hemlighet, vi förstår ju varann fullkomligt när jag
under dessa åskådarens druckna fantasier, dessa inledande an-
märkningar fäster orden:

Scripsi vi tractus
amoris
dei intellectualis

Arne Jones' skiss till kvinnoskulpturen Absurdite.

Kommentarer och ordförklaringar

Gösta Oswald var stockholmare, bosatt större delen av sitt liv hemma hos föräldrarna, först i en etta på Västmannagatan, senare i en lägenhet på ett rum och matvrå i Fredhäll. Modern härstammade från en möbelsnickarfamilj i Västmanland, fadern var son till en finmekaniker i Småland och blev typograf, så småningom inköpschef på Victor Petterssons tryckeri. Gösta Oswald gick i skola först i Matteus folkskola, sedan i Vasa real. Tack vare sin studiebegåvning fick han börja på gymnasiet, och våren 1945 tog han studenten på latinlinjen i Norra latin.

Alster av Gösta Oswalds hand finns bevarade ända sedan småskoleåldern, berättelser, dikter, rimlexika, tabeller, chiffer. Från fjortonårsåldern, då han började ta pianolektioner, komponerade han musik, och under 1942 tog han lektioner i komposition och musikteori för Erland von Koch. Samma år mötte han Monica, en jämnårig flicka som förekommer i alla hans skrifter. Monica har inte lämnat några spår efter sig i verkligheten, men hon ska ha omkommit genom drunkning den 17 november 1942. För Oswalds del följde ett intensivt uppgående i Schopenhauers filosofi.

Efter studentexamen läste Gösta Oswald ett tag religionshistoria vid Stockholms högskola men övergick snart till en utbildning till pianopedagog. Samtidigt skrev han på sitt debutverk, en diktsvit inspirerad av Schopenhauer och fyrtitalsmodernismen. Den 21 mars 1946 utkom »den andaktsfulle visslaren«. Tidpunkten sammanföll med fyrtitalsmodernismens genombrott, som var ett av de tydligaste generationsskiftena i svensk litteratur.

Mottagandet präglades av diskussionen om modernismen. Karl Vennberg, som även varit lektör, tog upp samlingen i en helsidesrecension i Afton-Tidningen (1.3.1946), där han ut-

redde inflytandet från Schopenhauer och ställde Oswalds genomsådande klarsyn mot den glättade livshållning som stod på programmet i den nystartade tidskriften Sesam. Uno Florén, redaktör för Sesam, kontrade med att önska att Oswald inte skulle fastna i »det lyriska departement där Karl Vennberg är byråchef u.p.a.« men slås också av Oswalds »eget trotsiga och blixtrande slagfärdiga temperament« och av munterheten i svartsynen: »Det vimlar av virtuosa passager, vitsiga ordlekar, och den torra lidelsen och lamslagna handlingen fångas i lysande symboliska bildkonkretioner« (Exp11.4.1946).

Stig Carlson ser samlingen som »vid sidan av Vennbergs 'Tideräkning' och Lindegrens 'mannen utan väg'40-talets hittills mest djupgående tidsuppgörelse« och talar om Oswald som »betydligt mycket mera än bara en poet i vardande« (Arbetaren 29.4.1946). Kritiker av en äldre årgång fann orddunklet svår-genomträngligt men kunde ändå, som Johannes Edfelt, tala om en otvivelaktig »potentiell poet« och skriva: »Det finns hos denne debutant en förvånansvärt hög grad av intellektuell medvetenhet: begåvad ungdom mognar hastigt i en tid som vår« (DN 15.4.1946). T.o.m. Sten Selander, en av huvudmotståndarna till den modernistiska lyriken, hittade bilder som gav »en elektrisk stöt av det slag som bara riktig dikt kan ge« (SvD 13.5.1946).

»Christinalegender. Försök till en monografi med särskild hänsyn till den spekulativa mystiken« skrev1946 men gavs aldrig ut av Oswald själv. Till Axel Liffner, kollegan till vilken han skänkte ett av de två renskrivna manuskripten, skriver han med ett citat från Vilhelm Ekelund: »Det h e m l i g h e t s - f u l l a har försvunnit ur litteraturen. Men det var det hemlighetsfulla som var litteraturens moderssköte etc. (Spår o. tecken LIII: 3) / från detta förvirrade verk vänder jag mej mot tystnaden... men: à l'adolescent que je fus och till Dej Med-anlagad och Lyriker av den svåra skolan ägnar jag detta...«

Först 1963, tretton år efter Oswalds död, utgavs »Christinalogender« med inledning och kommentarer av mig. Mottagandet på sextiotalet visade hur verket kunde ses både som typiskt för sitt fyrtyotal och som tidlöst »klassiskt«. Olof Lagercrantz menar att »Christinalogender« är »en av de märkligaste böcker som skrivits i Sverige detta århundrade« (DN10.5.1963), medan P. O. Enquist uppfattar verket som ett djärvt experiment som kommer ut femton år för sent (UNT 10.5.1963). Mario Grut lyfter fram den inre tonen av liv och passion i verket och skriver: »Det är den tonen, högsjänd och genialt konstant, som glimtvis gör 'Christinalogender' till något annat än ett experiment i traditionalism, som rycker loss den ur dess 40-tal och lyfter den till poesi som motstår tiden« (AB10.5.1963). Framför allt framstår Oswald som rik och komplicerad i förhållande till den »nya enkelhet« som var ett av tidens moden. Viveka Heyman skriver: »Men när man läser ett verk som nu 'Christinalogender', då överrumplar man sig med att undra om inte denna enkelhet helt enkelt beror på att vi nu saknar diktare av sådana dimensioner som dessas, som bar 40-talet. Det finns stilar, där en talangfull författare kan nå vackra resultat bara på sin talang. Det finns andra, i vilka man antingen är ett geni eller också ingenting alls. Gösta Oswald var ett geni« (Arbetaren 30.5.1963). Göran O. Eriksson avslutar sin recension: »Men när man läser Oswald känner man med ens denna breda orientering som en frihet, rikedom på röster och dagar är ny och flimrande, och ett ögonblick undrar man hur mycket vi egentligen har hunnit förlora sedan dess« (Stockholms-Tidningen 10.5.1963).

*

Oswalds referensram är imponerande och kommentarerna gör inte anspråk på att täcka alla allusioner och dolda citat. Inte heller är det i första hand där som man ska söka honom; kom-

mentaren är bara en vägledning till hans bildningsvärld. Bibeln citeras ur 1917 års översättning, psalmboken ur 1937 års utgåva, de versioner som Oswald använde. För de utomkristna religionerna använde Oswald huvudsakligen »Främmande religionsurkunder«, utgivna vid seklets början av Nathan Söderblom, som även här utgör huvudkällan.

Stavning, typografi och interpunktion i denna utgåva är Gösta Oswalds. Verk på främmande språk citeras i kommentaren för förståelighetens skull i svensk översättning. Bland de experter som har hjälpt till med svårlösta referenser vill jag särskilt nämna Per-Arne Berglie för de utomkristna religionerna och Augustin Mannerheim och Ulf Runfors för olika sidor av det musikaliska. Per Lundahl har varit en värdefull granskare. Ord och referenser förklaras vanligen endast första gången de uppträder.

De *förkortningar* som används för Oswalds verk är:

- d a v »den andaktsfulle visslaren«
- CL »Christinalegender«
- EPV »En privatmans vedermödor«

den andaktsfulle visslaren

Samlingen är uppbyggd som ett requiem, en lyrisk dödsmässa, i fyra böcker med pre- och postludium. Idén innehåller går tillbaka på den tyske filosofen Arthur Schopenhauer (1788–1860) och hans huvudverk »Världen som vilja och föreställning«. Världen som vi uppfattar den är bara en föreställning, ett fenomen, en uppsplittrad spegling (*principium individuationis*) av det sanna varat, som är den blinda, osaliga och grundlösa Viljan. Befrielse kan ske endast genom att människan med intellektets hjälp genomskådar mångfalden och negerar viljan till liv. Den paradox som ryms i detta, undret »framom andra« enligt Schopenhauer, är att intellektet, medlet till befrielse, självt är underkastat Viljan.

Texten följer originalutgåvan 1946. Tre skilda manuskriptversioner finns, en för hand och två på maskin, varav den första maskinskriften är försedd med en »Anmärkning«. När kommentaren ordagrant återger »Anmärkning« används dubbla citationstecken och tillägget [Anm.], vanligen utan att ytterligare uttydningar ges.

- 3 *an A. S.*: 'till Arthur Schopenhauer'.

das auge sich selbst etc.: 'att fatta ögat sej självt i rörelsens blodåder och ögats spegling av livsblodet det är gåtans lösning'. Mottot (liksom översättningen) är av Oswald och i Anm. står: »jfr den tes, vari Schopenhauer sammanfattar sin filosofi: 'världen är viljans självkänedom'.«

Preludium

Här fastställs den schopenhauerska grundkonflikten mellan liv och intellekt, 'blod' och 'öga', samt uppmanas till att genomskåda illusionen i fenomenens värld.

- 5 *Preludium*: 'Förspel', satt för orgel.

- 7 *blodet vandrar [...] röda kyskhet*: »konflikten öga-blod det genomgående motivet (jfr särskilt dubbelkören, parentes, ur I)« [Anm.].

ekostaven: Jfr komm. till *ljusstaven* s. 27.

- 8 *Nuets skugga [...] av läskappret*: Syftar enligt Anm. på Schopenhauers resonemang om tiden, t.ex.: »Jag är en gång för

alla herre över nuet, och all evighet igenom skall det följa mig som min skugga.« Schopenhauer talar också om vår kropps liv som ett oavbrutet, hämmat, nedstörtande i död.

filosofens lutande torn: Jfr nedan komm. till *brinnande facklor* s.54.

hur länge ska slagrutemännen etc.: Jfr Schopenhauers: »Ty kons-
ten som ledsagar människan på hennes mödosamma väg till
sig själv var alltid redan vid målet.«

I: a boken

Avdelningen börjar med ett tenorrecitativ (1–42) framfört av en yngling uppväxt i skuggan av ett världskrig. Siffrorna i marginalen kan sägas utgöra en strofindelning av lägre grad. I två sonetter för solokvartett [kvartett med solostämma] resp. bassolo och träblåsare fortsätter skildringen av en ungdom utan hopp och ideal. I tema med variationer utläggs den schopenhauerska grundtanken om livet som ett meningslöst kretslopp. Avdelningen slutar med en dubbelkör som knyter tillbaka till preludiets uppmaning att genomskåda mångfal-
den.

- 9 *Kyrie* etc.: (gr.) 'Herre förbarma dig, Kristus förbarma dig', den första i ordningen av den katolska mässans fasta delar. I Anm. skriver Oswald: »uppläggningsen som mässa (döds-, missa da requiem) närmast efter Mozarts Requiem, men även (se IV) efter Verdis«.
- 11 *de i anden* [...] *hörer till*: Bibeln, Matteus 5:3.
- 12 *blodspåren* [...] *Krishna*: Krishna, besjungen i Bhagavadgita, 'sången om den Höge', representerar i hinduisk religion gudens nedstigande och är föremål för intensiv gudshängivenhet (bhakti). Enligt myten dödades han genom att bli sårad i foten av en jägare.
- 13 *negern har hängt* [...] *mood*: Oswald följde väl med i jazzen. Duke Ellingtons (1899–1974) »In a sentimental mood« (1935) har av kompositören själv framhållits som det stycke han ser som mest typiskt för de svartas vemod.
bårdkokta: Benämning på författare som i Ernest Hemingways (1899–1961) efterföljd skrev i en knapp och till synes känslökall stil.

- save it pretty* etc.: »en av Armstrongs mera bekanta inspelningar (den har en synnerligen 'tjusig' pianointroduktion)« [Anm.]; troligen en inspelning med Earl Hines, pianist hos Louis Armstrong på trettioalet.
- nocturne*: Musikstycke, ofta för piano, avsett att framkalla en drömsk och nattlig stämning.
- spleen*: 'livsleda'.
- kabinettspolitik*: En politik som bedrivs av en liten sluten grupp utanför de vanliga organen och institutionerna.
- 14 *stoicism*: En filosofisk riktning i antiken, kännetecknad av sin strävan efter orubbligt jämnmod.
- antinomi*: 'motsägelse'.
- Spinozas Etik*: Det mest kända verket av Baruch Spinoza, holländsk-judisk filosof (1632–77), en i geometriska satser uppställd morallära, postumt utkommen.
- men hur lösa [...] fria människan*: Pekar på paradoxen att intellektet självt är underkastat viljan.
- stigmatiserade*: 'stämplade', 'märkta' (med sårmärken liknande Jesu sår).
- 15 *ecce via*: (lat.) 'se vägen', jfr ovan. I Anm. *står utae vitae*, dvs. 'ditt livs'.
- över den branta* etc.: »ett genomfört motiv: att avliva dödsmyten« [Anm.]. Döden är enligt Schopenhauer en fiktion, del av *mayas*, illusionens, bländverk.
- 16 *parkernas dödsbroderade [...] ny effektivitet*: »trött på Stockholm« [Anm.].
- 17 *ögats oberörda [...] ensambet*: »parafras över Edith Södergrans aforism: 'Livets tre stora gåvor: fattigdom, ensamhet, lidande skattar endast den vise till deras egentliga höga värde.'« [Anm.], se komm. till s.36.
- och att förr* etc.: Citerar enligt Anm. ett motto ur Symfonin, Oswalds eget musikverk, komponerat 1943–45.
- 18 *(när ska han [...] avsikt...)*: »en symbolisk omskrivning av Schopenhauers liknelse [---]: 'Man kan likna livet vid en cirkelformig bana, belagd med glödande kol utom på några korta sträckor, en bana som vi oavbrutet måste springa runt. Den i illusioner fångna människan tröstas av det svala ställe, som hon just befinner sig på eller ser nalkas och fortsätter

därför att löpa. Men den som genomsådat principium individuationis och uppfattat tingens väsen i sig, är inte längre mottaglig för sådan tröst: hon ser sig samtidigt på alla ställen och bryter loppet.» [Anm.].

- 19 *dubbelgrepp*: Grepp som möjliggör spel på två strängar samtidigt på ett stråkinstrument.

ironiske leende: Åsyftar enligt Anm. den grekiske guden Apollon som han beskrivs i Thomas Manns (1875–1955) essä »Schopenhauer«: »Apollon, vars pil träffar på långt håll, musernas gud, är en avståndets och distansens gud – han är inte det patetiskas och patologiskas gud, inte lidandets utan frihetens, en objektiv gud, ironiens gud...«. I upplevelsen av konsten, i synnerhet musiken, försätts människan enligt Schopenhauer i det rena skådandet och befrias från slaveriet i viljans tjänst.

idiotens etc.: »idioten mötte jag stundom på parkkonserterna i Stockholm« [Anm.].

- 20 *jag ville gärna etc.*: »som Harriet Löwenhielm underbart diktar:

Det lyser grönt och ångar
från alla strån och blad;
på våta och sandiga gångar
ska en gå för att känna sig glad« [Anm.]

- 21 *jägaren utan glasögon etc.*: Kan knyta bakåt till jägaren (se komm. till s. 12) eller framåt till Kant (se komm. nedan).

färvitsk: 'oförståndig', 'dåraktig'.

rigvedas: Rigveda är den del av veda ('vetandet'), hinduismens heliga skrifter, som står för 'vetandet som är nedlagt i lov-sångerna'.

ska en av hans söner [...] fångdressen: »syftar på Fichtes kritik av Kant för dennes 'dogmatiska' rest: das Ding an sich« [Anm.].

silverbibeln: Bibelhandskrift på gotiska från början av 1000-talet, i förvar i Uppsala universitetsbibliotek.

täljer: 'räknar'.

friheten att välja mellan fram och tillbaka i en cell: Jfr Karl Vennbergs (1910–95) »Att leva« i »Tideräkning«: »och hur hänförande stort är inte valet / mellan betongmuren / och de sönderfläktade naglarna«.

- 22 *luta ditt visnade* etc.: »slutvinjetten ur filmen *Romanze in Moll* (Det gåtfulla leendet)« [Anm.], en film av Helmut Käutner från 1943 där den kvinnliga huvudpersonen begår självmord.
- 23 *Shiva*: Den hinduiska döds- och förstörelseguden.
motetter: En motett (av fr. *mot* 'ord') är en flerstämmig kyrkosång, ursprungligen utan beledsagande instrumentalmusik.
o spekulation etc.: Syftar på titeln till Schopenhauers skrift »Transcendental spekulation över den skenbara avsiktligheten i den enskildes öde«.
- 24 *envoi*: 'tillskrift', 'försändelse', 'dedikationsvers', vanlig som avslutning på en ballad, t.ex. hos den franske medeltidsdiktaren François Villon (ca1430–63); i Anm. står »jfr Villon«.
- 25 *mausoleum*: 'gravbyggnad'.
de tre korgarnas: »övers. av Tripitaka, buddhismens kanoniska skrifter« [Anm.].
- 26 *under dessa tre* etc.: De tre kännetecknen för tillvaron är enligt den buddhistiska kanon förgänglighet, lidande och avsaknad av ett jag.
- 27 *nu är det tid* etc.: Jfr ovan s7.
ljusstaven: »Jfr Exod.17:1–7« [Anm.]; åsyftar den stav med vilken Moses i Gamla testamentet klöv havet och slog fram vatten ur klippan.
aftontankens sorgsne belysningsmästare: »riktiga termen brandmästare (alltså den som sköter belysningen på en scen); naturligtvis en bild för Schopenhauer« [Anm.], jfr komm. till s.139.
över höstens etc.: Jfr komm. till s.8 om nuet samt Schopenhauers hänvisningar till naturen för att visa att döden bara är en del av det tidsbundna skeendets förvillelse.
septimor: Septima är avståndet mellan första och sjunde tonen i en diatonisk skala eller klangen mellan dessa två toner, den mest dissonantiska, som om den förstoras med en halvton utlöses i en oktav. (Diatonisk är en följd av toner med dur- eller mollskalans anordning av hela och halva tonsteg.)

2:a boken

Utgörs av ett recitativ ('talsång') för mezzosopran. En dialogpartner är modernistföregångaren Artur Lundkvists 1906–

91) »Dikter mellan djur och gud« som utkom 1944. Där Lundkvist tror på förvandlingen, för Oswald fram verklig-
hetens oföränderlighet. Bakom de skenbara förvandlingarna
döljer sig bara fåfänga försök att undkomma ledan.

- 29 *Dies irae* etc.: (lat.) 'Vredens dag, denna tårefyllda dag'. »Dies irae«, troligen diktad på 1200-talet av Thomas av Celano, är en inspirerad skildring av domens dag, dödsrättens drama-
tiska höjdpunkt; sista strofen, »Lacrymosa«, behandlas både hos Mozart och Verdi som separata avsnitt.

- 32 *de östra gatorna*: »Östermalm, West End...« [Anm.].
chopinetyd: Etyd är ett instrumentalt övningsstycke, hos den polske tonsättaren Frédéric Chopin (1810–49) drivet till hög poetisk kvalitet.

den store Kirurgen: Syftar enligt Anm. på »den gule psykolo-
gen« i slutdikten i Ragnar Thoursies (f. 1919) uppmärksam-
made samling »Emaljögat« (1945):

Var är den röst bland djurens tal som ej
bedrager, ej för vilse, på en av döda andar ut-
nött korridorstig; den man med kvast
som alla spår av bitterhet utplånar;
den tyste kännaren av värmeelement
för frusna själar; den som i ensamhet fullbordar
mutterns dödsvarv och nattens krona vinner
när den gule psykologen träder in.

32 *fots principaler*: Principaler är de stora pipor som utgör hu-
vudstämman i en orgel, vanligen med längd 16 eller 8 fot,
mer sällan 32 fot.

V-dagens: Victory day var dagen för Tysklands kapitulation och
de allierades slutseger i andra världskriget.

- 33 *aldrig fred i vår tid*: Travesterar den engelske premiärministern
Neville Chamberlains ord efter undertecknandet av fördra-
get med Tyskland i München 1938: »fred i vår tid«.

skarabéerna: En skarabé är en egyptisk amulett i form av en av-
bildning av den heliga skalbaggen.

bustrun gåsfot: Jfr Drottning Gåsfot, en i Frankrike populär sa-
gofigur vars ena fot är formad som en gåsfot.

- lydisk stämda*: Stämda i den lydiska kyrkotonarten.
- 34 *den hulda moderns*: *Alma mater* (lat.) 'den hulda modern' är en benämning på universitet.
- toga sordida*: (lat.) 'sorgemantel', mörkgrå toga.
- vilar redan i saktmodet* etc.: »Matt. 5:5« [Anm.]: »Saliga äro de saktmodiga, ty de skola besitta jorden.« Jfr ovan 19.
- du som trodde [...] möjlig*: »jfr Artur Lundkvist, 'Dikter mellan djur och gud', s.13: 'Och du som trott på livet till det ytters- ta säger nu: Livet är icke möjligt!'« [Anm.].
- vattenkovall*: Kovall är ett slags lejongapsväxt; ingen av de kända arterna växer i vatten.
- 35 *glasskärnan*: »fantasifågel (jfr nattskärna) som går igen på ytterligare ett par ställen« [Anm.].
- juraperioden*: Ti dsåldern ca 150 miljoner år före vår tid.
- Zarathustras tungor* etc.: Zarathustra var religionsstiftare i Iran, troligen kring 1000 f. Kr., en extatiker och skald vilkens samtal med gud utgör en del av den heliga skriften Avesta.
- under lönnen [...] medeltid*: Anm. hänvisar till omnämmandet av Hindemith på s. 36 och skriver: »medeltidsstämningen ges mej ofta av H., ss i Schwanendreher, Mathis der Maler, dueterna för violin o. a.«. Paul Hindemith (1895–1963), tysk tonsättare och altviolinist, viktig i svenskt musikliv på 20-talet.
- gamba*: Eg. *viola da gamba* ('knäfiol'), föregångare till violinfamiljen.
- den lilla tiggarskålen*: »skålen ett av de buddhistiska tiggarmunkarnas attribut« [Anm.].
- steglas*: Stegling var ett straff som bestod i att en brottsling efter avrättningen spikades upp på påle (stegel) och hjul.
- en flytande huvudbonad* etc.: »associerar till radions meddelanden: ss en flytande mina har idag observerats...« [Anm.].
- 36 *vit död [...] rött*: Jfr Edith Södergrans dikt »Den speglade brunnen«: »Ödet sade: vit skall du leva eller röd skall du dö! / Men mitt hjärta beslöt: röd skall jag leva.« Den finlandssvenska modernisten Edith Södergran (1892–1923) är den diktare som står Oswald närmast under dessa år. I samband med ett utkast till ett föredrag i gymnasiet skriver han: »Edith måste man älska av hela sin ingivelse och förenas med som mystikern med Gud för att till fullo förstå och uppskatta henne.«

en skoningslös april: Jfr början av T.S. Eliots (1888–1965) modernistiska föregångsverk »The Waste Land« (1922) (»Det öde landet«, övers. av Karin Boye och Erik Mesterton 1932): »April är grymmast av månader«.

och hjälten faller [...] ekvation: Enligt Anm. ska Oswald främst ha tänkt på Arthur Koestlers (1905–83) »Domens dag«, aktuell på 40-talet, där en kommunistisk motståndsmän i en psykoanalys uppklarar den privata neurosen som legat bakom hans hjältemod.

Hindemiths: Se komm. till s.35.

lerskålens: Se komm. till s.35.

generalbas: Ackompanjemang som improviserades fram över en given baslinje, dominerande i barockmusiken och huvudsakligen använt på ackordinstrument som cembalo, orgel, harpa o. dyl.

idealens korståg mot väderkvarnar: Anspelar på Don Quixote i Miguel de Cervantes (1547–1616) roman med samma namn och dennes verklighetsfrämmande angrepp mot väderkvarnar.

nyckelblomster: Vår vanligaste orkidé, även kallad Jungfru Marie nycklar.

3: e boken

Här prövas kärlekens frälsningsväg. Avdelningen är dedicerad till M....., som står för Monica, se inledningen till kommentarerna. Boken inleds med en sonett följt av ett ode i altaria (1–48). *Ode* betyder ursprungligen 'dikt avsedd att sjungas'. Odet är uppbyggt kring frasen *kom hon* och skildrar kärleksmötet och förlusten, följt av sinfonia seria (49–75) med beteckningen *tutti* 'alla', en sorgedikt över den unga förlorade.

- 39 *Benedicta* etc.: (lat.) 'Välsignad hon som kommer i kärlekens namn', en travesti av mässan *Benedictus qui venit in nomine Domini* ('Välsignad han som kommer i Herrens namn').
 à M..... etc.: 'till M..... med tacksamhet'.
- 41 *magnesiumklara*: Magnesium är en silvervit och i torr luft oföränderlig metall.

- 42 *och kastade [...] sköte*: Jfr Edith Södergrans »Dagen svalnar«: »Du kastade din kärleks röda ros / i mitt vita sköte«.
du snubblade [...] schemats taggtråd om pannan: Tilltalet förefaller riktat till realskoleeleven Oswald, som han såg sig i en nedteckning strax före Monica: »finns det någon större jordisk lycka än att älska och att själv bli älskad? Men jag är en ung, ful gubbe med glasögon och rött hår.«
- 43 *i den lugna timman* etc.: Anspelar på en strof i Artur Lundkvists »Dikter mellan djur och gud«:
- Slutligen ser du orgiens rum i dess röda mörker,
 med kroppar sammanslingrade till en tidlös hydra,
 bortom lust och smärta, man och kvinna, jag och du.
 Och plötsligt råder den djupa friden efter mordet.
- alla snärjer oss [...] nå syftet*: Syftar på Schopenhauers skrift »Om den fyrfaldiga roten till satsen om den tillräckliga grunden« som visar på den i objektvärlden fängslade tanken.
- 44 *att skända [...] kyskbeten*: Jfr Gunnar Ekelöf (1907–68), titeldikten i »Dedikation«: »För att skända den falska oskulden«. *bekajad med*: 'ansatt av', 'behäftad med'.
- 45 *kvinter*: Kvint är femte tonen i en diatonisk skala eller avståndet mellan första och femte tonen, se komm. till §7.
luskungens: 'härmaskens', ett sammanhängande tåg av larver.
gula punkten: Eg. *gula fläcken*, den del av näthinnan som har den bästa synskärpan.
skådespelets bön: »indiska skådespel brukar sluta med bönen: Måtte allt liv vara smärtfritt!« [Anm.].
- 47 *sinfonia seria*: 'allvarlig symfoni'. I Anm. hänvisar Oswald till Symfonin (se ovan komm. till s17), också den dedicerad till M....., och skriver: »detta avsnitt kan även tänkas som ännu en variation till 1:a avd:s tema«.
- vilka havet [...] låsande sej*: »jämförelsen med likkistor, följd av de tre presens participia, illustrerar huvudtemat i Symfonin« [Anm.].
- 48 *segla i november*: November är Monicas döds månad.
fugans: Fugan är den viktigaste av den flerstämmiga musikens former och rymmer ett tema som vandrar från stämma till stämma efter vissa principer.

- 49 *blott en dag [...] sänder*: Svenska psalme⁸55:1.
amfiteaterns: Amfiteatern var de forntida romarnas skådeplats, formad som en cirkel eller en oval.
sjätte timmens mörker: Anspelar på Jesu död: »Men vid sjätte timmen kom över hela landet ett mörker, som varade ända till nionde timmen« (Matteus 27:45).

4:e boken

Boken inleds med en hyllning till Schopenhauer, livsförnekelsens filosof, följd av en monolog med tema och variationer (1–122), satt för barytonsolo med två violor och pukor. Mot den förtvivlade kampen i tillvaron sätts den bräckliga tanken och dess vision av befrielsen.

- 51 *Libera te etc.*: (lat.) 'Befria dig, människa, från livet', travestierar mässan *Libera me, Domine, de morte (aeterna)*... ('Befria mig, Herre, från (den eviga) döden').
- 53 *oljoberget*: vanl. *Oljeberget*, ett berg nära Jerusalem där Jesus tillbringade den sista natten före gripandet.
resans linje [...] emot: Syftar på en grafisk uppställning i »Världen som vilja och föreställning«, där Schopenhauer utifrån begreppet »att resa« vill visa hur tanken kan få något att framstå som endera gott eller ont.
hjässans stormsnår: Associerar till Schopenhauer med de vita hårbuskarna på vardera sidan om den kala hjässan.
negeringens: Syftar på negeringen av viljan till liv.
- 54 *idealister i alla land etc.*: Jfr de berömda slutorden i Kommunistiska manifestet av Karl Marx och Friedrich Engels¹⁸48): »Proletärer i alla länder, förena er!«.
brinnande facklor: Går tillbaka på den danske författaren Viggo Cavling (1887–1946), som liknar Schopenhauers huvudverk vid ett fyrtorn från vars topp man har utblick över hela det mänskliga livet. Har man väl en gång varit där uppe ser man sedan alltid tornet, dag som natt: »om natten en brinnande fackla, som utan avbrott slungar sina glödande kaskader ut i världsrummet«.
- 55 *Sāriputta [...] Upatissa*: Två unga brahmaner (dvs. personer tillhörande en hög kast i Indien), om vilka det berättas i skriften

Mahāvagga hur de anslöt sig till Buddha sedan de väckts till insikt om alltings förgänglighet; som Buddhas lärjungar bar de namnen Kolita och Upatissa.

destruo: (lat.) 'jag förstör'.

- 56 *scenbildens bön*: Se ovan komm. till s45.

Kants etik: Den tyske filosofen Immanuel Kant (1724–1804) talar i sin etik om sedelagen inom människan. *Mephlisens missuppfattning* kan åsyftas rättsväsendet, som av Schopenhauer kritiseras för att lägga betoningen på det yttre istället för det inre.

där Himalaya [...] hålväg: Pekar mot den indiska vishetsläran.

- 57 *nebulosans*: 'den dimlika himlakroppens'.

ormen vid kunskapens rötter: Jfr Bibelns skapelseberättelse där ormen ligger vid kunskapens träd och frestar Eva att äta av frukten.

ty vattnet är inte [...] annat: Anm. hänvisar både till *tvam asi*, 'du är det', 'du är allt', koncentratet av upanishadspekulationerna (se komm. till s.60), och till *Atman*, 'andedräkt', det innersta i allt, en sammanställning som pekar mot att det högre elementet i människan är identiskt med det högre i allt.

vem balanserar [...] Övergivenhet: Associerar till den iranska föreställningen om bron där människan efter döden möter sitt öde.

- 58 *elak guds onda drömmar*: En tillspetsning av en av Schopenhauers liknelser för livet.

- 59 *ty jag är icke du etc.*: Jfr komm. till s.57.

spårvagn [...] öppen fiskmun: En åskådlig beskrivning av fyrtiotalets spårvagnar med den ensamma lyktan framtill.

- 60 *vattumannen*: En av stjärnbilderna i djurkretsen.

men när ska ögat etc.: Återgår enligt Anm. på en liknelse i *Chandogy-upanishaden*, en av de mer omfattande av upanishaderna, den grupp av indiska urkunder som rymmer de spekulativt-religiösa skrifterna:

Liksom en man, min käre, som man med förbundna ögon fört hit från Gandhāra-landet och sedan släppt lös på en obodd plats, blindvis skulle irra åt öster, norr, väster eller sö-

der, emedan han fördes hit med förbundna ögon och lösläpptes med förbundna ögon;

men liksom denne, sedan man tagit bort bindeln från honom och sagt honom: »ditåt ligger Gandhāra-landet, gå ditåt«, som klok och förständig man, frågande sig fram från by till by, slutligen hittar hem till Gandhāra-landet, – alldeles så förhåller det sig med en man, som härnere funnit en lärare; han vet då med sig: »denna världen(s afän) är jag blott så länge hemfallen till, tills jag är förlossad; men därefter vill jag vända hemåt.«

trollkarlen etc.: Syftar enligt Anm. på ett ställe i den buddhistiska PrajñāPāramitā ('Den fullkomliga visdomen'), som handlar om hur såväl människan som medvetandet är del av illusionen och slutar:

Den Helige sade: »det är uti illusionens natur det ligger, som gör varelserna till det de äro. Det är, o Subhūti som om en skicklig trollkarl eller en lärjunge till en trollkarl vid en korsväg, där fyra stora vägar stöta tillsammans, låte en väldig människomassa uppträda, och sedan han låtit den framträda, åter låte den försvinna.«

Klagovisorna etc.: Återfinns inte minst hos Schopenhauer

61 *orgelpunkt*: En långt uthållen baston i flerstämmig musik.

62 *jag i svepningar [...] destruktionsakten*: I Anm. påpekar Oswald de artskilda subjekten till predikatet »våndas« *duften, jag, gator.*

min tragiske vän [...] med örnkraniet: »en lång mörk herre, musikälskare (?), som jag då och då möter i stan, hans öde dock fri fabulering... mannen med örnkraniet såg jag också en gång vid en parkkonsert« [Anm.].

63 *endast i Staden [...] orörliga*: En ironisk anspelning på Esaias Tegnér's (1782–1846) klarhetsförkunnelse i »Epilog vid magisterpromotionen i Lund 1820«:

I diktens riken är det som i tankens.

All dikt är genomskinlig. Av kristall

dess stad är byggd, och ljuset tusendubblat

tillbakastrålar från dess spegelmurar.

Men på dess gator vandra upp och ner
ovanska, olympiska gestalter,
av strålar vävda och av rosendoft;

i *dårhusparken*: I Anm. står: »min bostad vid denna tid nära Konradsberg«, dvs. ett mentalsjukhus på Kungsholmen i Stockholm, jfr Bertil Malmbergs dikt »Dåarna«.

nät av grön besvikelse: Ger associationer till Strindbergs »Ett drömspel« och affischörens besvikelse över den efterlängta-
de fiskhåven: »Grön skulle den vara, men inte grön.«

- 64 *människans ögon [...] sjukdomen*: Jfr Erik Lindegrens (1910–68)
»mannen utan väg« (1942), den diktsamling som betytt mest
för formen i d a v: »sjukdomen lämnar sin plats under mik-
roskopet / trött på att betrakta sammankrypta pupiller«.

intet vinna [...] krona: Rymmer ett eko från Edith Södergrans
»Landet som icke är«: »Men ett har jag funnit och ett har
jag verkligen vunnit – / vägen till landet som icke är. / I lan-
det som icke är / där går min älskade med gnistrande krona.«

förklaringsberget: Det berg där några av lärjungarna bevitnade
hur Jesus lystes upp av en strålgång (se bl. a. Mark. 16:7–13).

- 65 *och märkt gestalten*: »cirkeln slutes från 1:a avd:s dubbelkör,
varest förutspås 'jagets häpnad möte med sej själv'« [Anm.].
glaskroppens: Glaskroppen är den kropp i ögat som pupillen är
fäst i.

- 66 *de i anden fattiga*: Jfr ovan s11.
finis: (lat.) 'slut'.

Postludium

Postludiet består av fem lyriska dikter, tänkta som fem satser
i en stråkkvartett. Den odramatiska och meditativa karaktä-
ren anges genom de italienska tempobeteckningarna *adagio*
'långsamt' *non troppo* 'dock inte alltför', *andante molto rubato*
'lugnt gående, med mycket förskjutningar i tonlängden',
andantino I 'något livligare än andante' *andantino II più tran-*
quillo 'lugnare andantino' och *allegretto ma più lento e sempre*
ritardando 'måttligt hastigt men långsammare och med stän-
digt avtagande tempo'. Slutdikten mynnar ut i ett stillastående,
fermat, betecknat .

67 *Postludium*: 'Efterspel'.

Proinde etc.: Mottot är från den latinska översättning av 50 upanishader som gjordes av A. H. Anquetil Duperron (1724–1805) och blev av avgörande betydelse för Schopenhauer. I svensk översättning (från Oswalds manus) lyder texten: 'Då kände han (Atman) fruktan; därför känner man fruktan, när man är allena. Då tänkte han: 'varför skulle jag känna fruktan, då ingenting annat finnes utom jag?' Då vek fruktan ifrån honom; ty varför skulle han känna fruktan? Ty det är ju för en annan som fruktan finnes. –/ Upanishaderna'.

70 *grazioso*: 'behagfullt', 'graciöst'.

arabat: 'värdig', titel på den som befriat sig från kretsloppet och gått hela den buddhistiska vägen fram till nirvana.

bergstopparna vitnar etc.: Kan syfta på föreställningen om pacceka-buddhor ('ensambuddhor'), som levde på bergstoppar och av sin helighet brann upp inifrån och föll ned som aska på berget.

vänt mot öster: Pekar mot de österländska vishetslärorerna.

71 *sambuddha*: En fullkomligt upplyst buddha, dvs. en som nått nirvana av egen kraft och har förmågan att föra läran vidare.

73 *världsövervinnarens*: »contra världserövaren» [Anm.].

ganglier: Knutpunkter i nervsystemet.

◡: Tecknet för den vilopunkt där den rytmiska rörelsen avstannar.

Christinalegender

»Christinalegender« koncipierades redan ett par dagar efter debuten. På Marie Bebådelsedag den 25 mars 1946 skriver Oswald i dagboken: »Aningar också av en bebådelse (~~den~~ helige anden) för mej, med olidligt havandeskap och fruktade missfall. För jagproblemets skull en bok, för att identifiera mej med en kvinna vilken som helst.» Och en vecka senare: »väljer Christina av Stommeln, trevar mej fram mot henne, gm sekler härifrån och bortifrån«. Bara dagarna därefter lärde Oswald känna Ranveig, en jämnårig norsk flicka som blev hans stora kärlek. På sin tjugoförårsdag den 9.6.1946 skriver han om Ranveig:

»henne till skänks utan förskyllan, och nu så förvirrad och ljuvt ängslig, mitt i sommardagens gråa hopplöshet i alla döda riktningar; så i alla fall en kärlek att pröva, en sällsynt«.

»Christinalegender« skrevs snabbt, huvudsakligen under sommaren 1946 då Oswald arbetade på kontor. De stora skaparperioderna inträffade under två korta semesterresor, särskilt ett besök i Visby, Petrus de Dacias stad, i augusti 1946. Legenderna, med den fulla titeln »Christinalegender. Försök till en monografi med särskild hänsyn till den spekulativa mystiken«, är Oswalds djärvaste litterära verk, på en gång lyrik och roman, drama och filosofisk utredning. Huvudgestalten är Christina av Stommeln (1242–1312), en fattig tysk bondflicka och religiös extatiker som skildras i en biografi av den gotländske dominikanerbrodern Petrus de Dacia (1237–89): »Legenda et passio sancte Cristine virginis« (»Den heliga jungfrun Kristinas liv och lidande«).

Biografen mötte Oswald i Henrik Schücks utförliga presentation i »Vår förste författare. En självhistoria från medeltiden« (1916). Christina av Stommeln förekommer även i Tor Andræs »Mystikens psykologi« (1926). I enlighet med sitt program om ett »diagonalt« synsätt sätter Oswald Christina i förbindelse med mystiker och sökare från alla tider. Berättaren är dominikanen och flamländaren Baldwinus, omnämnd på ett enda ställe i Schücks bok. En annan huvudgestalt är Ahasverus, den vandrande juden, representant för människans villkor. Källan är Schücks uppsats »Den vandrande juden« i »Ur gamla papper« I, som förtecknar de olika upprinnelserna till den protestantiska Ahasverustraditionen. Enligt denna har Ahasverus dömts till sin eviga vandring därför att han nekade Jesus att vila under vägen till Golgata. Ahasverus blir i legenderna symbol både för det »diagonala«, tidlösa synsättet på verkligheten och för den jagade och jagande mänskligheten i Schopenhauers mening. Från Geo Widengrens »Religionens värld« (1945) hämtar Oswald föreställningen om vinden som livsprincipen, i nordisk mytologi den »vilda jakten«, vilket knyts till den irrande Ahasverus. Det utomkristna inslaget är fortfarande starkt, huvudsakligen hämtat från Nathan Söderbloms »Främmande religionsurkunder«.

»Christinalegender« gavs aldrig ut av Gösta Oswald själv, ett tecken på hur ensam han kunde uppfatta sig även i fyrtiålsklimatet. Ett handskrivet manus och en renskrift på maskin med en genomslags-

kopia existerar. Den ena renskriften gav Oswald till Ranveig, den andra till fyrtitalskollegan Axel Liffner. Texten i denna utgåva följer Ranveigs renskrift, dock har vissa avvikelser och tillägg i Liffners kopia vägts in liksom ett urval i tidskriften *Prisma* 1948:1 och en kompletterande renskrift av en kortare passage. Redigeringen följer Gösta Oswalds mycket medvetna stavning, typografi och interpunktion. Anmärkningar hämtade från handskriften anges i kommentaren med [ant. i MS1] medan det mindre antal som härstammar från renskriften (riktade till Ranveig) anges med [ant. i M2]. De kommentarer som Oswald publicerade till urvalet i *Prisma* anges med [O:s komm. i *Prisma*]. När rubriker har satts ut vid vissa kapitel och avsnitt i kommentaren är de hämtade från en separat lapp i det handskrivna manuset.

Förkortningar:

- GP Henrik Schück, »Ur gamla papper« I
VFF Henrik Schück, »Vår förste författare«

- 78 *Människa [...] söker*: »Inskrift IV« i »Köp den blindes sång« av Gunnar Ekelöf (se komm. till s.44), alltså för Oswald den store föregångaren.

Praefatium

- 79 *praefatium*: eg. *Praefatio* (lat.) 'Inledning'.
81 *från sex [...] läkedom*: Tidsangivelsen – sex morgontimmar den 1 april – gäller för Christinas inre, mystiska, utveckling. Den yttre handlingen omspänner 45 år av helgonets liv. Aprilinvokationen innehåller allusioner till »Theognis, Wivallius, Eliot, Chaucer« [ant. i MS2]. Theognis (grekisk diktare på 500- eller 600-talet f. Kr.) omtalas i Vilhelm Ekelunds (1880–1949) »*Elpidi*« som »*föraktets* aristokrat«:

Ja, den heliga konturen – glädjerenheten af ett förakt: den, som det gäller att aldrig mista kännetecken, innersta kontursans utaf! Det var just uti en ung doms sinne – i en ynglings – han ville stinga och träffa, denne föraktets aristokrat: Theognis.

Lars Wivallius (svensk skald 1605–69) representeras av dikten »Klagewijsa öfwer thenna *torra* och *kalla* wårh»; T. S. Eliot av inledningsorden till »Det öde landet» (se komm. till s. 36); den engelske skalden Geoffrey Chaucer (1340–1400) av Prolog till »Canterbury Tales» (övers. C. R. Nyblom):

Så snart april har med sin milda skur
förträngt marstorkan utur Guds natur

[— — —]

då grips ock mänskan av en lust att vandra,
pilgrimer längta då till främmad strand
och söka helgon upp i andra land;

[— — —]

att tacka fromt den signade martyr,
som kroppens onda kan till hälsa vända.

det enda nödvändiga: Den tyske mystikern och dominikanen Mäster Eckeharts (ca 1260–1327) »ett är nödvändigt» från skriften »Om avskildheten» är ett ledmotiv i CL: »*unum est necessarium*, det är uttolkat: den som vill vara ogrumlad och ren, han måste äga ett, nämligen avskildhet» (i betydelsen gå in i sig själv).

kartagisk: Kartago var en stad och koloni på Nordafrikas kust, enligt myten grundlagd av drottning Dido på 800-talet f. Kr. (se komm. till Caput III).

frater Baldwinus: (lat.) 'broder Balduin', dominikan i kretsen kring Christina. Att en flamländare har valts som berättare kan peka mot den flamländska mystiken i tiden och dess betoning av vändningen inåt.

Tomus I

83 *tomus*: (lat.) 'del', 'volym'.

Caput I, »4 preludier i spektralmoll».

»Bokens första sidor upptar en lång omväg mot och inringning av Christina i tiden och rummet» [O:s komm. i Prisma]. Termen »spektralmoll» antyder användningen av färgsymboler i verket. Några av de färger som är införda har relativt bestämda betydelser – rött för sinnlighet och jordisk

fröjd, vitt för kyskhed och avskildhet, svart för förgänglighet etc.

85 *caput*: (lat.) 'kapitel'.

Linden [...] vintern: Syftar på Schuberts »Der Lindenbaum« i sångcykeln »Winterreise«, vilken med sitt starka samband mellan kärlek och dödslängtan ofta återkommer hos Oswald. *Och detta är [...] hjärta*: Parafraserar den tillägnan med vilken den franske författaren Michel de Montaigne (1533–92) inleder sina »Essäer«: »Detta är en uppriktig bok, min läsare.« *och efter det [...] sända*: Citat ur ett brev från den unge Gustav II Adolf till hovfröken Ebba Brahe.

Vergiest nicht mein: Numera *Vergiessmeinnicht*, 'förgätmigej'.

Det börjar etc.: Uppbrotts- och kortspelsreplikar inleder vart och ett av de fyra preludierna.

85 ff *episod i Vilna*: 1:a preludiet, »Rondo till Gustaf«, bygger på en anekdot ur Schücks »Bokvandalism« [GP II]: »Man minnes Erik XIV:s olyckliga son Gustaf. Under sitt kringirrande tyckes han hafva medfört sin faders böcker. En af dessa, konungens dagbok för 1563, nödgades den utblottade furstesonen pantsätta hos en värdshusvärd i Vilna. Där köptes den af en svensk landsflyktig Gregorius Borastus, som antagligen skänkte den till Polens siste Vasakonung Johan Casimir.«

Hilla: I kretsen kring Christina förekom fyra Hilla, varav tre omnämns i VFF: Hilla de Monte (Hilla från Berg), Christinas väninna, Hilla de Ingendorp (Hilla från Ingendorf) samt Christinas syster. Här avses förmodligen Hilla de Monte som stod Christina mycket nära.

86 *När jag skall* etc.: »Sv. ps95, Arnulf av Löwen d.1250, abbot i Villers, Belgien« [ant. i MS1].

den flydde etc.: Prins Gustafs öde (se komm. till §5 ff) länkas samman med den vandrande juden. Enligt den gren av sagan som går tillbaka på Jesu ord om lärjungen Johannes: »Om jag ville att han skulle blifva, till dess jag kommer, hvad kommer det dig vid?« skulle Johannes' grav ha varit tom när man öppnade den och kvar fanns bara lärjungens sandaler. I de följande replikerna, *bo blåser det* etc., införs vindmotivet i Ahasverustemat *Odins jakt* är den nordiska folksagans namn

på Den vilde jägaren, enligt Schück »en personifikation af den nattliga, häftigt framrusande vinden« och en av källorna till Ahasverustraditionen; *en årgång fotspår* syftar på en annan variant av sägnen, se nedan komm. till 141.

versnät: (ibl. *värnsnät*) 'spindelnät'.

- 87 *Gregorius Borastus*: Svensken som köpte dagboken, se komm. till s. 85 ff.

Kleonymos invänder: 2:a preludiet, »(oförutsett sidotema) kleonymosdityramb«, handlar om en lärd grek som från sitt biblioteksfönster betraktar förberedelserna till ett bröllop. Namnet Kleonymos är från ett epigram av Moiro, grekisk diktarinna (omkr. 275 f. Kr.):

Flodernas nymfer, Anigriska mör, som städse behagfullt
djupens heliga grund rören med rosende fot,
hell Er och rädden Kleonymos, han som åt Eder de sköna,
helgade bilderna ställt här under furornas skygd.

(övers. Elof Hellquist)

lydiskt milda: Stämda i den lydiska kyrkotonarten.

joniska kapitäl: Kolonnhuvuden i en av den grekisk-antika arkitekturens huvudstilar; jonisk kallas även en av kyrkotonarterna.

frigiska: 'härstammande från Frygien', ett forntida landskap i Mindre Asien; frygisk kallas även en av kyrkotonarterna.

å dessa sjungande: Se citatet från Paul Verlaine i Eliots »Det öde landet«: »O ces voix d'enfants, chantant dans la coupole!« ('O dessa röster av barn, som sjunger i kupolen!').

aeolen: 'eolsflöjten'.

hymen: (gr.) 'bröllopssång'.

Nikias: Grekisk epigramdiktare på 200-talet f. Kr.

Amytes: Amyte är Christinas grekiska »syster« i CL, namnet kanske från den grekiska skaldinnan Anyte, 400 f. Kr.

- 88 *eller omöjliga [...] liv*: »Heraklit« [ant. i MS 2]. Jfr den grekiske filosofen Herakleitos' (ca 540–ca 480 f. Kr.) ord om världsförloppet: »Dödliga är odödliga och odödliga dödliga: de förra lever genom de senares död och de senare dör genom de förras liv.«

epithalamion: (gr.) 'bröllopssång'.

Doricha: Egyptisk kurtisan, älskarinna till Sapphos broder Charaxos. Den grekiska skaldinnan Sappho (slutet 600-talet och början av 500-talet f. Kr.) och hennes krets på ön Lesbos spelar en stor roll i CL.

men de mörka [...] blomma: »du vet, Rilkes saga!« [ant. i M^S], den av Oswald själv översatta »En saga om döden« av Rainer Maria Rilke (1875–1926), en av Oswalds sjukskrivare.

förtroliga meddelanden: Enligt traditionen innebörden av benämningen *upanishaderna* (se komm. till s. 60), då läraren slår sig ned intill den lyssnande.

- 89 *Ronde des pâles* etc.: 'Rondo för de bleka capucinermunkarna' utgör det 3:e preludiet och är enligt en anteckning inspirerat av orkesterstycket »Fêtes« av den franske kompositören Claude Debussy (1862–1918). »Fêtes« börjar med en sordinerad trumpetfanfar varefter följer skildringen av en kortege. I CL övergår festtåget i en dödsdans och knyts till vindmotivet.

Laetitia, och *Gamma* i *Ryttaren*: *Ryttaren* är enligt en ant. i M^S hämtad från Rilkes Orfeussonett I:XI: »Sieh den Himmel. Heisst kein Sternbild *Reiter*?« ('Se på himlen. Heter ingen stjärnbild *Ryttaren*?'). *Laetitia* (lat.) 'Glädje' knyter an till Spinoza och hans lustbegrepp medan *Gamma* är den tredje bokstaven i det grekiska alfabetet, här den tredje stjärnan i *Ryttaren*.

- 90 *ronde des blêmes*: 'rondo för de likbleka'.

- 91 *kastat ut en munk* etc.: »Petrus!« [ant. i M^S]. Om Petrus de Dacia och hans tid i Paris skriver Schück att han inte förstod franska »utan lefde såsom en världsskygg ensling i dess 'latinska' kvarter utan att hafva någon beröring med stadens fransktalande invånare« (VFF). Tillnamnet Dacia anger att Petrus hör till provinsen Dacien, dvs. området Danmark, Sverige, Norge samt Östersjöprovinserna. Som medlem av dominikanerorden tillhörde man inte ett kloster utan levde på rörlig fot och flyttade mellan de olika »husen« eller konventen.

förvrängda kvartackord: Hos Debussy (se komm. till s 89) en modern harmonisk konstruktion av hård klang, som består av en serie kvartintervall.

ex oriente crux: (lat.) 'korset (kommer) från öster', *travesti av:
ex oriente lux* 'ljuset (kommer) från öster'.

Dordognes: Dordogne är en flod och ett jordbruksdistrikt i Frankrike; godset Montaigne, från vilket författaren Montaigne härstammar (se komm. till s85), låg vid floden Dordogne.

Alexis: En rik yngling som enligt en fransk 1000-talslegend på bröllopsnatten sade till sin sköna högborna maka: »Unga flicka, välj Jesus till din gemål, honom som återköpt dig med sitt blod. I denna världen finnes ingen verklig kärlek, livet är fåfängligt, äran flyktig, och varje glädje förbytes där i sorg.»

jägaren Hackelberg: Den tyska folksagans namn på Den vilde jägaren [GP].

men dessa andra etc.: 4:e preludiet, »utbyggda överledningar modulerande till huvudtonarten« samlar element från de tre föregående och förenar dem med Christina som sålunda »inringas«. Jfr Gunnar Ekelöf i »Färjesång«:

Vi är alla i samma natt.
Vi är alla i samma båt.
Vi trycker alla samma obol
med tungan mot gommen
– liksom ett myntat ord:
Det ordet är Död.
Så kallt var att ta det i mun.

- 92 *den tarpejiska klippan:* »Döden genom fall« är ett återkommande motiv, här företrätt av det stup på Capitolium som förrådare störtades ned från i antikens Rom.

Alexandras: Alexandra förekommer i CL blott som ett stelnat ansikte (jfr nedan s132) och en anteckning tyder på att hon är inspirerad av Landolin Ohnmachts dödsmask av Susette Gontard, Hölderlins älskade, förebild för Hölderlindiktens Diotima, död 1802. Alexandra är också ett annat namn på Kassandra, se nedan komm. till s40.

Johan Kasimirs: Johan Kasimir är den polske kungen som fick dagboken, se komm. till s85 ff.

»någonstans etc.: Furstens repliker rymmer återklanger ur Erik Lindegrens »Arioso« i »Sviter« (tr. i 40-tal nr 10 1945).

Caput II »drömd frukt (rondeau varié)«

»en april morgon år 1267 har mikroskopet infångat henne i en svårartad hysterisk kris« [O:s komm. i Prisma]. Kapitlet börjar med den tjugofemåriga Christinas inre syner och anfåktelser, som även rymmer bilder ur preludierna (Gustaf, Alexis, Ahasverus). Flödet övergår i ett anfall under vilket den trettioårige Petrus anländer.

Gotlänningen Petrus de Dacia studerade vid den här tiden vid dominikanerkonventet i Köln. I inledningen till sin biografi berättar han om den längtan han alltid haft efter att möta någon »af hvilkens fromhet jag skulle eldas och ryckas bort från den världströtthet, som från barndomen nedtryckt mig« (VFF). Under ett besök i byn Stommeln nära Köln inbjöds han till prästgården för att få se de under som skedde med den unga kvinnan Christina.

- 94 *brokot*: 'brokigt'.

prästen Johannes: Kyrkoherden i Stommeln hos vilken Christina bodde när Petrus första gången besökte henne [VFF].

Smärtfylld stod modern: Se komm. till s.102.

- 95 *geometrisk status* etc.: Syftar på den s.k. hysteriska bågen, som enligt Andræ i »Mystikens psykologi« ofta inleder extatiska tillstånd.

Hillas moders stuga: Syftar på väninnan Hilla de Monte, se komm. till s. 85, som ofta tog hand om Christina under hennes kriser.

- 96 *hon var ju bara [...] Köln*: Tr etton år gammal hade Christina lämnat hemmet i Stommeln och vandrat till Köln för att sluta sig till beginerna, fromma kvinnor som levde ett klosterliknande liv utan att ha avlagt löftet.

skiljomuren [...] sprickan: »Pyramus« [ant. i MS1], syftar på berättelsen om Pyramus och Thisbe, som i Ovidius' »Metamorfoser« utväxlar kärleksord genom en spricka i muren.

likt vatten [...] förtorkad: Bibeln, Psaltaren 22:15–16.

hängande trädgårdar: De hängande trädgårdarna i Babylon brukar betraktas som ett av världens sju underverk.

- 97 *rött [...] vitt [...] svart*: Grubblrier över synernas upphov och karaktär genomsyrar Christina och Petrus i Petrus' framställning.

Bakom dessa säregna etc.: Kapitlets slut går tillbaka på Christinas anfäktelse, då djävulen besöker henne i skepnad av en stråtrövare som fanns i hennes hemtrakt:

Hvarje natt stod djävulen framför henne i denne mans gestalt och hviskade till henne: »Min älskade, här är jag. Dörren var öppen och jag gick in. Hvarken din fader eller din moder vet, att jag är här. Frukta icke!« Då hon tillbakavisade honom, hviskade han åter till henne: »O, mitt hjärtas älskade, så har jag aldrig älskat någon människa som dig. Blott du skänker mig en blick, skall jag icke längre vara ond; om du så vill, skall jag blifva god, men vägrar du skall jag ständigt förblifva ond.«

Berättelsen fortsätter med att rövaren lockar Christina med all tänkbar lyx och njutning, försöker beveka henne med tårar, men när inget hjälper griper han till våld:

slet af henne hennes kläder samt höll en knif mot hennes bröst. Men hon var ståndaktig såsom förut, ehuru hennes hjärta icke kände något af segerglädjens ljufhet. Då sade afgrundsanden: »Din fader och din moder skola vara de första, som jag dödar. Jag skall dräpa alla i detta hus, men dig skall jag spara till sist.«

Christina får se hur rövaren sticker ner den ena efter den andra, hennes fader faller ner för henne och ber för sitt liv, men när hon hör faderns dödsrosslingar griper hon tag i en kniv och stöter i sin kropp: »Af blodförlusten förlorade hon medvetandet« [VFF].

Så stora händer etc.: Jfr sagan om Rödluvan, flickans fråga till vargen då han uppträder i mormoderns gestalt.

- 98 *Nåd är av nöden*: »Eins ist Not: nåden – att söka det från nödvändigheten fria« [ant. i MSL], jfr komm. till s. 81.

tillbakavisa [...] bekräftelse: Christina berättade en gång för Petrus att hon länge och ivrigt bett till Gud att få veta om kärleken till Petrus var ren: »Men på S. Agnes' dag blef jag förvissad därom. Ty under nattvardsgången gafs mig i osynligt måtto en ring, skönjbar på mitt finger.« [VFF; ska troligen vara »i synligt måtto«].

trenne dagar [...] slagen: Går tillbaka på en annan kris som återberättas i VFF: »En dylik kris varade i tre dagar, och hon bars då såsom en död från kyrkan«.

Caput III »convalescens – (ett minne) inre dagbok«

»I det tredje kapitlet är samlade visioner och röster från den närmaste konvalescensen« [O:s komm. i Prisma]. Detta långa kapitel består huvudsakligen av lösa blad ur en »inre dagbok« som beskriver Christinas långsamma återhämtning, hennes tvekan vid korsvägen – »rött eller vitt« – hennes aningar och tvivel, minnen och föresatser. Här introduceras även Ahasverus och den förste av föreläsarna, den patetiske och talträngde Harald. Amytes död förebådas, Christina mottar tre brev som uppmanar till avgörande och hon lyssnar till munken Aldos tre sägner om olika livsalternativ. Ett längre parti skildrar generalrepetitionen av den engelske kompositören Henry Purcells (1659–95) opera »Dido och Aeneas«, byggd på kärlekssagan mellan drottning Dido och Aeneas i Vergilius' 70–19 f. Kr.) epos Aeneiden. Operan gör ett djupt intryck på Christina och väcker hennes kvinnliga medkänsla. Slutligen beger sig Christina i sällskap med berättaren Baldwinus på en vandring till Italien och Grekland, de träffar Petrus de Dacia och alla försvinner tillsammans in i teatern för att åhöra broder Wipertus' tragedi.

- 99 *San Giovanni a diab. MCCLXVII*: 'a diablo 1267' står för år 1267 från djävulen (räknat). År 1267 sågs den vandrande juden passera Forlì på väg till San Giovanni i Italien. Det första dagboksbladet tycks handla om både Christina och juden, vilken senare enligt en engelsk krönika vart sjuttionde år föll i dvala, varur han åter uppstod som en trettio års man [GP], jfr nedan s.240.
- 100 *minnesångare*: 'kärlekssångare', den tyska motsvarigheten till medeltidens franska trubadurer.
- 101 *prima luce*: (lat.) 'vid det första ljuset', 'i gryningen', titeln på en avdelning i Ekelunds »Elpidi«.
- acedia*: (lat., av gr. *akedeia* 'likgiltighet', 'slöhet') 'andlig leda'; ursprungligen den olust som drabbade munkar på medel-

- tiden, en av de sju dödssynderna; av Schück karakteriserad som »medeltidens uttryck för den stämning, som århundraden senare skulle förkroppsligas i Werthers gestalt« [VFF].
- Amelio*: »Alla associationer tillåtna, Men A. är just lovsångaren av fåglar (Leopardi)« [O:s komm. i Prisma]; syftar på »Fåglarnas lov« av Giacomo Leopardi (1798–1837), italiensk författare och pessimist, där enslingen Amelio filosoferar över fåglarna.
- 102 *stabat mater*: (lat.) '[smärtfylld] stod modern'. Medeltida sångtext om Jungfru Maria vid Jesu kors, ofta tonsatt i senare tid.
- Sigwin*: Christinas yngre bror. Drömmen påminner om Martin Bircks i början av Hjalmar Söderbergs (1869–1941) »Martin Bircks ungdom«.
- som en fladdermus*: »Goya« [ant. i MS1]; pekar mot de flygande fladdermusliknande männen på en av etsningarna i sviten Dårskaper.
- bade mamma ramlat av*: Återgår på ett brev från Christina sedan Petrus återvänt till Sverige. Bland alla olyckor som drabbat henne ingick att modern ramlat ur en kärra och brutit armen så att hon legat sjuk i sex veckor.
- 103 *Amyte*: Se komm. till s.87.
- 104 *utför ängarna*: Anknyter till Karlfeldts »Jungfru Maria« i »Fridolins lustgård«: »Hon kommer utför ängarna vid Sjugare by«.
- krönikans blodbadskapitel [...] beginernas*: Syftar på de kriser och anfäktelser som drabbade den unga Christina under de häftiga späkningar hon utsatte sig för hos beginerna, se komm. till s. 96.
- Cassiopejas*: Cassiopeja är en stjärnbild namngiven efter en mytisk drottning.
- 106 *horror vacui*: (lat.) 'fruktan för tomheten'.
- sekreteraren*: »sekreterarn är helt enkelt det irrationella« [ant. i MS1].
- 107 *ett annat*: dvs. möte (se s105), första mötet mellan Ahasverus och Christina.
- ungefär jämnårig [...] Forli*: Se ovan komm. till s99.
- bans ungdom [...] leda*: »portrait of the artist as a young man« [ant. i MS1].

- Jag var ärendet*: Ahasverus, som bär budskap om människans egentliga lott, jfr Christinas sista igenkännande nedan 237 f.
- 108 *intetsäjäande läsövning*: Associerar till Søren Kierkegaards 1813–55) »Intetsigende Indledning« i avhandlingen om »Don Juan« i »Enten-eller«.
- Amor intellectus divina*: Delvis nonsenslatin, *Amor intellectus* betyder ung. 'kärlek till förståndet', *divina* 'gudomlig'.
- Atthis*: En kvinna som, liksom *Anaktoria*, besjungs i Sapphos kärleksdikter.
- A-s*: CL:s genomgående förkortning av *Ahasverus*.
- Ren. Cartesii*: Genitivform av *Renatus Cartesius* (René Descartes), fransk filosof (1596–1650).
- 109 *Dina vingar [...] ängel*: Associerar till Rilkes »Ein jeder Engel ist schrecklich« ('Förfärande är var ängel') i »Duinoelegierna«.
- min föregivne [...] i min*: »Alltså Petrus gotlänningen, älskvärd kollega, förebådande ett nytt liv.« [O:s komm. i Prisma]. Drömmen återberättas i VFF, där den gäller Kristus.
- 110 *Jagus Maximus*: Jagus Maximus, 'Det Stora Jaget', är enligt en anteckning av Oswald den självvalt onde som han beskrivs av Giacomo Leopardi (se komm. till s101):

Om det går den oskyldige som det går den skyldige, säger kejsar Otho hos Tacitus, så är det mer passande för en man att gå under som skyldig. Jag tror att ungefär samma tankegång gör sig gällande hos mången storsint och för det goda född människa, som beslutit sig för det onda, sedan han sett världen, sett och erfarit människornas hela lumpenhet och orättvisa – framför allt mot förtjensten och dugligheten. Honom drifver icke exemplets makt, så som det drifver de svaga, icke en fördärfvad natur, heller ej egennyttan och vinstbegäret eller hoppet att slinka undan och freda sig. Af fritt val och för att hämnas på människorna, vedergälla dem med deras egna vapen, anammar han det onda, som hos en sådan människa blir så mycket djupare som det födts ur erfarenheten af det goda, och så mycket fruktansvärdare som det stundom – ett slags heroism – är förenadt med en själens starkhet och storhet.

(Vilhelm Ekelunds övers.)

Längre fram (s.237) kallas Jagus »furste av Recanati« och tycks alltså identifieras med Leopardi själv, furste av Recanati.

- kejsar Otho*: Otho (32–69 e.Kr.) var en kort tid romersk kejsare innan han besegrades och begick självmord.
- 112 *point de bonheur sans liberté*: 'ingen lycka utan frihet', devisen på Schopenhauers familjevapen.
- Journal över* etc.: Om de återkommande rapporterna över A-s skriver Oswald i sin komm. i Prisma: »Rättegångsdomarens, den alkoholiserade gudomens, det blinda hemlösa världsögats, Principens etc. sjukjournal över den yttersta människan, vilde jägarn, den evigt vandrande, fördrivne älsklingslärjungen, i denna tid man utan vägar etc. – A-s kan exempelvis läsas som (det protestantiska) Ahasverus.« Rapporterna baseras på det fientliga förhållande som i Schopenhauers anda råder mellan »Principen«, den personifierade livsprincipen, och människan, som genom sitt intellekt kan tvinga viljan till självkännedom och självupphävande.
- 113 *den 709284:e dagen e.S.*: Dateringen, som alltid anges på samma sätt, kan tolkas som 'den 1 april 1943 efter Straffet'. Av Oswalds uträkningar framgår att han har tagit sin utgångspunkt i 1942, Monicas dödsår, se ovan 843.
- hans väg utan skuggor*: Rapporterna knyter genomgående an till Erik Lindegrens »mannen utan väg«, här till mottot:
- skugglös slingrar sig misstagens väg
 på jorden det främmande djupet
 betraktad av solens asketiska öga
 och horisonter medfödda blindhet
- Huru länge [...] för oss*: Bibeln, Psaltaren13:1.
- Aldobrandinus [...] fräkniga*: Aldobrandinus (Aldobrandino) var en italiensk dominikan i kretsen kring Christina [VFF]; hans fräknighet knyter Oswald till en iakttagelse i Carl August Ehrensvärds »Resa til Italien« (1786): »Rimini: folk med fräknar«.
- melismer*: En melism är när en vokal sjungs på en följd av toner.
- Men jag förtröstar på dig*: Bibeln, Psaltaren55:24.

- Ty på [...] älskar dig*: Anspelar på skapelsens längtan efter frälsning genom människan som den uttrycks av den tyske mystikern Angelus Silesius (1624–77): »Mensch! Alles liebet dich; um dich ist sehr Gedrange: / Es leuft dir Alles zu, dass es zu Gott erlange!« ('Människa! Allt älskar dig; om dig trängs kreaturen: Allt skyndar mot dig för att nå Gud!').
- Kom hem* etc.: Eg. avslutningsorden i ett brev från Visby, från två kvinnor som ber Christina komma och bo hos dem.
- 114 *som en vårvind [...] syster*: »Edith Södergran« [ant. i MS₁]; se »Vårmysterium« i »Rosenaltaret«: »Min syster / du kommer som en vårvind över våra dalar...«.
- Principens delirium tremens*: Principen är Viljan, den schopenhauerska livsprincipen *delirium tremens* är ett förvirringstillstånd som uppträder vid alkoholism, jfr komm. till s112.
- 115 ff *polemiskt ode till vindar och hav*: Odet är enligt Oswalds komm. i Prisma »begreppsanalytiskt inspirerat«. Vindarna står för livsprincipen, Schopenhauers grundlösa vilja, medan havet är källan till den ständiga återfödelsen, den skenbara förvandlingen. Förspelet introducerar även de två andra elementen, den förtärande elden och jorden, till vilken »hjärtat« bör återgå för att intellektet ska bli befriat.
- 115 *Io*: I grekisk mytologi en gudadotter som älskades av Zeus och därför av Zeus' maka Hera förvandlades till en ko, senare rastlöst jagad av en broms; i CL ytterligare en representant för den jagade mänskligheten.
- sitt ansikte ur doket*: Christina döljer ofta sitt ansikte i ett dok och vid flera tillfällen är det vanställt av djävulen.
- stigmatiseringen*: Uppkomsten av sårmärken liknande Jesu sår, ett fenomen som började uppträda på 200-talet och som var vanligt hos Christina under påskhögtiden.
- en handfull*: »sand: ångest i en handfull stoft« [ant. i MS], citat ur »De dödas begravning« i Eliots »Det öde landet«.
- 116 *dianysisk*: Ordet förenar i sig *Diana*, jaktens gudinna, och *liomy-sisk*, 'hänryckt', 'livsberusad'.
- Theris' ord* etc.: Ur Archias' (1:a årh. f.Kr.) gravepigram över en skeppsbruten grek vid namn Theris (Hellquists övers.).
- salamanderträden*: Salamandrar är ett släkte stjärtgroddjur som tillskrivs förmågan att leva i elden.

- bärande pollen eller pest*: Vinden betraktad som livsprincip dyrkas i många religioner som både döds- och fruktbarhetsande.
- 117 f *Myten om havet* etc.: Odets andra del följer den version som Oswald publicerade i Prisma och som något avviker från MS2.
- Den som då* etc.: Syftar på Schopenhauers utläggning av den grekiska myten om Kronos, titanen vilkens seger över de andra titanerna betecknar tidens inträde i universum. När Kronos kastade sin fader Uranos försvann förmågan att alstra nya gestalter, varvid den gestaltskapande kraften övergick till en blott och bart återskapande. Denna senare är representerad av Afrodite, som uppstått ur skummet av Uranos' i havet kastade genitalier (*det så befruktade elementet*).
- 119 *den 709305:e dagen*: Framför A-s-rapporten finns en ant. i MS1: »Obs! 'övergångarna' ödslar ju bara uppmärksamhet. Syntesen ska ske i läsarens huvud, inte på papperet, i det typografiska«.
- skioptikonbilder*: Ett skioptikon (med ursprung i det grekiska ordet för 'skugga') är en projektionsapparat för transparenta bilder av glas.
- vivisektionerna*: En vivisektion är ett i vetenskapligt syfte företaget ingrepp på en levande varelse.
- avföring*: »skapande« [ant. i MS].
- förhärjade strand*: »Fröding« [ant. i MS1]. Gustaf Frödings (1860–1911) »Indialand« i »Guitarr och dragharmonika«: »Jag ville min själ kunde lossas ifrån / det vaknas förhärjade strand«.
- tills en ny vandring börjar*: Från »mannen utan väg«: »hur intrigen faller ihop men spänningen kvarstår / tills en ny vandring börjar för det mest ödelagda«.
- livets förföriska elände*: Tr avestera Thomas Manns »Tonio Kröger«: »livet i sin förföriska banalitet!«
- Amyte*: Se ovan komm. till s87.
- att tända sin cigarrett*: Rymmer ett eko av den kända raden i »mannen utan väg«: »att skjuta en fiende och rulla en cigarrett«.
- Mauritius*: En dominikan i kretsen kring Christina, lektor och prior i Reval.

- danaidiska systrar*: Om de danaidiska systrarna berättas i grekisk mytologi att de tvingades till äktenskap och därför på bröllopsnatten dödade sina män. I underjorden har de dömts att ösa vatten med bottenlösa kärl.
- 120 *sireners*: Sirenerna, väsen försedda med kvinnohuvud och fågelkropp, lockar i Odysseén med sin sång de sjöfarande att styra mot klipporna och omkomma.
- sinfonia pastorale*: 'pastoralsymfoni'.
- jakobsstegars* etc.: Ordet *jakobsstege* härstammar från Jakobs dröm i 1 Mosebok 28:12, som visar en stege vars övre del når ända till himlen. I ett brev till Christina skriver Petrus i mystisk-platonisk anda: »Denna min kärlek till dig är såsom en jakobsstege, i det att jag hoppas att genom din förtjänst med hvarje dag stiga allt högre upp, till dess att vi råkas däruppe, skåda den högste och nå all vår trängtans mål« [VFF].
- mötande tecken (ringen)*: Se komm. till s.98.
- 121 *Harald*: En av Oswald fritt uppfunnen skolastiker och föreläsare, se komm. till Caput III.
- Mina herrar* etc: Haralds tal börjar i en ton som påminner om »den känsliges« i Manns »Tonio Kröger« – patetisk, sentimental, oironisk, långtråkig – och övergår i förkunnelsen av en moralisk pessimism med inslag av samvetsmystik och ett slags förtröstan på människan 'trots allt'. CL innehåller ett »uppror mot moralen« vilket inleds med Haralds tal (se komm. till s.128).
- 122 *Nicolaus*: En av dominikanerna i kretsen kring Christina, här med drag av tankelyrikerna och diktarkollegerna Gunnar Ekelöf och Karl Vennberg. Dominikanerorden var känd för sin inriktning på studier och lärdom.
- trestittvå svarta* etc: Schackbrädets.
- men så länge de internerade* etc.: Citatet härrör från en ofullbordad skrift av Oswald, »Kritikers testamente« (jfr nedan komm. till Caput VII).
- 123 *Corollarium*: (lat.) 'Slutsats', 'Självklar följd'.
- blindskriftstyddande*: »fingerkänslen: samvets-ömhets« [ant. i MS1]; känslen i fingertopparna är en genomgående metafor för samvetet i CL.
- Betrakta blommorna [...] beller...*: »Krishna!« [O:s komm. i

Prisma], se komm. till s12. Eg. Jesu ord i Matteus 26–28, som här pekar fram mot s232.

Jag för min del etc.: »Sch« [ant. i MSL], avser Schopenhauers tankar om »den eviga rättvisan« i »Världen som vilja och föreställning«.

- 124 *virgo acediosa*: (lat.) 'lättjefull jungfru', se komm. till s.101.

kanske stannade i Rom: En ant. i MS1 lyder: »Rom symbol för storstaden (Staden, ruinerna, stenen)«. Staden är i CL Rilkes skenvärld (se komm. till 428) och Eliots »Unreal city«.

- 125 *ställföreträdande [...] förlossning*: Syftar på vad Schopenhauer i »Världen som vilja och föreställning« säger om befrielsen: »om, *per impossibile* ['mot all förmodan'], ett enda väsen, vore det också det ringaste, fullständigt förintades, så måste hela världen gå under på samma gång som det«.

- 126 *Gerardus de Grifone*: Petrus' lärare, lektor vid dominikanerkonventet i Köln, »hvilken visserligen högt prisas af Petrus, dock mera för sin fromhet än för sin lärdom« [VFF].

ungdom gav etc.: »Leopardiaforism« [ant. i MSL]; avser en aforism om ålderdomens lidanden som slutar: »och ändå fruktar man döden och önskar sig ålderdomen«.

ungt är etc.: Andra och fjärde versen i strofen är hämtade från omkvädet i den grymma folkvisan »Den underbara harpan«.

var är de tider som: »kinesiska dikten« [ant. i MSL], Ch'en Tzu-ang (653–95):

Var framför mig finns de tider som ha svunnit,
var bakom mig finns de släkten som skall komma?
Jag tänker på jord och himmel, utan gräns, utan slut,
jag är ensam, mina tårar falla.

(Erik Blombergs övers.)

du som var denna: Se mottot från Gunnar Ekelöf s.78.

- 127 *Kategorienbüchlein*: 'lilla bok om kategorierna'. Nicolaus' (se komm. till s. 122) dikt kan jämföras med Gunnar Ekelöfs »Kategorier« i »Färjesång« och med titeldikten i Karl Vennbergs »Tideräkning«:

Till och med sanningen
kan ju vara tvekönad

och avla vanskapta barn med sig själv
Hur skulle förresten jägarens sanning
någonsin kunna förlikas med villebrådets

morendot: (mus.) 'bortdöendet'.

- 127 ff *cembalons arpeggion* etc.: De brutna ['harpmassiga'] ackorden från cembalon beledsagar jaktscenen i andra akten av Purcells »Dido och Aeneas«, vilkens generalrepetition Christina i en dröm bevisar. Aeneas framträder med sin fångst, som är ett blödande huvud av en galt, därefter uppträder anden med det falska budskapet från Jupiter att Aeneas måste avsegla. Ett oväder som häxorna arrangerat för att nå Aeneas med budskapet överraskar jaktpartiet i de »ensliga dalarna« och medför dramats vändpunkt, då trojanen Aeneas för sitt framtida värv att grunda Rom överger den älskade Dido.

- 128 *kolumbariets*: 'gravurnekammarens'.

Tornet [...] a 8: Schacktermer, æ är rutan för det svarta tornet.

disjunktiva konjunktioner: 'särskiljande bindeord', t.ex. »eller«.

grundlade Troja etc.: I MS1 finns fragment av en dialog som knyter an detta ställe till CL:s moraldiskussion (se nedan komm. till s. 155 ff). Dialogen inleds med ett motto från Rilkes »Das Stundenbuch« (»Timmarnas bok«): »Die grossen Städte sind nicht wahr; sie täuschen / den Tag, die Nacht, die Tiere und das Kind« ('De stora städerna är inte sanna; de bedrar dagen, natten, djuren och barnet'). Om Aeneas säger Baldwinus: »denne 'stoiker' – såsom han framställes – denne fadersbundne byggmästare med stenpannan, Stadens grundläggare och fantastiske formgivare, antik hjälte och arkitekt.« Mot Baldwinus' uppfattning av Aeneas som en villfaren pliktfanatiker står Nicolaus' synpunkt: »Han övergav henne, ej i vidskeplig gudsfruktan [hur skulle han en mänska tolka Jupiters bud, för vem väl ämnade?], utan av egen drift, och därtill en av mannens starkaste: bakom sej striderna, de djärvaste förberedelserna, nu väntade ~~er~~ket, mannens verk –«.

- 129 *den stämman* etc.: Didos avskedsaria före den självvalda kärleksdöden på bålet. De följande citaten på engelska är hämtade ur denna »operalitteraturens skönaste aria« (Oswald i brev till Ranveig 1946).

kummel: 'stenrösen'.

klyftor etc.: »Danteaspekten« [ant. i MS], syftar på Dante Alighieris (1265–1321) helvete i »Den gudomliga komedien«, där Dido går i spetsen för »den skara, som kärleken ur livet fört hit ner«.

When I am laid etc.: 'När jag har lagts i graven [...] må mina lidanden inte skapa någon oro i ditt bröst'.

apoteos: 'förgudning', 'förhärligande'.

Gertrude: Kan vara prästens i Stommeln syster eller Hamlets moder i Shakespeares drama.

Vergil contra Purcell: »denna ädla person är ju motsatsen till Vergils Dido. V:s vilddjuret, hämnanden, modern, P:s den övergivna kvinnan. Ingen övergivenhet så tragisk som en kvinnas (varför)« [ant. i MS].

130 *Remember* etc.: »Minns mig, men oh! glöm mitt öde«.

patiskt: Oswalds eget (?) ord, troligen bildat på det grekiska *pathos* 'lidande', 'passion', jfr *patetiskt*.

Mens [...] inanes: (lat.) 'Men hans beslut står fast, och tårarna flyta förgäves', de ord med vilka Vergilius lovprisar Aeneas' ståndaktighet inför Didos klagan.

än Phlebas: Ur Eliots »Det öde landet«: »Hedning eller jude, du som vrider ratten och vänder dig mot vinden, minns Phlebas, som en gång var högre och vacker som du.«

nu tiger [...] Konstantinopel: Inledningsorden till Leopardis essä »Georgios Gemistos Plethon«, som handlar om en grekisk-italiensk filosof (1389–1464), vilkens oförtjänta bortglömdhet beklagas.

Johannes: Prästen i Stommeln.

Aleidis: En blind kvinna i kretsen kring Christina [VFF].

den thåbanska [...] offrade: Syftar på relikier i Köln, dels av Sankt Gereon och hans legion som avrättades i romarriket på kejsar Diocletianus' tid (ca 243–316), dels av Sankta Ursula och de elvatusen jungfrur som nedhögs av hunnerna 452.

131 *Hilla de Monte*: Se komm. till s.85.

lied: 'visa'.

de hängdas träd: »ångesten! (Dagerman: Den hängdes träd)« [ant. i MS1].

- 132 *de profundis*: (lat.) 'ur djupen', Psaltaren 130:1.
den vilde jägarn: Vinden, livsprincipen.
lyfter banden etc.: »Dödens suveräna gest i Gröna bordet« [O:s komm. i Prisma]; avser den tyske koreografen Kurt Jooss' (1901–79) krigsbalett »Gröna bordet« (1932) som visades i Stockholm i juni 1946 och gjorde djupt intryck på Oswald.
Alexandras: Se komm. till s.92.
jag fula Tina: Tina är det namn som Christina får i den latinska hyllningsdikt som Petrus de Dacia ägnat henne och som inleder hans biografi.
- 133 *aeolisk*: av Aeolus, vindarnas gud i romersk mytologi.
madrigal: Musik- och versform från 1300-talet, odlad av trubadurerna.
stjäppens ensamme [...] renar oss: Enligt en anteckning har Oswald tänkt på Apollon, i grekisk folkreligion läkekonstens gud, försedd med vargen som attribut.
Angelus [...] Maderer: Ett självbiografiskt novellutkast av Oswald kallat »Maderer, med det förfärliga ansiktet« har en närbesläktad namnuppräknings som följs av kommentaren: »mina icke-vänner, icke-fiender, mina abstrakta utanför-mej –«. Här representerar de 'dem som undflytt livet'.
där marken [...] tungt: Enligt en Johannesvariant av Ahasverus-traditionen vilade Johannes i sin grav »ej såsom död, utan såsom en sovande« och ur griften kunde man »förnimma den sovandes andhämtning« [GP].
- 134 *kommentar* etc.: På dagbokens sista blad är det Baldwinus som för ordet.
någon var född etc.: Monica, Oswalds ungdomskärlek.
att vidgas etc.: I »Noter till Christina« i EPV kommenteras berättarens reflexioner och knyts till Dionysios Areopagita, en mystiker och nyplatoniker från 500 e. Kr. som var aktuell för Petrus de Dacia och hans samtid.
fått allt etc.: Bibeln, Matteus 10:8: »I haven fått för intet; så given ock för intet«, samt det i evangelierna vanliga: »Den som har öron, han höre«.
- 135 *världens största hundkoja*: »Freddie« [ant. i MS1], avser den danske konstnären och surrealisterna Wilhelm Freddie (1909–95) målning Ild i verdens største hundehus (Eld i världens

största hundkoja), som föreställer en brand i en slottsliknande byggnad med flyende hundar utanför och där syrsans skrik kan motsvaras av de flammor som slår ut från byggnaden.

infraröda: Infraröda kallar man strålar som är belägna utanför spektrets röda (och synliga) del.

inspicienten: En inspicient är den som har det tekniska ansvaret vid teaterföreställningar och samordnar belysning, entréer o. dyl.

Aldo: Den italienske dominikanen Aldobrandinus, se komm. till s. 113.

den uråldriga nattvakten etc.: Jfr ovan s130. Aldos första sägen handlar om ett slags ståndaktighet in absurdum med ekon från både Kafka och Rilke.

136 *kista*: Se komm. till s.186.

milt blodröd färg: »Beatrice« [ant. i MS2]. Om den älskade kvinnan i Dantes »Vita Nuova« (»Nytt liv«) står: »När hon första gången väckte min uppmärksamhet, var hon klädd i en milt blodröd färg.«

137 *Satan* etc.: Djävulen anfäktar Christina, se komm. till 186.

Yama: Dödsrikets gud i fornindisk mytologi. Den andra sägen bygger på den buddhistiska berättelsen om »Lärdomens försvinnande«, se komm. till s230.

vediska: 'ur Veda', 'vetandet', samlingsnamnet på de äldsta indiska urkunderna.

Nerañjarâ: Den flod vid vilken Buddha vann upplysning.

138 *vår förkomna systems*: Amytes.

J.B.: Johannes Buttadeus ('Den mest älskade som slog Gud'), ett italienskt namn på den vandrande juden [GP].

139 *som en stjärnas* etc.: »Rilke« [ant. i MS1].

för att Hon etc.: »vägen till teatern«. Caput III slutar med broder Baldwinus' skildring av vandringen till Italien och Grekland.

ungdomsmod som bor i ungdomen: Citat ur »Tanke att undfly världen«, berättelsen om Buddhas uppvaknande.

förrådd etc.: »Korsfästelse: förrådda hemligheter« [ant. i MS].

brandmästarn: Befäl vid brandkåren, enligt Oswald benämning på den som sköter belysningen på en scen, se komm. till 73.

- 140 *förändrats omkring oss* etc.: Upptakten till en av de hemsökelse där Christina tycker sig se maskar, spindlar och paddor i sin mat och där djävulen antastar hela sällskapet med obscena yttringar.

Kassandras: Cassandra var en trojansk prinsessa som enligt myten älskades av Apollon och av honom fick siargåvan. När hon avvisade honom straffades hon med att hennes spådomar aldrig blev trodda. Efter det trojanska kriget dödades hon tillsammans med kung Agamemnon när hon som hans slavinna kom till Argos. I CL återkommer hon nedan s146 ff.

Petrus gutensis: 'den gotländske Peter', dvs. Petrus de Dacia.

- 141 *Wipertus*: Wipert från Böhmen, en av dominikanerna i kretsen kring Christina, CL:s tragediförfattare.

jordens ödesdigraste plats etc.: Enligt en folklig tradition i Siena är den vandrande juden kedjad vid en pelare under jorden och »öfver platsen, där han vistas, förnimmer man ett buller, orsakadt af den vandrande judens försök att borra sig en öppning [– – –]; när den urholkning, som uppstått genom hans ständiga vandring kring pelaren, stigit honom till munnen, är världens sista dag för handen« [GP].

Gode broder [...] mot jorden: Återger ett autentiskt samtal mellan Petrus och Christina [VFF].

Och stormen återvände: »den vilde jägaren« [ant. i MS].

ångande förruttnelse: »Läs Stagnelius« [ant. i MS]. Se »Till förruttnelsen«: »Förruttnelse! hasta, o älskade Brud! / Att bädda vårt ensliga läger!«.

Ms ständiga kretsgång: Den vandrande juden är här Malchus, en romersk soldat som enligt en variant av sägnen gav Jesus en örfil i Getsemane [GP].

Krinagoras: Grekisk epigramdiktare omkring Kr. f.

- 142 *Kleonymos*: Se komm. till s.87.

var.: förkortning av *variation*.

- 143 *Vandringen* etc.: Förutom »mannen utan väg« kan två excerpter bland ant. i MS1 ge en bakgrund till J.B:s dikt: »Es gibt ein Ziel, aber keinen Weg; was wir Weg nennen, ist Zögern. – Kafka« ('Det finns ett mål men ingen väg; det som vi kallar väg är tvekan'); »Dass der Mensch in seiner Jugend das Ziel so nahe glaubt! Es ist die schönste aller Täuschungen, wo-

mit die Natur der Schwachheit unsers Wesen aufhilft. – Hölderlin (Hyp., I)« ('Att människan i ungdomen tror målet vara så nära! Det är det skönaste av alla bedrägerier, varmed naturen hjälper upp svagheten i vårt väsen.').

underslev: 'förskingringar'.

dansande [...] *håpna leenden*: »bach: conc. c m2. sats« [ant. i MS1].

de fåvitska jungfrur: Från Bibeln, Jesu liknelse om de fåvitska ('oförståndiga') jungfrurna.

amfiteatern: Se komm. till s.49.

atlantislysande: Atlantis var enligt legenden en ö eller stad med hög, blomstrande kultur som sjönk i havet.

Petrus [...] *Vineta*: I Selma Lagerlöfs novell »I Vineta« identifieras Visby med det sjunkna Atlantis eller Vineta.

Caput IV Fragment av en antik tragedi

Dramat går tillbaka på händelserna i Aulis, då kung Agamemnon på väg till det trojanska kriget offrade sin dotter Ifigenia för att få vind i seglen till krigsskeppen. Fadern *Hermann*, representerar krigisk hämnd och vidskeplig gudsfruktan, hjältninnan *Absurdite* den »absurda oskulden« (med namn från en skulptur av Arne Jones, se bil2). Mot Absurdites offervilja står *Kassandra* (se komm. till s.140), »medvetandets, samvetets symbol« [O:s komm. i Prisma], liksom de *danaidiska systrarna* (se komm. till s.119).

- 145 *Först och främst* [...] *handlingen*: Motsatsen till den uppfattning som Aristoteles (384–322 f. Kr.) för fram i »Poetiken«.

Jag kände [...] *drunknade*: Syftar på Monica, som alltså i någon mån identifieras med Absurdite.

- 146 *Dianas*: Diana är jaktens gudinna i romersk mytologi. MS har en fotnot till namnet: »fel, ity en Iph. i Aulis«, syftande på att Ifigenia i motsats till Diana hör till den grekiska mytologin.

- 147 *den tredje akten*: Dramat utspelas dygnet före offret. I akt III begrundar Absurdite sitt öde och försvarar sin undergivenhet under ondskan gentemot de danaidiska systrarnas krav på motstånd.

- orkestran*: Den runda eller halvrunda spelplatsen på den antika grekiska teatern.
- oreadens*: 'bergsnymfens'.
- 148 *svarta ängel* etc.: »kriigsbesättelse« [ant. i M\$].
- palimpsest*: Handskrift där en tidigare text skrivits över med en ny.
- förvridna instrument*: »se Ams slut!« [ant. i M\$], nedan s150.
- 149 *CHOR*: »kör som tydligt söker skrämman försåtligt i samma versmått (terziner)« [ant. i M\$].
- triangelmannen* etc.: Triangeln heter en nordlig stjärnbild; en triangel med spetsen uppåt används ofta som symbol för den manliga principen.
- konturlösa*: »oskyldiga« [ant. i M\$].
- 150 *mästermän*: 'bödlar'.
- skräpkammare*: Se komm. till s.226.
- 151 *kvällen*: 'vällen', 'flödar'.
- lätjtjans paradox*: »se vidare Boye« [ant. i M\$], syftar på Karin Boyes identifikation mellan oskuldssfullhet och lättja i »De sju dödssynderna«: »Över er skulden för allt ont som inte hindrades! / Över er skulden för allt gott som inte gjordes! / En tung börda! För er skull / går världen under.«
- tidens serier*: I buddhistisk terminologi betecknar *serier* den del av människan som genom sina handlingar är fastkedjad vid existensen och som på grund av dessa ingår i återfödelsens kretslopp, se nedan s165 och 183.
- 152 *frukta ej [...] sörjande*: Se Epikuros, citerad av Schopenhauer i »Världen som vilja och föreställning«: »Döden angår oss icke [— — —] när vi äro, är icke döden och när döden är, äro icke vi.«
- 153 *på den gamla ekens*: »der Tod und die Unschuld« [ant. i M\$] ('döden och oskulden'), ett vanligt motiv i konsten; ekot be-bådar faderns ankomst med hären.
- dorisk*: En av de gamla kyrkotonarterna.
- chariternas*: 'skönhetsgudinnornas'.
- kassandraöga*: Siargåvan, se komm. till s140.
- 154 *men skulle ej [...] pelare*: »hon talar om sin oskuld, om den skulle tåla de landsflyktigas erfarenhet — den yttre — och även grubblet« [ant. i M\$].

- skära*: 'rena'.
- proskeniets*: Proskenion kallas den spelplats som på den hellenistiska teatern placerades framför scenen.
- kantarider*: Ett slags grönskimrande skalbaggar, 'spanska flugor'.
- 155 *campanan*: 'kalotten', dvs. den tätt över tonsuren liggande huvudbonaden på en munk.
- konventet i Reval*: Se komm. till s.119.
- det praktiska för alla*: Rymmer ett eko från slutorden i Ekelöfs »Färjesång«: »Jag sjunger om det praktiska / för alla lika«.
- polyper*: Syftar på fastsittande kolonier av nässeldjur.
- akt IV* etc.: Tanken på kriget, offrets ändamål, får Absurdite att tvivla på sin oskuld men hon värjer sig mot den nya insikten. I en anteckning har Oswald jämfört Ifigenias offerdöd med Didoavsnittet (se komm. till s.128). Aeneas avreser för den vidskepliga plikten att grunda Rom, Ifigenia blir ett meningslöst offer för faderns krigiska vidskepelse: »Den meningslösa offerdöden, inverterade gudslagar.«
- Encyklopedin*: Upplysningstidens stora uppslagsverk (1751–72).
- 156 *människobud [...] rasbat*: Den negativa innebörden i Ifigenias offervilja skärps av associationen till de tyska koncentrationslägren, som 1946 först nyligen blivit kända i sina detaljer.
- kolcbiska*: 'från Kolchis', landskap vid Svarta havet, hemland för mytens Medea.
- thelassisk*: Kan vara en förvrängning av *thalassisk*, ung. 'havlik', eller av *thessalisk*, 'från Thessalien', landskap i mellersta Grekland.
- amazoner*: Ett krigarfolk av kvinnor som enligt Iliaden deltog på Trojas sida i det trojanska kriget.
- lejd*: 'hyrd', här 'betald'.
- i gobelängers [...] gudstro*: »+ underlåtenheten här medagerandet på grund av naivitet i vidskepelse« [ant. i MS].
- 157 *exeunt*: (lat.) 'de går ut'.
- Trosskuskar*: Trossen är den del av en bataljon eller ett kompani som står för underhållet.
- mullvads band*: Som den apolliniska sierskans attribut har Cassandra fått den blinda mullvadens hand, se komm. till *blindskriftstydande* s.123.

- den fribornas*: 'den i frihet föddas', Cassandra som prinsessa av Troja innan hon blev kung Agamemnons slav.
- erinyernas*: 'hämndgudinnornas'.
- 158 *färvitskt*: 'oförståndigt', 'dåraktigt'.
- halv är den oskuld*: Stället knyter delvis an till Kierkegaards »Begrebet Angest« som talar om oskulden som oförenlig med självreflexion.
- jag förhoppas*: »dubbla betydelsen, 'på fars återkomst' – 'Kronbruden'« [ant. i MS1]; se »Forskarlens sång« i Strindbergs »Kronbruden«: »Jag förhoppas, jag förhoppas, / att min förlösare lever.«
- 159 *ert tvivel på min spådom*: Se komm. till s.140.
- 160 *och nu i de ansvarssjuka* etc.: »Gröna bordet« [ant. i MS1], se komm. till s. 132.
- 161 *et les femmes [...] haine*: 'och kvinnorna hatade'; travestierar Eliots »Triumfmarsch« ur den ofullbordade krigsdikten »Coriolanus«: »Et les soldats faisaient la haie! LES LA FAISAIENT« ('Och soldaterna bildade häck? DEGJORDE DET ').
- elles la faisaient*: 'de gjorde det'.
- Aiolos*': Vindgudens.
- Poseidons*: Havsgudens.
- kataleptisk*: 'förstelnad'.
- sibyllors*: 'sierskors', 'spåkvinnors'.
- mais les déesses taisaient leur haine*: 'men gudinnorna teg sitt hat'.
- NB: Förkortning för *Nota Bene* (lat.) 'Märk väl!'
- 162 *Akt V*: »upptar en angelägen och ängslig dialog mellan de båda choreorna och Cassandra, under natten före offret. Centrum är den sovande Absurdite och de i henne förkroppsligade alternativen: den aldrig inblandades ställföreträdande död eller privat och oåtkomlig förintelse, Kassandras försonliga saklighet kontra den långtande skapelsen« [O:s komm. i Prisma].
- parciskt*: 'av parcerna (ödesgudinnorna)', 'av ödet'.
- Skulle jag gråta* etc.: Syftar på berättelsen om Buddhas död: »När den Helige var ingången i det fullkomliga nirvâna, då gråto de munkar, som ännu icke voro fria från lidelsen. [— —]: 'just nu har den Helige inträdt i det fullkomliga nirvâna, just nu är ögat försvunnet i världen.'«

- rötter i himlen*: »det övernaturliga« [ant. i MS1].
gudsbröst: »metafysik« [ant. i MS1].
- 163 *skräckta*: Nyskapelse av Oswald, jfr *förskräckta* och *skrämmande*.
i sömnen obetäckt etc.: Replikerna av Cassandra respektive Absurdite trycktes i Prisma 1948:1 och har tonsatts av Bo Nilsson (f.1937) där de ingår i »Brief an Gösta Oswald«.
bar och kall: »ss en dager bara, ngt abstrakt« [ant. i MS].
- 164 *insegl*: 'bekräftelse'.
- 165 *series*: Se komm. till s.151.
om dig trängs kreaturen: Silesiusorden »um dich ist sehr Gedrange«, se komm. till s113.
fiktions: »enda korrekta termen för 'döden'« [ant. i MS], jfr Schopenhauers uppfattning om döden, komm. till 45.
- 166 *detta jags tysta förebedjerska*: »illusionen« [ant. i MS1], jfr s.197.
äger vi vår död: »Min död är min – inget äger vi, ändå är oss inget egnare än vårt öde, vår död« [ant. i MS], jfr Lars Ahlins då aktuella »Min död är min« (1945).
att vägen skall rullas samman etc.: Se Lindegrens »mannen utan väg«: »det var vår och jag rullade ihop min öken / och orakelkvinnan lyfte sin slöja av aska«.
- det jämna bladet*: »Oskrivna!« [ant. i MS1].
- 167 *Godnatt vår* etc.: Ifigenias avskedsmonolog inleds i den grekiske tragediförfattaren Euripides' (ca 484–407 f.Kr.) drama »Ifigenia i Aulis« med orden »Farväl, farväl! o du fackelklara dag!« I CL:s avsked rymms även Ofelias »Good night, ladies« från Shakespeares »Hamlet« och Ariels sång i »Stormen«: »Those are pearls that were his eyes.«
- Caput V »begravning«*
 Kapitlet anknyter till tragedin. Det är Amytes begravning som skildras och de sörjande grubblar över grymheterna som de nyss bevittnat. Kapitlet börjar med Amytes likvaka, vilken genom de franska studenternas närvaro urartar till en joyceisk grotesk där studentsångens skrålade refräng ger en gräll belysning åt förintelsetemat. De sörjande beger sig till kyrkogården, musiken anländer och en begravningsprocession formeras. Processionen övergår snart i ett fantastiskt

uppror mot Principen, som uppsöks vid jordens medelpunkt, men Harald kallar folket tillrätta och håller sitt liktal inför den universellt sammansatta publiken. Harald gör en återblick över första tomens händelser och antyder den kommande teoretiska behandlingen av mystikens problem. Slutligen tar han upp glömskemotivet från Didoepisoden, vänder sig mot Christinas »minnens dem, människorna« och förkunnar glömskan som dödens djupaste befrielse.

Framför Caput V finns några anteckningar i MS:

»försök allt på något sätt mera inneslutet i Christina, antydningssvis, visuellt,*bärifrån* utsikten över de väsentliga problemen«

»ur kaos den nya födelsen!«

»barock–impress.«

- 168 *sagan [...] glaskista*: Syftar på sagan om Snövit som väcks till liv sedan hon begravts i en glaskista.
svanhamnen: 'svanskepnaden', jfr H. C. Andersens »De vilda svanarna« där sju prinsar förvandlas till svanar.
de franska studenterna etc.: Om studentlivet i Quartier latin i Paris på Petrus de Dacias tid skriver Schück¹²⁶⁹ klagades öfver, att studenterna dag och natt förde oväsen, att de beginge dråp, röfvade kvinnor och våldtogo jungfrur, bröto sig in i husen, rånade och gjorde sig skyldiga till många andra oerhörda och Gudi misshagliga gärningar.«
Jagus: Se komm. till s.110.
- 169 *o jerum [...] rerum*: Refräng i en studentsång med stor tradition i svenskt studentliv, ursprungligen från Tyskland*jerum* är enligt Pelle Holms »Bevingade ord« en mildrande omskrivning av*Jesus*; *o quae* etc.: 'o vilken tingens förändring'.
den femte årstiden: CL räknar med en världscykel i fyra tidsåldrar enligt den hinduiska läran om världssalltet, se nedan komm. till s. 183 f. Caput V och VI utspelas i övergången mellan de två sista tidsåldrarna.
- 170 *stora sexten*: Sexten är ett avstånd i tonhöjd på sex tonsteg, den stora varianten är ett halvt tonsteg större än den lilla.
lilla nonan: Nonan är ett avstånd i tonhöjd på nio tonsteg, den lilla varianten är ett halvt tonsteg mindre än den stora.

- tritonus*: eg. 'tre toner', intervallet överstigande kvart, delar oktaven mitt itu. Tritonus var i den äldre vokalmusiken förbjuden, kallad *diabolus in musica*, 'djävulen i musiken'.
- Äntligen trummorna* etc.: Trummorna, vilkas fallande ljud startar processionen, tycks liksom åskdundret i James Joyces »Finnegans Wake« markera övergången till en ny världsålder, se nedan komm. till s183 f.
- schabrak*: 'sadeltäcken'.
- inkunabler*: Böcker tryckta före år1500.
- geadiafragmans*: 'jordens mellangärdes'.
- 171 *versaler*: 'stora bokstäver'.
- bidande*: 'väntande'.
- parcernas*: 'ödesgudinnornas'.
- fjärrverk*: Orgelns fjärrverk är ett ekoverk beläget på stort avstånd från huvudorgeln men spelat från denna.
- 172 *Gud lär mig [...] liv*: Svenska psalmen r540.
- bordunor*: En bordun är en täckt16-fots stämma i orgeln.
- katafalkens*: Katafalk är den ställning som likkistan placeras på.
- confutatis*: (lat.) Namn på en sekvens ur requiet, den katolska dödsmissan.
- endast mannen [...] attityden*: »Baudoin« [ant. i MS1], dvs. berättaren Baldwinus.
- ekrarnas skugga*: »Ixion« [ant. i MS1], i grekisk mytologi en man som i underjorden fått straffet att kedjas fast vid ett evigt snurrande hjul, symbol för tiden (jfr nedan s176). Ixion hejdar sitt hjul och tiden, det evigt snurrande världsförloppet, stannar.
- korsstavsäpplet*: I Widengrens »Religionens värld« presenteras korsstavsäpplet som symbol för »det i jordens medelpunkt stående korset, vilket i den kristna mytologin tänkes som identiskt med livsträdet«.
- 173 *bürolldrar*: 'sändebud'.
- pergamentblad* etc.: Baldwinus överlämnar till *begravningsentreprenören L.*, representant för Principen, en pamflett som är en »parodi på Laudes Dei« [ant. i MS1]; det som avses är den helige Franciscus' (1181–1226) 'Lovsång till Gud', skriften »På ett pergamentblad, skänkt åt broder Leone«, vilken det följande travestierar.

- de närvarandes* etc.: »bankett mitt i universum« [ant. i MS1].
- 174 *neraider*: 'havsnymer'.
- Quixote*: Se komm. till s.36.
- Jagi*: genitivform av *Jagus* [*Maximus*].
- symposium*: 'bankett', 'gästabud', 'sammankomst'.
- pro primo*: (lat.) 'för det första'.
- Pro secundo*: (lat.) 'För det andra'.
- 175 *verk och vila*: Alluderar på Haquin Spegels skapelseberättelse »Guds Werk och Hwila« (1685).
- 176 *efter dödsrässa* etc.: Första tomen avslutas med Christinas avresa från kyrkogården i Grekland där hon lämnar sin timliga individualitet för att söka sitt hem i mystikens jagbefrielse.
- advokatens döttrar*: Två kvinnor i Stommeln som ofta hjälpte Christina under hennes kriser.
- de gråa exemplen*: »åsyftar Chategorienbüchlein, Nicolaus' påskyndan« [ant. i MS1, se s.122 och 127]. Dominikanerna fick aldrig vandra utan resällskap, och när Petrus hösten 1270 passerade Stommeln på väg till Sverige från Paris, påskyndades han av reskamraten Nicolaus så att han blott hann växla några ord med Christina. I Köln insjuknade dock Nicolaus i en häftig feber som varade i sju veckor, varvid Petrus fick flera tillfällen att träffa Christina [VFF].
- Ixion*: Se komm. till s.172.
- priorn av Brauweiler*: »Cs beskyddare« [ant. i MS]; hans död omtalas i VFF.
- helgelseakter*: Helgelse är den förändring som människan genomgår när hon kommer in under Kristus.
- 177 *sakristia*: Rum i kyrkan för skrudar m.m.
- talat direkt till Henne*: »allt dylikt kallar vi nu dröm, därför att det oftast kommer fram i drömmen, men också i en rörelse, ett ord, allt detta som faktiskt är oss (motsats: symboliskt)« [ant. i MS1].
- Cumae*: För Oswald säkert mest förknippad med Petroniusmottot från »Satyricon« till Eliots »Det öde landet«: »Och Sibyllan har jag med egna ögon sett i Cumae, där hon hängde i en flaska, och när barnen frågade henne: 'Sibylla, vad vill du?' svarade hon: 'Jag vill dö'.«
- först då Hon kommer närmare* etc.: Diagonalt över de nio följande

de raderna står i MS: »Alles geht vorüber und wird zum Traum« ('Allt går över och blir till dröm').

- 178 *blodsgripen*: En grip är ett sagodjur, vanlig på vapensköldar.
underlogisk inblick: *Prelogisk tanke* eller *mystisk participation* kallas den enhets- och samhörighetsupplevelse som kännetecknar mystiken. Christina tycks nu ingå i ett s.k. hysteriskt skymningstillstånd; hon *bestiger altarskåpet* – evigheten bryter in i tiden (se nedan komm. till s224f). Det följande kapitlet utspelas i ett tidlöst ögonblick – en medvetlöshet hos Christina som återspeglar intervallen mellan två världsåldrar. (Jfr Eliots »Fyra kvartetter« vilkas mellansatser skildrar en resa »där tiden är upphävd«; *upplösta anletsdrag* associerar till Eliots resenärer.)
delfiska: 'från Delfi', sibyllans hemvist i det gamla Grekland.

Intermedium

Intermediet fångar Christina i en sista våldsam anfäktelse, den avgörande förvandlingen, som slungar henne ut ur hennes tidigare vacklan och bereder henne för den vidare utvecklingen.

- 179 *intermedium*: 'sceniskt mellanaktsspel'.
sich lassen etc.: 'hata sig själv, lämna allt, fatta Gud', författat av Daniel Czepko von Reigersfeld 1605–60), en mystiker av samma skola som Angelus Silesius.

Caput VI

- 181 *toccata con fuga in abstracto*: En toccata är ett fritt musikaliskt fantasistykke, ofta inledning till en fuga (se komm. till 48), här *in abstracto*, dvs. som ren tankeskapelse. Toccatans första fras knyter an till förra kapitlets hemresa (»lutar Hon sej« etc. s.178) och Intermediet beskriver alltså Christinas metamorfos under färden.
arkens halvmåne: Syftar enligt en anteckning på en vinjett av den engelske skalden och tecknaren William Blake 1757–1827) som framställer Noaks ark som en månskära på vågor, här troligen identisk med det vrak, altarskåp etc. som för Christina genom förvandlingen.

psaltarkvinna: Sappho.

Charaxos etc.: Citatet alluderar på en dikt som Sappho skrev till brodern Charaxos under hans äventyr med Doricha (se komm. till s. 88): »Måtte all den smälek och det kval som / ofta fordom tyngde hans själ och sinne / varda förgätna.« Omsorgen om brodern förenar Christina och Sappho (se VFF).

gabbarabröst: 'begabbbares bröst', en egen sammansättning inspirerad av en dikt av Georg Stiernhielm (1598–1672), »På månan, som en hund skäller uppå«.

vi döljer ju vårt kön: Anspelar på Ekelöfs »Medeltida miniatyr« i »Dedikation«: »Blommorna döljer sitt kön i trädgården«.

aldrig mer [...] åter: Brudens svar i en av Sapphos bröllopsdikter på frågan »Jungfrudom, jungfrudom, säg vart går du ifrån mig?«

181 f *vitt [...] skärare [...] rubinröd [...] blod*: »Kristusbrudgumförväxling« [ant. i MS1].

182 *den väntades vagn*: »Petrus« [ant. i MS1].

cirrusmurarna: Ordet *cirrus* betyder 'hårlock', 'fjädertofs' och brukar användas i sammansättning med *ödn*.

fulländade gestalter: »Atmans hälfter« [ant. i MS1]. Enligt upanishadernas skapelseberättelse var Atman ursprungligen man och kvinna i en och samma gestalt, men för att slippa vara ensam klöv den sig i två hälfter.

182 ff *Nej att sannerligen* etc.: Här börjar fugan, av vilken har valts en från MS2 något avvikande version som Oswald renskrivit separat. Fugan kallas av Oswald »abstrakt fuga 2 soci, 2 sogg.« ('abstrakt fuga med 2 stämmor och 2 teman') och den tycks vara uppbyggd efter följande schema: Tema I, 'befrielse från världen', exponeras i de tre stämmorna 'askes', 'förruttnelse', 'utbrytning'. De tre stämmorna genomförs i mellansatsen, där småningom tema II, »K ro p p e n e t t ö p p e t s år«, bryter fram. Stämmorna som i genomföringen 'jagar' varandra kan identifieras genom ordens karaktär 1) *fasta, rening, löfte* etc. 2) *döds-kalle, sönderfall, visnande* etc. 3) *utbrytning, åla sej, kravla* etc.; texten i tema II är spärрад.

Idéinnehållet går tillbaka på indiska skrifter. Första stämman bygger på offerritualen enligt vedatexten Brâhmana:

»Hvarför doppas handen i vatten före offerlöftet?» och »Hvarför fastar man före offret?«. Andra stämman tar upp »Dödens sändebud« ur Tripitaka som handlar om vad »Yama, dödens herre« säger till dem som inte nog besinnat sin dödlighet. Tredje stämman skildrar världsförnekelsen. Tema II består av en dikt ur »Kroppen ett öppet sår«, Tripitaka.

Io: Se komm. till s.115.

anammelse: 'mottagande'.

fastartid etc.: Ur Brâhmana, se komm. till s182 ff: »Nå, hvad ätande och fastande angår, så är Asâdha Sâvayasa af den meningen, att löftet just består i fastande.«

tvagna bänders utfästelse: Ur Brâhmana, se komm. till s182 ff:

»Renad med reningsmedlet vill jag taga på mig löftet«.

- 183 *prokrustesbädden*: Prokrustes var i grekisk mytologi en rövare som lade sina offer i en bädd och allteftersom de var för långa eller för korta stympade eller tånjde ut dem.

kung yamas ord etc.: Citat ur »Dödens sändebud«, se komm. till s.182 ff; det tredje sändebudet är anblicken av döda.

de [...] som är utan synd må först skruva fast locket: Travesterar Jesu ord om äktenskapsbryterskan i Johanne³: »Den av eder som är utan synd, han kaste första stenen på henne.«

kvarära: 'från den fjärde geologiska perioden'.

concilium: 'kyrkomöte'.

- 183 f *vyâsas sömn*: Den hinduiska spekulationen räknar med fyra världsåldrar, *yugas*, vilka är uppkallade efter de olika sidorna på en tärning: *krita*, *tretâ*, *dvâpara* och *kali* (fyra resp. tre, två och en punkter). Världsåldrarna beskriver en brant fallande skala vad beträffar såväl deras längd som det tillstånd som råder bland människorna. Den sista perioden kännetecknas av djupt förfall och allmän katastrofstämning och slutar med total undergång, varefter en ny cykel börjar. I varje världsålder uppträder en frälsare, och *vyâsa* är *dvâparas*, den tredjes. Han efterträds av *Kalki* (se nedan), sista stadiets frälsare. In-termediet tilldrar sig alltså i andrummet mellan *dvâpara* och *kali*.

- 184 *stormsmittade*: »A-s« [ant. i MS1].

damaskenska: Att klingen är damaskensk betyder att den är framställd så att stålet får ett flammigt utseende.

gäster är [...] här: Gudarna kommer enligt Brâhmana som gäster till den som ska offra.

o var är du [...] vet av: Petrus' ord till Christina, se mottot nedan s.187.

skogsväxter och trädfrukt: Den enda tillåtna födan för den fastande enligt Brâhmana.

nio inslagna rutor: Kroppens nio öppningar, jfr versen s.185.

kalki: Se komm. till *vyâsas sömn* s.183 f.

anagnorisis: 'igenkänning', ett viktigt inslag i den grekiska tragedin.

stalagmit: En droppstensbildning på marken i en grotta, i motsats till *stalaktit* som är en droppstensbildning i taket.

- 185 *plågans tagelvävda [...] fläckarna [...] lindens [...] solens [...] genombrott:* »Se s.86, 87, 90 och 94« [ant. i MS1]. Hänvisningarna pekar på att texten fångar upp nyckelord ur de tre preludierna samt början av Caput II.

katharsis: 'rening', enligt Aristoteles en effekt av tragedin.

- 186 *proskenion:* Se komm. till s.154.

slungat Henne [...] mot kistan: Hämtat från Petrus' berättelse om sitt första möte med Christina: »såg jag, att djävulen sju gånger kastade omkull henne, fyra gånger emot väggen bakom dem och tre gånger mot en kista till vänster om flickan, och detta skedde med så stor våldsamhet, att både vägg och kista gåfvo genljud på långt håll« [VFF].

Tomus 2

Christina, luttrad av sina provningar, är nu färdig för den teoretiska härden, en grundlig skolning i den spekulativa mystiken med syfte att höja henne till den absoluta frihetens sfär.

- 187 *O, älskade* etc.: Citat ur ett brev från Petrus i Paris ca 1270 [VFF].

Caput VII

Den förste föreläsaren, Sixtus Grammaticus, härstammar från Oswalds ofullbordade filosofiska essay »Kritikers testamente«. Han uppträder där som Sixtus Geometricus, en Spi-

nozapåverkad tänkare. I Oswalds dagbok står under Kristina-dagen i juli 1946: »jag ville ju så gärna hedra och ära denna min älskade, men andra ambitioner har till den grad splittrat mej: nu skriver jag Kritikers testamente, identifierar mej med en lärd cartesian, (jag säger så därför att jag, förutom Spinozas Etik, skaffat en liten fin tryckning av Discours de la Méthode), alltså renaste, hårdaste prosaövning – att det finns prosa!« Som namnen anger utgår Sixtus Grammaticus till skillnad från Sixtus Geometricus från grammatikens lagar för att driva sina teser om friheten.

- 189 *Nu är 'vi var' etc.:* Metoden att från en analys av de grammatiska principerna dra slutsatser angående verkligheten kan Oswald ha inspirerats till av Kierkegaards »Begrebet Angest«, som meddelar ett exempel på Hegels logik: »Wesen ist, was ist gewesen; ist gewesen er *etempus praeteritum* af seyn, *ergo* er Wesen das aufgehobne Seyn, det Seyn som har været. Dette er en logisk Bevægelse!« ('Varandet är, vad som har varit; har varit är ett tempus preteritum av vara, alltså är Varandet det upphävda varat. Detta är en logisk rörelse!').
tempus imperfectum: (lat.) 'tidformen för förfluten tid', *imperfectus* betyder eg. 'ofullbordad'.
Ergo: (lat.) 'Därför'.
Axiom: Ett axiom är en grundsats som inte själv är föremål för bevis men som tjänar som utgångspunkt för bevis av andra satsar.
Intet är befrielse: »betyder 1) det finns ingen befrielse 2) intet = befrielse (-)« [ant. i MS].
jñānamārga: 'insiktswägen', vägen till frälsning enligt upanishaderna. I det följande anspelar Sixtus ofta på den buddhistiska »Hjärtat af vishetens fullkomning«, en text som excellerar i paradoxer och för vars senare uppträdande i CL Sixtus' föreläsning förbereder (se komm. till s219).
TÄRNINGEN. Se komm. till s.183 f.
- 190 *Livet [...] långt:* »Seneca« [ant. i MS], romersk filosof (4 f. Kr.– 65 e. Kr.) som skriver i »Om livets korthet«: »Nej, vi ha icke för liten tid oss tillmätt, men vi förslösa för mycket av den. Livet är tillräckligt långt, och även för de största verks

fullbordan är vår tid riklig nog, blott den i sin helhet blir väl använd.«

indeterminism: Den filosofiska läran om den fria viljan.

Gerard L.M.: Maderer i 'de undflyddas grupp', se 133.

Sigw.: Sigwinus, Christinas bror, som genom hennes försorg kom till dominikanerkonventet i Västerås år 1283 och där fick namnet Gerardus.

191 *Sanningen [...] fria*: Jesu ord i Johanne⁸:32.

192 *en hemlighet [...] sagt*: »Malebranche« [ant. i MS1]. Den franske filosofen Nicolas Malebranches (1638–1715) »La liberté est un mystère« ('Friheten är en hemlighet') var ett av Schopenhauers favoritcitat.

virgo religiosa: (lat.) 'religiös jungfru'.

Och jag ser ingen skillnad etc.: I ett brev till Ranveig där Oswald redogör för sina Geijerstudier i samband med författandet av EPV skriver han: »den unge idealistiske, 'konservative' G. lämnar täckning för Sixtus Grammaticus' paradox i christinalegenderna 'All teori är mystik', i det han (1811) säger: 'All vetenskap, som förtjenar namnet, är öfversinlig'; som en värme upplevde jag samma tanka hos oss båda«.

kontradiktoriska: 'rakt motsägende'.

in abstracto: (lat.) 'på det abstrakta planet'.

193 *antinomier*: 'motsägelser'.

enögda tärningen: Se komm. till s.183 f.

Caput VIII

Den andre föreläsaren, *Arvid*, är hämtad från Pär Lagerkvists »Hissen som gick ner i helvete« från »Onda sagor« (1924).

Den bedragne äkta mannen, som i Lagerkvists saga begår självmord och sedan – med skothål i pannan – uppträder som betjänt åt hustrun och hennes älskare på ett hotellrum i helvetet, har Oswald tydligen uppfattat som en lämplig vägledare i världsförnekelse och mystik. Föreläsningen förklarar varför man bör välja mystiken och slutar med en definition av subjektet som leder fram till frågan om intellektets möjlighet att förverkliga befrielsen.

194 *praktiska problem*: I mystiken skiljer man mellan den teoretisk-

spekulativa och den praktiska mystiken, dvs. de andaktsövningar och psykologiska metoder som leder till föreningen med gudomen.

religion-metafysik och mystik: Arvid avser mystikernas personliga form av religiositet i motsats till religioner och metafysiska system.

- den *magnetiska tveklöshet* etc.: »Sch« [ant. i MSL]. Schopenhauer påpekar flerfaldiga gånger den stora överensstämmelsen mellan mystiker från alla läger. Som Arvid själv säger citerar han flitigt i det följande: ur gnosticismen, Spinoza, Hume, Schopenhauer, tragedifragmentets Kassandra m. fl.
- 195 den *praestabiliserade harmonin*: 'den förutbestämda harmonin', ett begrepp i den tyske filosofen G.W. von Leibniz' (1646–1716) filosofi.

habitus: 'utseende', 'beskaffenhet'.

- 196 *Haralds uppfattning*: Se ovan s123.

vita purgativa: (lat.) 'reningen'. De tre högsta stadierna i själens uppstigande till gudomen är enligt kyrkofadern Augustinus (354–430): reningen, upplysningen och föreningen –*vita purgativa, illuminativa* och *unitiva*.

Stina: »lilla frun« [ant. i MS 1] – dvs. den otrogna hustrun i Lagerkvists »Hissen som gick ner i helvete«, se komm. till Caput VIII.

- 197 *omnium sanctorum*: (lat.) 'allt heligt'.

Analysens: Analysen är i CL namnet för den begreppsanalys som utformades av Uppsalafilosofen Axel Hägerström (1868–1939) och hans skola. Arvid utgår i det följande resonemang-
et från att ett jag, ett sammanhållande subjekt existerar, nå-
got som Sixtus i sin sista föreläsning vill radera med hjälp av
Analysen (s234 f).

detta jags etc.: Citat från s.166.

- 198 *proposition*: 'påståendesats'.

Du är en skicklig man, ärevärdige...: En återkommande fras i de buddhistiska texterna.

stretto: (mus.) 'i stegrat tempo', ofta i slutpartier. Denna är en förelöpare till de fyra tids- och livskritiska bisatssviten i caput IX, ett slags sammanfattningar av vad Christina kan tänkas bevittna utanför föreläsningssalen.

- 199 *kausalitetslagens*: 'orsakslagens'.
den enkelvikta kragen: »fadermördare« [ant. i MS1].

Caput IX

I sin andra föreläsning talar Arvid om förintelsen av egenviljan och predikar nybuddhism, dvs. läran om att tränga bakom ordens *mayaslöja* till det bestämningslösa och stumma. Han avslutar sitt tal med att förkunna ödmjukhet parad med intellektets avskildhet och upphöjda liknödhet.

- 200 *château d'yquem*, årg. 1276: Château d'Yquem, ett vin av sauternestyp, är ett av de förnämsta franska märken. 1276 var året innan Christina blev hemlös, se nedan 207.
Ja, han är [...] sexton år: Mäster Eckehart, född omkring 1260.
hyperboréer: Folkslag 'bortom Boreas', nordanvinden, ofta använt om nordborna.
gråhåriga vid tolv års ålder: I *kaliyuga*, den sista världsåldern (se komm. till s. 183 f), är människorna blott tumshöga: »Redan vid 12 års ålder äro de gråhåriga och ingen blir äldre än 20 år« (Widengren, »Religionens värld«).
invid nästa sekelskifte etc.: De två följande citaten är ur Eckeharts »Undervisande tal«, skrivna omkring 1300.
- 201 *fruktans orm [...] ett rep*: I den indiska kunskapsteorin exempel på den frälsande insikten, befrielse från vanföreställningar.
- 202 *stoikerna*: Anhängarna av en filosofisk riktning i antiken som strävade efter befrielse från affekter och ett orubbligt jämnmod; »för sadistisk parodi på Seneca, Lucretius o. a.« [ant. i MS1].
- 203 *de är tombet* etc.: »nybuddhism!« [ant. i MS1]. Den följande meningen är hämtad ur Prajñā-Pāramitā ('den fullkomliga visdomen') som handlar om tingens icke-existens.
bodhisattvaerna: En bodhisattva är en blivande buddha.
snygga dagboks förförare: Pekar mot Kierkegaards »Förförarens dagbok« i »Enten-eller«.
- 205 *Ty det rena intellektet* etc: Vid de båda kursiverade satserna står i MS1: »det ekelundska«.
det vore att förväxla etc: »eftersom subjekt-objektförhållandet är enbart logiskt« [ant. i MS1]; jfr s. 197.

- 206 *ty så går [...] kreaturen*: Se Ekeharts »Om avskildheten«: »Det andra skälet, varför jag prisar avskildheten framför ödmjukheten, är detta: att fullkomlig ödmjukhet böjer sig själv under allt skapat, och i detta böjande går människan ut ur sig själv på det skapade. Men avskildheten förbliver i sig själv. Nu må utgåendet bli aldrig så ädelt, innebblivandet är städse mycket ädlare i sig själv.«
Du är en skicklig etc.: Se komm. till s.198.
- 207 *Brev som gått [...] faktiskt värnlös*: Återgår på Christinas brev till Petrus i Skänninge¹²⁷⁸, där hon berättar att hennes föräldrar och hennes förtrogne vän prästen Johannes är döda och att huset hon bodde i har brunnit ner. Dominikanen som skrev brevet åt Christina meddelar i ett postskriptum att hon fått sex brev av Petrus, vilka med Schücks ord »haft tämligen underliga vägar« [VFF].
stylitens: 'pelarhelgonets'.
en annan kvinnlig profet: Edith Södergran, vilkens åsyftade aförmism citeras i komm. till s.17.
- 208 *exkungen [...] nattvakten*: Återknyter till sägnerna s.135 ff.
- 209 *come sopra*: 'som förut', hänvisar till *stretto* s.198. Den underförstådda huvudsatsen till de långa bisatssviten skulle av en anteckning att döma vara: »så må vi söka friheten«.
abbidhamma-pitaka etc.: En av de grupper av skrifter som enligt den indiska berättelsen »Lärdomens försvinnande« kommer att glömmas, se nedan komm. till §30.
någons längd [...] 25 år: Se komm. till s.200.
- 210 *babelstornet*: Tornet vars spets skulle räckas upp i himlen och för vilket Jahve straffade människorna genom språkförbistring-en.
arkadien: Här det pastoralafridsriket.
pyrrhus [...] seger: Pyrrhus var kung av Epirus 319–272 f. Kr.), känd för sitt yttrande efter en förlustbringande seger över romarna: »En sådan seger till och jag är förlorad.«
- 211 *barrabas*: Barabbas, fången som frigavs istället för Jesus.
heisenbergs osäkerhetsrelation: En tes uppställd av den tyske fysikern Werner Heisenberg (1901–76), gällande gränsen för den noggrannhet med vilken t.ex. läge och hastighet hos en storhet samtidigt kan bestämmas.

underverket fyren: Fyren vid Faros utanför Alexandria betraktades som ett av den antika världens sju underverk.

den dragiga [...] byggnadsställningarna: »Lagerkvist« [ant. i MS1], troligen prosastycket »Den fordringsfulla gästen«, vari livet skildras som ett hotell under evig slamrande ombyggnad.

- 212 f *du av breven [...] hellenska*: »till Diotima« [ant. i MS 1]. Syftar på Friedrich Hölderlins (1770–1843) brevroman »Hyperion«, senare översatt av Oswald, där det i det första brevet till Diotima från det grekiska fälttåget står: »Jag skriver från en topp i Epidauriska bergen«, jfr komm. till s92. Passagen pekar också mot Ekelunds »Elpidi«: »Det finnes ett hårdhudadt, en r å h e t i antiken, af djupt lifsvärde. Hölderlin var mycket för god för det slags 'själsaristokratism', som är oförmöget till denna syn! Ändå tyckes denna vinterdygd ha varit honom nekad: och så fattade han dock aldrig antikens – sötma! Denna bittra mognad, lika bitter i en Sophokles' honung som hos en Thukydides – denna mänskliga fullklang var han för vek för, kanske – för god?«

- 213 *quietism*: av lat. *quies* 'ro', 'vila', en mystisk riktning inom kristendomen som innebär absolut uppgående i Gud, helig likgiltighet.

de relikier etc.: Syftar troligen på den resa Petrus gjorde 1279 för att anskaffa några relikier till Sverige; angående parisstudenterna se komm. till s168.

sankt jakobi: Dominikanernas konvent i Paris.

majstängerna [...] hängning: »fruktbarheten – de hängdas patriarkat« [ant. i MS1], jfr s. 161.

- 214 *ornerad*: 'utsirad', 'utsmyckad'.

bövitmannen: 'befälhavaren'.

- 215 *syntesen [...] hegels dödsdag*: Syftar på filosofen Hegels dialektiska logik, enligt vilken utvecklingen sker i form av tes–antites–syntes.

areopagisk: Areopagen var under antiken den atenska domstolen invid Akropolis.

- 216 *kärnorna [...] skenfrukten*: Skenfrukt eller falsk frukt är en typ av frukt som kring »kärnorna« har andra, voluminösa, vävnader, t.ex. äpple, jordgubbe, nypon.

julianskt vis: Enligt den kalender som infördes av Julius Caesar 46 f. Kr. och som senare ersattes av den nu gällande gregorianska.

Caput X »den fjärde föreläsningen«

Arvids sista föreläsning vidareutvecklar avsägelsen, sätter det »oestetiska« – det intresselösa tålmodet – mot det estetiska fantasiskapandet och förordar en intellektets koncentration på tomheten, friheten. Innan han går att uppsöka friheten uttrycker han dock ett tvivel: kanske är människan fångslad i sina affekter, kanske finns det inget 'det rena intellektets tillstånd'. I avskedsögonblicket framkastar han problemet om symbolerna, möjligheten att nå frihet genom en kvalitativ, dvs. av tid och rum och individualitet oberoende tolkning av fenomenen. Kapitlet slutar med Baldwinus' rekapitulering av några av CL:s motiv och händelser.

- 217 *mystik in absurdum*: »om in infinitum se S.G.« [ant. i MS1]; se nedan komm. till s234.

flykten till naturen etc.: »1) egentlig, 2) Frihet (Elpídi), 3) din natura« [ant. i MS1]. Se Ekelund:

Flykten till naturen är flykten till Friheten, – följaktligen: den spirituella angelägenhet!

Mens sana in corpore sano uttrycker just den spirituella genomlystheten. Vore det enkla intet annat än det grofva – nog skulle vi se fria!

Ingen inbäddning skyddar mot mesquineriets värld. Endast i rörelsebegreppet till frihet är återställelse till natur och i n t e g r u m. Hvarje frihetseröfning är en flykt till natur.«

- 218 *requies intellectus*: »en intellektets återvunna frid« [ant. i MS1].

- 219 *kärt eller okärt* etc.: »den buddh. tolkningen« [ant. i MS1]; »samvaro med okärt är lidande, frånvaro från kärt är lidande« ingår i det femfaldiga fasthäftandet vid existensen mot vilket Buddha predikade i Benares. Försättningen av citatet är Oswalds egen översättning av Eckehart.

Dimâvands: Dimâvand är ett berg som omnämns i den fornpersiska religionens texter.

Såsom den böga versen etc.: Ur »Hjärtat af vishetens fullkomning«, Tripitaka, se komm. till *prajñā-pāramitā* nedan.

svabhā: Ett slags mantra som inte brukar översättas.

prajñā-pāramitā: 'den fullkomliga visdomen' om vilken »Hjärtat af vishetens fullkomning« handlar. Där sägs bl. a.:

Sålunda äro känsla, namn, iakttagelse, medvetande alla tomhet. Sålunda, o Çāriputra, hafva alla ting karaktär af tomhet; de hafva ingen begynnelse, intet slut, de äro felfria och icke felfria, de äro icke ofullkomliga och icke fullkomliga. [---] Det finnes ingen kunskap, intet uppnående, intet icke-uppnående af nirvāṇa. Därför, o Çāriputra, alldenstund det icke finnes något uppnående af nirvāṇa befinner sig en man, som nalkats bodhisattva'ernas Prajñāpāramitā, för en tid höljd i medvetande. Men när medvetandets omhölje blifvit förintadt, blir han fri från all fruktan, utanför räckvidd för förändring, i åtnjutande af slutligt nirvāṇa (se nedan 240).

enligt en tolkning: Schopenhauers, som i en fotnot till sista ordet i »Världen som vilja och föreställning«, »Intet«, skriver: »Detta är också buddhisternas Prajñā-pāramitā, det 'bortom all kunskap', dvs. den punkt där subjekt och objekt ej längre finnas.«

Eins ist not!: 'Ett är nödvändigt!', se komm. till s.81.

- 220 *Propyleerna*: Portbyggnaderna till Akropolis, det antika Athens borchöjd, i vilkas närhet ett Niketempel ligger.

Nikes: Den bevingade Nike är segerns gudinna i grekisk mytologi.

- 221 *det välkända svärdsbugget*: Syftar på det hugg med vilket Alexander den store 334 f. Kr. löste den s. k. gordiska knuten.

Parthenon: Gudinnan Athenas tempel på Akropolis.

Gån fördenskull etc.: Jfr Bibeln, Matteus 28:19: »Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar.«

- 221 f *modersmål*: »samskrta« [ant. i MS].

- 222 *krita* etc.: Se komm. till *Vyāsas sömn* s.183 f.

Hyde Park: Den park i London som på söndagarna är upplåten för »speakers' corner«, ett hörn för fritt tal.

kontragotiska: 'motsatta de gotiska'.

Origenes: Origenes (ca 182–251) var en av kyrkofäderna.

- saraband*: Spansk dans i långsamt tempo från 1600-talets början.
- agremanger*: 'ornament', 'utsmyckningar'.
- 223 *Denifle*: Heinrich Denifle (1844–1905) var en österrikisk dominikan och medeltidsforskare, utgivare av de tyska mystikernas skrifter.
- rel. C*: Avser hörsal C, religionshistoria.
- auspicer*: 'fågelskådning', 'teckentydning', som bl.a. bestod i undersökning av offerdjurs inälvor.
- hjärtat mot luftstruppen*: Av en av Oswalds anteckningar att döma avses en s. *globus hystericus*, ett vanligt symtom vid extatiska tillstånd.
- matutinen*: 'morgongudstjänsten'.
- så stryker etc.*: »20.45 28/ 8 1946 ingavs broder Baldwinus denna kongeniala aspekt på das Ewig-Weibliche« [ant. i MS, dvs. »Chorus mysticus« i slutscenen av Goethes »Faust«: »Das Ewig-Weibliche / zieht uns hinan« ('Det evigt-kvinnliga / lyfter oss, bär').
- Caput XI »legenda alla largo (reconvalescens)«*
Christina, nu hemlös och övergiven, fortsätter ut mot avsägelsens öde land. Den värld som hon lämnar går mot sin undergång och det är endast genom ett liv i avskildhet som hon kan finna försoning och bli en vägvisare för mänskligheten. Ackorden i marginalen är dissonanser som understryker det splittrade och sönderslitna i texten.
Före Caput XI står i MS1: »det följande: väck! gnista, 'modernisera'«.
- 224 *Vem går vid din sida*: Rymmer ett eko av vägen till Emmaus, då Jesus osynlig vandrade vid de två lärjungarnas sida (Lukas 13).
- Williams jaktparti*: »Williams jakt« kallas den engelska folksagan om den vilde jägaren [GP].
- 224 f *Des Armen Haus ist wie etc.*: De tre tyska citaten med frakturstil är från en dikt av Rilke och betyder: 'Den fattiges hus är som [ett altarskrin]', 'Den fattiges hus är som', 'Och dock är kvälar'. Dikten, som börjar »Des Armen Haus ist wie ein Altar-

- schrein. / drin wandelt sich das Ewige zur Speise«, står i »Das Stundenbuch«.
- 225 *rentier*: Person som lever på räntor.
Hasran: Det är oklart vem som åsyftas; kan avse för-sufiern Hasan av Basra, det första islamiska århundradets berömdaste asket och främste teolog 600-tal.
koral i F: »frihet, förlossning, försoning« [ant. i MS1].
- 226 *de vestaliskas*: 'de jungfruligas'.
skräpka HÄR VAR DET: Jfr Amytes död i skräpkammaren s. 150 f och kapitlet »Pryglingen« i Franz Kafkas »Proces-sen«. MS1 hänvisar till Vilhelm Ekelund som i »Böcker och vandringar« talar om en tågresa dagen efter en stor olycka. När katastrofplatsen passeras viskas det: »Här var det! Här var det! Men är inte hela tillvaron till slut en sådan illa be-ryktad olycksplats, där spöken genomisa luften!«
Sankt Peterskyrkans: Avser Peterskyrkan i Rom.
Detta är ett uppriktigt [...] misstro: Se komm. till s.85.
septuagesima: Nionde söndagen före påskdagen.
- 227 *abrimanska vrånbild*: Den iranska apokalyptiken, som i huvud-sak överensstämmer med den indiska (se komm. till 183 f), ser förfallsperioderna som ett resultat av guden Ahrimans ingrepp i skapelsen, där Ahriman frambringar en värld som är en motbild till Ahura Mazdahs lycksaliga tillvaro.
Ursula (Melp.): Se Sankta Ursula, komm. till s130. *Melp*[ome-ne], 'den sjungande', är tragedins musa. De två sista ackor-den i marginalen – ett i dur och ett i bortdöende moll – karakteriserar de två stämmorna och markerar spänningen mellan kvinnorna.
Tro inte att naturen etc.: Åsyftande sitt program om att söka den inre likheten hos människorna, kallat »nysymbolismen«, skriver Oswald i en anteckning: »nysymbolism ej att förväxla med generalisering«.
- tillstädja*: 'tillåta'.
äga rest och talan: Jfr talesättet »äga röst och talan«.
- templa*: Pluralis av *tempel*.
- 228 *vems tappar [...] påfund*: Syftar på en av Christinas djävulsan-fäktelser [VFF].
Gyrinno: En av de kvinnor som Sappho besjunger.

- redan de tolv första mötena*: Under sin vistelse i Köln 1267–69 besökte Petrus Christina tolv gånger före avskedsmötet.
han är död: Petrus dog i februari 1289, tjugotre år före Christina.
- gemsens*: 'stengetens'; »gems: djup i dej« [ant. i MS].
den perfekta ondskan etc.: Enligt ett tidigare utkast i MS1 blev Maderer skjuten av Jagus Maximus (se komm. till 110).
lux aeterna etc.: (lat.) 'det eviga ljuset må lysa för dem'.
- 229 *requies*: (lat.) 'frid'.
endymion: Endymion, skildrad i en dikt med samma namn av Stagnelius, är mångudinnans älskade i den grekiska mytologin, vilande i evig sömn och ungdom.
- requies aeterna*: (lat.) 'den eviga friden'; »svahâ, shantih, om« [ant. i MS1]; se komm. till s.219 och 240.
- 230 *stigarna* etc.: Syftar på »Stigarnas uppnående« ur Visuddhi-Magga, en av de buddhistiska urkunderna: »Den som betraktar dem (varandets beståndsdelar) i ljuset af deras förgänglighet öfverflödar af tro och uppnår den obetingade befrielsen; den som betraktar dem i ljuset af det lidande, som däri rymmes, öfverflödar af lugn och uppnår den önskningslösa befrielsen; den som betraktar dem i ljuset af deras brist på ett jag öfverflödar af kunskap och ernår den tomma befrielsen.«
- Hållbarare grunder* etc.: »se cap. XII1« [ant. i MS1].
- Anâgata-Vamsa*: Berättelsen om »Lärdomens försvinnande« ur Tripitaka, på vilken det följande stycket bygger. Det utgör också en fortsättning på sägnen om kung Yama, mannen med det vita ärret, visdomens siste bevarare (137). Lärdomens försvinnande inträffar enligt den indiska berättelsen när religionsföraktande kungar kommit till makten och regn därför inte faller i rätt tid etc.; först försvinner Paṭhâna, därefter... (sex stycken), därefter Abhidhamma-Piṭaka... etc. ända t.o.m. Vinaya-Piṭaka; »men så länge som en strof på fyra verslinjer lefver bland människorna, är lärdomen ännu icke helt försvunnen. Men när en from etc« (CL citerar ordagrant t.o.m. »inträtt«).
- mannen med ärret*: Kung Yama, visdomens siste bevarare, se ovan.

emedan regnet inte fallit etc.: Se ovan.

231 *Vinaya-Pitaka*: Se ovan.

Men när en from [...] inträtt: Se ovan.

Tecknen i marginalen anger harmonisk funktion, med dur-subdominanten som ger ökad skärpa och ljusare klang och molldominanten som beslöjar och skapar en mild och vek stämning.

Caput XII »Den femte föreläsningen«

Krishnas ord på Kurufältet inleder kapitlet. Nästan trettio år har förflutit sedan Sixtus höll sin första föreläsning och nu uppsöker han på nytt Christina, en sextioårig kvinna. Sixtus återknyter till de föregående föreläsningarnas frihetsstudium och driver detta via en analys av jagbegreppet till dess ytters- ta paradox. Det är emellertid Christina som får sista ordet. Anblicken av Ahasverus, som nu träder fram för dem alla, förvissrar henne om människans yttersta vanmakt.

232 *den skönlockige* etc.: Syftar på kärleksguden Krishna, vilkens ord till hjälten Arjuna på Kurufältet citeras i fotnoten, se komm. till s. 12.

att finna [...] uppgift: »nysymbolism«; längre fram i MS1 står: »ja visst är vi symboler men för vad kan vi aldrig få reda på«. *predikarbroder*: Ett annat ord för en kringvandrande dominikanermunk.

233 *den andra stigen*: Se komm. till s.230.

234 *den tredje stigens*: Se komm. till s.230.

Analysens argumentering: »Se Verdandis småskrifter, n°400« [ant. i MS1]. Gunnar Oxenstiernas skrift »Vad är Uppsala-filosofien?« innehåller en analys av jagbegreppet som uppvisar omöjligheten av att nå fram till en definition av jaget. Den oändliga serie som uppträder vid en begreppsanalys av självmedvetandet – »Självmedvetandet är ett medvetande om ett medvetande om...« osv. – leder Sixtus till antagandet av en mystik »in infinitum« (se komm. till s.217). Mot slutet av Sixtus' resonemang står i MS: »skolastik«. I Petrus' miljö rådde ingen motsats mellan skolastik och mystik.

- 237 *Recanati*: Se komm. till s.110.
Den man etc.: Ahasverus, jfr 107.
gorgoneiska: Gorgonerna var i grekisk mytologi tre systrar med ormhår, huggtänder och förstenande blick.
egiden: 'skölden'.
paccekabuddhaer: Enligt de källor som Oswald använde en »Buddha für sich allein« ('Buddha för sig själv'). Sådana buddhor har förvärvat det förlossande vetandet av egen kraft, inte som lärjungar till en av de heliga, universella buddhorna, men deras fullkomlighet når inte så långt att de kan förkunna vetandet för världen. (H. Oldenberg: »Buddha«).
vita illuminativa: Se komm. till s.196.
en av de osynliga [...] timliga: Eckehart, som i »Om avskildheten« skriver: »Och för den skull, om människan skall bli lik Gud, så långt ett kreatur kan hava likhet med honom, så måste det ske förmedelst avskildhet. Denna drager då människan in i renhet och från renheten in i enkelheten och från enkelheten in i oföränderligheten, och dessa ting åväga-bringa en likhet mellan Gud och människan, och denna likhet måste ske av nåd, ty nåden drager människan från alla timliga ting och renar henne från alla förgängliga ting.«
- 238 *du ärende*: »se s.107« [ant. i MS1], åsyftande Ahasverus' replik vid mötet med Christina.
- 239 *dryader*: 'trädnymfer', 'skogsnymfer'.
- 240 *Carthaphilus [...] kloster*: Bygger på GP som uppger att Carthaphilus är namnet på den vandrande juden enligt en engelsk krönika, som återgår på en berättelse av den armeniske biskop i Sankt Albans kloster som CL nämner.
- de känslolösa fingrarnas tidsålder*: Jfr komm. till s.123.
- den människans tillstånd [...] nirvâna*: Ur »Hjärtat af vishetens fullkomning«, se komm. till s.219. Se även slutorden i »Det öde landet« – »Shantih, shantih, shantih« – och Eliots kommentar till dessa: »Shantih. Upprepat som här, slutformeln i en upanishad. 'Den frid som övergår allt förstånd' är en blek översättning av innebörden i detta ord.«
- Kyynos*: Den yngling som Theognis riktar sig till, se komm. till s.81.
- Scripsi [...] intellectualis*: (lat.) »jag skrev, ledd av den intellektu-

kommentarer och ordförklaringar

ella gudskärleken« [ant. i MS]. Oswald sammanställer här Petrus de Dacias *Scripti vi tractus amoris* ('jag skrev, ledd av kärlekens makt') med Spinozas *amor dei intellectualis* ('den intellektuella kärleken till Gud').

